

**Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
Kmetijski inštitut Slovenije**

Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva in gozdarstva v letu 2006

Ljubljana, november 2007

Poročilo je pripravil KMETIJSKI INŠTITUT SLOVENIJE v okviru analitične naloge Spremljanje razvoja kmetijstva v Sloveniji v letu 2007 (ref. št. 430-101/2007) v sodelovanju s strokovno službo Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter nekaterimi zunanjimi sodelavci. Avtorska gradiva so na voljo na MKGP.

PRI PRIPRAVI POROČILA SO SODELOVALI:

Kmetijski inštitut Slovenije - Oddelek za ekonomiko kmetijstva

Tina VOLK, Miroslav REDNAK, Barbara ZAGORC, Tomaž CUNDER, Matej BEDRAČ, Marjeta PINTAR, Ben MOLJK, Tine ŠTEBE

(povzetek pomembnejših ugotovitev, stanje v kmetijstvu, zunanja trgovina z agroživilskimi proizvodi, tržno-cenovna politika, politika razvoja podeželja, FADN, urejanje gradiv, priprava podatkov, priloge za področje kmetijstva; pregled po kmetijskih trgih)

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Brina BITENC KORINŠEK (PHARE programi, mednarodne aktivnosti)

Mojca CELAR (fitosanitarno področje)

Mojca ČUČNIK ZGONC, Andrej CANKAR (varstvo kmetijskih zemljišč pred spreminjanjem namembnosti)

Jana ERJAVEC (raziskovalna dejavnost, program SAPARD, dodeljene državne pomoči)

Jože FALKNER, Maksimiljan MOHORIČ, Janez KASTELIC, Robert REŽONJA, Savo VOVK, Katarina CELIČ, Bojan VOMER, Urška SRNEC, Tomaž REMIC (gozdarstvo in lovstvo)

Jože KREGAR (kmetijsko šolstvo in infrastruktura)

Eva LAVRENČIČ (veterinarstvo)

Goran MILIČIČ (seznam predpisov s področja dela MKGP)

Neža PERKO (ribištvo)

Maja RAKIČ (Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja)

Vanda ŠMID (število zaposlenih na MKGP in v organih v sestavi, organizacijska shema MKGP)

Jana TAVČAR (strokovne naloge s področja zootehnike)

Sašo VOROŠ (politika varnosti in kakovosti hrane ter krme)

Drugi

Katarina STANONIK - Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS

Aleš KUCHAR - Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko, Katedra za agrarno politiko
(živilskopredelovalna industrija)

Anton JAGODIC, Robert LESKOVŠEK - Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Sektor za kmetijsko svetovanje
(Kmetijska svetovalna služba)

Andrej ZEMLJIČ, Mojca ŠKOF - Kmetijski inštitut Slovenije (strokovne naloge v rastlinski pridelavi)

Kazalo vsebine

POVZETEK POMEMBNEJŠIH UGOTOVITEV	9
1 STANJE V KMETIJSTVU	15
1.1 Makroekonomsko okolje in mesto kmetijstva v gospodarstvu	15
1.2 Obseg kmetijske proizvodnje	17
1.3 Cene v kmetijstvu	20
1.4 Proračunski izdatki za kmetijstvo	23
1.5 Ekonomski rezultati kmetijstva	30
1.6 Struktura kmetijskih gospodarstev	35
2 ZUNANJA TRGOVINA Z AGROŽIVILSKIMI PROIZVODI	42
3 STANJE V ŽIVILSKOPREDELOVALNI INDUSTRIJI	48
3.1 Pomen živilskopredelovalne panoge v makroekonomskih agregatih	48
3.2 Trendi v obsegu proizvodnje	48
3.3 Gibanje cen	49
3.4 Poslovni rezultati živilskopredelovalne industrije	50
3.4.1 Poslovanje živilskopredelovalne panoge	50
3.4.2 Industrijska struktura ter gospodarska gibanja po dejavnostih živilskopredelovalne panoge	53
4 UKREPI KMETIJSKE POLITIKE	61
4.1 Tržno-cenovna politika	61
4.1.1 Neposredna plačila v kmetijstvu (EKO 0)	61
4.1.2 Ukrepi za pospeševanje prodaje in stabilizacijo razmer na trgu kmetijskih proizvodov	63
4.1.3 Pomoč po naravnih nesrečah, odškodnine in sofinanciranje zavarovanja	65
4.2 Politika razvoja podeželja	66
4.2.1 Program razvoja podeželja 2004-2006	66
4.2.2 Enotni programski dokument 2004-2006	71
4.2.3 Program SAPARD	73
4.2.4 Drugi programi in ukrepi	74
4.3 Zemljiška politika	77
4.3.1 Varstvo kmetijskih zemljišč pred spreminjanjem namembnosti	77
4.3.2 Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS	80
4.4 Politika varnosti in kakovosti hrane in krme	85
5 JAVNE SLUŽBE IN DRUGE STORITVE ZA KMETIJSTVO	88
5.5 Kmetijska svetovalna služba	88
5.6 Javne službe in naloge s področja rastlinske pridelave	90
5.6.1 Strokovne naloge s fitosanitarnega področja	90
5.6.2 Strokovne naloge s področja sort rastlin in semenarstva	92
5.6.3 Strokovne naloge v rastlinski proizvodnji	97
5.7 Strokovne naloge s področja zootehnike	99
5.7.1 Govedoreja	100
5.7.2 Prašičereja	102
5.7.3 Reja drobnice	103
5.7.4 Druge živali	104

5.8	Druge splošne storitve in programi	107
5.8.1	Kmetijsko znanstveno raziskovalno delo	107
5.8.2	Kmetijsko knjigovodstvo po metodologiji FADN	110
5.8.3	Kmetijsko šolstvo in infrastruktura	112
5.8.4	Druge splošne storitve	113
5.8.5	Programi PHARE in drugi mednarodni projekti	114
6	UPRAVNA INFRASTRUKTURA	116
6.1	Resorno ministrstvo in organi v sestavi	116
6.2	Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja	116
6.3	Fitosanitarna uprava Republike Slovenije in Fitosanitarna inšpekcija	118
6.3.1	Fitosanitarna Uprava Republike Slovenije	118
6.3.2	Fitosanitarna inšpekcija	123
6.4	Veterinarska uprava Republike Slovenije	125
6.5	Mednarodne aktivnosti	132
6.5.1	Aktivnosti v okviru EU	132
6.5.2	Državne pomoči v kmetijstvu in ribištvi	136
6.5.3	Druge aktivnosti	138
7	GOZDARSTVO IN LOVSTVO	140
7.1	Gozdarstvo	140
7.1.1	Površina gozdov, lesna zaloga in posek lesa	140
7.1.2	Varstvo, obnova in nega gozdov	142
7.1.3	Dela na gozdnih prometnicah	143
7.1.4	Gozdni lesni sortimenti in druge gozdne dobrine	144
7.1.5	Gospodarski položaj gozdarskih gospodarskih družb v letu 2006	147
7.1.6	Proračunski izdatki za naloge na področju gozdarstva	148
7.1.7	Izobraževanje	151
7.1.8	Gozdarska inšpekcija	151
7.1.9	Mednarodno sodelovanje	153
7.2	Lovstvo	154
7.2.1	Organiziranost lovstva	154
7.2.2	Usmerjanje razvoja populacij prosto živečih živali	155
7.2.3	Pregled odstrela in ugotovljenih izgub	156
7.2.4	Odškodnine za povzročeno škodo od divjadi	157
7.2.5	Biotehniška dela	157
7.2.6	Vzdrževanje življenjskega okolja prosto živečih živali	158
8	RIBIŠTVO	159
8.1	Morsko ribištvo in ribogojstvo	159
8.2	Sladkovodno ribištvo	161
8.3	Finančni ukrepi v ribištvi	162

Kazalo preglednic

Preglednica 1: Pregled gospodarskih gibanj; 2000-2006.....	15
Preglednica 2: Osnovni podatki o kmetijstvu; 2000-2006	16
Preglednica 3: Kmetijska zemlja v rabi na kmetijskih gospodarstvih; 2000-2006.....	17
Preglednica 4: Indeksi cen kmetijskih proizvodov in inputov za kmetijstvo; 2001-2006	21
Preglednica 5: Proračunski izdatki za kmetijstvo; 2005 in 2006	25
Preglednica 6: Proračunski izdatki za tržno-cenovno politiko; 2005 in 2006	26
Preglednica 7: Proračunski izdatki za politiko razvoja podeželja; 2005 in 2006	27
Preglednica 8: Proračunski izdatki za splošne storitve za kmetijstvo; 2005 in 2006	29
Preglednica 9: Kmetijska gospodarstva po rabi kmetijskih zemljišč v Sloveniji in EU-25 v letu 2005	35
Preglednica 10: Struktura kmetijskih gospodarstev z živino v Sloveniji in EU-25 v letu 2005	38
Preglednica 11: Blagovna menjava agroživilskih proizvodov; 2000-2006	42
Preglednica 12: Izvoz in uvoz agroživilstva po skupinah proizvodov; 2005 in 2006	44
Preglednica 13: Blagovna menjava agroživilskih proizvodov po skupinah držav; 2005 in 2006	46
Preglednica 14: Indeks obsega industrijske proizvodnje; 2000-2006	48
Preglednica 15: Indeksi cen industrijskih proizvodov pri proizvajalcih; 2000-2006	49
Preglednica 16: Gibanje pomembnejših kazalnikov poslovanja živilskopredelovalne industrije; 2000-2006	51
Preglednica 17: Deleži proizvodnje hrane, pijač in tobačnih izdelkov (DA) v predelovalni dejavnosti (D); 2000-2006	52
Preglednica 18: Osnovni kazalniki strukture živilskopredelovalne panoge v letu 2006	53
Preglednica 19: Kazalniki uspešnosti poslovanja živilskopredelovalnih dejavnosti v letih 2005 in 2006.....	57
Preglednica 20: Uspešnost poslovanja živilskopredelovalnih dejavnosti – indeks 2006/2000	59
Preglednica 21: Vrste in višina neposrednih plačil za najpomembnejše trge; 2004-2006.....	62
Preglednica 22: Neposredna plačila (EKO 0), izplačana iz proračuna 2006	62
Preglednica 23: Neposredna plačila po uredbah za leto 2005 in 2006 (subvencijsko leto).....	63
Preglednica 24: Izplačane podpore za izvoz; 2005 in 2006	63
Preglednica 25: Izplačana sredstva za specifične ukrepe za stabilizacijo trga; 2005 in 2006	64
Preglednica 26: Izplačana pomoč za sanacijo posledic naravnih nesreč in odškodnine; 2005 in 2006.....	65
Preglednica 27: Višina plačil na površino za območja s težjimi pridelovalnimi razmerami; 2004- 2006.....	68
Preglednica 28: Izravnalna plačila za težje pridelovalne razmere po uredbah 2005 in 2006 (subvencijsko leto).....	68
Preglednica 29: Plačila za ukrepe SKOP po uredbah za leto 2005 in 2006 (subvencijsko leto)	69
Preglednica 30: Podpore za zgodnje upokojevanje, 2005 in 2006	70
Preglednica 31: Sistem plačil za ukrep EU standardi	70
Preglednica 32: Podpore za prilagajanje in izvajanje EU standardov, 2005 in 2006.....	71
Preglednica 33: Število prispelih in odobrenih vlog s področja kmetijstva v okviru javnih razpisov EPD; 2004-2006.....	72
Preglednica 34: Razpoložljiva, odobrena in izplačana sredstva za kmetijstvo v okviru EPD 2004- 2006 skupaj in v letu 2006.....	72
Preglednica 35: Pregled števila sklenjenih pogodb, prevzetih obveznosti in izplačil po ukrepih v okviru programa SAPARD skupaj in v letu 2006	73
Preglednica 36: Izplačane podpore za obnovo in prestrukturiranje vinogradov; 2005 in 2006	74
Preglednica 37: Izplačane podpore za čebelarstvo; 2005 in 2006.....	75

Preglednica 38: Izplačane podpore v okviru nacionalnih ukrepov politike razvoja podeželja; 2005 in 2006.....	75
Preglednica 39: Predlogi občin za spremembo namembnosti najboljših kmetijskih zemljišč v Sloveniji; 1995-2004.....	77
Preglednica 40: Stanje registra osnovnih sredstev Sklada po vrsti rabe zemljišč po podatkih zemljiškega katastra; 2004-2006	80
Preglednica 41: Promet s kmetijskimi zemljišči in gozdovi ter vlaganja v letu 2006	81
Preglednica 42: Pregled števila pogodb Sklada; konec leta 2005 in 2006	81
Preglednica 43: Prihodki in odhodki od gospodajenja s kmetijskimi zemljišči; 2005 in 2006	82
Preglednica 44: Cenik zakupnin za kmetijsko rabo zemljišč; 2005 in 2006	82
Preglednica 45: Trajanje zmanjšane zakupnine za nove trajne nasade; 2006	83
Preglednica 46: Proračunski izdatki za kmetijsko svetovalno službo; 2005 in 2006.....	89
Preglednica 47: Proračunski izdatki za naloge s področja rastlinske pridelave; 2005 in 2006	90
Preglednica 48: Število sort in poskusnih mest v posebnem preskušanju za izdelavo opisne sorte liste v letu 2006	93
Preglednica 49: Obseg uradnega potrjevanja poljščin in zelenjadnic; 2005 in 2006	94
Preglednica 50: Število priznanih oz. odobrenih organizacij v živinoreji v letu 2006	99
Preglednica 51: Proračunski izdatki za naloge s področja zootehnike; 2005 in 2006	100
Preglednica 52: Mlečnosti kontroliranih krav (standardna laktacija); 2005 in 2006	101
Preglednica 53: Število rejcev in število ovc in koz v kontroli; 2005 in 2006	103
Preglednica 54: Število v rodovnik sprejetih kobil; 2005 in 2006	105
Preglednica 55: Število matic v rodovniku kranjske čebele, 2003-2006	105
Preglednica 56: Proračunski izdatki za druge splošne storitve in programe; 2005 in 2006.....	107
Preglednica 57: Proračunski izdatki MKGP za raziskovalno delo v kmetijstvu; 2005 in 2006	109
Preglednica 58: Osnovni podatki FADN po tipu kmetovanja (TF8) in razredu ekonomske velikosti za leto 2004	111
Preglednica 59: Proračunska sredstva MKGP za kmetijsko šolstvo in infrastrukturo; 2005 in 2006 ..	112
Preglednica 60: Proračunska sredstva v okviru PHARE in drugih mednarodnih projektov; 2005 in 2006.....	114
Preglednica 61: Bilanca skupnega števila inšpekcijskih pregledov po enotah FSI v letu 2006	124
Preglednica 62: Statistika zasedanj institucij EU ter sodelovanje MKGP; 2005 in 2006	132
Preglednica 63: Krčitve gozdov po vzrokih; 1995-2006	140
Preglednica 64: Sanitarni posek; 1995-2006	142
Preglednica 65: Obseg opravljenih varstvenih del v gozdovih; 1996-2006	142
Preglednica 66: Število gozdnih požarov in površina pogorišč; 1992-2006.....	142
Preglednica 67: Opravljena gojitvena dela; 1993-2006	142
Preglednica 68: Struktura obnove in nege gozdov; 2004-2006	143
Preglednica 69: Gradnja in rekonstrukcija gozdnih vlak; 1996-2006	143
Preglednica 70: Pregled strukture virov za financiranje vzdrževanja gozdnih cest; 1995-2006	144
Preglednica 71: Gozdni lesni sortimenti, pridobljeni v Sloveniji; 2004-2006.....	144
Preglednica 72: Zunanja trgovina z gozdnimi lesnimi sortimenti po količini in vrednosti; 2005 in 2006.....	145
Preglednica 73: Zunanja trgovina s posameznimi kategorijami okroglega lesa; 2003-2006	145
Preglednica 74: Izvozno-uvozne cene ter odkupne cene gozdnih lesnih sortimentov na domačem trgu	145
Preglednica 75: Odkup svežih gob po vrstah; 1995-2006	146
Preglednica 76: Poraba sadik in semena za obnovo gozdov v letu 2006.....	147
Preglednica 77: Kazalci uspešnosti gospodarjenja gozdarskih gospodarskih družb; 2000-2006	148
Preglednica 78: Poraba proračunskih sredstev v gozdarstvu v primerjavi s programom	149
Preglednica 79: Delo gozdarskih inšpektorjev; 1994-2006.....	152

Preglednica 80: Delo gozdarske inšpekcije kot prekrškovnega organa v letu 2006	152
Preglednica 81: Pregled odstrela in ugotovljenih izgub divjadi; 1995-2006	156
Preglednica 82: Odstrel in ugotovljene izgube na 100 ha površin v letu 2006	156
Preglednica 83: Škode v okolju, ki jih povzročata rastlinojeda divjad in divji prašič; 1998-2006	157
Preglednica 84: Ocena deležev škod na kmetijskih kulturah, pridelkih in domačih živalih, ki jih je povzročila divjad; 1995-2006 (%).....	157
Preglednica 85: Prikaz opravljenih biotehniških del v letih od 1998 do 2006	157
Preglednica 86: Ulov in vzreja morskih rib, glavonožcev, rakov in školjk; 2000-2006.....	159
Preglednica 87: Delovno aktivno prebivalstvo v morskem ribištvi in ribogojstvu; 2004-2006.....	159
Preglednica 88: Število ribiških plovil po dolžini in opremi; 2006	160
Preglednica 89: Ulov in vzreja sladkovodnih rib; 2000–2006.....	161
Preglednica 90: Delovno aktivni v sladkovodnem ribištvi in športnem ribolovu; 2004-2006	161
Preglednica 91: Proračunska sredstva za ribištvo; 2005 in 2006	162

Kazalo slik

Slika 1: Indeksi kmetijske proizvodnje; 1992-2006	17
Slika 2: Setvena struktura njiv; 2000 in 2006	18
Slika 3: Pospravljene površine in rastlinski pridelki v letu 2006 v primerjavi z letom 2005	18
Slika 4: Število živali konec leta; 1994-2006	19
Slika 5: Število živali in živinorejska proizvodnja v letu 2006 v primerjavi z letom 2005.....	19
Slika 6: Realni indeksi cen kmetijskih proizvodov, cen proizvodov in storitev za tekočo porabo v kmetijstvu (inputi 1) ter cenovno stroškovna razmerja v kmetijstvu; 1992-2006 (2000=100) 20	
Slika 7: Spremembe cen rastlinskih pridelkov v letu 2006 v primerjavi z letom 2005.....	21
Slika 8: Spremembe cen živali in živalskih proizvodov v letu 2006 v primerjavi z letom 2005	22
Slika 9: Spremembe cen inputov za kmetijstvo v letu 2006 v primerjavi z letom 2005.....	22
Slika 10: Proračunski izdatki za kmetijstvo; 1992-2006	23
Slika 11: Proračunski izdatki za ukrepe tržno-cenovne politike; 1992-2006	26
Slika 12: Proračunski izdatki za ukrepe kmetijske politike razvoja podeželja; 1992-2006.....	27
Slika 13: Proračunski izdatki za splošne storitve za kmetijstvo; 1992-2006	28
Slika 14: Osnovni kazalci ekonomskega računa za kmetijstvo; 1992-2006.....	30
Slika 15: Spremembe najpomembnejših ekonomskih kazalcev v kmetijstvu v letu 2006.....	31
Slika 16: Faktorski dohodek na PDM v Sloveniji in EU; 1995-2006.....	33
Slika 17: Gibanje faktorskega dohodka na PDM (realno) in produktivnosti dela v kmetijstvu Slovenije in EU-15; 1995-2006.....	34
Slika 18: Povprečna površina kmetijski zemlje v uporabi na kmetijskih gospodarstvih v državah EU-25 v letu 2005	36
Slika 19: Kmetijska gospodarstva po velikostnih razredih KZU v državah EU-25 v letu 2005	37
Slika 20: Kmetijska zemlje v uporabi po velikostnih razredih KZU v državah EU-25 v letu 2005.....	37
Slika 21: Povprečno število glav velike živine na kmetijskih gospodarstvih v EU-25 v letu 2005.....	38
Slika 22: Kmetijska gospodarstva po velikostnih razredih GVŽ v državah EU-25 v letu 2005	39
Slika 23: Glave velike živine po velikostnih razredih GVŽ v državah EU-25 v letu 2005.....	40
Slika 24: Delovna sila na kmetijskih gospodarstvih - kmetijska zemlja v uporabi na polnovredno delovno moč v državah EU-25 v letu 2005.....	40
Slika 25: Starostna struktura gospodarjev na kmetijskih gospodarstvih v državah EU-25 v letu 2005 41	

Slika 26: Izvoz in uvoz ter zunanjetrgovinska bilanca agroživilskih proizvodov; 1992-2006	42
Slika 27: Zunanjetrgovinska bilanca agroživilstva po tarifnih skupinah; 2005 in 2006.....	45
Slika 28: Delež izvoza in uvoza agroživilstva po skupinah držav; 2003-2006	46
Slika 29: Zunanjetrgovinska bilanca agroživilstva po skupinah držav; 2003-2006	47
Slika 30: Delež živilskopredelovalne industrije v BDP in zaposlenosti; 1995-2006	48
Slika 31: Indeks obsega industrijske proizvodnje; 1995-2006 (2000 = 100).....	49
Slika 32: Indeksi cen živilskih proizvodov (DA), proizvodov predelovalnih dejavnosti (D) in kmetijskih pridelkov; 1995-2006 (realno; 2000 = 100)	49
Slika 33: Paritete cenovnih indeksov živilskih proizvodov (DA) ter kmetijskih pridelkov, energentov in dela; 2000-2006 (2000 = 100)	50
Slika 34: Primerjava produktivnosti in dodane vrednosti na zaposlenega v proizvodnji hrane pijač in tobačnih izdelkov (DA) ter predelovalni dejavnosti (D); 2000–2006 (D=100)	52
Slika 35: Sprememba števila zaposlenih po dejavnostih živilskopredelovalne industrije v letu 2006 v primerjavi z letom 2005	54
Slika 36: Neto dobiček/izguba živilskopredelovalne industrije po dejavnostih; 2005 in 2006	55
Slika 37: Organizacijska shema ARSKTRP	117
Slika 38: Organizacijska shema delovanja VURS.....	125
Slika 39: Organizacijska shema glavnega urada VURS	125
Slika 40: Struktura lesne zaloge po drevesnih vrstah v letu 2006.....	141
Slika 41: Gibanje poseka v gozdovih; 2001-2006	141

Kazalo okvirjev

Okvir 1: Cene v kmetijstvu	20
Okvir 2: Proračunski izdatki za kmetijstvo	23
Okvir 3: Ekonomski računi za kmetijstvo	31
Okvir 4: Produktivnost dela v kmetijstvu.....	34
Okvir 5: Popis strukture kmetijskih gospodarstev 2005	35
Okvir 6: Zunanja trgovina z agroživilskimi proizvodi	42
Okvir 7: Kazalniki uspešnosti poslovanja živilskopredelovalne industrije	51
Okvir 8: Neposredna plačila v obdobju 2007-2013	61
Okvir 9: Politika razvoja podeželja v obdobju 2007-2013	66
Okvir 10: Mreža računovodskih podatkov s kmetijskih gospodarstev (FADN - Farm Accountancy Data Network)	110

POVZETEK POMEMBNEJŠIH UGOTOVITEV

Poročilo obravnava osnovne rezultate slovenskega kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva v letu 2006. Pripravljeno je na osnovi podatkov Statističnega urada RS, podatkov Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter drugih uradnih virov, ki so bili na voljo do 16. novembra 2007. Preračuni in nekatere ocene so pripravljene na Kmetijskem inštitutu Slovenije. Vsi vrednostni kazalci so prikazani v evrih, za preračun iz tolarjev pa je uporabljen povprečni letni tečaj Banke Slovenije.

Gospodarska gibanja so bila v letu 2006 v Sloveniji ponovno ugodna. Realna rast bruto domačega proizvoda je znašala 5,7%, kar je največ v zadnjem desetletju. Spodbujala sta jo predvsem večje tuje povpraševanje in rast investicijske aktivnosti, medtem ko je bila rast končne potrošnje že tretje leto zapored bolj umirjena. Zaposlenost se je ponovno nekoliko povečala, stopnja brezposelnosti (6%) pa je bila najnižja po letu 1991. Usklajeno delovanje ekonomskih politik, ki je bilo usmerjeno predvsem v izpolnjevanje pogojev za prevzem evra, je prispevalo k zadržanju inflacije na ravni predhodnega leta (2,5%).

Nadaljeval se je trend padanja cen hrane in pijač za potrošnike, vendar precej bolj umirjeno kot v prvih dveh letih članstva v EU. V letu 2006 so te cene realno padle za 0,2%, od leta 2003 pa skupaj za 6,3%.

Po podatkih nacionalnih računov kmetijstvo skupaj z lovom in gozdarstvom, v zadnjih letih k bruto domačemu proizvodu prispeva okoli 2%, k skupni zaposlenosti pa okoli 10%. Oba deleža se zmanjšujeta.

Na splošno lahko stanje v kmetijstvu v zadnjih letih ocenimo kot ugodno. Vstop v EU na področju kmetijstva ni povzročil večjih pretresov. Bolj ali manj so se nadaljevali trendi, ki jih je bilo opaziti že pred vstopom. Kljub težavam je kmetijska politika, v celoti gledano, zasledovala zastavljene cilje in tako prispevala k stabilnosti razmer in mehkeemu prehodu na skupni trg EU. Na ekonomskem področju je bilo za zadnja leta značilno razmeroma hitro realno padanje cen kmetijskih pridelkov ob hkratni hitri rasti proračunskih podpor. Če lahko sodimo po letu 2006, se je trend pospešenega padanja cen (hitrejšega kot na trgu EU) umiril, medtem ko proračunske podpore še vedno naraščajo. Fizični obseg proizvodnje sicer precej niha pod vplivom naravnih razmer, je pa v splošnem opaziti rahel trend rasti. Dohodki so v zadnjih treh letih razmeroma stabilni, pri čemer spremembe faktorskega dohodka kmetijstva realno niso presegle 6%.

Na področju zunanje trgovine je bilo predvsem v prvem letu po vstopu opaziti neugodne spremembe (hitra rast uvoza ob manjšem izvozu), kar pa je bil, kot kažejo kasnejši podatki, le prehodni pojav. Negativni saldo zunanje trgovine z agroživilskimi proizvodi sicer še naprej narašča, vendar ob rasti zunanjetrgovinske menjave, pri čemer je rast izvoza hitrejša od rasti uvoza.

Tudi rezultati živilsko predelovalne industrije so takoj po vstopu kazali na izrazito poslabšanje. Padel je fizični obseg proizvodnje, panoga pa je izkazala neto izgubo. Fizični obseg proizvodnje je rahlo padel tudi v letu 2006, se je pa precej povečal izvoz, izboljšali pa so se tudi finančni rezultati. Morda to že nakazuje na konsolidacijo panoge.

Seveda splošne slike agroživilskega sektorja ni mogoče posploševati tudi na raven posameznih proizvajalcev. Tudi razlike med posameznimi proizvodnimi usmeritvami so občutne. Dober primer je sladkor oziroma sladkorna pesa, kjer je z letom 2007 prišlo do ukinitve proizvodnje. Nesporno skupni trg terja hitrejšo prilagajanje, in prav s premiki na področju strukturnih sprememb v preteklem obdobju ne moremo biti zadovoljni. Proces koncentracije se je upočasnil, raven produktivnosti pa je bistveno nižja kot v EU. Hitrejša rast produktivnosti je tako glavni izziv bodočega razvoja.

Kmetijstvo v letu 2006

Obseg kmetijske proizvodnje je bil v letu 2006 za 7% manjši kot v letu prej. Rastlinska pridelava se je v primerjavi z izjemno ugodnima letoma 2004 in 2005, ko so vremenske razmere marsikje omogočile najvišje pridelke do sedaj, znižala za 12%, medtem ko se je obseg živinoreje na agregatni ravni zmanjšal za 2%. Ob nekaj večji površini njiv v uporabi in ob precej nižjih hektarskih pridelkih se je pridelek večine poljščin in vrtnin (z izjemo oljnic in stročnic) zmanjšal za 10 do 25%, precej manjši pa je bil tudi pridelek grozdja in krme s travinja. Dobra je bila le letina v sadjarstvu. V živinoreji sta se ob večjem številu živali povečala prirast prašičev in proizvodnja jajc, zmanjšali pa prirast perutnine, govedi in drobnice ter proizvodnja mleka.

Trend padanja cen kmetijskih proizvodov pri proizvajalcih se je v letu 2006 zaustavil. Cene kmetijskih proizvodov so realno porasle za 2% in to predvsem na račun višjih cen rastlinskih pridelkov (+7%). Najbolj so porasle cene krompirja, oljnic, grozdja, hmelja in zelenjadnic, najmanj pa cene žita in sadja. Nižja kot v letu prej je bila cena sladkorne pese, kar pa je predvsem posledica sprememb v tržni ureditvi po reformi tega sektorja (znižanje minimalne cene sladkorne pese). Pri živalskih proizvodih so bile spremembe cen manj izrazite. Realno so nekoliko padle cene v perutninarstvu in prašičereji ter pri mleku, medtem ko so bile cene drobnice in govedi precej višje kot v letu prej. Vzporedno z rastjo cen kmetijskih proizvodov so v letu 2006 porasle tudi cene večine inputov za tekočo porabo v kmetijstvu (z izjemo krmil), tako da so cenovno-stroškovna razmerja ostala podobna kot v letu prej.

Proračunske podpore kmetijstvu so se v letu 2006 povečale za 19% in skupaj znašale 314 milijonov evrov. Od tega je polovico prispeval skupni proračun EU (v letu 2005 49%, v letu 2004 19%). Največ proračunskih sredstev je bilo v letu 2006 porabljenih za ukrepe politike razvoja podeželja (133 milijonov evrov), ki so se glede na leto 2005 povečala za 16%. Večina povečanja gre na račun ukrepov v okviru Programa razvoja podeželja, ki ga EU sofinancira z okoli 80%. Za ukrepe tržno cenovne politike je bilo izplačano 131 milijonov evrov (25% več kot leta 2005), za sanacijo posledic naravnih nesreč in odškodnine pa 10 milijonov evrov (44% več kot leta 2005). Ponovno so se povečala neposredna plačila proizvajalcem (+17%), h katerim je EU v povprečju prispeval okoli 44% sredstev. Precej več sredstev kot v letu prej je bilo v letu 2006 izplačano za ukrepe za stabilizacijo trga, ki jih po vstopu praktično v celoti financira EU, in to predvsem na račun intervencijskih ukrepov na trgu sladkorja. Obseg izvoznih nadomestil je bil manjši kot v letu prej. Za financiranje splošnih storitev za kmetijstvo, ki večinoma bremenijo samo nacionalni proračun, je bilo v letu 2006 izplačanih 40 milijonov evrov, kar je 3% več kot v letu 2005.

Leto 2006 lahko z vidika ekonomskih rezultatov ocenimo kot ugodno, čeprav so bili dohodki nekoliko nižji kot v letu prej. Po podatkih ekonomskih računov za kmetijstvo (SURs) se je zaradi slabše letine vrednost proizvodnje kmetijstva po osnovnih cenah (skupaj z odobrenimi subvencijami na proizvod) realno zmanjšala za 2%, vrednost vmesne porabe pa povečala za 2%. Bruto dodana vrednost je bila realno, v primerjavi z letom prej, manjša za 7%, neto dodana vrednost pa za 14%. Subvencije na proizvodnjo so v letu 2006 realno močno porasle (11%), tako da je bil faktorski dohodek le 6% nižji kot v letu 2005. Večje proračunske podpore kmetijskim proizvajalcem so tako, kljub manjšemu obsegu proizvodnje kot v letu prej, zadržale dohodek kmetijstva na razmeroma visoki ravni.

Kot kažejo podatki strukturnih popisov, se je proces strukturnih sprememb v slovenskem kmetijstvu, ki je intenzivno potekal od sredine 1990-ih let, v zadnjih letih upočasnil. Slovenija tako po povprečni velikosti kmetijskih gospodarstev, kot po produktivnosti dela zaostaja za povprečjem EU-25 za okoli trikrat in se tako uvršča v skupino članic z najneugodnejšo strukturo kmetijstva. Zaostanek za državami z razvitejšim kmetijstvom se ne zmanjšuje.

Zunanja trgovina z agroživilskimi proizvodi

Obseg zunanje trgovine z agroživilskimi proizvodi se je v letu 2006 povečal za 18%, kar pomeni nadaljevanje trenda, ki smo mu priča že daljše obdobje. Izvoz je porasel za 24,6%, s čemer je za dobrih 9 odstotnih točk presegel rast uvoza (15,4%). Oba sta dosegla najvišjo vrednost doslej. Pokritost uvoza z izvozom se je v primerjavi z letom 2005 povečala za 3 odstotne točke (na 44%), primanjkljaj pa je kljub temu porasel in dosegel 662 milijonov evrov (2005: 607 milijonov evrov).

V letu 2006 so ponovno opazne večje spremembe zlasti v strukturi izvoza, tako po blagovnih skupinah, kot po skupinah držav. Med tradicionalno najpomembnejšimi izvoznimi skupinami se je najbolj povečal izvoz mleka in mlečnih izdelkov (+33%), večji kot v letu prej je bil izvoz mesa (+10%) in izdelkov iz mesa (+4%), po dveh letih zmanjševanja pa je malenkostno porasel tudi izvoz pijač (+1%). Močno se je povečal izvoz živih živali (2,8-krat) ter krme (4,4-krat), zmanjšal pa izvoz sadja in sladkorja. Gledano po skupinah držav je ponovno izrazito porasel izvoz v EU-25 (+48%), medtem ko je izvoz v države nekdanje Jugoslavije ostal blizu ravni leta 2005 (-1%). V letu 2006 so države EU v strukturi izvoza prvič presegle 50% (56%, v letu 2005 44%).

V strukturi uvoza so bile spremembe v letu 2006 precej manjše. Uvoz se je vrednostno povečal praktično v vseh pomembnejših tarifnih skupinah z izjemo sadja ter živih živali. V letu 2006 je iz EU izviralo 81% vsega uvoza (v letu 2005 83%), iz držav nekdanje Jugoslavije 8%, iz ostalih držav pa 11% (v letu 2005 9%).

Zunanjetrgovinska bilanca z državami EU je tudi v letu 2006 ostala močno negativna (primanjkljaj se je povečal od 651 na 665 mio EUR). Večji primanjkljaj kot v letu prej je bil zabeležen tudi v trgovini z ostalimi državami (2005: -59 mio EUR, 2006: -87 mio EUR), bilanca z državami nekdanje Jugoslavije pa je ostala tudi v letu 2006 pozitivna, pri čemer se je presežek precej zmanjšal (od 103 na 90 mio EUR). Gledano po tarifnih skupinah je bil pozitiven zunanjetrgovinski saldo v letu 2006 zabeležen le pri mlečnih izdelkih, izdelkih iz mesa ter izjemoma tudi pri živih živalih, medtem ko je bila bilanca pri pijačah, kjer je bila sicer Slovenija tradicionalni neto izvoznik, prvič negativna. Tudi pri vseh drugih skupinah proizvodov je bil uvoz vrednostno večji od izvoza.

Živilska industrija

V zadnjih letih je živilska industrija po številnih kazalnikih gospodarske učinkovitosti beležila nazadovanje, kar je predvsem rezultat kasnejšega odpiranja trgov ter rastočih pritiskov in sprememb na strani sorazmerno visoko razvite trgovine. Po vstopu v EU so se konkurenčne razmere na domačem in na izvoznih trgih še zaostrole, kar se je izrazilo v manjši proizvodni in izvozni aktivnosti, zmanjšanju števila zaposlenih ter slabših poslovnih rezultatih živilsko predelovalnih podjetij. Posledično se je občutno zmanjšal tudi delež teh dejavnosti v bruto domačem proizvodu, kot tudi v zaposlenosti. Po podatkih nacionalnih računov je proizvodnja hrane, pijač in krmil k bruto domačemu proizvodu v letu 2006 prispevala 1,6% (v letu 2005 1,7%), k zaposlenosti pa 2,1% (v letu 2005 2,2%).

Ob rasti cen kmetijskih proizvodov pri proizvajalcih, rasti plač in praktično nespremenjenih cenah energentov so cene živilskih proizvodov pri proizvajalcih v letu 2006 realno ostale blizu ravni predhodnega leta (-0,2%). Cenovno stroškovna razmerja so tako za živilsko industrijo ostala neugodna. Kljub zaostrenim ekonomskim razmeram so bile v poslovanju živilskopredelovalne dejavnosti že drugo leto zapored opazne pozitivne spremembe. Trend zmanjševanja obsega proizvodnje se je praktično ustavil (-0,1%), poslovni rezultati pa so se pomembno izboljšali.

Agregatni poslovni izid slovenske živilskopredelovalne panoge je bil v letu 2006 pozitiven, pri čemer se je čisti dobiček nominalno povečal za 61%, čista izguba pa zmanjšala za 16%. Neto dobiček je tako porasel od 2 milijona evrov v letu 2005 na 30 milijonov evrov v letu 2006. Posledično sta porasli tudi donosnost prodaje (od 0,11% na 1,62%) in donosnost sredstev (od 0,07% na 1,20%). Veliko izboljšanje v primerjavi z letom prej beležimo v letu

2006 tudi v prihodkih, dodani vrednosti ter neto dobičku na zaposlenega, k čemur pa je občutno prispevalo zmanjšanje števila zaposlenih (-9%).

Ključni dejavniki izboljšanja na agregatni ravni so bili izrazita rast izkazanega dobička v dejavnostih predelave mesa, predelave čaja in kave ter proizvodnje vina, ki so vse v letu 2005 še izkazovale izgubo, pomembno zmanjšanje izgube pri predelavi sadja in vrtnin ter rast izkazanega dobička v pekarski dejavnosti, pivovarstvu ter pri proizvodnji brezalkoholnih pijač. Leto 2006 so z negativno bilanco zaključile 4 dejavnosti (3 manj kot v letu 2005) - predelava sadja in vrtnin, oljarstvo, predelava mleka ter proizvodnja sladkorja, ki so tudi v letu 2005 poslovale z izgubo. Poslovni rezultati so se najbolj izrazito poslabšali v mlečnopredelovalni dejavnosti, kjer je bila izguba skoraj trikrat večja kot v letu prej ter pri proizvodnji sladkorja, kjer se je izguba povečala skoraj za tretjino, slabši poslovni rezultati pa so bili zabeleženi tudi v dejavnostih proizvodnje krmil in predelave rib, ki pa sta kljub temu poslovno leto zaključili z neto dobičkom. Najboljši poslovni rezultati so bili v letu 2006 doseženi v pivovarstvu, v proizvodnji brezalkoholnih pijač ter v predelavi čaja in kave.

Delež prihodkov od prodaje, ki ga živilska panoga ustvari na tujih trgih, se je v primerjavi z letom 2005 povečal za 0,9 odstotne točke in dosegel 17,7%. Izvozna usmerjenost se je v letu 2006 močno povečala v konditorstvu, oljarstvu ter v predelavi čaja in kave, medtem ko se je v mesnopredelovalni industriji, predelavi mleka in proizvodnji pijač delež izvoza v prihodkih precej zmanjšal.

Leto 2006 je bilo za živilsko predelovalno dejavnost kot celoto po poslovnih rezultatih eno boljših v zadnjem obdobju, vendar pa doseženi rezultati, z izjemo produktivnosti, še vedno močno zaostajajo za povprečjem predelovalnih dejavnosti.

Kmetijska politika v letu 2006

V letu 2006 večjih vsebinskih sprememb v kmetijski politiki ni bilo. Nadaljevali so se vsi nosilni ukrepi tako v okviru tržno-cenovne politike, kot v okviru politike razvoja podeželja, v podobnem obsegu pa so se izvajale in sofinancirale tudi javne službe in splošne storitve za kmetijstvo. V skladu s spremembami v dohodninski zakonodaji so se v letu 2006 v osnovo za dohodnino vštevala plačila iz naslova dolgoročnih vlaganj (naložbe) v celoti ter 50% ostalih plačil, z izjemo kmetijsko okoljskih. Nekaj novosti je bilo v letu 2006 v pogojih uveljavljanja podpor (pravila navzkrižne skladnosti) in administrativno kontrolnih postopkih. Veljati je začel nov sistem grafičnih enot rabe kmetijskih gospodarstev (GERK), ki je postal obvezni element integriranega administrativnega in kontrolnega sistema za neposredna plačila na površino.

Neposredna plačila kmetijskim proizvajalcem, kot najpomembnejši ukrep tržno cenovne politike, so se še zadnjič izvajala po sistemu, kot je veljal v okviru skupnih tržnih ureditev pred zadnjo reformo skupne kmetijske politike (2003/2004), le da se je njihova višina dvignila na raven 95% primerljivih plačil v EU-15. Med novostmi, ki so pomembno vplivale na posamezne trge, kaže izpostaviti reformo tržne ureditve za sladkor ter spremembe tržne ureditve za perutninsko meso in jajca. Reforma trga za sladkor je med drugim prinesla znižanje minimalne cene za sladkorno peso, izpad dohodka pa je pridelovalcem vsaj deloma nadomestilo prehodno plačilo na površino. Posledica reforme trga za sladkor je tudi odločitev Tovarne sladkorja Ormož o prenehanju predelave z letom 2007, kar pomeni tudi konec pridelave sladkorne pese v Sloveniji. Spremembe tržne ureditve za perutninsko meso, ki po novem omogočajo hitro ukrepanje v primeru kriznih razmer na trgu, so bile sprejete zaradi pojava ptičje gripe v Evropi, ki je močno zaznamovala proizvodnjo in porabo perutninskega mesa in jajc v letu 2006. Na tej osnovi so v omejenem časovnem obdobju proizvajalci lahko za izpad prihodka ob izvajanju izrednih ukrepov pridobili posebno pomoč iz proračuna.

Med ukrepi za stabilizacijo trga je bil, poleg izvoznih nadomestil in ukrepov podpore posameznim trgov (intervencijski odkup in skladiščenje sladkorja, podpore zasebnemu skladiščenju, različne podpore porabi) v letu 2006 prvič izveden ukrep razdelitve hrane iz intervencijskih zalog socialno najbolj ogroženim osebam. Novost v letu 2006 je tudi sofinanciranje zavarovalnih premij za zavarovanje posevkov in plodov, s ciljem povečati

obseg tovrstnega zavarovanja in zmanjšati tveganja zaradi vse pogostejših izjemnih vremenskih razmer.

V okviru politike razvoja podeželja večjih sprememb v številu in vsebini ukrepov v letu 2006 ni bilo. V okviru Programa razvoja podeželja 2004-2006, ki ga EU sofinancira z okoli 80%, so tudi v letu 2006 najpomembnejši ukrep ostala izravnalna plačila za težje pridelovalne razmere ter kmetijsko okoljska plačila, prvič pa so bile v večjem obsegu izplačane tudi podpore za prilagajanje in izvajanje EU standardov. Nadaljevalo se je tudi izvajanje ukrepov iz okvira enotnega programskega dokumenta, ki ga EU sofinancira s 50%. Do konca leta 2006 so bile tako prevzete obveznosti za vsa razpoložljiva sredstva za kmetijstvo za obdobje 2004-2006, okoli 46% skupnih (brez gozdarstva in ribištva) odobrenih sredstev pa je bilo tudi že izplačanih. Večina sredstev je bila namenjena izboljšanju predelave in trženja kmetijskih proizvodov ter naložbam na kmetijskih gospodarstvih. Pri ukrepih v vinogradništvu (prestrukturiranje vinogradov) in čebelarstvu ni bilo večjih sprememb, ravno tako ne pri ukrepih, ki se izvajajo samo v okviru nacionalnih programov (podpore mladim kmetom za prevzem kmetije, pomoč za sanacijo kmetij ob izjemnih dogodkih, nekatere zemljiške operacije ter različne podpore promociji, tržnemu organiziranju in trženju).

Gozdarstvo in lovstvo

Tudi za leto 2006 lahko ugotovimo, da so bile gospodarske zmogljivosti zasebnih gozdov premalo izkoriščene. Posek v vseh gozdovih je dosegel 3,718 milijona m³ in je za 14,9% višji kot v predhodnem letu. Kljub povečanju pa je dosegel le 82% možnega poseka, ki je opredeljen v sprejetih gozdnogospodarskih načrtih. Povečanje poseka gre pripisati sečnji iglavcev predvsem zaradi lubadarja (10,3% več kot v letu 2005) in poseka listavcev (22,7% več kot v letu 2005). V skupnem poseku je sanitarni posek (sanacija žarišč lubadarja) dosegel 27,3%. Delež je manjši kot v letu 2005 in kaže, da je gradacija podlubnikov dosegla kulminacijo. Tudi v letu 2006 se je povečevalo povpraševanje po drveh, kar predstavlja priložnost za povečanje intenzivnosti gospodarjenja z gozdovi. K temu pa prispeva tudi rast cen gozdnih lesnih sortimentov.

V povprečju se je obseg negovalnih del v gozdovih v primerjavi z letom 2005 povečal za 4%, kljub temu pa je dosegel v povprečju le 65% načrtovanega obsega nege kot ga določajo gozdnogospodarski načrti, v zasebnih gozdovih celo samo 44%. V zasebnih gozdovih je bila realizacija negovalnih del za 6% večja kot v letu 2005, v državnih gozdovih pa je dosegla 77% načrtovanega. Realizacija javnih sredstev za sofinanciranje obnove, nege in varstva gozdov je, skupaj s sredstvi iz okvira Enotnega programskega dokumenta (1,4 mio EUR), znašala 3,2 milijona evrov. Količina vseh del, s katerimi se zagotavlja obnova gozda, je bila izvedena na ravni 57% načrtovane.

Za uresničevanje programa vzdrževanja gozdnih cest, ki so pomemben dejavnik za zagotavljanje ustreznih pogojev za gospodarjenje z gozdovi, je bilo v letu 2006 iz vseh virov zbranih 4,8 milijona evrov. Od tega so davkoplačevalci, ki so tudi uporabniki gozdnih cest, skozi proračun prispevali 24%, občine iz svojih sredstev 23%, 4% je dodatno prispeval Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS, ostalo pa so predstavljala sredstva lastnikov gozdov, zbrana na podlagi pristojbin za vzdrževanje gozdnih cest. Kolikor toliko zadovoljiva letna raven je bila tudi v letu 2006 dosežena pri izgradnji in rekonstrukciji gozdnih vlak, gradnja gozdnih cest pa je še daleč za potrebami.

Obseg pridobljenih gozdnih lesnih sortimentov se je v letu 2006 v primerjavi z letom 2005 povečal za dobrih 16% in je najvišji v zadnjih 16 letih. Skupaj je bilo proizvedenih 3,179 milijonov m³. Izvoz lesa se je po količini v primerjavi z letom 2005 povečal za 35%, uvoz pa je ostal na enaki ravni. V količinah je bil izvoz 34% višji od uvoza, vrednostno pa le 2% višji. Izvoz hlodovine iglavcev je v letu 2006 dosegel delež 13% od proizvedene količine teh sortimentov, izvoz lesa za kurjavo pa 18% proizvedenega lesa te kakovosti. Celoten izvoz gozdnih lesnih sortimentov pomeni 17%, za pokrivanje potreb v Sloveniji pa še vedno ostaja 83% pridobljenega okroglega lesa iglavcev in listavcev. Odkup gob, ki so med pomembnejšimi nelesnimi gozdnimi proizvodi, je tudi v letu 2006 močno upadel, kar je

posledica slabe gobarske letine, v veliki meri pa tudi neučinkovite evidence prometa s temi gozdnimi proizvodi.

Zaradi povečanih cen gozdnih lesnih sortimentov in povečanega povpraševanja so se izboljšali zunanji pogoji za gospodarjenje z gozdovi. To potrjujejo tudi rezultati poslovanja gozdarskih gospodarskih družb, ki so izraženi v povečanem dobičku in zmanjšani izgubi v primerjavi z letom 2005.

Tudi v letu 2006 je bil potrjen povečan interes za vpis v programe srednješolskega in visokošolskega izobraževanja na področju gozdarstva, za poklicno izobraževanje pa ni bilo zanimanja. Iz razpoložljivih sredstev proračuna RS je bilo v letu 2006 zaključeno sofinanciranje 12 raziskovalnih projektov v okviru CRP "Konkurenčnost Slovenije 2001-2006", izbranih na razpisu leta 2004, začeto sofinanciranje 4 od skupno 14 izbranih raziskovalnih projektov na razpisu v letu 2006 in sofinancirano 7 aplikativnih raziskovalnih projektov.

Zakon o divjadi in lovstvu je prinesel novo, posodobljeno ureditev na področju upravljanja, načrtovanja, ohranjanja in trajnostnega gospodarjenja z divjadjo, ki se je v tem letu v nekaterih določilih šele uveljavil. Tako je divjad še naprej državna lastnina in tudi lovska pravica pripada državi, ki pa jo lahko prenese na usposobljeno pravno osebo. Bistvena novost zakona je koncesija, ki jo bodo državi plačevali upravljavci lovišč - lovske družine ter stroga ločitev prosto živečih živali na divjad (lovne vrste) in zavarovane vrste. Realizacija načrtovanega pri upravljanju s populacijami divjadi se je povečala tudi v letu 2006. To zagotavlja večjo usklajenost populacij divjadi z njihovim okoljem, stabilno spolno in starostno strukturo populacij ter medsebojno usklajenost v okolju. Kljub temu pa so še vedno okolja, kjer je naravna obnova z določenimi drevesnimi vrstami onemogočena. To kaže, da je sodelovanje pri načrtovanju in usmerjanju razvoja gozda kot celote, pri čemer morajo sodelovati vse zainteresirane javnosti, še kako potrebno. Stanje male poljske divjadi se še naprej izboljšuje, kar je skoraj zanesljiv znak za to, da se je po dolgem obdobju regresije zanj začela progresija. K temu gotovo prispeva tudi bolj ozaveščena uporaba zaščitnih sredstev na kmetijskih površinah. Načrtovani in izvedeni posegi v populacijo medveda z odstrelom v prejšnjih letih so zmanjšali število konfliktnih situacij, ohranili pa tudi vitalnost tega dela populacije. Iz opazovanj in pojavnosti se zaključuje, da se populacija volka še vedno povečuje, da pa je nekoliko nazadovala populacija risa v Sloveniji. Sistematično spremljanje razvoja obeh populacij bo moralo dati odgovore na vprašanja, ki se vse pogosteje postavljajo v povezavi s strategijo upravljanja z njima.

V letu 2006 je bilo za financiranje in sofinanciranje nalog, ki jih določa zakon o gozdovih, upoštevajoč tudi sredstva EU, zagotovljeno 6,4% več javnih sredstev kot v predhodnem letu. Ne glede na to, še vedno ne omogočajo financiranje in sofinanciranje aktivnosti v gozdarstvu v takem obsegu, ki bi zagotavljal stabilnost in načrtovan razvoj gozdov oziroma njihov ustreznejši prispevek v razvoju družbe. Sredstva, namenjena za financiranje in sofinanciranje nalog v gozdarstvu, so v letu 2006 predstavljala 6,5% skupne proračunske porabe MKGP.

1 STANJE V KMETIJSTVU

1.1 Makroekonomsko okolje¹ in mesto kmetijstva v gospodarstvu

V letu 2006 so bila gospodarska gibanja v Sloveniji ponovno ugodna. Realna rast bruto domačega proizvoda je po revidiranih podatkih SURS znašala 5,7%, kar je največ v zadnjem desetletju. Spodbujalo jo je predvsem večje tuje povpraševanje (12,3-odstotna rast skupnega izvoza) in investicijska aktivnost (8,4-odstotna rast bruto investicij v osnovna sredstva), medtem ko je rast končne potrošnje že tretje leto zapored zaostala za rastjo BDP (4,1-odstotna rast izdatkov za končno potrošnjo). Primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance je bil v letu 2006 za dobre pol odstotne točke višji kot v letu prej in je znašal 2,7% BDP. K primanjkljaju na tekočem računu so prispevali primanjkljaji v vseh bilancah, razen v storitveni, kjer je presežek ostal na podobni ravni kot v predhodnem letu. Rast zaposlenost se je v letu 2006 še okrepila in presegla 1%. Ob tem so se število brezposelnih in stopnji brezposelnosti zmanjšali na najnižjo raven po letu 1991. Realna rast bruto plače na zaposlenega je znašala 2,8% in je za 1,7 odstotne točke zaostajala za ocenjeno rastjo produktivnosti dela (4,5%). Inflacija se je ohranila na ravni predhodnega leta in v povprečju leta znašala 2,5%. K umerjeni rasti cen in ohranjanju stabilnih makroekonomskih razmer so pomembno prispevale stabilizacijsko naravnane ekonomske politike, ki so bile v prvi vrsti usmerjene v izpolnjevanje pogojev za prevzem evra.

Preglednica 1: Pregled gospodarskih gibanj; 2000-2006

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Prebivalstvo (000; 30.6.)	1.990,3	1.992,0	1.995,7	1.996,8	1.997,0	2.001,1	2.008,5
Realne stopnje rasti BDP (%)	4,1	3,1	3,7	2,8	4,4	4,1	5,7
Deleži dodane vrednosti v BDV po dejavnostih (%):							
- Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo (A+B)	3,1	2,9	3,1	2,5	2,6	2,5	2,3
- Industrija in gradbeništvo (C, D, E, F)	35,5	35,1	34,5	34,7	33,9	33,3	33,7
- Storitve (G do P)	61,4	62,0	62,4	62,8	63,5	64,2	64,0
BDP na prebivalca (EUR)	10.701	11.298	12.084	12.695	13.400	14.116	15.167
BDP na prebivalca po kupni moči (PPS; EUR)	14.600	15.300	16.300	16.700	18.000	18.900	20.400
BDP na prebivalca po kupni moči (PPS EU-27=100)	78,9	79,0	81,3	82,5	85,0	86,6	88,8
Izvoz proizvodov (mio EUR)	9.492	10.347	10.962	11.285	12.783	14.397	16.757
Uvoz proizvodov (mio EUR)	10.984	11.344	11.574	12.239	14.143	15.805	18.341
Saldo menjave proizvodov s tujino (mio EUR)	-1.493	-998	-612	-954	-1.360	-1.408	-1.584
Saldo tekočega računa plačilne bilance (% BDP)	-2,8	0,2	1,0	-0,8	-2,7	-2,0	-2,7
Javnofinančni saldo (% BDP)	-1,3	-1,3	-2,9	-1,4	-1,3	-1,1	-0,8
Brezposelnost po ILO (%)	7,0	6,4	6,4	6,7	6,3	6,5	6,0
Registrirana brezposelnost (%)	11,8	11,2	11,3	10,9	10,3	10,2	9,4
Inflacija v povprečju leta (%)	8,9	8,4	7,5	5,6	3,6	2,5	2,5
Povprečni tečaj USD (SIT)	222,7	242,7	240,2	207,1	192,4	192,7	191,0
Povprečni tečaj EUR (SIT)	205,0	217,2	226,2	233,7	238,9	239,6	239,6

Vir: SURS, EUROSTAT, UMAR

Po podatkih nacionalnih računov kmetijstvo skupaj z lovom in gozdarstvom, v zadnjih letih k bruto domačemu proizvodu prispeva dobra 2% (kmetijstvo pod 2%), k skupni zaposlenosti pa slabih 10%. Oba deleža se zmanjšujeta, velik razkorak med njima pa kaže na še vedno prisoten problem nizke produktivnosti dela v kmetijstvu, tako v odnosu do drugih dejavnosti, kot v odnosu do povprečne produktivnosti v kmetijstvu EU. Bruto dodana vrednost na polnovredno delovno moč v kmetijstvu po podatkih ekonomskih računov za kmetijstvo v Sloveniji dosega le okoli tretjino vrednosti tega kazalnika za EU-25.

Vzporedno z zmanjševanjem deleža kmetijstva v gospodarstvu se je zmanjševal tudi delež agroživilstva v skupni blagovni menjavi. V zadnjih dveh letih se je ta trend zaustavil kot

¹ Povzeto po Pomladanski napovedi gospodarskih gibanj 2007 (s prikazom gibanj za leto 2006 in obrazložitvijo napovedi za obdobje 2007-2009) Urada za makroekonomske analize in razvoj, Ljubljana, april 2007.

rezultat nadpovprečno hitre rasti agroživilskega izvoza. V letu 2006 je zunanja trgovina z agroživilskimi proizvodi predstavljala 3,1% skupnega blagovnega izvoza in 6,4% uvoza.

Preglednica 2: Osnovni podatki o kmetijstvu; 2000-2006

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Kmetijska zemlja v uporabi (000 ha KZU)	509,0	509,6	505,5	509,7	490,5	508,8	490,3
Število kmetijskih gospodarstev (000)(strukturni popisi)	86,5			77,1		77,2	
KZU/kmetijsko gospodarstvo (ha)(strukturni popisi)	5,6			6,3		6,3	
Ekonomski računi kmetijstva							
- vrednost proizvodnje (o.c.)(mio EURO)	988,9	985,2	1.072,3	960,7	1.094,5	1.065,0	1.064,1
- vmesna poraba (mio EUR)	557,2	587,2	569,8	573,3	605,5	585,2	609,1
- bruto dodana vrednost (o.c.)(mio EUR)	431,7	398,0	502,5	387,5	489,0	479,7	455,0
- delež v BDP (BDV/BDP) (%)	2,0	1,8	2,1	1,5	1,8	1,7	1,5
- BDV na polnovredno delovno moč (EUR)	4.004	3.717	4.742	4.053	5.424	5.328	5.132
- BDV na polnovredno delovno moč (EU-25=100)	28	24	31	26	33	36	35
Zaposlenost (kmetijstvo, lov, gozdarstvo)							
- število (000)	106,2	102,7	99,9	96,4	94,1	91,7	88,9
- delež v skupnem številu zaposlenih (%)	11,7	11,3	10,8	10,5	10,2	9,9	9,5
Zunanja trgovina z agroživilskimi proizvodi							
- delež v skupnem izvozu blaga (%)	3,8	3,7	3,7	3,6	2,8	2,9	3,1
- delež v skupnem uvozu blaga (%)	6,4	6,6	6,6	6,3	6,3	6,5	6,4
- zunanjetrgovinska bilanca (mio EUR)	-343	-361	-352	-370	-531	-607	-662
Rast cen hrane in pijač pri porabnikih (% , predhodno leto=100)	5,5	9,2	7,5	4,6	0,5	-0,8	2,3
Delež izdatkov za hrano, pijačo in tobak v končni porabi gospodinjstev (%)	22,4	22,3	21,9	21,8	20,6	19,6	19,4

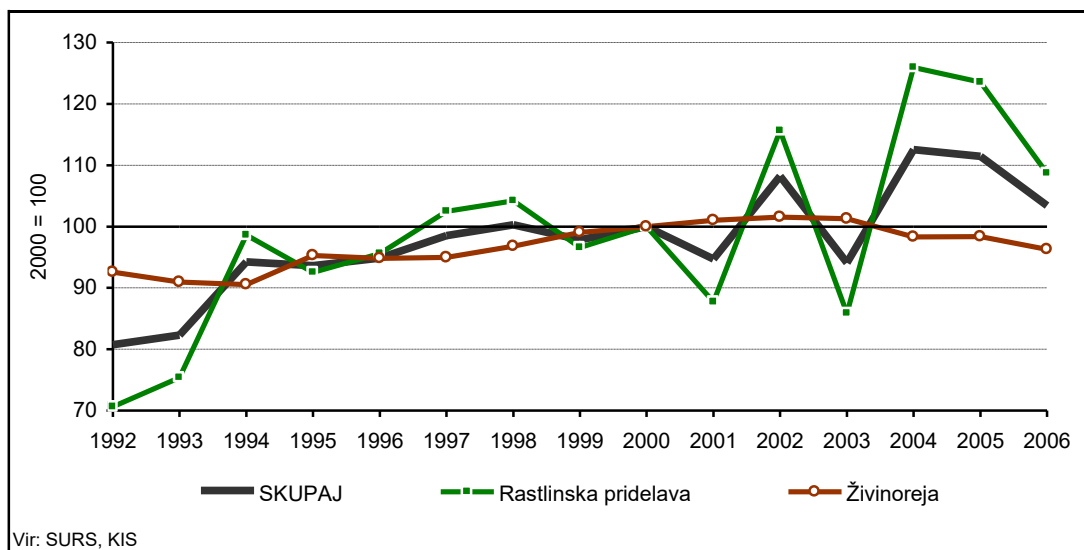
Vir: SURS, EC, EUROSTAT

Cene hrane in pijač za potrošnike po letu 2002 realno padajo, vzporedno pa se znižuje tudi delež izdatkov, ki so v končni porabi gospodinjstev namenjeni za hrano, pijačo in tobak. V letu 2005 so cene hrane in pijač v Sloveniji realno padle za 3,2%, v letu 2006 pa še za 0,2%. Od leta 2000 so se tako te cene realno znižale za 6,5%, kar v precejšnji meri lahko pripišemo odpiranju trga in vse večji konkurenci, zlasti po vstopu v EU.

1.2 Obseg kmetijske proizvodnje

Obseg kmetijske proizvodnje po letu 2000 močno niha, v glavnem kot posledica naravnih razmer, ki so bile v zadnjih letih zelo spremenljive. Kljub temu je v daljšem obdobju opazen rahel trend rasti kmetijske proizvodnje.

Leto 2006 je bilo po dveh izjemno dobrih letinah za rastlinsko pridelavo zopet slabše, kar se je izrazilo tudi na manjši skupni proizvodnji. Zaradi bistveno manjše rastlinske pridelave (-12%) in nekoliko nižjem obsegu živinoreje (-2,1%) se je skupni obseg kmetijske proizvodnje v primerjavi z letom prej zmanjšal za 7,2%.

Slika 1: Indeksi kmetijske proizvodnje; 1992-2006

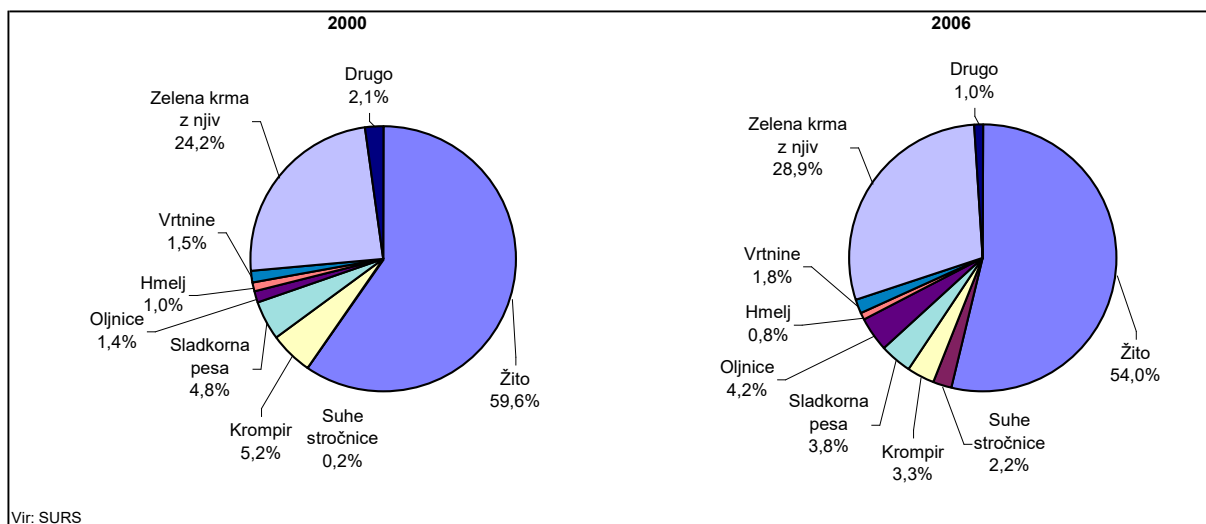
Od leta 1997 površina kmetijske zemlje v uporabi kmetijskih gospodarstev niha med 490 in 510 tisoč hektari (priloga 2). Ob tem je po letu 2000 opazen rahel trend povečevanja površine njiv, medtem ko se površine trajnih nasadov zmanjšujejo, predvsem zaradi opuščanja rabe kmečkih sadovnjakov. V površini travnikov in pašnikov so nihanja v zadnjih letih izjemno velika (+/- 20 tisoč ha), manjše površine pa so zabeležene v letih, ko ni bilo strukturnega popisa kmetijstva. V letu 2006 se je po podatkih statistike površina kmetijske zemlje v rabi v primerjavi z letom prej zmanjšala za skoraj 4%, kar je v celoti rezultat manjše rabe trajnega travinja (-6,5%).

Preglednica 3: Kmetijska zemlja v rabi na kmetijskih gospodarstvih; 2000-2006

	000 ha	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Kmetijska zemlja v rabi, skupaj		509,0	509,6	505,5	509,7	490,5	508,8	490,3
Njive in vrtovi		170,8	172,7	168,4	172,8	175,1	176,3	177,8
Trajni nasadi		29,9	29,9	29,9	28,6	28,6	27,5	27,5
Travniki in pašniki		308,2	307,0	307,2	308,3	286,8	304,9	285,0

Vir: SURS

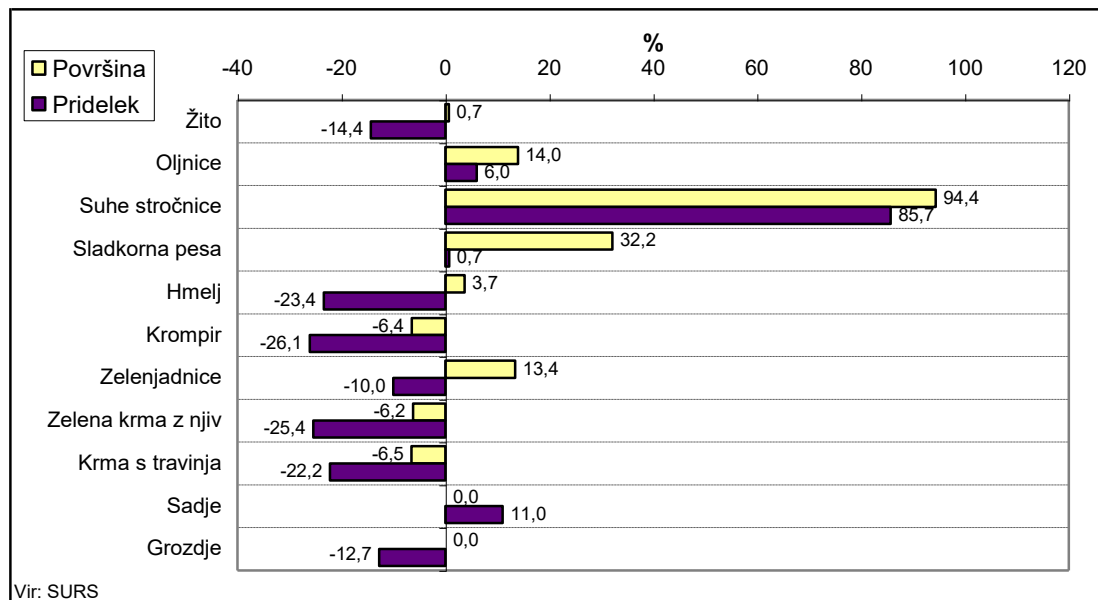
Več kot polovica njiv je namenjena pridelavi žita, zlasti koruze za zrnje in pšenice, več kot četrtina pa pridelavi zelene krme, kjer prevladujeta silažna koruza ter trave in travno-deteljne mešanice. Od leta 2000 se je delež žita v strukturi rabe njiv zmanjšal za 6 odstotnih točk, delež zelene krme pa povečal za 5 odstotnih točk, tako da je njun skupni delež ostal skoraj nespremenjen (2000: 84%; 2006: 83%). Po letu 2000 so se opazno povečale površine oljnic in suhih stročnic, zmanjšale pa površine krompirja in sladkorne pese. Rastlinska pridelava k bruto vrednosti kmetijske pridelave prispeva okoli 50% (priloga 15).

Slika 2: Setvena struktura njiv; 2000 in 2006

V letu 2006 je bilo žito, podobno kot v letu prej, pospravljeno z okoli 96 tisoč hektarov njiv. Povečale so se površine pšenice (+7%), ječmena (+10%) in tritikale (+45%), medtem ko se je površina koruze za zrnje (-6%) in ostalega žita zmanjšala (priloga 3). Nekaj manjše površine so bile v letu 2006 namenjene pridelavi zelene krme z njiv in to predvsem na račun zmanjšanja površine silažne koruze (-14%). Ponovno so bile manjše površine krompirja, pomembno več kot v letu prej pa je bilo površin s suhimi stročnicami in sladkorno peso. Povečal se je tudi obseg pridelovanja oljnic, zelenjadnic in hmelja.

Zaradi slabših vremenskih razmer v letu 2006 so se hektarski pridelki večine poljščin in krme s travinja v primerjavi z letom 2005, ki je bilo za rastlinsko pridelavo med najugodnejšimi v zadnjem desetletju, zmanjšali za 15% do 25%. Letina je bila podpovprečna tudi v primerjavi s celotnim obdobjem po letu 2000. Podobna ugotovitev velja tudi za vinogradništvo, medtem ko je bila v letina v sadjarstvu zelo dobra na račun visokih pridelkov v ekstenzivnih nasadih.

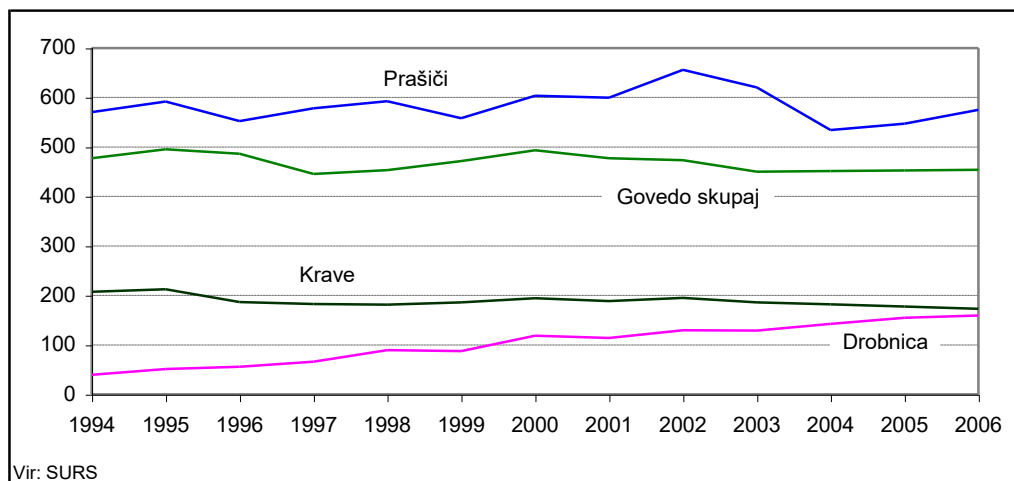

Slika 3: Pospravljene površine in rastlinski pridelki v letu 2006 v primerjavi z letom 2005

Kot posledica nižjih hektarskih pridelkov, so bili pri večini njivskih kultur v letu 2006 nižji tudi skupni pridelki (priloga 4). Izjema so oljnice, suhe stročnice in sladkorna pesa, pri katerih so se pomembno povečale površine. Skupni pridelek žita je bil med najnižjimi v zadnjem desetletju, pri čemer se je pridelek koruze za zrnje v primerjavi z letom prej zmanjšal za več

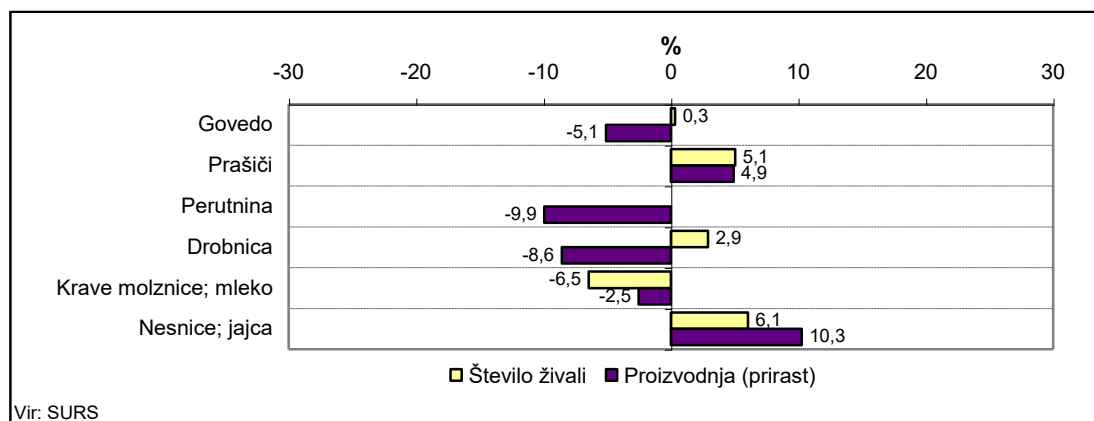
kot 20% (manjše površine, manjši hektarski pridelek), pšenice pa za 5% (večje površine, nižji hektarski pridelek). Največji padec skupnega pridelka beležimo pri krompirju, zeleni krmi z njiv (na račun silažne koruze) ter krmi s travinja, kar je posledica tako nižjih hektarskih pridelkov, kot zmanjšanja površin. Izjemno nizek je bil tudi skupni pridelek hmelja.

V živinoreji so spremembe v proizvodnji praviloma manjše kot v rastlinski pridelavi (priloga 5). Konec leta 2006 je bilo skupno število govedi v hlevih kmetijskih gospodarstev (454 tisoč) praktično enako kot v letu prej, število vseh krav pa se je ponovno zmanjšalo (na 173 tisoč ali za 2%). Zmanjšanje števila krav v letu 2006 gre že drugo leto zapored v celoti na račun krav molznic (112,5 tisoč). Število krav dojlj oziroma drugih krav je bilo namreč konec leta 2006 največje doslej (60,5 tisoč ali +6%). Spremembe števila beleži statistika tudi pri prašičih, katerih stalež je ponovno porasel (na 575 tisoč) in se precej približal desetletnemu povprečju.

Slika 4: Število živali konec leta; 1994-2006

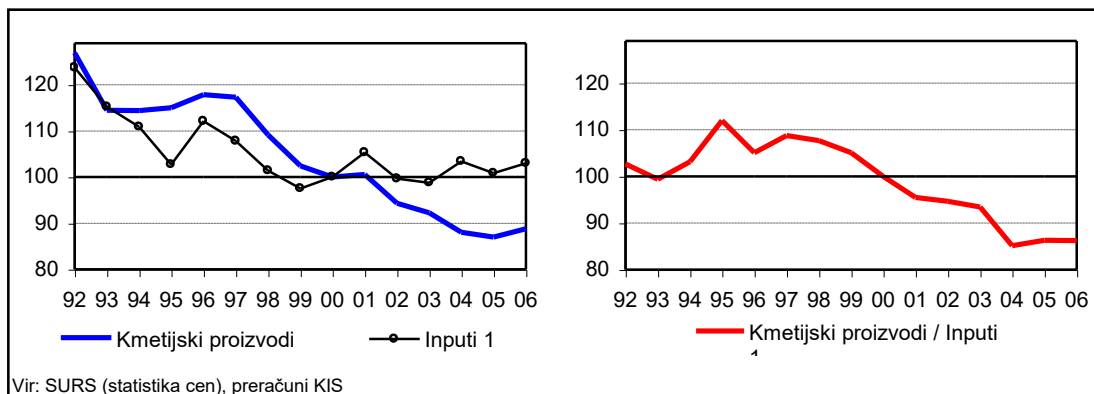
V letu 2006 se je živinorejska proizvodnja zmanjšala za 2,1%. Povečala sta se prirast prašičev ter proizvodnja jajc, prirast perutnine, drobnice in govedi ter proizvodnja mleka pa so bili manjši kot v letu prej. Pri tem ostaja prirast pri prašičih znotraj razpona cikličnih medletnih nihanj, pri govedu in perutnini pa je kljub nihanjem opazen rahel trend zmanjševanja proizvodnje po letu 2000. Pri proizvodnji mleka je trend zmanjševanja proizvodnje opazen po letu 2002, pri čemer pa tržna proizvodnja (odkup in prodaja na domu) še vedno narašča (priloga 6). Proizvodnja jajc se je povečala prvič po letu 2000.

Slika 5: Število živali in živinorejska proizvodnja v letu 2006 v primerjavi z letom 2005

1.3 Cene v kmetijstvu

Cene kmetijskih proizvodov pri proizvajalcih se realno znižujejo že od leta 1997, kar je na splošno značilno tudi za cene na ravni EU (priloga 8). Ob tem se slabšajo tudi cenovno-stroškovna razmerja v kmetijstvu. V zadnjih dveh letih so bila cenovna razmerja na agregatni ravni razmeroma stabilna, kar je predvsem rezultat upočasnitve oziroma zaustavitve izrazitega trenda padanja cen kmetijskih proizvodov.

Slika 6: Realni indeksi cen kmetijskih proizvodov, cen proizvodov in storitev za tekočo porabo v kmetijstvu (inputi 1) ter cenovno stroškovna razmerja v kmetijstvu; 1992-2006 (2000=100)

Okvir 1: Cene v kmetijstvu

Z letom 2004 je Statistični urad RS metodologijo izračuna indeksov cen kmetijskih pridelkov pri proizvajalcih v celoti uskladi z metodologijo Eurostat. Zaradi usklajevanja metodologije so se spremenile predvsem uteži za izračun indeksov, ki so po novem izračunane za bazno leto 2000. Na osnovi tega baznega leta so bili na novo preračunani in objavljeni tudi indeksi cen kmetijskih pridelkov od leta 2001 dalje.

Leta 2004 je bila končana tudi revizija statističnega raziskovanja cen inputov v kmetijstvu. V tem okviru se po novem zbirajo podatki o cenah proizvodov in storitev, ki predstavljajo pomemben delež v vrednosti vmesne potrošnje in investicijske porabe v kmetijstvu ter izračunavajo indeksi cen po skupinah in podskupinah inputov. Tudi pri indeksih cen inputov so uteži izračunane za bazno leto 2000, indeksi pa objavljeni za obdobje od leta 2001 dalje. Bazno leto za izračun uteži in indeksov cen se bo spreminjalo vsakih 5 let.

V poročilu so za vsa leta za analizo cen kmetijskih proizvodov uporabljeni podatki statistike cen. Usklajevanje metodologije z Eurostat in na tej podlagi opravljena revizija za leti 2001 in 2002 ni pomembno vplivala na indekse na agregatni ravni (kmetijstvo skupaj), tako da osnovne ugotovitve glede gibanja cen ostajajo enake. Večje so razlike v indeksih cen na ravni skupin in podskupin pridelkov, kar onemogoča neposredno primerjavo le teh s podatki po stari seriji (do leta 2000).

Za analizo cen inputov v kmetijstvu do objave letnih indeksov za obdobje do leta 2001 v okviru statistike cen ni bilo podatkov. Letne spremembe cen pomembnejših proizvodov in storitev za tekočo porabo v kmetijstvu so bile ocenjene na Kmetijskem inštitutu Slovenije na osnovi podatkov ekonomskih računov za kmetijstvo. Za izračun indeksov so bili upoštevani samo kupljeni proizvodi in storitve za tekočo porabo (brez na gospodarstvih pridelane in porabljene krme). Indeksi cen inputov za obdobje 1992-2000 zaradi razlik v metodologiji (drugačne uteži) niso povsem neposredno primerljivi z indeksi od leta 2001 dalje, ki jih po novem zagotavlja statistika cen.

Izvedeni kazalec za analizo cen v kmetijstvu je cenovno-stroškovno razmerje (*terms of trade*), ki je izračunano kot razmerje med indeksom cen kmetijskih proizvodov pri proizvajalcih in indeksom cen proizvodov in storitev za tekočo porabo v kmetijstvu (inputi 1).

$$\text{Cenovno-stroškovno razmerje (terms of trade)} = \text{Indeks cen kmetijskih proizvodov} / \text{Indeks cen inputov} * 100$$

Če je ta indeks večji od 100 to pomeni ugodnejše cenovno razmerje kot v baznem letu (večji porast oziroma manjši padec cen kmetijskih proizvodov od cen inputov), indeks pod 100 pa kaže na poslabšanje tega razmerja.

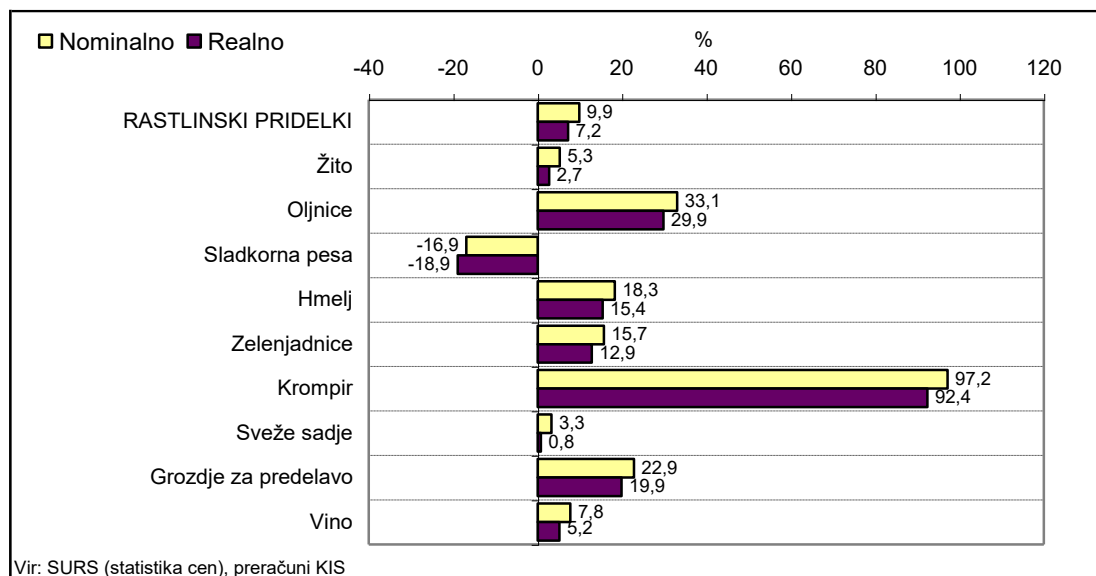
V letu 2006 so se cene kmetijskih pridelkov pri proizvajalcih po podatkih statistike v primerjavi z letom prej nominalno povečale za 4,6%, merjeno z inflacijo, ki je znašala 2,5%, pa so bile realno višje za 2%. Cene so realno močno porasle pri rastlinskih pridelkih (+7,2%), medtem ko se v živinoreji na agregatni ravni niso pomembneje spremenile (-0,3%).

Preglednica 4: Indeksi cen kmetijskih proizvodov in inputov za kmetijstvo; 2001-2006

Predhodno leto = 100	NOMINALNO						REALNO					
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Kmetijski proizvodi pri proizvajalcih	109,0	100,8	103,2	98,9	101,3	104,6	100,6	93,8	97,8	95,4	98,9	102,0
Rastlinski pridelki	109,6	104,4	110,3	90,4	101,3	109,9	101,1	97,1	104,4	87,3	98,8	107,2
Živali in živalski proizvodi	108,8	99,2	100,0	103,2	101,3	102,2	100,3	92,3	94,7	99,6	98,9	99,7
Inputi za kmetijstvo (1+2)	111,9	103,1	104,8	108,9	101,3	103,5	103,2	95,9	99,2	105,1	98,8	101,0
Inputi za tekočo porabo (1)	114,2	101,7	104,7	108,5	100,0	104,6	105,4	94,6	99,1	104,7	97,6	102,1
Inputi za investicije (2)	106,4	107,0	105,1	109,8	104,3	101,2	98,2	99,6	99,5	106,0	101,8	98,7
Razmerje kmetijski pridelki / inputi 1	95,5	99,2	98,7	91,1	101,3	100,0						

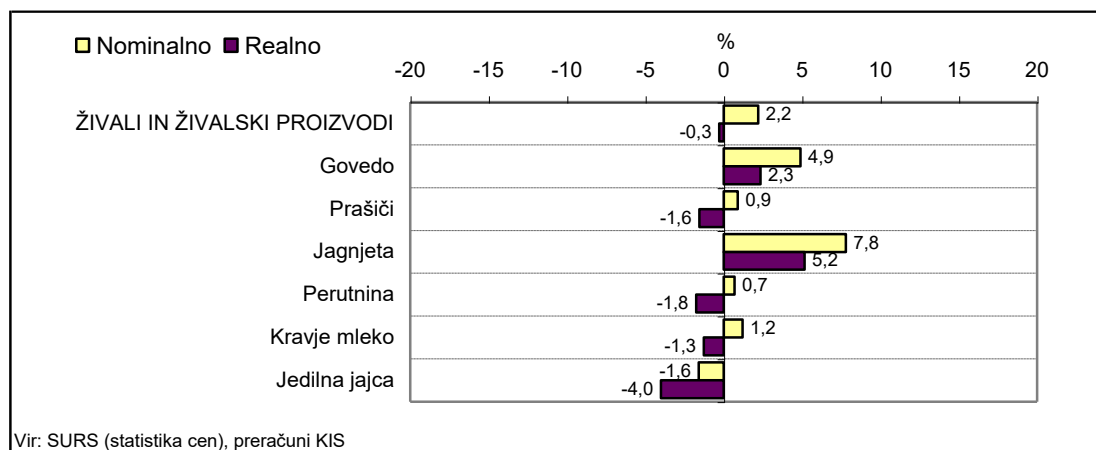
Vir: SURS, preračuni KIS

Cene rastlinskih pridelkov so bile po izrazitem padcu v letih 2004 in 2005, ki ga lahko deloma pripišemo odprtju trga po vstopu v EU, deloma pa večji ponudbi zaradi dobrih letin, v letu 2006 pri večini pomembnejših pridelkov zopet višje (priloga 10). Najbolj so se povečale cene krompirja, oljnic, grozdja, hmelja in zelenjadnic, najmanj pa cene žita in sadja. Cene žita, zlasti pšenice, so kljub povečanju ostale med najnižjimi v zadnjem desetletju. Velik realni padec cen beleži statistika v letu 2006 pri sladkorni pesi, kar je posledica sprememb v tržni ureditvi, ki so med drugim prinesle znižanje minimalne cene sladkorne pese.

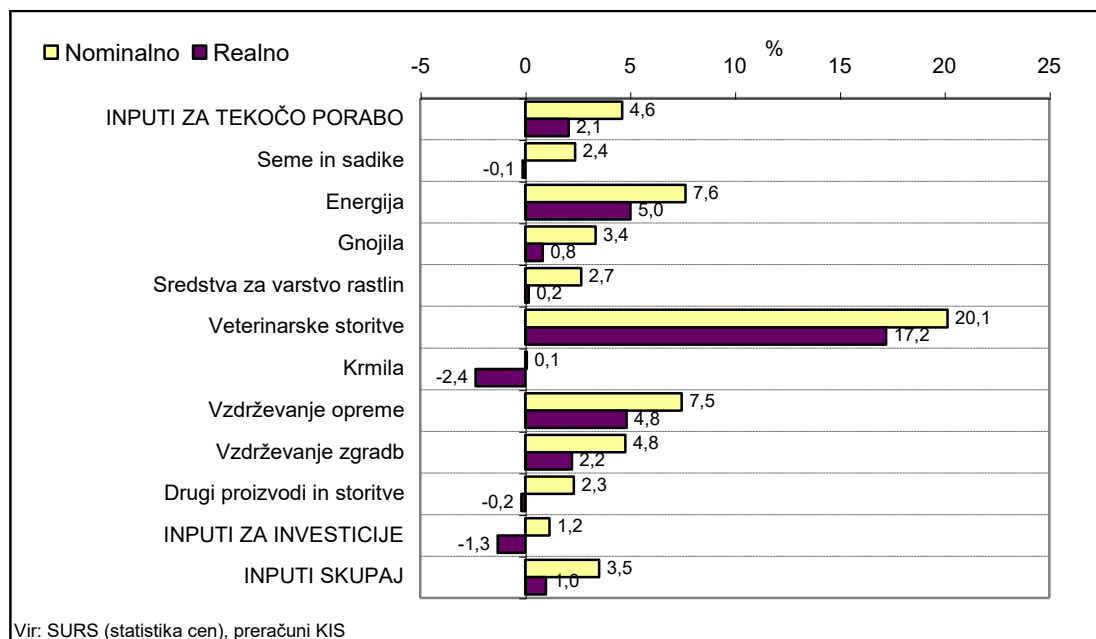
Slika 7: Spremembe cen rastlinskih pridelkov v letu 2006 v primerjavi z letom 2005

V živinoreji so bile spremembe cen v letu 2006 pri posameznih proizvodih različno smerne, na agregatni ravni pa se je nadaljeval trend realnega padanja cen. Nekoliko so se znižale cene v perutninarstvu in prašičereji, realni padec cen pa je že peto leto zapored zabeležen tudi pri mleku. Realno višje so bile cene drobnice, že drugo leto zapored pa so porasle cene mesa govedi.

Slika 8: Spremembe cen živali in živalskih proizvodov v letu 2006 v primerjavi z letom 2005

Realni porast cen kmetijskih proizvodov je v letu 2006 spremljal tudi realni porast cen inputov za kmetijstvo. Cene proizvodov in storitev za tekočo porabo v kmetijstvu (inputi 1) so v primerjavi z letom 2005 na agregatni ravni nominalno porasle za 4,6%, kar pomeni realni povečanje teh cen za 2,1%.

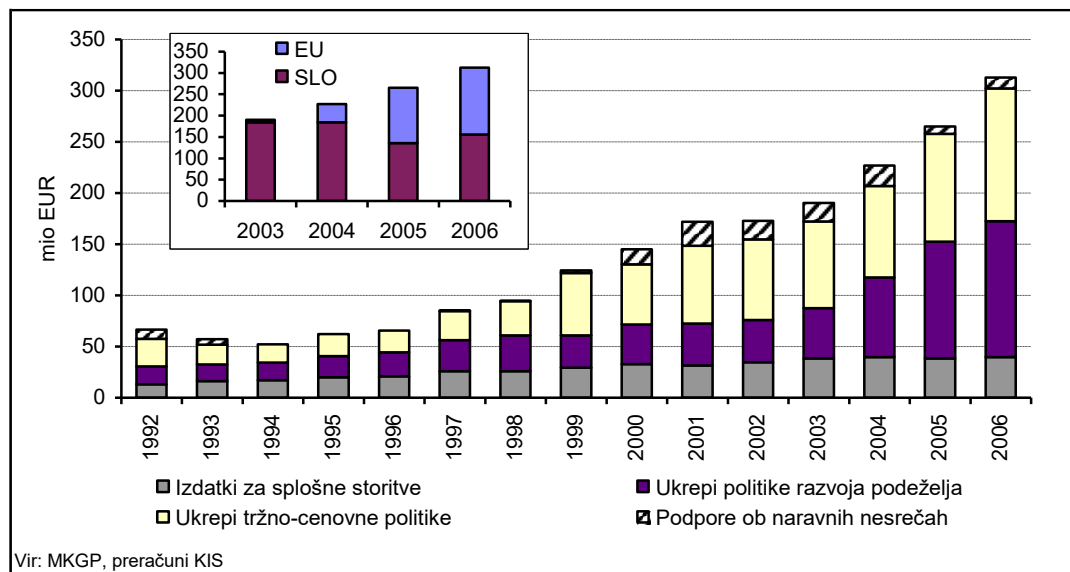
Slika 9: Spremembe cen inputov za kmetijstvo v letu 2006 v primerjavi z letom 2005

Najbolj so se povečale cene veterinarskih storitev ter že tretje leto zapored tudi cene energije. Pomembno nižje kot v letu prej so bile le cena kupljene krme, kar je drugo zaporedno znižanje teh cen.

Podobno realno povečanje cen inputov za tekočo porabo kot cen kmetijskih proizvodov je vplivalo na ohranitev cenovno-stroškovnih razmerij v kmetijstvu na ravni predhodnega leta.

1.4 Proračunski izdatki za kmetijstvo

Proračunski odhodki za kmetijstvo (priloga 11) se stalno povečujejo že vse od sredine 1990-ih let. Hitra rast je značilna zlasti za obdobje po letu 1998, ko se je kmetijska politika začela intenzivno prilagajati in postopno usklajevati s skupno kmetijsko politiko EU. Do leta 2003 so hitro rasli predvsem izdatki za ukrepe tržno-cenovne politike (ukrepi za stabilizacijo trga, neposredna plačila), v zadnjih letih pa so močno porasle podpore v okviru ukrepov politike razvoja podeželja (izravnalna plačila in razvojne podpore). V letu 2006 so proračunski izdatki za kmetijstvo skupaj znašali 313 milijonov evrov, kar je 48 milijonov več kot v letu 2005 (265 milijonov evrov) ter 2,2-krat več kot v letu 2000 (145 milijonov evrov).

Slika 10: Proračunski izdatki za kmetijstvo; 1992-2006

Okvir 2: Proračunski izdatki za kmetijstvo

Proračunski izdatki za kmetijstvo zajemajo samo tiste postavke državnega proračuna, ki predstavljajo neposredno ali posredno podporo kmetijstvu. Večino teh izdatkov pokriva proračun Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, v posameznih letih pa se določena sredstva zagotavljajo tudi v okviru proračuna drugih ministrstev. Izračun proračunskih izdatkov temelji na podatkih o realizaciji proračuna za posamezno leto po proračunskih porabnikih in proračunskih postavkah, ki jih zagotavlja Ministrstvo za finance in podrobni interni bazi podatkov o realizaciji proračuna po namenih, ki jih zagotavlja Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Pri izračunu proračunskih izdatkov za kmetijstvo je proračun MKGP očiščen za vse postavke, ki se nanašajo na druge dejavnosti (gozdarstvo, ribištvo, del veterine) ter na financiranje upravne infrastrukture (npr. plače zaposlenih, materialni stroški ipd.), dodani pa so izdatki drugih ministrstev, ki so namenjeni kmetijstvu.

Realizacija proračuna zajema dejanska izplačila v določenem koledarskem letu. Glede na to, da pogosto prihaja do zamika med prevzetimi obveznostmi in izplačili, se realizacija lahko nanaša tudi na ukrepe (obveznosti) iz predhodnega leta (ali let). To pomeni, da se v posameznem letu zaradi poravnave že prevzetih obvez lahko pojavijo proračunski izdatki tudi za ukrepe, ki v tekočem letu niso bili uporabljeni ali pa novi ukrepi še nimajo pripadajočih proračunskih izdatkov.

Za potrebe vsebinske analize proračunskih izdatkov za kmetijstvo so posamezni ukrepi kmetijske politike razporejeni po vrstah politike in skupinah ukrepov glede na njihove osnovne značilnosti. V primeru, ko celotna proračunska postavka vsebinsko (po namenu) odgovarja določeni skupini ukrepov, je v to skupino razvrščena v celoti, sicer pa samo tisti njen del, ki odgovarja tej skupini. Pri takšnem pristopu posamezne skupine ukrepov niso vedno neposredno primerljive s proračunskimi postavkami, skupna masa izplačanih sredstev pa se v celoti ujema z realizacijo proračuna.

Klasifikacija kmetijske politike in njenih ukrepov po skupinah

KMETIJSKA POLITIKA			
Tržno-cenovna politika		Politika razvoja podeželja	Javne službe in druge splošne storitve za kmetijstvo
UKREPI	PRORAČUN	<u>Stabilizacija trga</u> - zunanjetrgovinska zaščita - podpore izvozu - intervencijski odkup - podpore skladiščenju - podpore porabi - drugo	<u>Izravnalna plačila</u> - težje pridelovalne razmere - okoljska plačila - drugo <u>Razvojne podpore</u> - investicije in prestrukturiranje kmetijstva in živilstva - vertikalni programi razvoja podeželja - drugo
		<u>Neposredna plačila po proizvodih</u> - cenovne podpore - neposredna plačila na površino, glavo - regresi - druga plačila	
		<u>Druge neposredne podpore</u> - državne pomoči ob naravnih nesrečah - odškodnine in drugo	
			- svetovalna služba - strokovne naloge - veterinarska preventiva - raziskovalno delo - šolstvo - javni zavodi in drugo

Tržno-cenovna politika zajema ukrepe, ki se praviloma nanašajo na posamezne kmetijske proizvode in neposredno vplivajo na prihodek proizvajalcev. V to skupino so uvrščeni vsi ukrepi za stabilizacijo trga, s katerimi politika vpliva na raven cen kmetijskih proizvodov, kakor tudi različne oblike neposrednih plačil in drugih neposrednih podpor proizvajalcem. Večina teh ukrepov je v zadnjih letih opredeljena v okviru tržnih ureditev za posamezne kmetijske proizvode.

Posebno skupino ukrepov v okviru tržno-cenovne politike predstavljajo državne pomoči za sanacijo posledic naravnih nesreč (npr. suša, neurja) in različne odškodnine (npr. za škodo po divjadi, v okviru zdravstvenega varstva rastlin in živali ipd.), ki tudi predstavljajo neke vrste kompenzacijska plačila proizvajalcem.

Politika razvoja podeželja zajema ukrepe, ki se praviloma nanašajo na posamezne proizvajalce, skupine proizvajalcev ali območja in so opredeljeni po programih. Njihov namen je povečati konkurenčnost in učinkovitost kmetijskih proizvajalcev, podpreti razvoj predelovalne industrije, tržne organiziranosti, kakor tudi splošni razvoj podeželskih območij. Razdeljeni so v dve večji skupini.

Prvo skupino sestavljajo izravnalna plačila proizvajalcem (npr. za težje pridelovalne razmere, za okolju prijazno kmetijstvo, za izvajanje EU standardov). Ta plačila neposredno vplivajo na prihodek proizvajalcev in so namenjena povečanju njihove konkurenčnosti (izravnavanju razlik zaradi manjše proizvodnje ali višjih stroškov). Izravnalna plačila iz te skupine so z vstopom v EU postala del Programa razvoja podeželja.

V drugo skupino ukrepov v okviru politike razvoja podeželja so združeni t.i. ukrepi razvojne politike, ki zajemajo podpore investicij in prestrukturiranja kmetijskih gospodarstev ter živilsko-predelovalne industrije in zadrug, vertikalne programe razvoja podeželja (diverzifikacija dejavnosti, infrastruktura, zemljiške operacije ipd.) ter druge ukrepe (podpore združevanju, trženju ipd.). Ukrepi iz te skupine so z vstopom v EU v glavnem postali del Enotnega programskega dokumenta, ki na ravni države zajema vsa področja regionalnega razvoja. Izven tega ostaja le manjši del specifičnih nacionalnih ukrepov (npr. zemljiške operacije).

Politika na področju javnih služb in drugih storitev za kmetijstvo praviloma zajema ukrepe, s pomočjo katerih država omogoča delo javnih služb in druge infrastrukture, kot tudi realizacijo različnih projektov, ki so pomembni za razvoj kmetijstva, ne morejo pa biti prepuščeni samo tržni iniciativi. Ta skupina ukrepov v glavnem nima neposrednega vpliva na prihodek kmetijskih gospodarstev, čeprav lahko nekatere od njih razumemo tudi kot regresiranje storitev za proizvajalce (npr. del storitev svetovalne službe, del kontrole proizvodnosti v živinoreji).

Vsakoletno razporeditev in analizo proračunskih izdatkov po skupinah ukrepov pripravlja Kmetijski inštitut Slovenije v sodelovanju z MKGP.

V letu 2006 je realizacija proračuna Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano znašala 373 milijonov evrov (16% več kot v letu 2005). Od tega je bilo za ukrepe kmetijske politike porabljenih slabih 299 milijonov evrov (18% več kot v letu 2005). Preostala sredstva so bila namenjena gozdarstvu, ribištvu ter pokrivanju stroškov ministrstva in organov v sestavi.

Preglednica 5: Proračunski izdatki za kmetijstvo; 2005 in 2006

000 EUR	Skupaj			Slovenija			EU		Delež EU	
	2005	2006	2006 2005	2005	2006	2006 2005	2005	2006	% 2005 2006	
PRORAČUN MKGP	320.358	372.740	116,4	190.315	214.974	113,0	130.043	157.767	40,6	42,3
Stroški MKGP in organov v sestavi	44.279	49.015	110,7	44.233	48.973	110,7	46	43	0,1	0,1
Gozdarstvo	22.736	24.134	106,1	22.307	23.360	104,7	429	774	1,9	3,2
Ribištvo	872	1.073	123,1	656	801	122,1	216	272	24,8	25,3
KMETIJSTVO (1)	252.470	298.518	118,2	123.118	141.840	115,2	129.352	156.678	51,2	52,5
SREDSTVA DRUGIH MINISTRSTEV (2)	12.533	14.274	113,9	12.533	14.274	113,9	0	0	0,0	0,0
Skupaj izdatki za kmetijstvo (1+2)	265.003	312.791	118,0	135.651	156.114	115,1	129.352	156.678	48,8	50,1
- Podpore ob nar. nesrečah, odškodnine	7.276	10.475	144,0	7.276	10.475	144,0	0	0	0,0	0,0
- Ukrepi tržno-cenovne politike	105.218	129.764	123,3	57.040	69.440	121,7	48.178	60.323	45,8	46,5
- Ukrepi politike razvoja podeželja	114.212	132.981	116,4	35.798	38.772	108,3	78.413	94.209	68,7	70,8
- Izdatki za splošne storitve za kmetijstvo	38.298	39.572	103,3	35.536	37.426	105,3	2.761	2.146	7,2	5,4

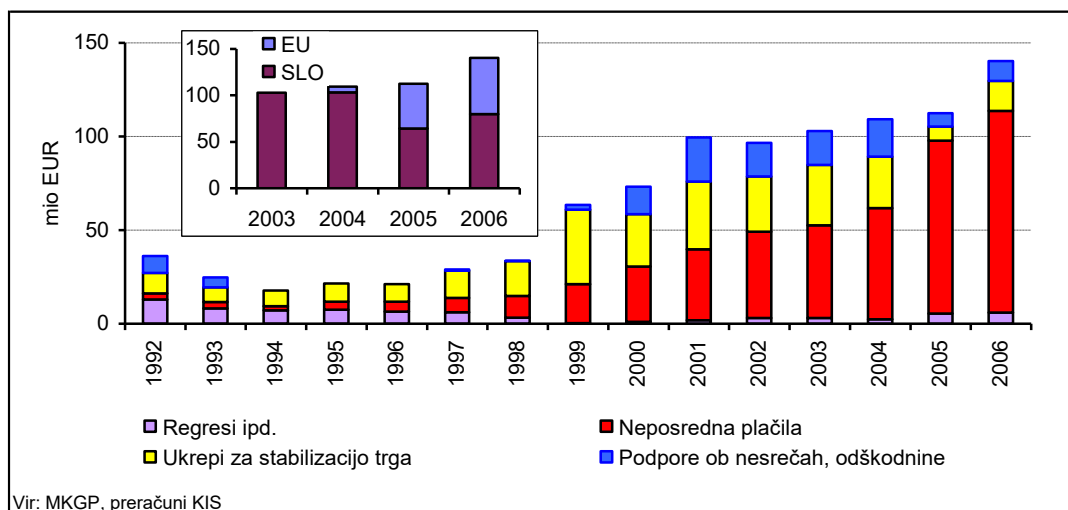
Vir: MKGP, preračuni KIS

Podobno kot v predhodnih letih, so bila tudi v letu 2006 sredstva iz proračuna MKGP dopolnjena s sredstvi iz drugih proračunskih virov. V letu 2006 je bilo iz naslova državnih pomoči za sanacijo posledic neurja in drugih ujm izplačanih 10 milijonov evrov. Skupaj s temi sredstvi in vračilom trošarine za pogonsko gorivo, ki ga kmetijska gospodarstva uveljavljajo pri Ministrstvu za finance (4,2 milijona evrov), so proračunski izdatki za kmetijstvo v letu 2006 znašali 313 milijonov evrov ali 18% več kot v letu prej. Najbolj so se povečali izdatki za ukrepe tržno-cenovne politike, najmanj pa izdatki za splošne storitve za kmetijstvo, katerih delež je že drugo leto zapored znašal pod 15% (v letu 2000 še 23%).

Z vstopom v EU v letu 2004 je skupni evropski proračun prevzel tudi sofinanciranje ukrepov, ki so del skupne kmetijske politike. V celoti iz nacionalnih virov so se v letu 2006 financirali le specifični nacionalni ukrepi kmetijske politike ter v zelo omejenem obsegu tudi še nekatere zaostale obveznosti, ki so nastale še pred vstopom. Delež sofinanciranja ukrepov kmetijske politike s strani evropskih skladov se je v primerjavi z letom 2005 povečal za eno odstotno točko in je v letu 2006 v skupnih proračunskih izdatkih za kmetijstvo predstavljal 50% (v letu 2005 49%, v letu 2004 19%). Izdatki za ukrepe kmetijske politike iz nacionalnih virov so bili po zmanjšanju v letu 2005 zopet za 15% višji. Največji delež so proračunska sredstva EU predstavljala pri izdatkih za ukrepe politike razvoja podeželja (71%), najmanjšega pa pri splošnih storitvah za kmetijstvo (5%), ki v glavnem niso predmet skupne kmetijske politike.

Izdatki za ukrepe tržno-cenovne politike

Proračunski izdatki za ukrepe tržno-cenovne politike (priloga 12), ki so se zaradi izjemno visokih izdatkov za ukrepe za stabilizacijo trga v letu 1999 podvojili (neugodne razmere na svetovnem trgu), so se v naslednjih letih povečevali predvsem na račun povečevanja neposrednih plačil proizvajalcem.

Slika 11: Proračunski izdatki za ukrepe tržno-cenovne politike; 1992-2006

Izdatki za ukrepe tržno-cenovne politike (brez izrednih podpor zaradi naravnih nesreč in odškovnin) so v letu 2006 znašali skupaj 130 milijonov evrov ali skoraj četrtno več kot v letu prej. Največji delež so ponovno predstavljala neposredna plačila (83%), ki jih je EU v povprečju sofinancirala z okoli 44%. V letu 2006 so bila poleg plačil na površino in plačil na glavo živali, prvič izplačana tudi proizvodna nadomestila za sladkorno peso, ki so bila na novo uvedena z reformo tržne ureditve za sladkor. Za vsa neposredna plačila je bilo v letu 2006 izplačanih skoraj 108 milijonov evrov, kar je 17% več kot v letu 2005. Večina teh izplačil predstavlja poravnavo obveznosti za leto 2005, medtem ko je bila glavnina neposrednih plačil za leto 2006 prenesena v izplačilo iz proračuna za leto 2007.

Izdatki za ukrepe za stabilizacijo trga so se v letu 2006 več kot podvojili, kar je predvsem posledica stroškov izvedbe intervencijskega odkupa in skladiščenja sladkorja (7 milijonov evrov), bistveno večjih stroškov za odstranjevanje klavničnih odpadkov (2,1 milijona evrov) ter stroškov, povezanih z razdelitvijo hrane iz intervencijskih skladišč socialno ogroženim osebam, ki je nov ukrep (1 milijon evrov). Poleg tega je bilo v letu 2006, kot izreden ukrep, izplačano tudi nadomestilo perutninskemu sektorju za izpad prihodka zaradi ptičje gripe (1,2 milijona evrov). Izvozna nadomestila, ki so v predhodnih letih predstavljala večino izplačil v okviru ukrepov za stabilizacijo trga, so se v primerjavi z letom 2005 zmanjšala za skoraj 30% (na 4,1 milijona evrov).

Več sredstev kot v letu 2005 (+10%) je bilo v letu 2006 izplačano za ukrepe za zniževanje stroškov. To povečanje gre v celoti na račun na novo uvedenega sofinanciranja zavarovalnih premij (1,7 milijona evrov). Vračil trošarin za gorivo (4,2 milijona evrov) je bilo skoraj četrtno manj kot v letu prej.

Preglednica 6: Proračunski izdatki za tržno-cenovno politiko; 2005 in 2006

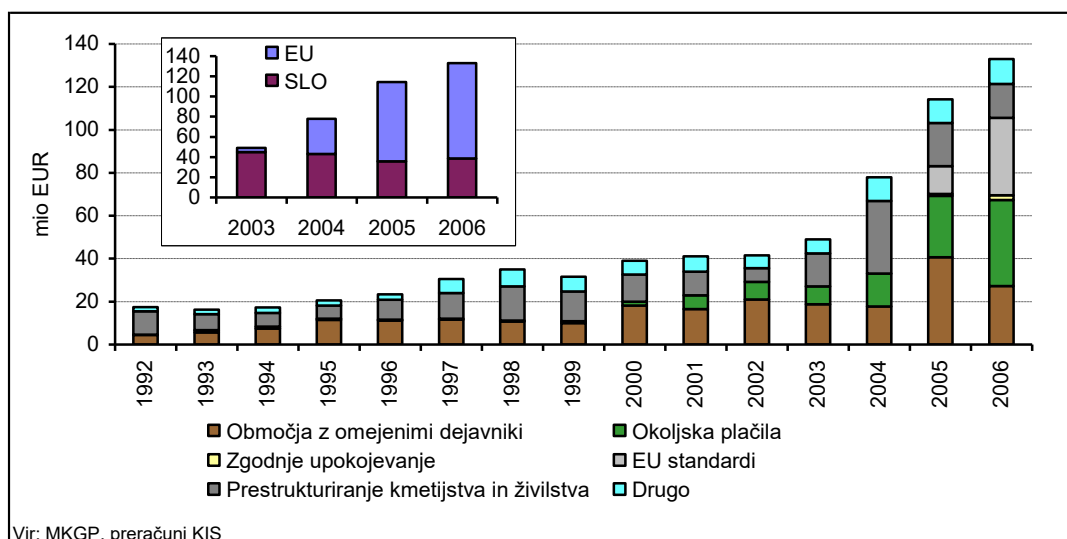
000 EUR	Skupaj			Slovenija			EU		Delež EU		
	2005	2006	$\frac{2006}{2005}$	2005	2006	$\frac{2006}{2005}$	2005	2006	% 2005 2006		
TRŽNO-CENOVNA POLITIKA skupaj	112.494	140.239	124,7	64.316	79.915	124,3	48.178	60.323	42,8	43,0	
Ukrepi tržno-cenovne politike	105.218	129.764	123,3	57.040	69.440	121,7	48.178	60.323	45,8	46,5	
Ukrepi za stabilizacijo trga	7.453	16.111	216,2	1.335	3.423	256,4	6.118	12.688	82,1	78,8	
Neposredna plačila	92.329	107.695	116,6	50.269	60.059	119,5	42.060	47.636	45,6	44,2	
Ukrepi za zniževanje stroškov	5.436	5.958	109,6	5.436	5.958	109,6	0	0	0,0	0,0	
Podpore ob naravnih nesrečah, odškodnine	7.276	10.475	144,0	7.276	10.475	144,0	0	0	0,0	0,0	
Naravne nesreče (suša, neurja, ipd.)	7.099	10.054	141,6	7.099	10.054	141,6	0	0	0,0	0,0	
Druge odškodnine	177	421	238,1	177	421	238,1	0	0	0,0	0,0	

Vir: MKGP, preračuni KIS

Za ukrepe za podporo ob naravnih nesrečah in različne oblike odškodnin za škodo na pridelkih (škoda po divjadi, ukrepi v okviru zdravstvenega varstva rastlin in živali) je bilo v letu 2006 porabljeno 10,5 milijona evrov, kar je 44% več kot v letu prej. Večina teh sredstev je bila namenjena odpravi posledic neurij v letu 2005.

Izdatki za ukrepe politike razvoja podeželja

Proračunske podpore v okviru politike razvoja podeželja (priloga 13), ki so praviloma vseskozi naraščale precej počasneje kot izdatki za tržno-cenovno politiko, so se po letu 2003 oziroma z vstopom v EU skoraj potrojile kot rezultat sofinanciranja večine ukrepov s sredstvi evropskega kmetijskega sklada ob podobnem obsegu sredstev iz nacionalnega proračuna.

Slika 12: Proračunski izdatki za ukrepe kmetijske politike razvoja podeželja; 1992-2006

Za ukrepe politike razvoja podeželja je bilo v letu 2006 iz proračuna skupaj izplačanih 133 milijonov evrov ali 16% več kot v letu prej. Od tega je bilo skoraj 80% sredstev (105,5 milijona evrov) porabljenih za ukrepe iz okvira Programa razvoja podeželja (območja z omejenimi dejavniki, kmetijsko okoljski program, zgodnje upokojevanje, EU standardi), ki so se glede na leto 2005 povečala za 27%. Hkrati je bilo za ukrepe razvojne politike v ožjem smislu (prestrukturiranje kmetijstva in živilstva, programi in ukrepi razvoja podeželskih območij) izplačano 12% manj sredstev kot v letu prej. Kljub temu so ostale podpore prestrukturiranju tudi v letu 2006 na razmeroma visoki ravni (tretje najvišje doslej).

Preglednica 7: Proračunski izdatki za politiko razvoja podeželja; 2005 in 2006

000 EUR	Skupaj			Slovenija			EU		Delež EU		
	2005	2006	2006 2005	2005	2006	2006 2005	2005	2006	% 2005	% 2006	
Ukrepi politike razvoja podeželja	114.212	132.981	116,4	35.798	38.772	108,3	78.413	94.209	68,7	70,8	
Izravnalna plačila	83.118	105.557	127,0	17.434	21.949	125,9	65.683	83.608	79,0	79,2	
Območja z omejenimi možnostmi za kmetijstvo	40.594	27.284	67,2	8.679	6.058	69,8	31.915	21.226	78,6	77,8	
Kmetijsko okoljski program	28.673	39.997	139,5	5.956	8.156	136,9	22.717	31.841	79,2	79,6	
Zgodnje upokojevanje kmetov	950	2.337	245,9	195	484	248,7	756	1.853	79,5	79,3	
Prilagajanje in izvajanje EU standardov	12.900	35.939	278,6	2.604	7.251	278,5	10.295	28.688	79,8	79,8	
Razvojne podpore	31.094	27.424	88,2	18.364	16.823	91,6	12.730	10.601	40,9	38,7	
Prestrukturiranje kmetijskih gospodarstev	12.823	9.833	76,7	6.924	5.622	81,2	5.899	4.212	46,0	42,8	
Prestrukturiranje živilske industrije in zadrug	7.309	6.057	82,9	3.544	3.015	85,1	3.765	3.041	51,5	50,2	
Programi razvoja podeželskih območij	7.200	6.714	93,3	4.396	4.474	101,8	2.804	2.240	38,9	33,4	
Drugi ukrepi strukturne politike	3.762	4.820	128,1	3.500	3.712	106,1	262	1.107	7,0	23,0	

Vir: MKGP, preračuni KIS

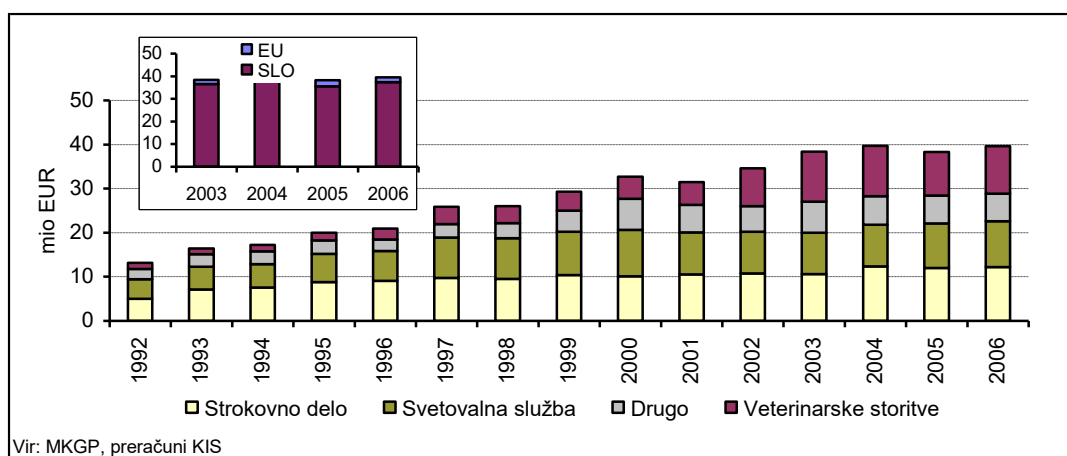
Izplačila podpor za območja z omejenimi možnostmi za kmetijstvo so se po izjemnem povečanju v letu 2005 (poravnava prevzetih obveznosti iz leta 2004 in deloma 2005) v letu 2006 zmanjšala skoraj za tretjino (samo poravnava obveznosti iz leta 2005 in predhodnih let), medtem ko je bilo za druge skupine izravnalnih plačil izplačano precej več sredstev kot v letu prej. To velja še zlasti za oba nova ukrepa iz programa razvoja podeželja – zgodnje upokojevanje ter prilagajanje in izvajanje EU standardov. Zlasti slednji (EU standardi) je v letu 2006 pomembno prispeval k povečanju izplačil za to skupino ukrepov. Izplačila podpor za okolju prijazno kmetijstvo (okoljska plačila), ki naraščajo že vse od uvedbe v letu 2001, so v letu 2006 porasla za 40%, pri čemer je bilo izplačilo prevzetih obveznosti za leto 2006 v celoti preneseno v leto 2007.

Proračunske podpore v okviru razvojne politike so v letu 2006 znašale 27,4 milijona evrov. Zmanjšanje sredstev za te namene je v primerjavi z letom 2005 precejšnje pri skoraj vseh skupinah ukrepov, večina zmanjšanja pa gre na račun manjših izplačil po programu SAPARD ter ugašanja specifičnih nacionalnih programov strukturne politike, ki so v letu 2005 še predstavljali določen delež izplačil v tej skupini. Obseg izplačanih sredstev iz naslova Enotnega programskega dokumenta (EPD), ki je po vstopu vsebinsko prevzel večino prednostnih nalog s področja razvojne politike, se je v letu 2006 sicer močno povečal (za več kot 50%), ni pa v celoti nadomestil zmanjšanja sredstev po drugih programih.

V okviru podpor naložbam in prestrukturiranju kmetijstva so se izplačila zmanjšala za skoraj četrtino. Izplačila iz naslova SAPARD so dosegla manj kot desetino tistih iz leta 2005. Na drugi strani so se povečala izplačila za ta namen iz naslova EPD ter izplačila enkratnih podpor mladim kmetom (nacionalni ukrep). V skupini podpor prestrukturiranju živilske industrije so se izplačila v letu 2006 zmanjšala skoraj za petino, pri čemer sredstev SAPARD za ta namen praktično ni bilo več. K zmanjšanju izplačil v skupini podpor programom razvoja podeželskih območij je najbolj prispevalo zmanjšanje sredstev iz programa SAPARD (diverzifikacija dejavnosti, infrastruktura na podeželju), medtem ko so se izplačila iz naslova EPD in nacionalnih ukrepov v glavnem povečala. V okviru drugih ukrepov strukturne politike je bilo izplačanih skoraj 30% več sredstev kot v letu prej. Povečanje je predvsem posledica večjih sredstev za tehnično pomoč.

Izdatki za splošne storitve za kmetijstvo

Proračunska sredstva za splošne storitve za kmetijstvo (podpore svetovanju, izobraževanju, raziskovanju, strokovnemu delu, javnim zavodom; priloga 14) se praviloma v zadnjih letih povečujejo manj kot pri drugih ukrepih kmetijske politike, zato se znižuje tudi njihov delež v strukturi skupnih proračunskih izdatkov za kmetijstvo. V letu 2006 je ta delež padel na 13% oziroma najnižjo raven doslej.

Slika 13: Proračunski izdatki za splošne storitve za kmetijstvo; 1992-2006

Za financiranje in sofinanciranje splošnih storitev za kmetijstvo je bilo v letu 2006 porabljenih 39,6 milijona evrov, kar je 3% več kot v letu prej. Sredstva so se v primerjavi s predhodnim letom nekoliko povečala praktično v vseh skupinah storitev.

Podpore izvajanju splošnih storitev za kmetijstvo so praviloma predmet nacionalne kmetijske politike, ki se tudi po vstopu v EU v celoti financira iz nacionalnega proračuna. Delež EU sredstev v tej skupini ukrepov je bil v letu 2006 le okoli 5%. EU sredstva so bila namenjena sofinanciranju Phare programov (1,5 milijona evrov), pokrivanju stroškov obdelave FADN podatkov ter sofinanciranju določenih ukrepov v veterini ter v okviru varstva rastlin.

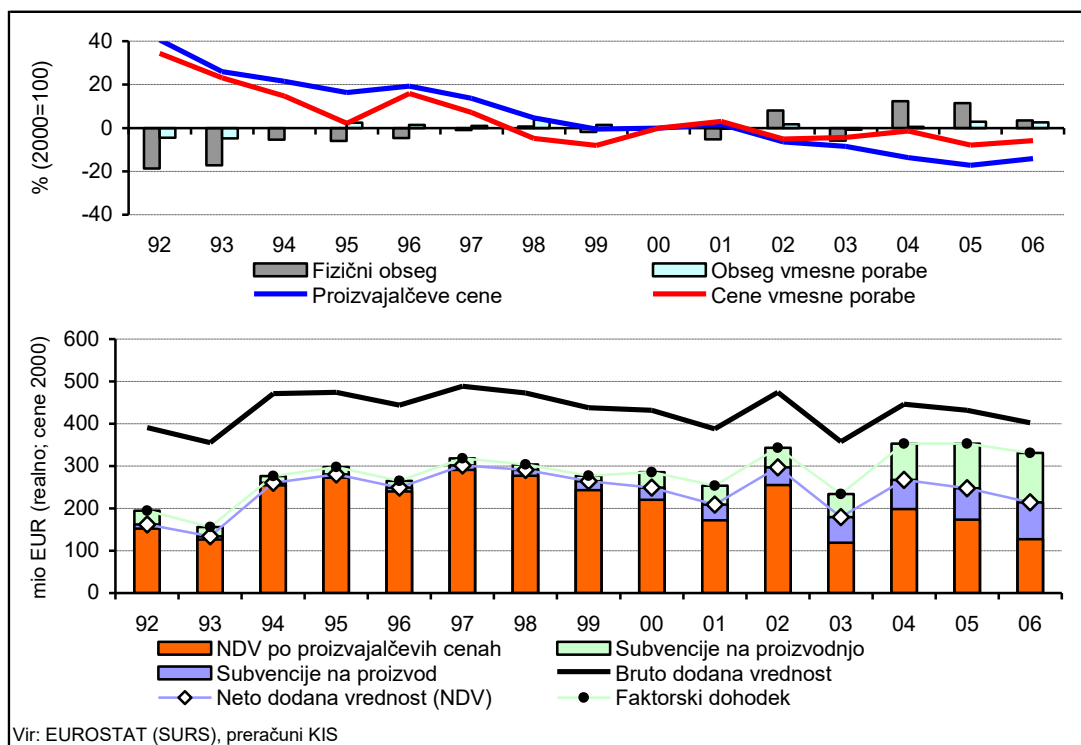
Preglednica 8: Proračunski izdatki za splošne storitve za kmetijstvo; 2005 in 2006

000 EUR	Skupaj			Slovenija			EU		Delež EU	
	2005	2006	<u>2006</u> <u>2005</u>	2005	2006	<u>2006</u> <u>2005</u>	2005	2006	%	
Izdatki za splošne storitve za kmetijstvo	38.298	39.572	103,3	35.536	37.426	105,3	2.761	2.146	7,2	5,4
Predpisano in preventivno varstvo živali in ukrepi	9.915	10.744	108,4	9.389	10.180	108,4	526	564	5,3	5,2
Kmetijska svetovalna služba	10.091	10.357	102,6	10.091	10.357	102,6	0	0	0,0	0,0
Javne službe in naloge na področju zootehnik	9.148	9.276	101,4	9.148	9.276	101,4	0	0	0,0	0,0
Javne službe in naloge na področju rast. pridelave	2.850	2.955	103,7	2.850	2.942	103,2	0	13	0,0	0,4
Druge splošne storitve in programi	6.294	6.241	99,2	4.059	4.672	115,1	2.235	1.569	35,5	25,1

Vir: MKGP, preračuni KIS

1.5 Ekonomski rezultati kmetijstva

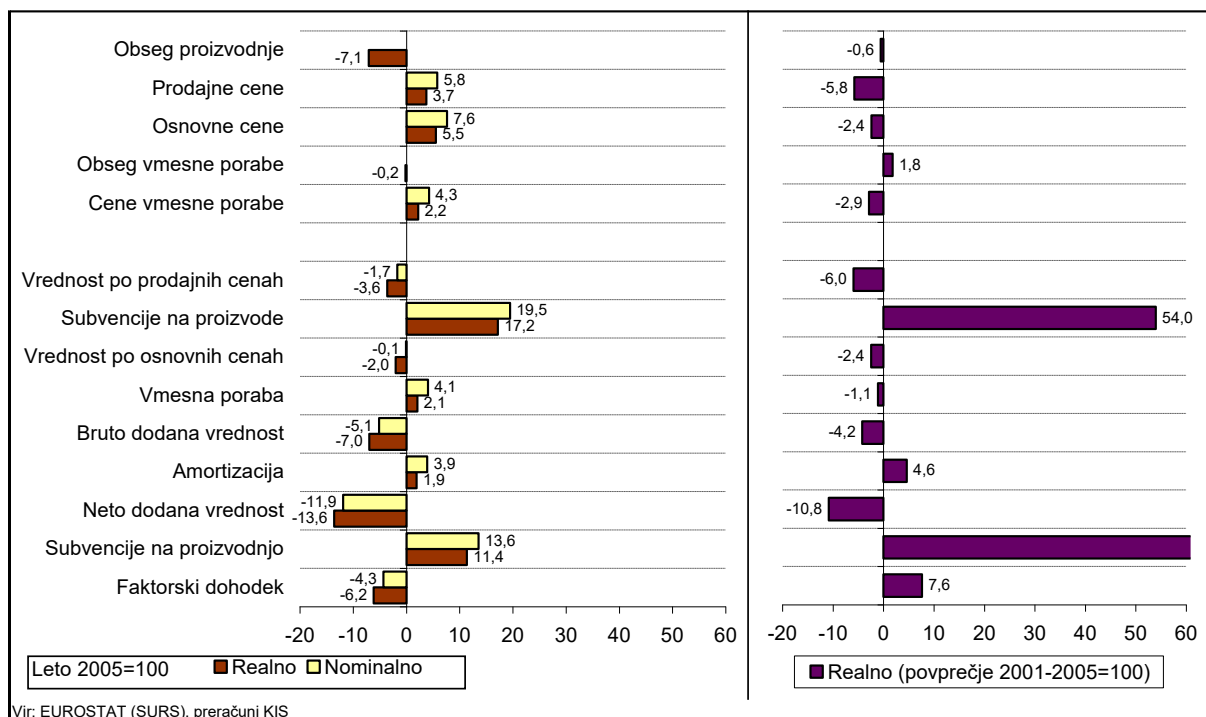
Ekonomski rezultati kmetijstva so močno odvisni od ravni fizičnega obsega proizvodnje. Dohodek je močno padel zlasti v letu 2003, ko je bila letina izjemno slaba, in porasel v letih 2004 in 2005, ko je fizični obseg proizvodnje dosegel rekordno raven zadnjega obdobja. Letina 2006 je bila slabša od predhodnih dveh, kar je tudi razlog za rahlo znižanje dohodkov v kmetijstvu. Kot kažejo podatki, so bile sicer ekonomske razmere za kmetijstvo v letu 2006 ugodne.

Slika 14: Osnovni kazalci ekonomskega računa za kmetijstvo; 1992-2006

Trend realnega padanja cen kmetijskih pridelkov, ki ga je opaziti v celotnem obdobju po letu 1992, se je v letu 2006 zaustavil. V letu 2006 so cene kmetijskih pridelkov realno porasle. Pozitiven učinek porasta cen na dohodek se je zmanjšal zaradi hkratnega realnega porasta cen reprodukcijskega materiala (cene vmesne porabe), tako da se cenovno stroškovno razmerje ni opazneje izboljšalo. Hiter tempo rasti vrednosti proračunskih podpor kmetijstvu se je v letih 2005 in 2006 upočasnil, ne pa tudi zaustavil. Skupaj so subvencije v letu 2006 realno porasle za nekaj manj kot 14%. Bolj kot subvencije na proizvodnjo so se povečale subvencije na proizvod (neposredna plačila).

Fizični obseg proizvodnje se je v letu 2006 v primerjavi z letom 2005 zmanjšal za 7,2%. Odkupne cene so realno porasle za 3,7%, osnovne cene (skupaj z odobrenimi subvencijami na proizvod) pa za 5,5%. Vrednost proizvodnje po osnovnih cenah, kot posledica spremembe fizičnega obsega, cen in subvencij na proizvod, je bila realno za 2% manjša kot v letu 2005. Stroški (vrednost vmesne porabe) so se realno povečali, zato je bila bruto dodana vrednost realno manjša od predhodnega leta za 7%, neto dodana vrednost pa za slabih 14%. Razmeroma močno so porasle subvencije na proizvodnjo (realno povečanje za dobrih 11%), tako da je bil faktorski dohodek realno za dobrih 6% nižji kot v letu 2005. Spremembe faktorskega dohodka so v zadnjih treh letih razmeroma majhne, tako da lahko govorimo, da je dohodek v kmetijstvu stabilen in v primerjavi z daljšim predhodnim obdobjem ugoden (priloga 16 in 17).

Slika 15: Spremembe najpomembnejših ekonomskih kazalcev v kmetijstvu v letu 2006

Primerjava kazalcev dohodka v letu 2006 s povprečjem preteklega petletnega obdobja (2001-2005) pokaže, da je bilo leto 2006 v marsičem zelo blizu povprečju, ki so ga zaznamovale dve slabi in tri dobre letine. Fizični obseg proizvodnje in vmesne porabe ter cene in vrednost vmesne porabe se zelo blizu povprečju. Nižja od povprečja je bila raven odkupnih cen (realna rast v letu 2006 ni nadomestila padca v preteklih letih) in zato nižja tudi raven vrednosti proizvodnje po proizvajalčevih cenah. Zaradi hitrega tempa rasti neposrednih plačil (subvencije na proizvod) v zadnjih letih je razumljivo, da je raven le teh v letu 2006 pomembno višja od povprečja, kar je v veliki meri nadomestilo realno nižje cene. Bruto dodana vrednost je bila v letu 2006 malenkost nižja, neto dodana vrednost pa kar občutno nižja kot v povprečju preteklih petih let. V primerjavi s povprečjem so bile v letu 2006 izrazito večje subvencije na proizvodnjo (močno povečanje predvsem v letih 2004 in 2005), kar je več kot nadomestilo nižjo neto dodano vrednost, tako da je bil faktorski dohodek za skoraj 8% večji kot v povprečju. Kljub temu, da je bil faktorski dohodek kmetijstva v letu 2006 nižji kot v letu 2005, podatki za daljše obdobje kažejo, da je bilo z vidika dohodka leto 2006 nadpovprečno ugodno.

Okvir 3: Ekonomski računi za kmetijstvo

Ekonomski račun za kmetijstvo (ERK) v bistvu predstavlja satelitski račun nacionalnih računov, ki upošteva specifičnosti kmetijstva. Za članice EU je izdelava ERK po enotni metodologiji Eurostat obvezni del rednih statističnih raziskovanj. Njihov cilj je zagotavljati sistematične, primerljive in celovite informacije o kmetijstvu za potrebe analize stanja, projekcij in vodenja kmetijske politike. ERK vključuje proizvodne enote po načelu aktivnosti in praviloma zajema samo kmetijsko proizvodnjo na kmetijskih gospodarstvih in strojne storitve za kmetijstvo (brez drugih dejavnosti, razen neločljivih in brez kmetijske proizvodnje izven kmetijskih gospodarstev). To pomeni, da so praviloma iz računov izključene vse enote (gospodarstva oziroma gospodinjstva), ki proizvajajo samo za lastne potrebe.

ERK sestavlja niz medsebojno povezanih računov in tabel. Račun proizvodnje beleži transakcije povezane s proizvodnim procesom. Izdelan je po načelu bruto proizvodnje. Zajema tudi del proizvodnje, ki hkrati predstavlja vmesno potrošnjo znotraj kmetijstva (npr. voluminozna krma). Vsebuje podatke o proizvodnji (količini, cenah in vrednosti proizvoda), vmesni potrošnji po vrstah, potrošnji fiksnega kapitala in izračun osnovnih kategorij dohodka.

Račun proizvodnje je izdelan po t.i. osnovnih cenah. Osnovne cene so proizvajalčeve cene, povečane za subvencije na proizvode in zmanjšane za morebitne davke na proizvode. Analogno se

vmesna poraba obračunava po cenah, ki so že zmanjšane za subvencije na proizvode (inpute) in povečane za morebitne davke na proizvode (inpute). Med subvencije na proizvode se uvrščajo proizvodno specifične subvencije, ki so praviloma v funkciji cenovne politike (npr. splošni dodatki k cenam, nekatera plačila na površino ali glavo živali, regresi ipd.).

Osnovne kategorije dohodka so bruto dodana vrednost, kot razlika med vrednostjo proizvodnje in vmesno potrošnjo in neto dodana vrednost kot razlika med bruto dodano vrednostjo in potrošnjo fiksnega kapitala. Če od neto dodane vrednosti, ki je prvi element računa dohodka, odštejemo davke na proizvodnjo in prištejemo subvencije na proizvodnjo, dobimo faktorski dohodek. Med subvencije na proizvodnjo se uvrščajo proizvodno nespecifična plačila (npr. izravnalna plačila za težje pridelovalne razmere, okoljska plačila, državne pomoči ob naravnih nesrečah ipd.), ki neposredno povečujejo dohodek iz kmetijstva. Faktorski dohodek je dohodek, ki kmetijskim gospodarstvom ostane za nadomeščanje vseh proizvodnih faktorjev (zemlja, kapital, delo).

Osnovni elementi računa proizvodnje in računa faktorskega dohodka v okviru ERK

Vrednost proizvodnje po osnovnih cenah			
Vrednost proizvodnje po proizvajalčevih cenah			Subvencije na proizvod minus Davki na proizvod
Vmesna potrošnja	Bruto dodana vrednost		
	Poraba fiksnega kapitala	Neto dodana vrednost	Subvencije na proizvodnjo minus Davki na proizvodnjo
Faktorski dohodek			

Zadnja postavka delitve dohodka znotraj ERK je podjetniški dohodek. Dobimo ga, če k faktorskemu dohodku prištejemo prejete obresti in odštejemo sredstva za zaposlene (plače), najemnine za zemljo in plačane obresti. Račun kapitala v ERK ni popoln in vsebuje samo podatke o bruto in neto investicijah in transferjih kapitala. Med transferje kapitala se uvrščajo proračunska plačila, ki se nanašajo na osnovna sredstva v kmetijstvu (npr. podpore za investicije) in drugi transferji kapitala, namenjeni neposredno kmetijskim gospodarstvom (npr. podpore za sanacijo gospodarstev).

Vsi izračuni v okviru ERK so izdelani po tekočih cenah. Za izračun realnih sprememb (po stalnih cenah) se uporablja implicitni deflator bruto domačega proizvoda. Seznam proizvodov na strani kmetijske proizvodnje in vmesne potrošnje je precej podroben, spremembe vseh vrednostnih kazalcev pa so dezagregirane v indekse obsega in indekse cen. ERK zato daje podatke za analizo sprememb v strukturi, kakor tudi v obsegu in cenah po vseh elementih računov.

Indeksi cen v okviru ekonomskih računov za kmetijstvo večinoma niso neposredno primerljivi z indeksi cen, izračunanimi v okviru statističnega raziskovanja cen v kmetijstvu, čeprav sta seznama skupin proizvodov podobna. Razlog je v različnih metodoloških izhodiščih obeh statističnih raziskovanj.

Najpomembnejše razlike v metodologiji izračuna indeksov cen v okviru statistike cen in ekonomskih računov za kmetijstvo

	Ekonomski računi za kmetijstvo	Statistika cen
Osnova za izračun uteži	Vrednost v tekočem letu: – celotna proizvodnja dejavnosti kmetijstva (tudi del proizvodov in storitev za tekočo porabo) – celotna vmesna potrošnja – celotna investicijska poraba	Vrednost v baznem letu: – odkup in prodaja kmetijskih proizvodov (tržna proizvodnja) – kupljeni inputi za tekočo porabo – kupljeni inputi za investicijsko porabo
Vrsta cen	Proizvajalčeve oziroma nabavne cene (subvencije niso vključene) Osnovne cene oziroma cene kupcev (skupaj s subvencijami na proizvode)	Proizvajalčeve oziroma nabavne cene (subvencije niso vključene)
Vrsta indeksa	Paaschev indeks	Laspeyresov indeks
Bazno leto	Predhodno leto	Leto, ki se konča na 0 ali 5 (menjava baznega leta na vsakih 5 let)
Deflator	Implicitni deflator bruto domačega proizvoda	Inflacija (indeks cen življenjskih potrebščin)

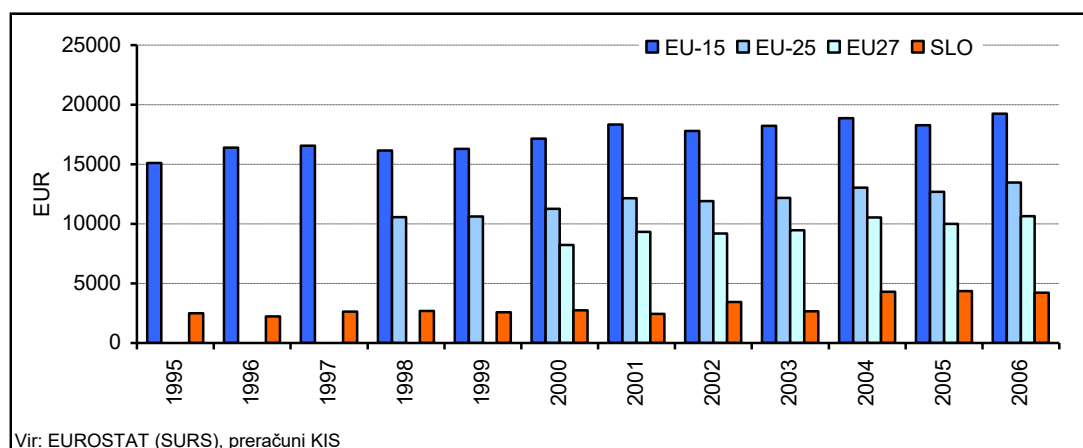
Državni statistični urad je osnovne podatke ekonomskih računov kmetijstva za Slovenijo po metodologiji Eurostat prvič objavil v letu 2004, izdelani pa so za obdobje od leta 1995 dalje. Za obdobje 1992-1994 so bili ekonomski računi kmetijstva po enaki metodologiji izdelani na Kmetijskem inštitutu Slovenije (KIS).

Do leta 2003 so vse subvencije (na proizvode in na proizvodnjo) v ekonomske račune za kmetijstvo vključene v višini dejansko izplačanih proračunskih sredstev za te namene v posameznem koledarskem letu, z letom 2004 pa se je ta metodologija spremenila. Od leta 2004 SURS pri oceni višine subvencij upošteva odobrena plačila v posameznem subvencijskem letu, ne glede na to, kdaj so bila dejansko izplačana. Praviloma je velik del subvencij za tekoče leto izplačan v naslednjem koledarskem letu, zato so razlike med odobrenimi in izplačanimi zneski v določenem letu velike.

Tekoče analize ekonomskega položaja po posameznih proizvodih (modelne kalkulacije) kažejo, da so se ekonomske razmere za pridelavo (output/input razmerja) v letu 2006 v primerjavi z letom 2005 izboljšale pri praktično vseh važnejših kmetijskih pridelkih. Izjemi sta perutninarstvo in sladkorna pesa, kjer so se razmere poslabšale. Tudi pri pridelkih, kjer je fizični obseg proizvodnje sicer močno padel (žita, krompir, grozdje, hmelj) so pridelovalci, zaradi boljših ekonomskih razmer (pomembno višja raven cen kot v predhodnem letu) dosegli solidne (ponekod zelo dobre) dohodke. V prašičereji se, kot kaže, ekonomske razmere normalizirajo (izboljšanje ekonomskega položaja v letu 2005 in 2006 po sicer izrazito slabih rezultatih v letih 2003 in 2004), pri mleku je na porast dohodkov vplivala predvsem višja premija, ugodne cenovne razmere pa že tretje leto vplivajo na rast dohodkov pri pitanju govedi.

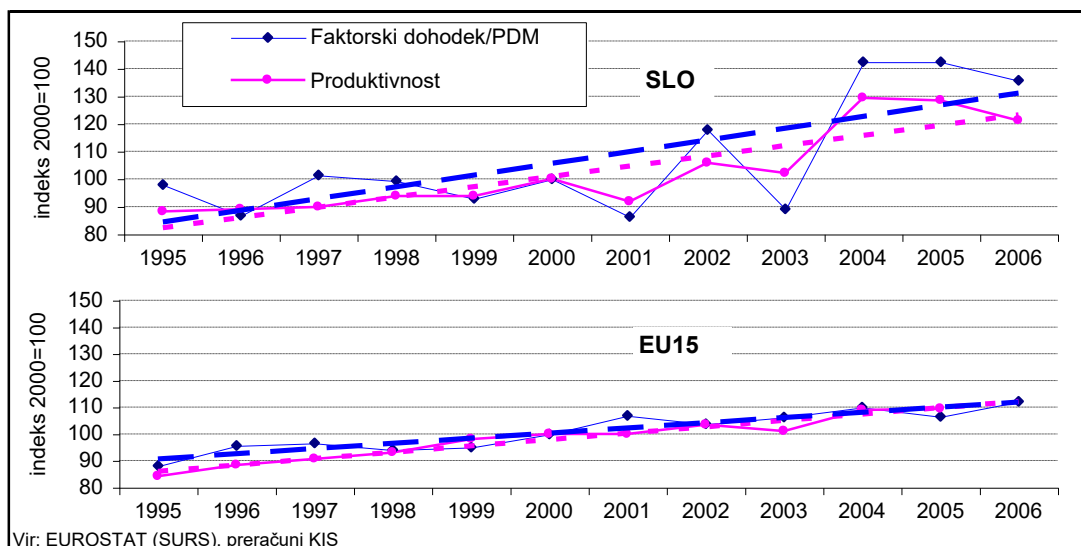
Spremembe dohodkov v kmetijstvu so v zadnjih letih v Sloveniji ugodnejše kot v EU. Kljub temu pa po dohodku na enoto vloženega dela slovensko kmetijstvo močno zaostaja za povprečjem EU.

Faktorski dohodek na delovno moč znaša v Sloveniji le dobrih 20% povprečja EU-15 (30% povprečja EU-25, 40% povprečja EU-27), kar kaže na izrazito nizko raven produktivnosti v kmetijstvu.

Slika 16: Faktorski dohodek na PDM v Sloveniji in EU; 1995-2006

Produktivnost slovenskega kmetijstva, izražena kot razmerje med spremembo fizičnega obsega proizvodnje in spremembo števila polnovrednih delovnih moči, raste sicer hitreje kot v EU, pri čemer pa je v Sloveniji, za razliko od EU, rast dohodka na delovno moč hitrejša od rasti produktivnosti (Slika 17). Hitrejša rast dohodka od rasti produktivnosti kaže na ugodne ekonomske razmere za kmetijstvo in na razmeroma šibak ekonomski pritisk na rast produktivnosti in na strukturne spremembe v Sloveniji. To je predvsem posledica hitre rasti proračunskih podpor v preteklih letih.

Slika 17: Gibanje faktorskega dohodka na PDM (realno) in produktivnosti dela v kmetijstvu Slovenije in EU-15; 1995-2006

Trend rasti proračunskih podpor se bo v naslednjih letih zaustavil (porast lahko pričakujemo še v letu 2007), zato ta dejavnik po letu 2007/08 ne bo več pomembno prispeval k rasti dohodka v kmetijstvu. Kljub ugodnejšim cenovnim gibanjem v letu 2006 (in predvsem v letu 2007) lahko s precejšnjo verjetnostjo ocenimo, da se bo cenovni pritisk v taki ali drugačni obliki nadaljeval tudi v bodoče. Dodatni stroškovni pritisk bodo povzročili tudi ostrejši okoljski in drugi standardi (navskrižna skladnost). Rast dohodkov si torej kmetijski pridelovalci lahko dolgoročno obetajo le ob večji stroškovni učinkovitosti in predvsem ob rasti produktivnosti.

Okvir 4: Produktivnost dela v kmetijstvu

Rast produktivnosti je v kmetijstvu, zaradi omejenih proizvodnih kapacitet, pogojena predvsem z zmanjševanjem števila delovnih moči. Absolutna raven faktorskega dohodka na delovno moč (okoli 4.400 EUR na leto) ne le, da je skoraj 5 krat manjša kot v povprečju EU-15, pač pa je tudi več kot 3 krat manjša od povprečne bruto plače zaposlenih v Sloveniji (dokaj primerljiva kategorija, čeprav faktorski dohodek vsebinsko vključuje tudi dohodka iz kapitala). V takih razmerah bi pričakovali bistveno hitrejšo zmanjševanje delovne sile v kmetijstvu in hitre strukturne spremembe. Pa vendar, kot kažejo podatki zadnjega strukturnega popisa, so se strukturne spremembe v zadnjem obdobju celo zaustavile, število delovnih moči pa se le počasi zmanjšuje. Kje so razlogi? Ali so kmetje pripravljeni delati za bistveno nižjo plačo? Ali so podatki o številu delovnih moči v kmetijstvu precenjeni? Ali je še kaj drugega? Kot kaže, je vsakega nekaj, vse pa ima najverjetneje svoje korenine v strukturi delovne sile pri nas. Popis iz leta 2000 izkazuje, da je v celotni delovni sili le 30% PDM takih, ki jim kmetijstvo predstavlja edino zaposlitev. Manj kot 25% delovnih moči je pokojninsko zavarovanih in torej plačujejo prispevke iz naslova kmetijstva (ki so praviloma precej nižji od prispevkov iz plač). Preostali svoje dohodka lahko primerjajo z neto plačo (v povprečju leta 2006 na letni ravni 9.262 EUR). Faktorski dohodek je v primerjavi z neto plačo še vedno več kot 2 krat manjši. Verjetno je torej, da je tudi obseg delovne sile precenjen. Predvsem pri delovni sili, ki ji kmetijstvo predstavlja dopolnilo zaposlitev, je zelo težko realno oceniti dejansko porabo časa. Če torej predpostavimo, da je obseg delovne sile vsaj deloma precenjen in hkrati upoštevamo, da vsaj nekateri med tekoče dohodka uvrščajo tudi sredstva, sicer obračunana kot amortizacija (2.250 EUR/PDM; del teh sredstev je tudi sicer pokrit z investicijskimi podporami, ki v ERK niso vključene v dohodek), potem je bolj razumljivo, zakaj ne prihaja do večjih strukturnih sprememb oziroma, da dejansko dohodek na delovno moč le ne zaostaja toliko za drugimi dohodki, kot kažejo podatki. Pri uporabi podatkov o dohodku na delovno moč je zato potrebna previdnost.

1.6 Struktura kmetijskih gospodarstev

Okvir 5: Popis strukture kmetijskih gospodarstev 2005

Popis kmetijskih gospodarstev je statistično raziskovanje, s katerim se zbirajo osnovni podatki o stanju in razvojnih trendih na področju kmetijstva in ga v Sloveniji izvaja Statistični urad RS. Vsakih 10 let se opravi popis vseh gospodarstev, v vmesnih zakonsko določenih rokih pa se lahko izvede vzorčno raziskovanje. Da bi zagotovili primerljivost podatkov popisa s popisi v državah članicah EU, je od leta 1997 večina rezultatov prikazana za t.i. evropsko primerljive kmetije (EPK). Kriteriji, katera gospodarstva spadajo med EPK, so naslednji:

- najmanj 1 ha kmetijskih zemljišč ali
- najmanj 10 arov kmetijskih zemljišč in 90 arov gozda ali
- najmanj 30 arov vinogradov in/ali sadovnjakov ali
- 2 ali več glav velike živine ali
- 15 do 30 arov vinogradov in 1 do 2 glavi velike živine ali
- več kot 50 panjev čebel ali
- pridelujejo vrtnine za prodajo.

V letu 2005 je bilo opravljeno vzorčno raziskovanje strukture kmetijskih gospodarstev na vzorcu 17.000 družinskih kmetij. 133 kmetijskih podjetij, družb in zadrug je bilo popisanih v celoti, podatki pa so bili zbrani z vprašalnikom po pošti. S popisom so bili zbrani podatki o:

- rabi kmetijskih zemljišč,
- številu živine po kategorijah,
- delovni sili na kmetijskem gospodarstvu,
- dopolnilnih dejavnostih na kmetijskem gospodarstvu,
- najemu delavcev s stroji v kmetijstvu,
- gozdarstvu ter poseku lesa,
- kmetijskih strojih in opreми.

V letu 2006 je Evropski statistični urad (Eurostat) objavil rezultate vzorčnega popisa kmetijstva v letu 2005 za vseh petindvajset držav članic EU. Prikazani so osnovni podatki o zmogljivostih kmetijskih gospodarstev - posestni in velikostni strukturi, strukturi živinorejske proizvodnje, delovni sili in starostni strukturi gospodarstev (priloge 18-22).

Zemljišča in raba zemljišč

V letu 2005 je na območju EU-25 gospodarilo nekaj manj kot 10 milijonov kmetijskih gospodarstev. Njihovo število se je, v primerjavi z vzorčnim popisom 2003, zmanjšalo za skoraj 680 tisoč ali za 1,6%. Z izjemo Poljske je za večino držav značilna stagnacija oziroma zmerno upadanje števila gospodarstev.

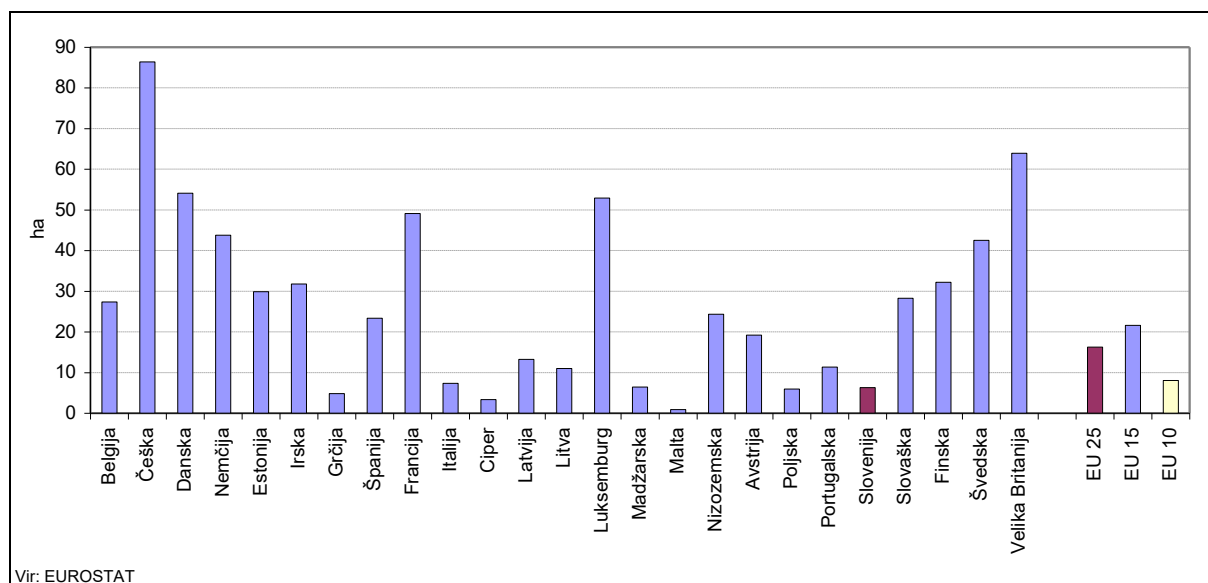
Preglednica 9: Kmetijska gospodarstva po rabi kmetijskih zemljišč v Sloveniji in EU-25 v letu 2005

	SLOVENIJA			EU-25		
	Število kmetijskih gospodarstev	Površina (ha)	Povprečna površina (ha)	Število kmetijskih gospodarstev	Površina (000 ha)	Povprečna površina (ha)
Vsa zemljišča skupaj	77.170	921.310	11,9	9.636.490	196.181	20,4
Kmetijska zemljišča v rabi	77.140	485.430	6,3	9.544.270	155.242	16,3
Njive (brez vrtov)	67.630	174.090	2,6	6.410.960	93.227	14,5
Sadovnjaki	27.970	9.950	0,4	1.568.790	2.308	1,5
Vinogradi	27.340	16.430	0,6	1.429.030	3.198	2,2
Travniki in pašniki	64.240	282.120	4,4	3.947.740	51.330	13,0

Vir: SURS, EUROSTAT

Od skupno skoraj 200 milijonov hektarjev zemljišč, s katerimi upravljajo kmetijska gospodarstva, je v kmetijski rabi dobrih 155 milijonov hektarjev. Kmetijsko gospodarstvo v EU-25 v povprečju obdeluje 16,3 ha kmetijske zemlje, kar je 0,2 ha ali 1,1% več kot leta 2003. Povprečna velikost kmetijskih gospodarstev je v starih državah članicah za skoraj 2,5

krat večja kot v novih državah članicah. Največja kmetijska gospodarstva so sicer na Češkem in v Veliki Britaniji, najmanjša pa v sredozemskih državah – na Malti, Cipru in v Grčiji. S 6,3 ha kmetijske zemlje na gospodarstvo med slednje sodi tudi Slovenija.

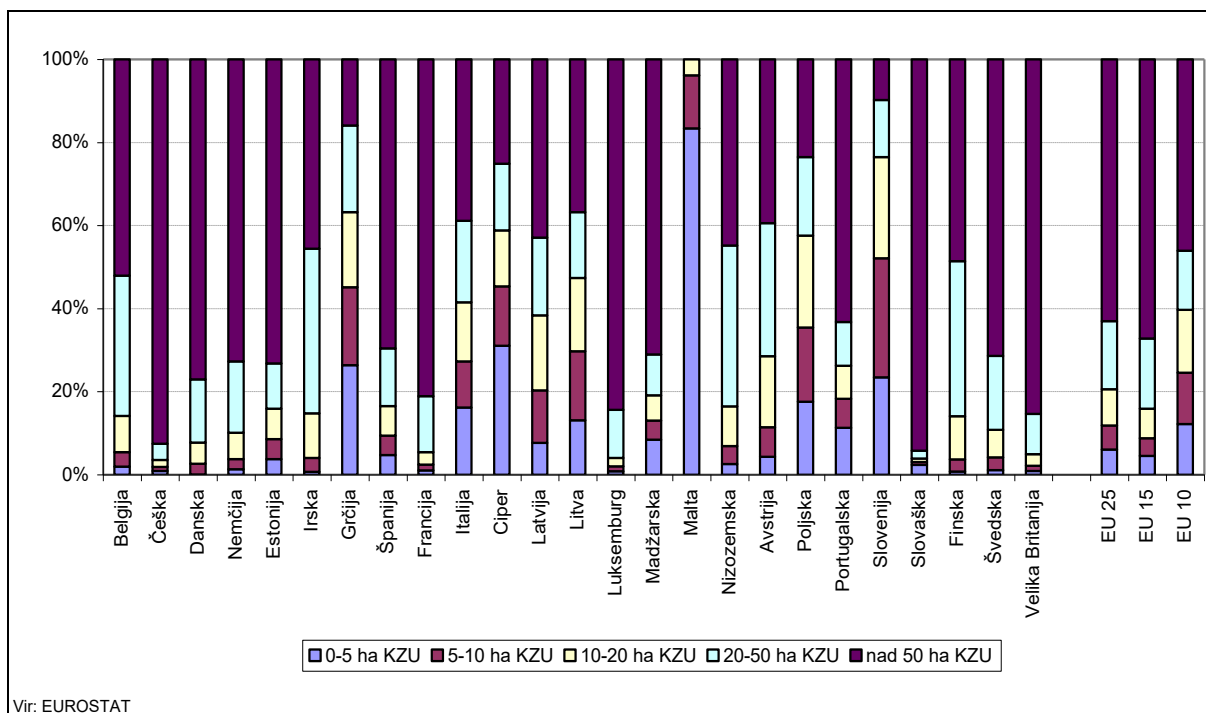

Slika 18: Povprečna površina kmetijski zemlje v uporabi na kmetijskih gospodarstvih v državah EU-25 v letu 2005

V strukturi rabe kmetijske zemlje na gospodarstvih na območju EU-25 zavzemajo njive 60%, travniki in pašniki 33% in trajni nasadi 4%. Deleži posameznih vrst rabe se pomembno razlikujejo med starimi in novimi državami članicami. Medtem ko njive v EU-15 zavzemajo 56,5% KZU, pa njihov delež v EU-10 znaša kar 74,6%. Izjema med novimi državami članicami EU je tako pravzaprav le Slovenija, ki ima zaradi specifičnih naravnih razmer v strukturi rabe KZU na gospodarstvih kar dobrih 58% travinja in le slabih 36% njiv.

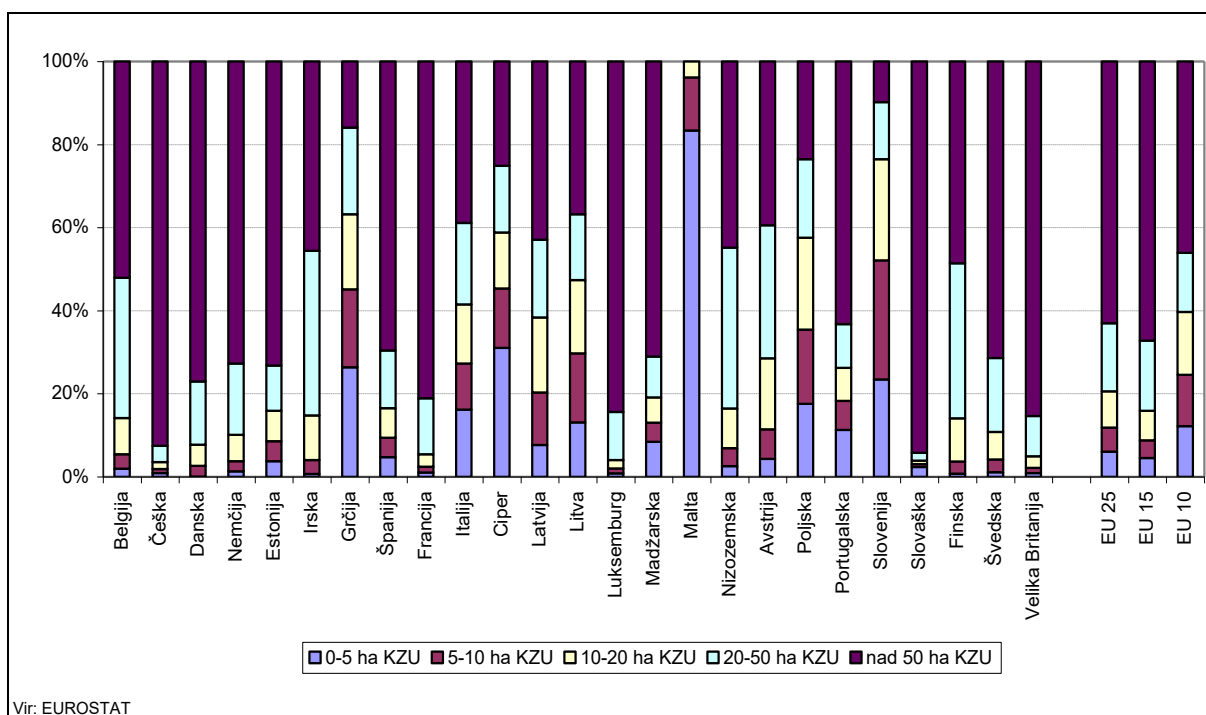
Razlike v strukturi rabe zemljišč se odražajo tudi v povprečni površini posameznih rab na kmetijsko gospodarstvo. Povprečna evropska kmetija obdeluje 14,5 ha njiv in 13,0 ha travinja. To je skoraj šestkrat oziroma trikrat toliko kot povprečna slovenska kmetija. Podobna razmerja so tudi pri trajnih nasadih. V EU-25 kmetijska gospodarstva v povprečju obdelujejo štirikrat več vinogradov in dva in pol krat več sadovnjakov kot primerljiva kmetijska gospodarstva v Sloveniji.

Struktura kmetijskih gospodarstev po velikostnih razredih KZU se razlikuje tako med EU-15 in EU-10, kot tudi med posameznimi evropskimi državami. V povprečju v EU-25 več kot 60% kmetijskih gospodarstev obdeluje do 5 ha KZU. Na to predvsem vplivajo nekatere sredozemske države (Malta, Ciper, Grčija, Italija in Portugalska), med novimi državami članicami pa predvsem Madžarska in Slovaška. Države EU-15 imajo na splošno mnogo bolj ugodno velikostno strukturo kot nove članice. Slovenija ima podoben delež gospodarstev v najmanjšem velikostnem razredu kot je povprečje EU-25. Kmetijskih gospodarstev, ki obdelujejo od 5 do 10 ha KZU je v Sloveniji več kot četrtina (26%), kar je dva krat več od povprečja EU-25. Delež gospodarstev, ki obdelujejo nad 20 ha KZU, v Sloveniji znaša 3%, medtem ko je ta delež v EU-25 15%.

Slika 19: Kmetijska gospodarstva po velikostnih razredih KZU v državah EU-25 v letu 2005

Kljub temu, da ima Slovenija podoben delež kmetijskih gospodarstev v najmanjšem velikostnem razredu kot EU-25, je velika razlika v deležu kmetijske zemlje, ki jo ta gospodarstva obdelujejo. Medtem ko kmetijska gospodarstva do 5 ha v EU-25 obdelujejo samo 6%, pa podobna gospodarstva v Sloveniji obdelujejo skoraj četrtino vse KZU.

Slika 20: Kmetijska zemlje v uporabi po velikostnih razredih KZU v državah EU-25 v letu 2005

V EU-25 skoraj dve tretjini KZU (63%) obdelujejo gospodarstva, ki so večja od 50 ha, pri čemer je ta delež pri starih državah članicah bistveno večji od deleža pri novih državah

članicah. Pri teh izstopata le Češka in Slovaška, kjer gospodarstva v največjem velikostnem razredu obdelujejo več kot 90% KZU. V Sloveniji tako velika gospodarstva obdelujejo manj kot desetino vse kmetijske zemlje v uporabi (9,8%).

Živinoreja

V EU-25 se je v letu 2005 dobrih 5 milijonov ali 52,7% vseh kmetijskih gospodarstev ukvarjalo z živinorejo. Skupaj so redila skoraj 130 milijonov glav velike živine (GVŽ). V primerjavi z letom 2003 se je število kmetijskih gospodarstev, ki redijo živino, zmanjšalo za dobre 3%, skupno število GVŽ pa za dobra 2%.

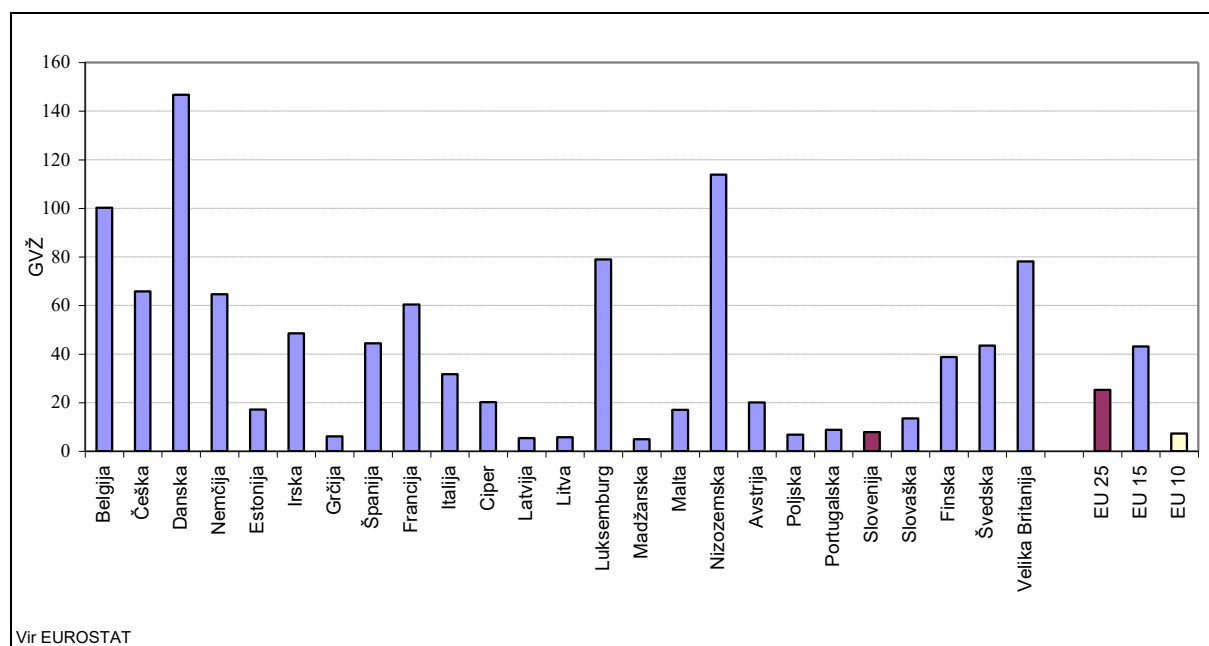
Medtem ko se v starih državah članicah z živinorejsko proizvodnjo ukvarjata kar dve tretjini vseh gospodarstev, znaša ta delež v EU-10 le 44%. Med posameznimi državami članicami po deležu živinorejskih kmetij s 96,7% izstopa Irska, z več kot 80% deležem pa ji sledijo Litva, Slovaška in Luksemburg. Z 86,8% se v to skupino držav uvršča tudi Slovenija.

Preglednica 10: Struktura kmetijskih gospodarstev z živino v Sloveniji in EU-25 v letu 2005

	SLOVENIJA			EU 25		
	Število kmetijskih gospodarstev	Število glav	Povprečno število glav na gospodarstvo	Št. kmetijskih gospodarstev (000)	Število glav (000)	Povprečno število glav na gospodarstvo
GVŽ	66.990	523.510	7,8	5.110	129.159	25,3
Govedo	43.680	461.220	10,6	2.355	86.617	36,8
Krave molznice	19.710	130.680	6,6	1.527	23.079	15,1
Druge krave	17.450	54.850	3,1	672	12.213	18,2
Prašiči	33.950	505.160	14,9	1.878	148.690	79,2
Perutnina (1000 glav)	45.510	3.290.000	72,3	3.277	1.417	432,4
Ovce	5.750	131.130	22,8	685	96.552	141,0
Konji	5.130	19.250	3,8	703	2.753	3,9

Vir: EUROSTAT

Evropska živinorejska kmetija v povprečju redi 25,3 GVŽ. Z vidika koncentracije v živinoreji so v ospredju predvsem tradicionalne živinorejske države - Danska, Nizozemska in Belgija, kjer kmetijska gospodarstva v povprečju redijo preko 100 GVŽ. Za skupino novih držav članic je, z izjemo Češke, značilno precej manjše povprečno število GVŽ na kmetijsko gospodarstvo (7,4 GVŽ), kar velja tudi za Slovenijo (7,8 GVŽ).

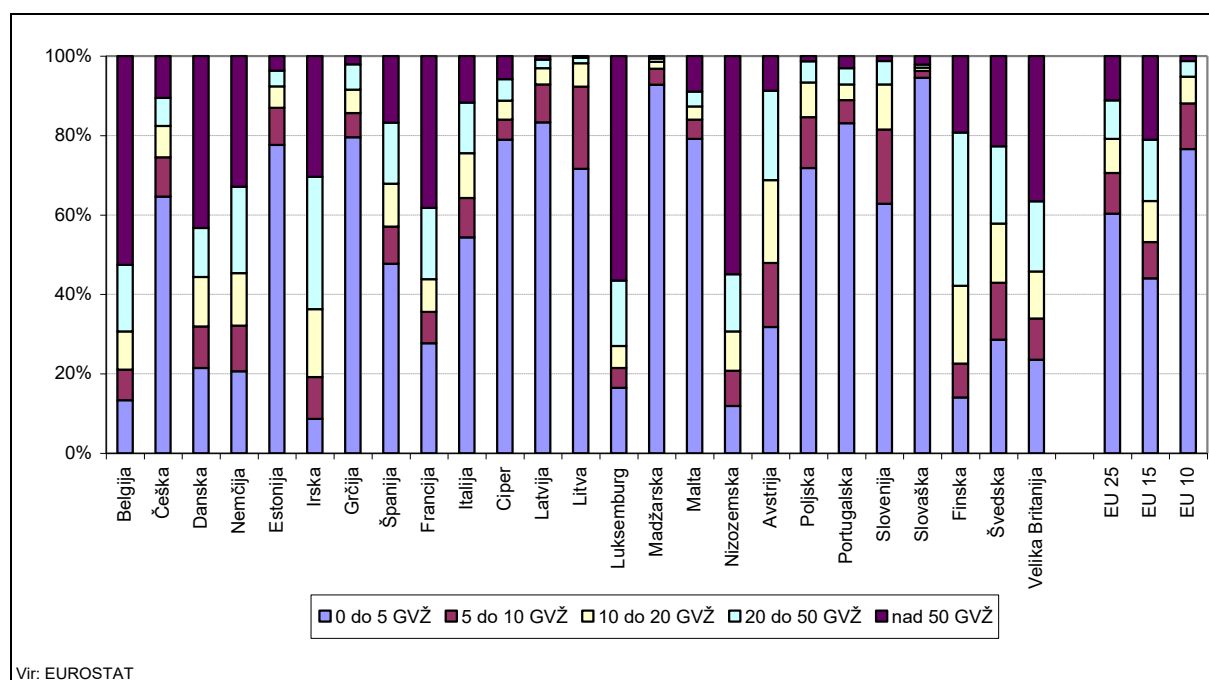

Slika 21: Povprečno število glav velike živine na kmetijskih gospodarstvih v državah EU-25 v letu 2005

Z vidika specializacije sta v EU-25 vodilni proizvodni usmeritvi govedoreja in prašičereja. Z rejo govedi se ukvarja slaba polovica vseh živilorejskih kmetij, od tega kar dve tretjini z rejo krav molznic. Gospodarstva v povprečju redijo 36,8 glave govedi oziroma 15,1 krave molznice. Koncentracija govedorejske proizvodnje je po posameznih državah zelo različna, najintenzivnejše živilorejske države so hkrati tudi najintenzivnejše govedorejske. Prašiče redi dobra tretjina vseh živilorejskih kmetij v EU-25. V povprečju redijo skoraj 80 glav na gospodarstvo, zaradi pestrosti načinov reje pa je koncentracija reje po posameznih državah precej različna. V tem pogledu nove države precej odstopajo od povprečja EU-15, saj redijo kar desetkrat manj glav na gospodarstvo.

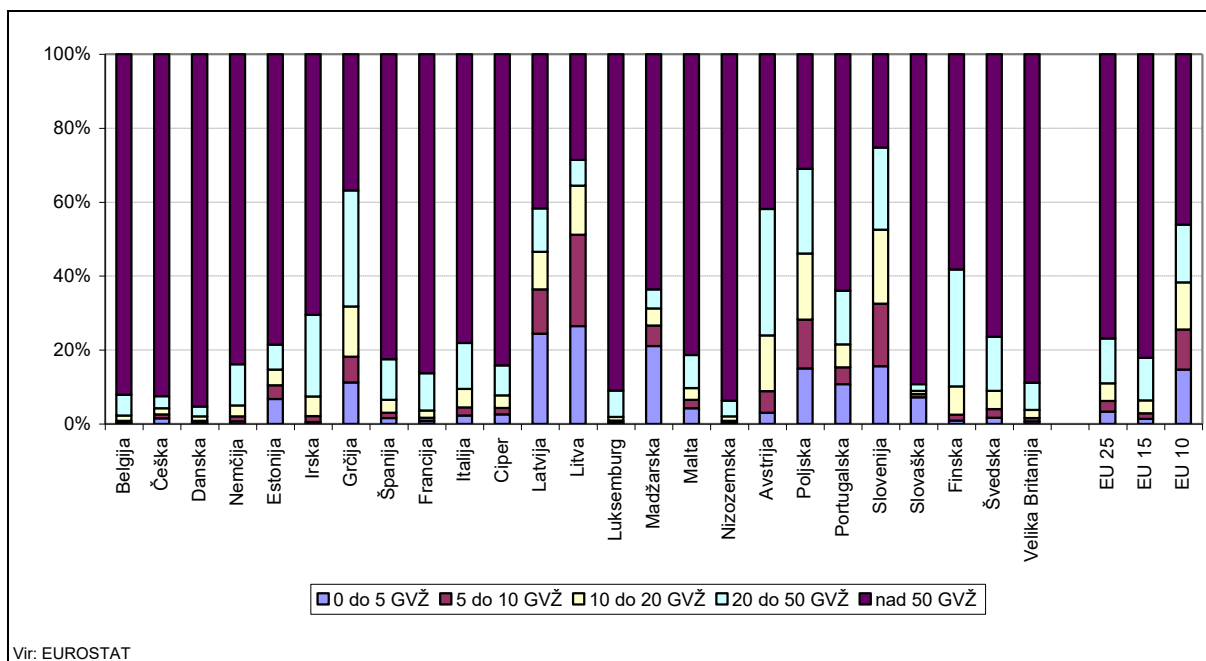
Slovenija zaostaja za povprečjem EU-25 tudi pri posameznih živilorejskih usmeritvah. Razdrobljenost proizvodnje in nizka povprečna intenzivnost vplivata na to, da povprečna slovenska kmetija redi kar tri in pol krat manj govedi, dva in pol krat manj krav molznic ter pet in pol krat manj prašičev na gospodarstvo. Podobna razmerja veljajo tudi za druge, manj pomembne živilorejske usmeritve.

Različna intenzivnost živilorejske proizvodnje na območju EU-25 se kaže tudi v velikostni strukturi kmetijskih gospodarstev. V povprečju je v EU-25 kar 60,3% gospodarstev, ki redijo do 5 GVŽ. Na velik delež majhnih živilorejskih gospodarstev vpliva predvsem struktura v novih državah članicah, kjer v povprečju delež gospodarstev do 5 GVŽ znaša skoraj 80%. Tudi Slovenija ima v tem razredu več kot 60% vseh živilorejskih gospodarstev. V EU-25 redi nad 50 GVŽ 11,2% kmetijskih gospodarstev. Med posameznimi državami izstopajo predvsem države Beneluksa in Danska, ki imajo v tem razredu med 40 in 50% vseh gospodarstev. V novih državah članicah je, z izjemo Češke, delež živilorejskih gospodarstev v največjem razredu zelo majhen. To velja tudi za Slovenijo, ki ima le 1,2% kmetijskih gospodarstev z več kot 50 GVŽ.

Slika 22: Kmetijska gospodarstva po velikostnih razredih GVŽ v državah EU-25 v letu 2005

Velike razlike v koncentraciji proizvodnje so razvidne tudi iz razporeditve živine po posameznih velikostnih razredih GVŽ. V EU-25 se v povprečju skoraj 77% vse živine redi na gospodarstvih z več kot 50 GVŽ, v EU-15 celo več kot 80%. Povsem na vrhu je Danska, kjer se v navedenem velikostnem razredu redi celo 95% vseh GVŽ. Nasprotno se Slovenija, s 25,3%, v tem pogledu nahaja povsem pri dnu strukturne lestvice.

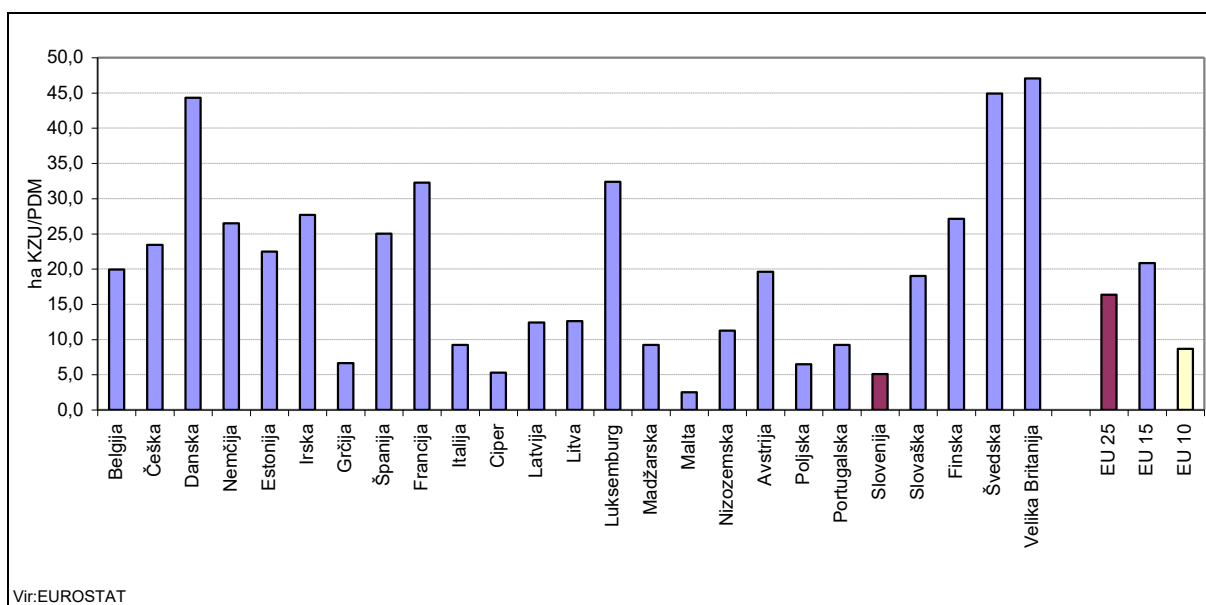

Slika 23: Glave velike živine po velikostnih razredih GVŽ v državah EU-25 v letu 2005

Delovna sila na kmetijskih gospodarstvih

Tudi na področju delovne sile v kmetijstvu so se z vstopom 10 novih članic iz srednje in vzhodne Evrope zgodile razmeroma pomembne strukturne spremembe. V letu 2005 je na kmetijskih gospodarstvih v EU-25 delalo skoraj 9,5 milijona polnovrednih delovnih moči (PDM). Obseg delovne sile se je v medpopisnem obdobju 2003-2005 zmanjšal za slabe 4%, predvsem na račun zaposlenosti v kmetijstvu v starih državah članicah. Na območju EU-10 je namreč število PDM v navedenem obdobju ostalo praktično nespremenjeno. To velja tudi za Slovenijo, kjer je v kmetijstvu zaposlenih okoli 95 tisoč PDM.

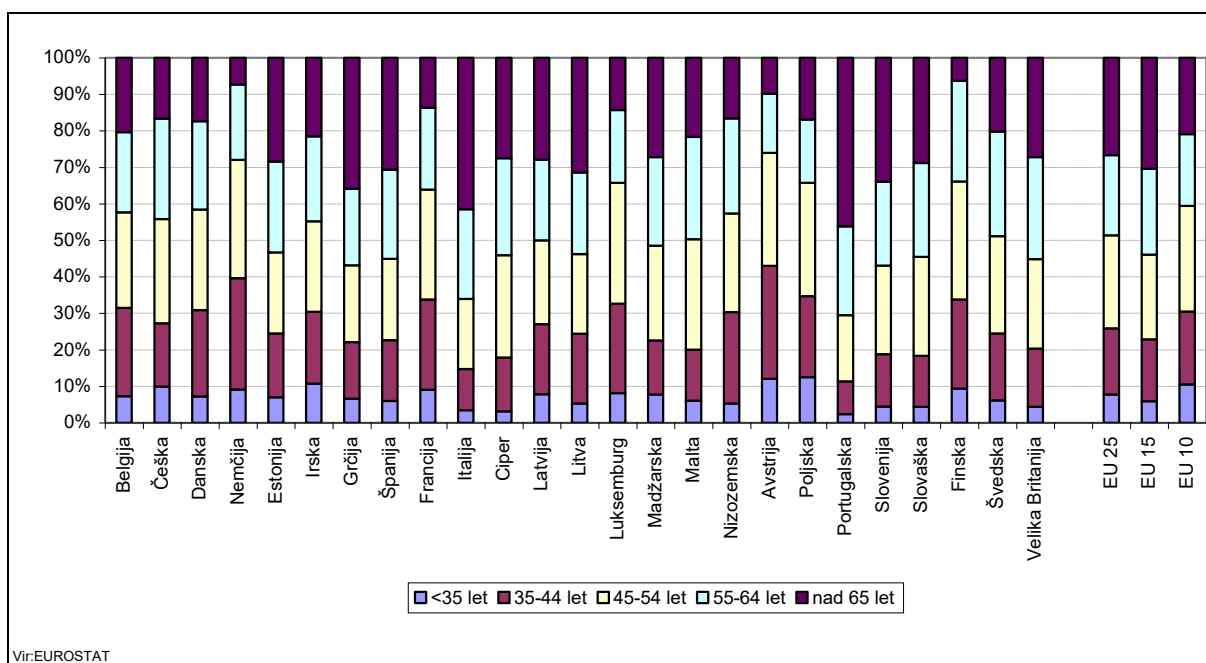
Produktivnost dela v kmetijstvu, ki je v veliki meri odraz agrarne strukture, je na območju EU-25 zelo različna. To je razvidno tako iz števila PDM na kmetijsko gospodarstvo, kot tudi iz površine KZU na PDM.

Slika 24: Delovna sila na kmetijskih gospodarstvih - kmetijska zemlja v uporabi na polnovredno delovno moč v državah EU-25 v letu 2005

Povprečno kmetijsko gospodarstvo v EU-25 zaposluje 0,98 PDM, pri čemer je raven zaposlenosti v starih državah članicah za dobrih 10% večja kot v novih. Največje število PDM na gospodarstvo sicer beležita Češka (3,60 PDM) in Nizozemska (2,13 PDM). Tudi Slovenija ima, v primerjavi z EU-25, nadpovprečno zaposlenost na kmetijskih gospodarstvih (1,23 PDM). Razlike med posameznimi državami so še bolj izrazite pri površini KZU, ki jo obdeluje 1 PDM. Ta, mnogo bolj reprezentativen kazalec produktivnosti dela kaže, da 1 PDM v EU-25 v povprečju obdeluje nekaj več kot 16 ha KZU (20,9 ha v EU-15 in 8,7 ha v EU-10). Daleč najvišjo raven produktivnosti dela beležijo Velika Britanija, Švedska in Danska, najnižjo pa Malta, Ciper in Slovenija. 1 PDM v Sloveniji obdela trikrat manj KZU kot v EU-25 in kar štirikrat manj kot v EU-15.

Na produktivnost dela pomembno vpliva tudi starostna struktura nosilcev kmetijskih gospodarstev. Zanimivo je, da imajo v EU-25 nove države članice v tem pogledu v povprečju precej boljšo strukturo, saj imajo kar 59,4% gospodarjev, ki so mlajši od 55 let (v EU-15 samo 46,1%). Med posameznimi državami imata sicer najbolj ugodno starostno strukturo Avstrija in Nemčija, najslabšo pa Italija in Portugalska. Tudi Slovenija sodi v krog držav z neugodno starostno strukturo gospodarjev. Skoraj 57% je starejših od 55 let, kar je 6,5 odstotnih točk več kot v povprečju EU-25. Gospodarjev, mlajših od 35 let je samo 4,4%, s čemer sodimo med države z najmanjšim deležem mladih gospodarjev.

Slika 25: Starostna struktura gospodarjev na kmetijskih gospodarstvih v državah EU-25 v letu 2005

Strukturne primerjave na osnovi vzorčnega popisa kmetijstva 2005 kažejo, da se razvojni zaostanek Slovenije za državami z razvitejšim kmetijstvom, navkljub kar precejšnjim spremembam v velikostni in socio-ekonomski strukturi, ne zmanjšuje tako hitro, kot bi si sicer želeli. Na račun vstopa novih članic s slabšo agrarno strukturo se je razlika do evropskega povprečja sicer navidezno zmanjšala, trendi in primerjave s starimi državami članicami (EU-15) pa kažejo, da so strukturne spremembe še vedno prepočasne. To velja tako za izboljšanje velikostne in posestne strukture kot tudi za izboljšanje ravni produktivnosti in starostne strukture nosilcev kmetijskih gospodarstev. Praktično pri vseh navedenih kazalcih se namreč slovensko kmetijstvo uvršča na rep držav članic EU.

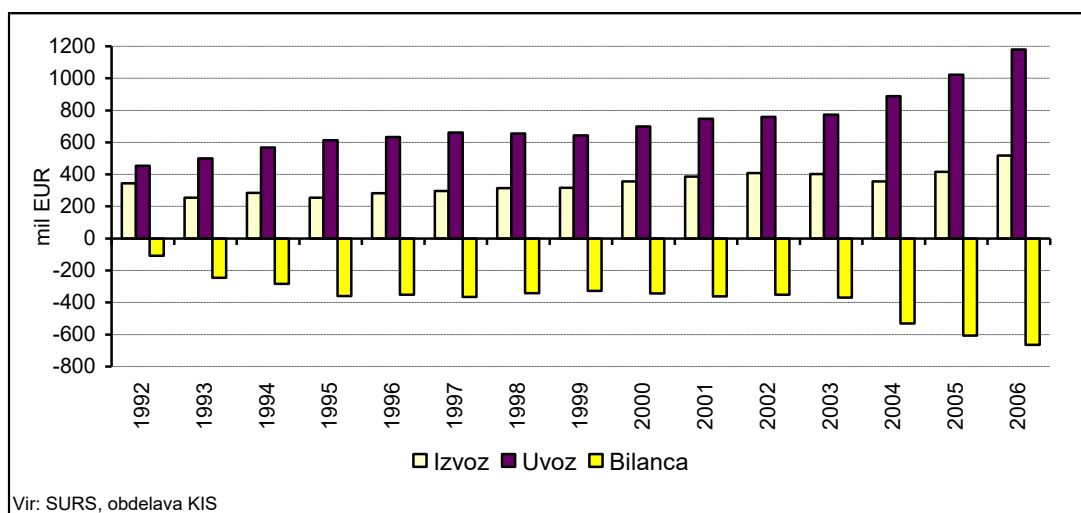
2 ZUNANJA TRGOVINA Z AGROŽIVILSKIMI PROIZVODI

Blagovna menjava agroživilskih proizvodov se v zadnjih letih stalno povečuje (priloge 23-36). Vstop Slovenije v EU in s tem povezane spremembe zunanjetrgovinske ureditve so rast obsega zunanje trgovine še pospešile, pri čemer pa se je uvoz povečal bolj kot izvoz. Primanjkljaj agroživilstva je zato po letu 2003 močno porasel, pokritost uvoza z izvozom pa se je zmanjšala za okoli 10 odstotnih točk (na okoli 40%). V letu 2006 se je trend rasti obsega zunanje trgovine nadaljeval, pri čemer pa je bila rast izvoza prvič po letu 1998 pomembno večja od rasti uvoza.

Preglednica 11: Blagovna menjava agroživilskih proizvodov; 2000-2006

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Indeks 2006/05
Blagovna menjava agroživilstva (milijoni EUR):	1.057,0	1.134,0	1.166,6	1.176,1	1.245,8	1.438,8	1.698,3	118,0
- izvoz	356,8	386,3	407,5	403,2	357,4	416,0	518,3	124,6
- uvoz	700,1	747,7	759,1	772,9	888,5	1.022,8	1.180,0	115,4
- bilanca	-343,3	-361,3	-351,7	-369,7	-531,1	-606,8	-661,6	109,0
Pokritost uvoza z izvozom (%)	51,0	51,7	53,7	52,2	40,2	40,7	43,9	108,0

Vir: SURS, obdelava KIS

Vir: SURS, obdelava KIS

Slika 26: Izvoz in uvoz ter zunanjetrgovinska bilanca agroživilskih proizvodov; 1992-2006

Okvir 6: Zunanja trgovina z agroživilskimi proizvodi

Podatki o zunanji trgovini z agroživilskimi proizvodi temeljijo na klasifikaciji proizvodov po kombinirani nomenklaturi (KN) carinske tarife. Pojem »kombinirana nomenklatura« carinske tarife pomeni poimenovanje posameznih oddelkov, poglavij in podpoglavij, tarifnih števil ter opomb, temeljna pravila razvrščanja blaga po kombinirani nomenklaturi in številčne oznake nomenklature. KN temelji na mednarodnem Harmoniziranem sistemu nazivov in šifriranja blaga. Blago uvršča v oddelke (21 oddelkov - rimske številke), poglavja (2-mestni nivo) in podpoglavja (4-mestni nivo) na osnovi 8-mestnih tarifnih števil, ki so v celoti usklajene z EU (Kombinirana nomenklatura EU ne predvideva nacionalne členitve tarifnih postavk na devetem mestu, zato tudi v statistiki zunanje trgovine od leta 2004 dalje prikazuje SURS podatke na 8-mestni ravni tarifne postavke). Sočasno zadovoljuje zahteve carinske tarife, zunanjetrgovinske statistike ter trgovinske, kmetijske in drugih politik, ki se nanašajo na izvoz ali uvoz blaga. Skrbnik KN je Evropska Komisija, v Sloveniji pa Ministrstvo za gospodarstvo. Ažurira se enkrat letno.

Od 01.05.2004 SURS podatke o blagovni menjavi Slovenije s tujino pridobiva iz dveh ločenih virov: Intrastat in Extrastat. Intrastat je statistika blagovne menjave med državami članicami EU (mesečno statistično raziskovanje). Podatki se zbirajo neposredno od podjetij, ki trgujejo s podjetji iz držav članic, poročajo pa jih na statističnem obrazcu. Poročevalske enote za Intrastat v danem poročevalskem obdobju so tako podjetja, ki so v predhodnem letu vsaj pri enem toku blaga (skupni

izvoz ali uvoz) presegla t.i. vključitveni prag. V danem poročevalskem obdobju se v zajetje vključujejo tudi gospodarski subjekti, ki so prag presegli med letom. Vključitveni prag je za leta 2004, 2005 in 2006 znašal 22.600.000 SIT. Poročevalske enote poročajo samo za tisti tok blaga (odpreme oz. prejeme blaga), pri katerem so prag presegle. Podatki za države EU-25 za obdobje od maja 2004 naprej vključujejo tudi ocene za vrednost menjave podjetij pod vključitvenim pragom.

Extrastat je statistika blagovne menjave držav članic EU z državami nečlanicami. Vir podatkov so carinske deklaracije oz. enotna carinska listina (ECL), ki spremlja blago pri prehodu državne meje. Extrastat je vsebinsko odvisen tudi od nacionalne carinske zakonodaje, ki je bila s 01.05.2004 dokončno usklajena z evropsko (Taric). V Extrastat so zajete vse transakcije blaga, ki se glede na metodologijo vključujejo v zajetje, ne glede na višino statistične vrednosti in neto mase (statistični prag ni določen).

Vrednost uvoženega/izvoženega blaga SURS prikazuje kot statistično vrednost. To je carinska vrednost oz. transakcijska vrednost blaga, ki se ji deloma ali v celoti prištejejo ali odštejejo stroški prevoza, natovarjanja, raztovarjanja, zavarovanja idr., glede na v pogodbi prikazane dobavne pogoje. Pri izvozu je vrednost prikazana po pariteti tipa FOB (vključena transakcijska vrednost blaga in vrednost storitev za dostavo blaga do meje države izvoznice), pri uvozu pa po pariteti tipa CIF (poleg transakcijske vrednosti je vključena še vrednost storitev za dostavo blaga do meje države uvoznice). Količino uvoženega/izvoženega blaga SURS prikazuje v neto masi, če jo je glede na naravo proizvoda mogoče določiti, in v posebni merski enoti pri tistih proizvodih, kjer je ta predpisana v KN. Povprečna vrednost blaga je skupna vrednost vsega blaga, razvrščenega v isto osem mestno šifro KN carinske tarife, izračunana na količinsko mersko enoto.

Kot kmetijski in živilski proizvodi so šteti naslednji proizvodi iz kombinirane nomenklature:

- 01 Žive živali
- 02 Meso in drugi užitni klavnični odpadki
- 03 Ribe, raki, mehkužci in drugi vodni nevretenčarji
- 04 Mlečni izdelki; ptičja jajca; naravni med
- 05 Proizvodi živalskega izvora
- 06 Živo drevje in druge rastline; čebulnice; cvetje
- 07 Užitne vrtnine, nekateri koreni in gomolji
- 08 Užitno sadje in oreški
- 09 Kava, čaj, začimbe
- 10 Žita
- 11 Proizvodi mlinске industrije
- 12 Oljna semena in plodovi
- 13 Šelak; gume, smole, rastlinski sokovi in ekstrakti
- 14 Rastlinski materiali za pletarstvo
- 15 Masti in olja živalskega in rastlinskega izvora
- 16 Izdelki iz mesa, rib, rakov, mehkužcev
- 17 Sladkor in sladkorni proizvodi
- 18 Kakav in kakavovi izdelki
- 19 Izdelki iz žit, moke, škroba ali mleka
- 20 Proizvodi iz vrtnin, sadja, oreškov
- 21 Razna živila
- 22 Pijače, alkoholne tekočine in kis
- 23 Ostanke in odpadki živilske industrije; krma
- 24 Tobak in izdelani tobačni nadomestki

Seznam carinskih tarif oz. proizvodov, ki se uvrščajo med agroživilske ni v celoti usklajen z EU. Po definiciji EU se med agroživilske proizvode v okviru statistike zunanje trgovine uvrščajo proizvodi iz poglavij od 01 do 24 carinske tarife, brez rib in ribjih proizvodov (brez carinske tarife 03; 051191; 1604; 1605; 19022010 in 23012000). Poleg tega se v skladu s sporazumom med EU in Svetovno trgovinsko organizacijo med agroživilske proizvode uvrščajo tudi posamezni proizvodi iz drugih poglavij (carinske tarife 290543, 290544, 290545 3301, 3501-3505, 380910, 382311, 382312, 382313, 382319, 382370, 382460, 4101-4103, 4301, 5001-5003, 5101-5103, 5201-5203, 5301, 5302). Zaradi zagotavljanja primerljivosti podatkov v časovni seriji vsi podatki o zunanji trgovini z agroživilskimi proizvodi zaenkrat zajemajo poglavja 01 do 24 kombinirane nomenklature, kot do sedaj.

Regionalna struktura blagovne menjave agroživilskih proizvodov je prikazana po naslednjih skupinah držav: stare članice EU (EU-15), nove članice EU (EU-10), države na ozemlju nekdanje Jugoslavije (Bosna in Hercegovina, Hrvaška, Srbija in Črna gora, Makedonija) in ostale države (vse druge države, razen naštetih).

V letu 2006 se je blagovna menjava agroživilskih proizvodov v primerjavi z letom 2005 povečala za 18% in dosegla 1.698 milijonov evrov. Izvoz je v letu 2006 porasel za 24,6%, s čemer je za 9,2 odstotne točke presešel rast uvoza (+15,4%). Oba sta dosegla najvišjo vrednost doslej. Pokritost uvoza z izvozom se je v primerjavi z letom 2005 povečala za 3 odstotne točke (na 44%), primanjkljaj pa je kljub temu porasel in znašal 662 milijonov evrov.

Blagovna menjava agroživilstva po skupinah proizvodov

V letu 2006 je bil izvoz agroživilskih proizvodov vrednostno večji kot v letu prej pri vseh najpomembnejših izvoznih skupinah proizvodov. Izvoz v skupini mleko in mlečni izdelki je porasel skoraj za tretjino. Povečanje izvoza mesa (+10%) ter izdelkov iz mesa (4%) je bilo skromnejše, izvoz pijač pa je ostal blizu ravni predhodnega leta (+1%). Najbolj se je v letu 2006 povečal izvoz v skupini ostanki in odpadki živil, krma (več kot 4-krat), žive živali (skoraj 3-krat) ter proizvodov iz še nekaterih tarifnih skupin, ki pa v strukturi izvoza še vedno ne predstavljajo večjih deležev (npr. tobak, žito).

Zaradi različnega gibanja in intenzivnosti sprememb v izvozu po blagovnih skupinah, se je v letu 2006 ponovno precej spremenila tudi struktura izvoza. Deleži pijač, izdelkov iz mesa ter mesa so se zmanjšali, nekoliko pa se je povečal delež mlečnih izdelkov. Te tarifne skupine, ki so vseskozi pomenile večino agroživilskega izvoza (v letu 2005 53%), so v letu 2006 prvič skupaj zavzele manj kot polovico vrednosti (48%). Najbolj se je v letu 2006 v strukturi izvoza povečal delež krme (od 4% na 13%). Za več kot 2 odstotni točki je porasel delež živih živali (od 2% na 4,5%), padel pa delež sadja ter delež sladkorja in sladkornih proizvodov.

Preglednica 12: Izvoz in uvoz agroživilstva po skupinah proizvodov; 2005 in 2006

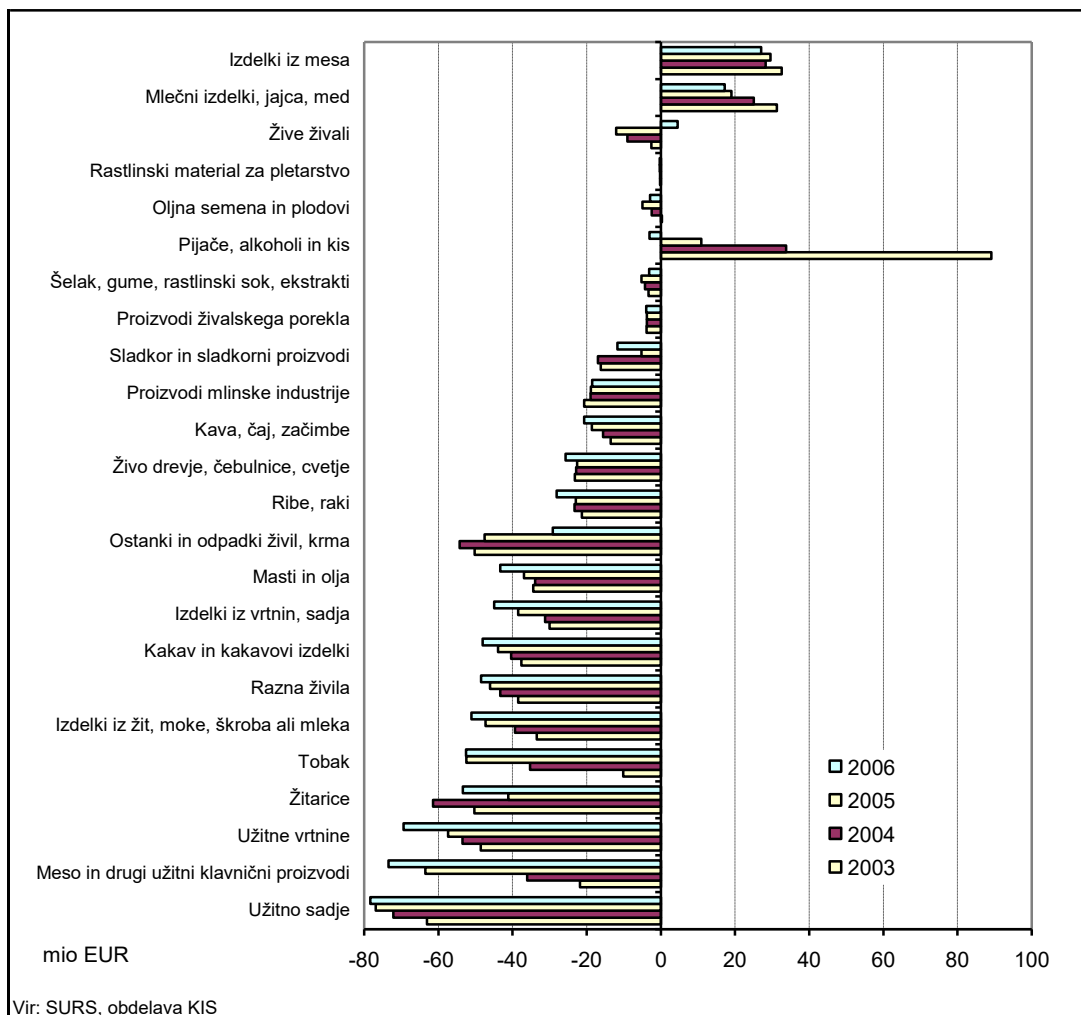
CT	Ime	Izvoz					Uvoz				
		Mio EUR		2006	%		Mio EUR		2006	%	
		2005	2006		2005	2006	2005	2006		2005	2006
1	Žive živali	8,4	23,2	277,6	2,0	4,5	20,4	18,7	91,6	2,0	1,6
2	Meso in drugi klavnični proizvodi	35,9	39,4	109,9	8,6	7,6	99,4	112,9	113,5	9,7	9,6
3	Ribe, raki	2,1	2,8	134,6	0,5	0,5	25,0	31,0	123,8	2,4	2,6
4	Mlečni izdelki, jajca, med	65,3	86,6	132,7	15,7	16,7	46,3	69,5	150,2	4,5	5,9
5	Proizvodi živalskega porekla	0,5	0,4	77,4	0,1	0,1	4,3	4,4	101,3	0,4	0,4
6	Živo drevje, čebulnice, cvetje	2,3	3,2	137,5	0,6	0,6	24,9	28,9	116,1	2,4	2,4
7	Užitne vrtnine	4,5	5,0	109,3	1,1	1,0	61,9	74,3	120,0	6,1	6,3
8	Užitno sadje	25,5	19,4	76,3	6,1	3,7	102,3	97,8	95,5	10,0	8,3
9	Kava, čaj, začimbe	2,4	3,0	127,9	0,6	0,6	20,9	23,7	113,1	2,0	2,0
10	Žita	4,2	7,5	178,4	1,0	1,4	45,3	60,9	134,2	4,4	5,2
11	Proizvodi mlinске industrije	1,3	1,0	80,5	0,3	0,2	20,1	19,6	97,1	2,0	1,7
12	Oljna semena in plodovi	14,6	18,1	124,1	3,5	3,5	19,5	21,0	107,5	1,9	1,8
13	Šelak, gume, ekstrakti	2,6	3,3	126,4	0,6	0,6	7,8	6,5	83,0	0,8	0,5
14	Rastlinski material za pletarstvo	0,1	0,1	105,3	0,0	0,0	0,4	0,4	108,7	0,0	0,0
15	Masti in olja	7,6	7,2	95,1	1,8	1,4	44,6	50,6	113,5	4,4	4,3
16	Izdelki iz mesa	55,1	57,4	104,2	13,2	11,1	25,6	30,3	118,6	2,5	2,6
17	Sladkor in sladkorni proizvodi	35,9	34,6	96,4	8,6	6,7	41,2	46,3	112,4	4,0	3,9
18	Kakav in kakavovi izdelki	9,0	8,1	89,0	2,2	1,6	53,0	56,1	106,0	5,2	4,8
19	Izdelki iz žit, moke, škroba, mleka	22,5	24,0	107,1	5,4	4,6	69,8	75,1	107,6	6,8	6,4
20	Izdelki iz vrtnin, sadja	12,4	11,3	90,6	3,0	2,2	50,9	56,2	110,3	5,0	4,8
21	Razna živila	25,0	30,7	122,9	6,0	5,9	71,0	79,1	111,4	6,9	6,7
22	Pijače, alkoholi in kis	63,5	64,1	100,9	15,3	12,4	52,6	67,2	127,8	5,1	5,7
23	Ostanki in odpadki živil, krma	15,2	67,4	444,5	3,6	13,0	62,7	96,6	154,0	6,1	8,2
24	Tobak	0,2	0,5	216,7	0,1	0,1	52,7	53,0	100,6	5,2	4,5
SKUPAJ		416,0	518,3	124,6	100,0	100,0	1.022,8	1.180,0	115,4	100,0	100,0

Vir: SURS, obdelava KIS

Pri uvozu so bile spremembe strukture v letu 2006 precej manjše kot pri izvozu. Uvoz se je vrednostno povečal praktično v vseh pomembnejših tarifnih skupinah z izjemo sadja ter živih živali. Najbolj se je v letu 2006 povečal uvoz krme in mleka (za okoli 50%) ter žita (za več kot

tretjino) in pijač (+28%). V strukturi uvoza so tarifne skupine mleko in krma pridobile več kot 1 odstotno točko, za več kot eno odstotno točko zmanjšal pa se je delež uvoza sadja.

Pozitivni zunanjetrgovinski saldo je bil v letu 2006 zabeležen le pri mlečnih izdelkih, izdelkih iz mesa ter izjemoma tudi pri živih živalih, medtem ko je bila bilanca pri pijačah, kjer je bila sicer Slovenija tradicionalni neto izvoznik, prvič negativna. Ob tem se je zunanjetrgovinski presežek v primerjavi z letom prej zmanjšal tako pri mlečnih izdelkih (-10%), kot pri izdelkih iz mesa (-8%).

Slika 27: Zunanjetrgovinska bilanca agroživilstva po tarifnih skupinah; 2005 in 2006

Pri drugih skupinah proizvodov je bil uvoz tudi v letu 2006 vrednostno večji od izvoza. V večini tarifnih skupin proizvodov se je primanjkljaj v primerjavi z letom 2005 povečal. Izjema so le tarifne skupine krma, oljna semena in plodovi ter šelak, gume, ekstrakti, kjer se je primanjkljaj zmanjšal ter proizvodi mlinске industrije, proizvodi rastlinskega porekla in tobak, kjer je primanjkljaj ostal skoraj nespremenjen. Največji primanjkljaj je v letu 2006, tako kot v predhodnem letu, zabeležen pri sadju, mesu in vrtninah.

Regionalna struktura blagovne menjave agroživilstva

Spremembe regionalne strukture blagovne menjave agroživilstva v smeri povečevanja deleža trgovine z državami EU-25, ki so bile opazne že v prvem letu vstopa v EU, so se nadaljevale tudi v letu 2006. V letu 2006 se je tako blagovna menjava z EU-25 povečala za petino, pri čemer je rast izvoza (+48%) za 35 odstotnih točk prehitela rast uvoza (13%). Blagovna menjava z državami na ozemlju nekdanje Jugoslavije se je ob večjem uvozu in

ponovno manjšem izvozu povečala za 3%, v trgovini z ostalimi državami pa sta se v primerjavi z letom prej precej povečala tako izvoz kot uvoz.

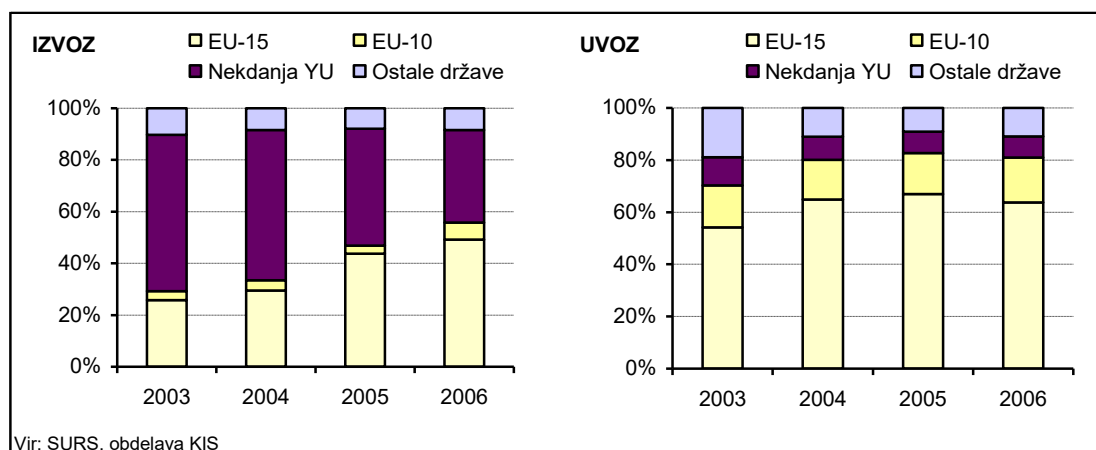
Preglednica 13: Blagovna menjava agroživilskih proizvodov po skupinah držav; 2005 in 2006

	Skupaj			Izvoz			Uvoz			Bilanca		
	Mio EUR		2006	Mio EUR		2006	Mio EUR		2006	Mio EUR		2006
	2005	2006		2005	2006		2005	2006		2005	2006	
EU-15	866,3	1.005,3	116,0	182,1	254,7	139,9	684,2	750,5	109,7	-502,2	-495,8	98,7
EU-10	174,5	238,2	136,5	13,0	34,7	267,8	161,6	203,5	126,0	-148,6	-168,9	113,6
EU-25	1.040,8	1.243,5	119,5	195,0	289,4	148,4	845,8	954,1	112,8	-650,8	-664,7	102,1
Nekdanja YU	272,4	281,0	103,2	187,8	185,4	98,7	84,5	95,6	113,1	103,3	89,8	87,0
Ostale države	125,6	173,8	138,4	33,2	43,5	131,2	92,4	130,3	140,9	-59,3	-86,8	146,4
SKUPAJ	1.438,8	1.698,3	118,0	416,0	518,3	124,6	1.022,8	1.180,0	115,4	-606,8	-661,6	109,0

Vir: SURS, obdelava KIS

Zaradi bistveno večjega izvoza v EU-25 in zmanjšanja izvoza v države na območju nekdanje Jugoslavije so bile spremembe v regionalni strukturi izvoza v letu 2006 ponovno precejšnje. Države EU-25 so tako prvič predstavljale več kot polovico skupnega izvoza (56%, EU-15 49%). Delež držav nekdanje Jugoslavije se je zmanjšal od 45% na 36%, delež drugih držav pa se v primerjavi z letom prej ni pomembneje spremenil (8%).

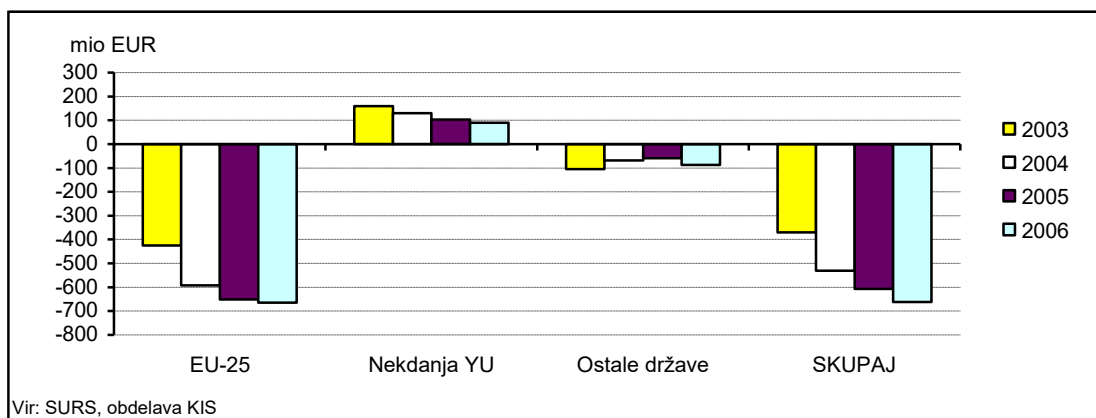
V strukturi uvoza, kjer vseskozi prevladujejo države EU, so bile spremembe v letu 2006 manjše. Delež EU-25 se je zmanjšal od 83% v letu 2005 na 81% v letu 2006, v tem pa delež EU-15 od 67% na 64%. Ob tem se delež držav na območju nekdanje Jugoslavije ni pomembneje spremenil (8%), delež ostalih držav pa je porasel od 9% v letu 2005 na 11% v letu 2006.

Slika 28: Delež izvoza in uvoza agroživilstva po skupinah držav; 2003-2006

Kljub spremembam v regionalni strukturi blagovne menjave so osnovne značilnosti zunanjetrgovinske bilance po skupinah držav tudi v letu 2006 ostale nespremenjene.

Negativni saldo z državami EU-25 se je kljub hitrejši rasti izvoza od uvoza v primerjavi z letom 2005 povečal za 2%, pri čemer se je poslabšala le bilanca z novimi članicami (EU-10). Hkrati je saldo blagovne menjave z državami na ozemlju nekdanje Jugoslavije sicer ostal pozitiven, vendar se je zaradi padca izvoza ob večjem uvozu presežek zmanjšal za nadaljnjih 13% in prvič po letu 1998 padel pod 100 milijonov evrov. V trgovini z ostalimi državami se je primanjkljaj po dveh letih zmanjševanja povečal, vendar ostal pod ravnijsko leta 2003.

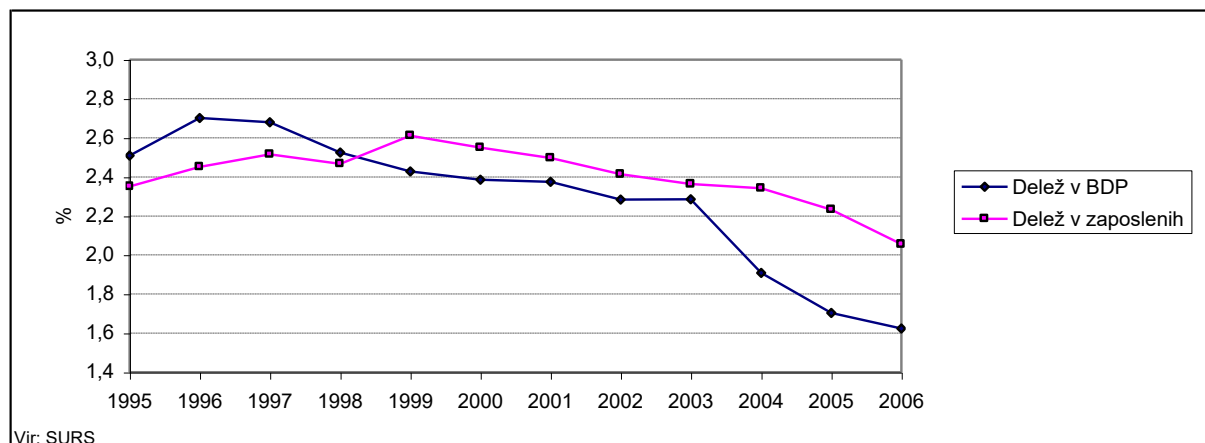

Slika 29: Zunanjetrgovinska bilanca agroživilstva po skupinah držav; 2003-2006

3 STANJE V ŽIVILSKOPREDELOVALNI INDUSTRIJI

3.1 Pomen živilskopredelovalne panoge v makroekonomskih agregatih

Proizvodnja hrane, pijač in tobaknih izdelkov je v Sloveniji v bruto domači proizvod (BDP) leta 2006 prispevala 1,6% dodane vrednosti, v zaposlenih pa je njen delež 2,1%. Prispevek živilskopredelovalne industrije v BDP se je po letu 2003 občutno zmanjšal, k čemur je deloma prispevala ukinitvev tobačne predelave v letu 2004. Negativni trend deleža v BDP se je nadaljeval tudi v obdobju po pristopu k EU, vendar se je dinamika zmanjševanja v letu 2006 nekoliko upočasnila.

Slika 30: Delež živilskopredelovalne industrije v BDP in zaposlenosti; 1995-2006

Pomen živilskopredelovalne industrije kot delodajalca se v slovenskem gospodarstvu prav tako zmanjšuje, čeprav trendi niso tako izraziti, kot pri bruto dodani vrednosti. Delež živilske industrije v zaposlenosti se stalno zmanjšuje že od leta 2000, padec v letu 2006 pa je bil večji kot v povprečju zadnjega obdobja. V letu 2006 prvič ugotavljamo povečevanje učinkovitosti dela v živilski panogi, saj se je delež v zaposlenih zmanjšal močneje kot delež v bruto dodani vrednosti.

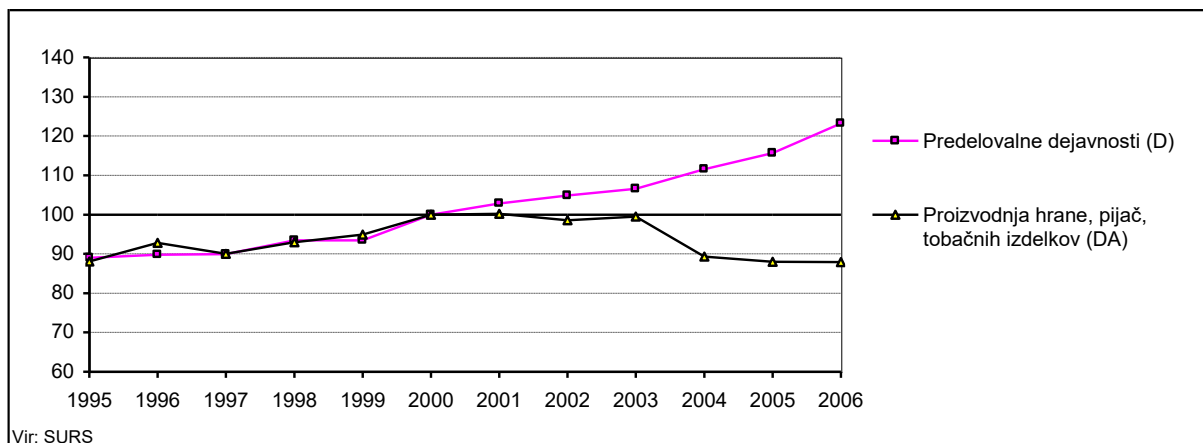
3.2 Trendi v obsegu proizvodnje

Slovenska živilskopredelovalna panoga v obdobju po letu 2000 ne izkazuje enoznačnega trenda indeksov obsega industrijske proizvodnje. Po razmeroma visoki rasti v letu 2000 je obseg proizvodnje večinoma stagniral, v letu 2004 pa ugotavljamo izrazito zmanjšanje proizvodnje, ki gre deloma na račun ukinitve tobačne predelave. Tudi v letih 2005 in 2006 se je stagnacija obsega proizvodnje nadaljevala, kar je v precejšnji meri posledica sprememb v ekonomskem okolju po pristopu Slovenije k Evropski uniji. V letu 2006 je obseg proizvodnje v živilskopredelovalni panogi ostal na ravni leta prej. Ponovno ugotavljamo zaostajanje obsega proizvodnje za povprečjem predelovalnih dejavnosti (D) in industrije v celoti. Obseg proizvodnje v letu 2006 je v primerjavi z letom 2000 v živilsko predelovalni industriji nižji za desetino, medtem ko se je v enakem obdobju proizvodnja agregata predelovalnih dejavnosti povečala skoraj za četrtno.

Preglednica 14: Indeks obsega industrijske proizvodnje; 2000-2006

	Predhodno leto = 100	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Industrija		106,2	102,9	102,4	101,4	105,5	103,3	106,2
Predelovalne dejavnosti (D)		107,0	102,8	102,0	101,6	104,7	103,7	106,5
Proizvodnja hrane, pijač, tobaknih izdelkov (DA)		105,4	100,2	98,4	100,9	89,8	98,5	99,9
Indeks (DA/D)		98,5	97,5	96,5	99,3	85,8	95,0	93,8

Vir: SURS

Slika 31: Indeks obsega industrijske proizvodnje; 1995-2006 (2000 = 100)

3.3 Gibanje cen

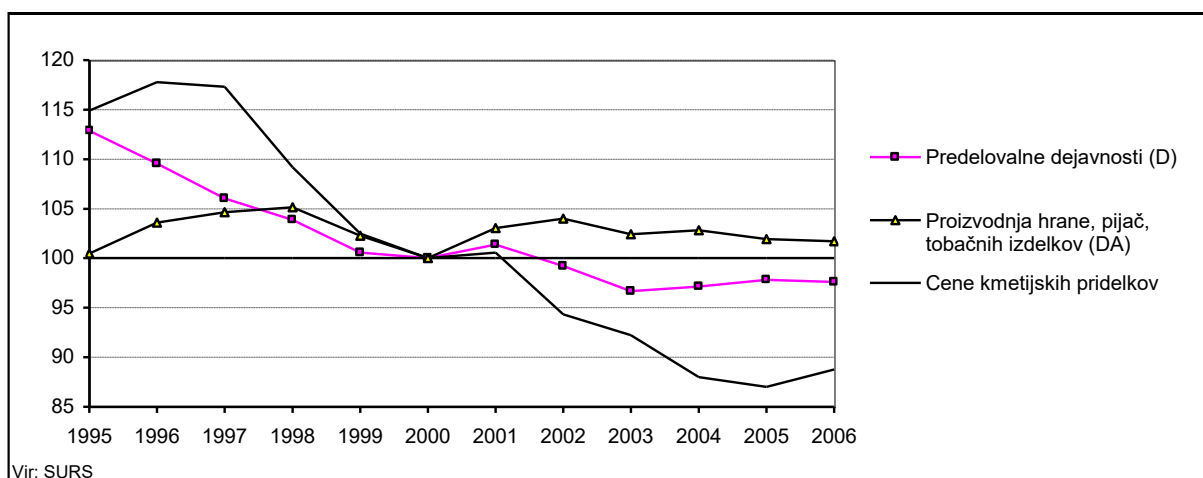
Cene pri proizvajalcih za proizvode živilskopredelovalne industrije so se v letu 2006 nominalno zvišale za 2,3%, kar je nekoliko več kot v predhodnem letu. Če pri spremembi upoštevamo inflacijo, ki je v letu 2006 znašala 2,5% so se proizvajalčeve cene v živilskopredelovalni panogi realno znižale za 0,2%. V letu 2006 so se realno znižale tudi cene pri proizvajalcih v agregatu predelovalnih dejavnosti, medtem ko so cene kmetijskih pridelkov realno porasle za 2%.

Preglednica 15: Indeksi cen industrijskih proizvodov pri proizvajalcih; 2000-2006

Nominalno, predhodno leto = 100	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Industrijski proizvodi pri proizvajalcih	107,7	108,9	105,1	102,5	104,3	102,7	102,3
Predelovalne dejavnosti (D)	108,3	109,9	105,2	102,9	104,1	103,2	102,3
Proizvodnja hrane, pijač, tobačnih izdelkov (DA)	106,5	111,7	108,5	104,0	104,0	101,6	102,3
Cene kmetijskih pridelkov	106,3	109,0	100,8	103,2	98,9	101,3	104,6
Inflacija	108,9	108,4	107,5	105,6	103,6	102,5	102,5

Vir: SURS

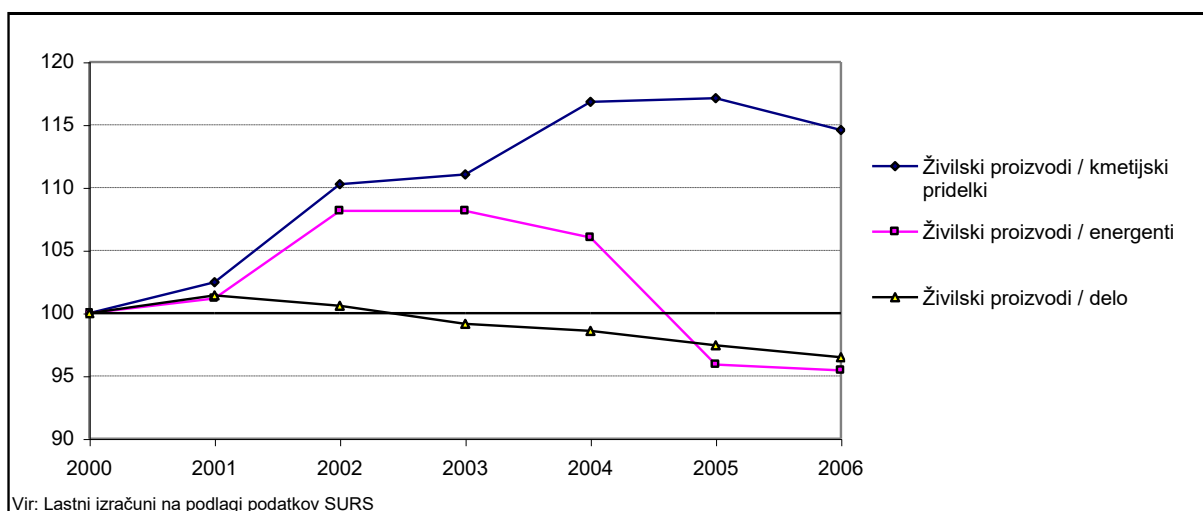
Kljub realnemu padanju proizvajalčevih cen za živilske proizvode v zadnjih letih so cene v živilskopredelovalni industriji še vedno nad ravniyo iz leta 2000 (indeks 2006/2000 = 101,7), kar kaže na ugodnejša cenovna gibanja kot v povprečju predelovalnih dejavnosti, kjer so bile cene v letu 2006 za 2,4% pod ravniyo iz leta 2000.

Slika 32: Indeksi cen živilskih proizvodov (DA), proizvodov predelovalnih dejavnosti (D) in kmetijskih pridelkov; 1995-2006 (realno; 2000 = 100)

S primerjavo trendov gibanja cen pri proizvajalcih ter cen ključnih kategorij proizvodnih vložkov so ocenjena cenovno-stroškovna razmerja v panogi (cenovna pariteta ali »terms of trade«). Razmerje za kmetijske vložke je v letu 2006 znašalo 114,6, kar je nižje kot v letih 2004 in 2005. Kazalnik paritete tako odraža realno rast cen kmetijskih surovin v zadnjem letu ter realni padec cen predelanih živilskih proizvodov. V analiziranem obdobju po letu 2000 se je pariteta cenovnih indeksov predelanih živil ter kmetijskih proizvodov večinoma intenzivno povečevala v korist cen živilskih proizvodov.

V letu 2006 ugotavljamo ustalitev izrazito neugodne spremembe paritete proizvajalčevih cen predelanih živil in agregata energentov iz predhodnega leta. V letu 2006 je to razmerje ostalo blizu ravni iz predhodnega leta (95,5). Nadaljevalo pa se je slabšanje paritete cenovnih indeksov predelanih živil s stroški dela, ki je znašala 96,5, kar je za eno odstotno točko manj kot v predhodnem letu. Hitrejša rast cen dela od cen živilskih proizvodov vpliva negativno predvsem na delovno intenzivne panoge.

Slika 33: Paritete cenovnih indeksov živilskih proizvodov (DA) ter kmetijskih pridelkov, energentov in dela; 2000-2006 (2000 = 100)

Pri analizi paritet cenovnih indeksov je potrebno upoštevati, da zaradi izrazite stopnje koncentracije v slovenski v trgovini z žvili, proizvajalčeve cene ne odražajo v celoti ekonomskih razmer za proizvajalce. Zaradi nadvlade trgovine v oskrbni verigi se v Sloveniji povečuje obseg dodatnih neposrednih transakcijskih stroškov – tako imenovanih bonitet, kar neugodno vpliva na uspešnost poslovanja živilskih podjetij.

3.4 Poslovni rezultati živilskopredelovalne industrije

3.4.1 Poslovanje živilskopredelovalne panoge

V letu 2006 je bilo v 441 podjetjih živilskopredelovalne industrije zaposlenih 16.669 delavcev, kar je 9% manj kot v predhodnem letu in 14,4% manj kot v letu 2000. Število zaposlenih se v živilskopredelovalni dejavnosti zmanjšuje že od leta 2002, vendar je padec v letu 2006 občutno večji kot v predhodnih letih. Število podjetij v panogi se je kljub neugodnim ekonomskim razmeram ponovno povečalo po stopnji, ki je primerljiva z leti pred 2005. Kaže, da se procesi konsolidacije na ravni števila podjetij še niso začeli, medtem ko so pri številu zaposlenih že vidne pomembne spremembe. V prihodnje je tudi pri številu podjetij pričakovati obrat trenda, ko bodo iz strukture izginjala podjetja, ki ne bodo sposobna obvladovati konkurenčnih pritiskov.

Sredstva v lasti živilskopredelovalnih podjetij so bila v letu 2006 ocenjena na 2,55 milijarde EUR, kar je realno okoli 0,5% manj kot v predhodnem letu. Daljša časovna primerjava kaže na realno rast sredstev v živilskih podjetjih, saj realni indeks 2006/2000 znaša 106,0.

Okvir 7: Kazalniki uspešnosti poslovanja živilskopredelovalne industrije

Kazalniki, ki temeljijo na podatkih iz računovodskih bilanc, so pogosto vključeni v analizo konkurenčnosti in uspešnosti poslovanja industrijskih panog. Pri analizi uspešnosti poslovanja slovenske živilskopredelovalne industrije so uporabljeni podatki, ki jih pripravlja Agencija za javnopravne evidence in storitve (AJPES). Metodologija za izračun kazalnikov računovodske analize je bila povzeta po slovenskih računovodskih standardih ter nemških in francoskih standardih računovodske analize.

Prihodki na tujih trgih = Čisti prihodki iz prodaje proizvodov in storitev na tujem trgu (aop 094) + Čisti prihodki iz prodaje blaga in materiala na tujem trgu (aop 095)

Izvozna usmerjenost = Prihodki na tujih trgih / Čisti prihodki iz prodaje (aop 090)

Dodana vrednost = Kosmati donos od poslovanja (aop 102) - Stroški blaga, materiala in storitev (aop 104) - Drugi poslovni odhodki (aop 124)

Neto čisti dobiček oz. izguba = Čisti dobiček obračunskega obdobja (aop 167) - Čista izguba obračunskega obdobja (aop 168)

Produktivnost = Čisti prihodki iz prodaje (aop 090) / Povprečno število zaposlenecv (aop 169)

Dodana vrednost na zaposlenega = Dodana vrednost / Povprečno število zaposlenecv (aop 169)

Neto čisti dobiček oz. izguba na zaposlenega = Neto čisti dobiček oz. izguba / Povprečno število zaposlenecv (aop 169)

Donosnost sredstev (ROA) = Neto čisti dobiček oz. izguba / Sredstva (aop 001)

Donosnost prodaje (ROS) = Neto čisti dobiček oz. izguba / Čisti prihodki iz prodaje (aop 090)

V letu 2006 so bili prihodki od prodaje po dveletni stagnaciji za 4,4% višji kot v predhodnem letu in znašali 1,88 milijarde EUR. Tudi prihodki od izvoza ter kazalnik izvozne usmerjenosti živilske panoge kažeta pozitivne spremembe in sta se povečala še po večji stopnji kot prihodki od prodaje. V letu 2006 so prihodki od prodaje na tujih trgih znašali 0,33 milijarde EUR, kar pomeni 17,7-odstotno izvožno usmerjenost. Prihodki od izvoza so se v primerjavi z letom 2005 povečali za 10,2%, v primerjavi z letom 2000 pa so bili realno nižji za 3,9%. Izvozna usmerjenost se je v letu 2006 povečala za 5,7%, v primerjavi z letom 2000 pa je bila večja za 1,4%.

Preglednica 16: Gibanje pomembnejših kazalnikov poslovanja živilskopredelovalne industrije; 2000–2006

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Indeks* 2006/2005	Indeks* 2006/2000
Št. podjetij	388	377	394	404	424	426	441	103,5	113,7
Št. zaposlenih	19.473	19.281	19.841	18.938	18.141	18.315	16.669	91,0	85,6
Sredstva (mrd EUR)	2,10	2,12	2,26	2,29	2,38	2,50	2,55	99,5	106,0
Prihodki od prodaje (mrd EUR)	1,73	1,80	1,85	1,85	1,82	1,76	1,88	104,4	94,8
Prihodki od izvoza (mrd EUR)	0,30	0,34	0,34	0,32	0,30	0,30	0,33	110,2	96,1
Izvozna usmerjenost (%)	17,47	18,95	18,31	17,38	16,56	16,76	17,71	105,7	101,4
Produktivnost (000 EUR)	89,02	93,39	93,20	97,63	100,37	96,10	112,94	114,7	110,7
Dodana vrednost na zap (000 EUR)	24,90	25,09	26,12	27,41	25,98	25,01	27,76	108,3	97,3
Dobiček / izguba na zap. (000 EUR)	1,18	0,33	2,23	2,32	-0,50	0,10	1,83	1.765,2	135,9
Donosnost sredstev (ROA) (%)	1,09	0,3	1,95	1,91	-0,38	0,07	1,20	1.614,1	109,7
Donosnost prodaje (ROS) (%)	1,32	0,35	2,39	2,37	-0,5	0,11	1,62	1.539,6	122,7

* indeksi kazalnikov v EUR so revalorizirani.

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov AJPES

Zaposlenec v slovenskem živilskem podjetju je v letu 2006 povprečno ustvaril nekaj manj kot 112,9 tisoč EUR prihodkov, kar je 14,7% več kot v predhodnem letu. Pri tem gre v večji meri za pasivno rast produktivnosti zaradi zmanjševanja zaposlenih. V enakem obdobju se je občutno povečala tudi dodana vrednost na zaposlenega. Ta je v letu 2006 znašala 27,8 tisoč EUR, kar je 8,3% več kot v letu 2005. Tudi dolgoročni trendi so pri kazalniku produktivnosti ugodnejši kot pri dodani vrednosti na zaposlenega, saj je slednja nižja kot v letu 2000 za 2,7%, produktivnost pa je realno višja za več kot desetino.

Povečanje dodane vrednosti na zaposlenega nakazuje nadaljnje pozitivne spremembe pri kazalnikih dobičkovnosti. V letu 2006 je zaposlenec v povprečju ustvaril 1.830 EUR neto dobička, kar je pomembno izboljšanje v primerjavi s predhodnim letom. V primerjavi z letom 2000 je dobiček realno višji za več kot tretjino. Tudi kazalnika donosnost sredstev in donosnost prodaje sta se občutno izboljšala, pri čemer je izkazani neto dobiček v letu 2006 predstavljal okoli 1,2% vrednosti sredstev ter 1,6 % prihodkov od prodaje.

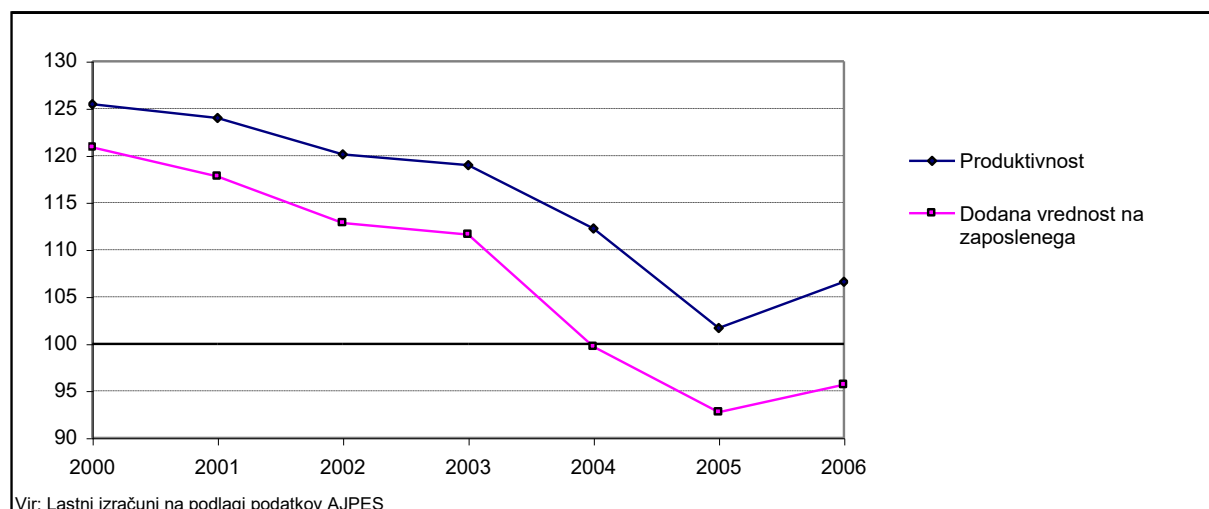
Tudi v letu 2006 ugotavljamo zmanjševanje deleža živilskopredelovalne panoge v ključnih agregatih predelovalne industrije. Delež podjetij se je sicer nekoliko povečal, izstopa pa skoraj 8-odstotno zmanjšanje deleža v številu zaposlenih. Zaposlenci v živilskih podjetjih so v letu 2006 predstavljali 8,1% vseh zaposlenih v predelovalnih dejavnostih. Nekoliko manjši padec ugotavljamo pri deležu prihodkov od prodaje, ki je v enem letu padel za 3,6%, v primerjavi z letom 2000 pa je delež v letu 2006 nižji za 25,6%. Še izrazitejši je padec deleža v dodani vrednosti, kjer živilska panoga prispeva okoli 7,7%, kar je 5,2% manj kot v letu 2005 ter dobrih 30% manj v primerjavi z letom 2000.

Preglednica 17: Deleži proizvodnje hrane, pijač in tobačnih izdelkov (DA) v predelovalni dejavnosti (D); 2000–2006

	Delež DA v D (v %; D= 100)							Indeks 2006/2005	Indeks 2006/2000
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006		
Število podjetij	6,2	6,1	6,2	6,1	6,2	6,2	6,4	102,0	102,4
Število zaposlenih	9,2	9,1	9,1	9,0	8,7	8,8	8,1	91,9	87,6
Sredstva	13,8	13,4	13,7	13,3	13,0	12,7	12,2	96,0	88,5
Prihodki od prodaje	11,6	11,3	11,0	10,7	9,7	8,9	8,6	96,4	74,4
Dodana vrednost	11,1	10,7	10,3	10,0	8,6	8,2	7,7	94,8	69,3
Dobiček	11,3	10,9	11,7	9,6	4,7	4,3	5,9	137,0	52,1
Izguba	17,9	19,7	16,4	11,5	20,6	15,4	16,1	104,5	89,8
Prihodki od izvoza	3,6	3,5	3,6	3,2	2,8	2,5	2,5	99,3	68,0

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov AJPES

Delež v celotnem dobičku predelovalne industrije se je v letu 2006 povečal za dobro tretjino in dosegel 5,9%, delež v izgubi pa se je povečal za 4,5%. Več kot 16% izkazane izgube v predelovalni panogi v letu 2006 je bilo ustvarjeno v živilskopredelovalnih podjetjih. Delež prihodkov od izvoza, ki so ga ustvarila živilskopredelovalna podjetja se je v letu 2006 ustalil na okoli 2,5%, kar je za slabo tretjino manj kot v letu 2000. Primerjava poslovnih trendov kaže jasno razhajanje razmer v živilskopredelovalni panogi in v preostalem slovenskem gospodarstvu.

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov AJPES

Slika 34: Primerjava produktivnosti in dodane vrednosti na zaposlenega v proizvodnji hrane pijač in tobačnih izdelkov (DA) ter predelovalni dejavnosti (D); 2000–2006 (D=100)

V obdobju po letu 2000 se je relativna prednost živilske panoge po kazalnikih produktivnosti in dodane vrednosti na zaposlenega stalno zmanjševala in v letu 2005 dosegla najnižjo stopnjo v analiziranem obdobju. V letu 2006 ugotavljamo izboljšanje pri obeh kazalnikih.

Živilskopredelovalna panoga je v letu 2006 dosegla okoli 7% višjo produktivnost od povprečja predelovalne industrije, pri dodani vrednosti na zaposlenega pa je izkazani rezultat še vedno za okoli pet odstotkov pod povprečjem. Potrebno je izpostaviti, da je bila živilska panoga po obeh kazalnikih v preteklosti občutno nad povprečjem. V letu 2000 je prednost pri produktivnosti znašala več kot četrtino, pri dodani vrednosti na zaposlenega pa več kot petino.

3.4.2 Industrijska struktura ter gospodarska gibanja po dejavnostih živilskopredelovalne panoge

Panožna struktura živilskopredelovalne industrije se v zadnjih letih ni pomembneje spreminjala, v letu 2006 pa so opazne nekatere razlike. Mesnopredelovalna panoga, ki je doslej prispevala največji delež pri številu zaposlenih, prihodkih od prodaje ter dodani vrednosti, je pri dveh kazalnikih izgubila vodilno mesto. Tako pri deležu v številu zaposlenih (27,9%), kot pri dodani vrednosti (22,3%), je bila v letu 2006 najpomembnejša dejavnost pekarstvo. Pri prihodkih od prodaje je mesna industrija ostala na prvem mestu z več kot 26%, pekarstvo pa je na drugem mestu s 15,6-odstotnim deležem v prihodkih od prodaje prehitelo mlečnopredelovalno industrijo, ki je v letu 2006 ustvarila nekaj več kot 13% prihodkov panoge. K številu zaposlenih je mlečnopredelovalna panoga prispevala nekaj manj kot 8%, kar je manj kot v predhodnem letu. Za mlečnopredelovalno industrijo se je v letu 2006 po deležu v zaposlenih uvrstila predelava čaja in kave, sledijo pa podjetja predelave sadja in zelenjave (6,3%), ki pa so bila v predhodnih letih po tem kazalniku uvrščena višje.

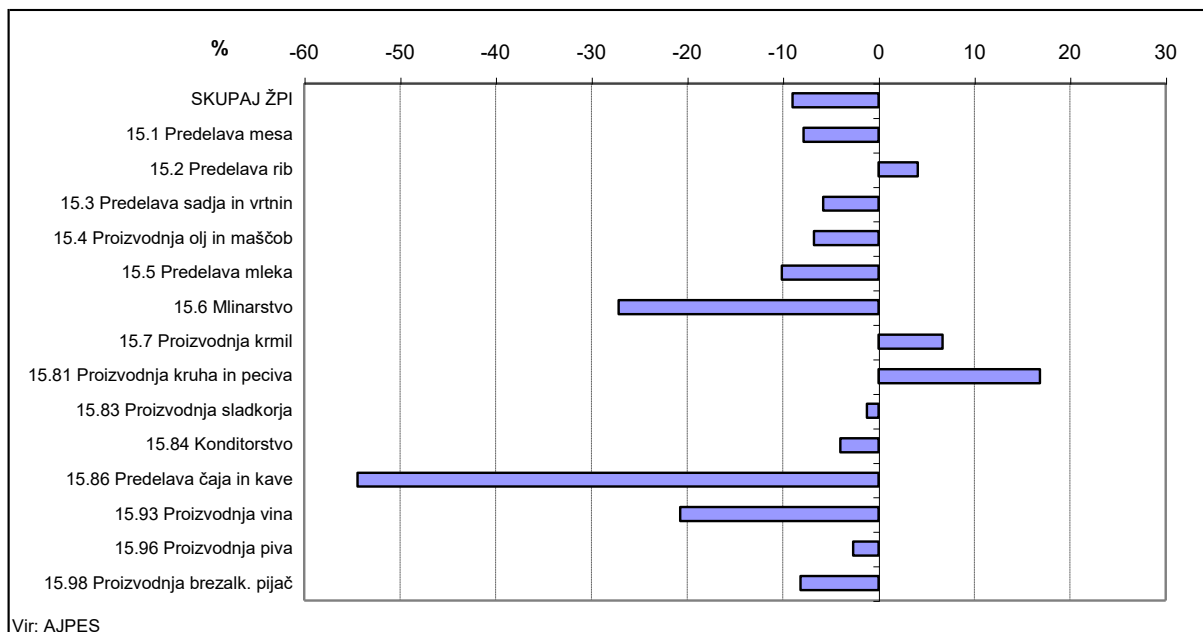
Preglednica 18: Osnovni kazalniki strukture živilskopredelovalne panoge v letu 2006

DEJAVNOST	Število podjetij	Število zaposlenih	Prihodki od prodaje	Prihodki na tujih trgih	Dodana vrednost	Čisti dobiček	Čista izguba
D – Predelovalne dejavnosti (mrd EUR)	6.939	206.408	21,87	13,59	5,99	1,04	0,19
DA – Proizvodnja hrane, pijač, tobaknih izdelkov (mrd EUR)	441	16.669	1,88	0,33	0,46	0,06	0,03
Struktura DA (%)							
15. Proizvodnja hrane, pijač in krmil	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
15.1 Proizvodnja, konz. mesa, mesnih izdelkov	15,87	25,54	26,19	18,67	18,97	12,81	19,75
15.2 Predelava in konzerviranje rib in ribjih izd.	1,81	1,23	1,14	2,07	0,80	0,15	0,03
15.3 Predelava in konzerviranje sadja in vrtnin	7,94	6,25	5,56	7,79	6,41	1,68	13,83
15.4 Proizvodnja rastl. in živalskih olj in maščob	2,27	1,06	1,55	1,49	0,91	0,14	1,49
15.5 Predelava mleka in proizvodnja mlečnih izd.	5,22	7,94	13,05	12,69	5,01	0,16	44,50
15.6 Mlinarstvo, proizv. škroba in škrobnih izd.	2,49	3,58	2,22	1,41	2,81	1,27	0,31
15.7 Proizvodnja krmil	2,72	2,25	3,36	1,78	2,27	1,93	1,10
15.8 Proizvodnja drugih živil	50,11	41,49	32,87	45,56	40,65	39,26	11,81
15.81 Proizvodnja kruha, peciva in slaščic	33,11	27,86	15,63	3,81	22,25	16,82	5,18
15.83 Proizvodnja sladkorja	0,23	1,26	2,19	5,53	0,65	0,00	5,21
15.84 Proizvodnja kakava, čokolade, bombonov	1,36	3,80	2,79	6,91	3,28	2,26	0,02
15.86 Predelava čaja in kave	5,67	6,48	11,17	28,77	12,62	17,72	1,00
15.9 Proizvodnja pijač	11,56	10,65	14,07	8,55	22,17	42,60	7,16
15.93 Proizvodnja vina iz grozdja	4,08	3,25	2,37	1,33	2,77	4,36	3,35
15.96 Proizvodnja piva	2,04	4,67	8,75	5,54	15,74	26,58	0,36
15.98 Proizvodnja mineralnih vod in brezalk. pijač	2,95	2,62	2,91	1,68	3,61	11,63	3,42
16. Proizvodnja tobaknih izdelkov	-	-	-	-	-	-	-

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov AJ PES

V večini živilskopredelovalnih dejavnosti so v letu 2006 zmanjšali število zaposlenih, pri čemer izstopa zmanjšanje v dejavnosti predelave čaja in kave, kar pa je posledica konsolidacije gospodarskih družb po združitvi v predhodnem letu. Za več kot četrtino se je

število zaposlenih zmanjšalo v mlinarstvu, vendar so zaposleni po konsolidaciji družb v pretežni meri prešli v pekarstvo. Tudi v vinarstvu je bilo v letu 2006 občutno manj zaposlenih (21%), za desetino manjše kot v predhodnem letu pa je število še v mlečnopredelovalni dejavnosti. V mesnopredelovalnih podjetjih se je število zaposlenih zmanjšalo za 8%. Tudi preostale dejavnosti, z izjemo pekarstva, mlinarstva in predelave rib, so zmanjšale število zaposlenih, vendar v manjšem obsegu.

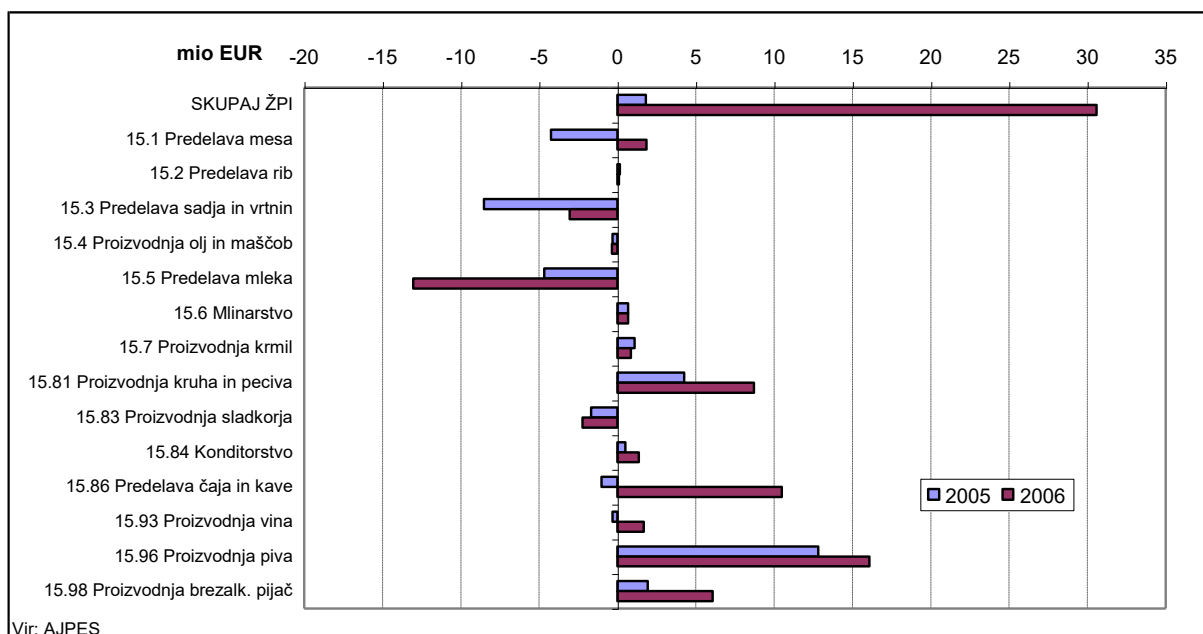
Slika 35: Sprememba števila zaposlenih po dejavnostih živilskopredelovalne industrije v letu 2006 v primerjavi z letom 2005

Spremembe ugotavljamo tudi pri deležih posameznih panog v prihodkih od prodaje na tujih trgih, kjer skoraj 29% prispevajo podjetja v dejavnosti predelave čaja in kave. Sledi mesnopredelovalna dejavnost (19,0%) ter predelava mleka (12,7%), ki pa je bila v predhodnih letih vodilna izvozna dejavnost slovenske živilske panoge. Spremembe v ekonomskem okolju so občutno zmanjšale tudi relativno izvozno konkurenčnost podjetij v slovenski mlečnopredelovalni industriji.

Prispevki posameznih dejavnosti v skupini dodani vrednosti živilskopredelovalne panoge se spreminjajo, kar nakazuje spremembe v uspešnosti poslovanja. Pri tem izstopa dejavnost pekarstva, ki je ustvarila več kot 22% dodane vrednosti in tako občutno prehitela mesnopredelovalno industrijo. Ti dve dejavnosti sta bili po prispevku dodane vrednosti primerljivi, trend prehitevanja pekarstva pa opazamo od leta 2004. Skoraj 16-odstotni delež v panožni dodani vrednosti je v letu 2006 ustvarilo pivovarstvo, pomembno pa se je povečal delež predelave čaja in kave (12,6%). Pomembno so zaostale dejavnosti predelava sadja in vrtnin ter predelava mleka, kar je deloma posledica konsolidacije lastništva po prevzemih, v mlekarnstvu pa je padec sprožen predvsem s spremembami v ekonomskem okolju.

Po kazalnikih dobička je bilo leto 2006 za živilskopredelovalno industrijo agregatno ponovno nekoliko ugodnejše od predhodnega leta. Nerevidirani izkazani dobiček je v oddelku DA – Proizvodnja hrane, pijač, tobaknih izdelkov znašal okoli 60 milijonov EUR, medtem ko je izguba znašala 30 milijonov EUR. Neto dobiček, izkazan v letu 2006, je tako znašal skoraj 31 milijonov evrov, pri čemer je dejavnost proizvodnje piva izkazala okoli 16 milijonov EUR, predelava čaja in kave pa okoli 11 milijonov EUR neto čistega dobička. Izrazito velika rast je izkazana pri slednji dejavnosti, ki je leto 2005 zaključila z nekaj več kot milijonom evrov neto izgube. Agregatni neto dobiček živilskopredelovalne panoge je v letu 2005 znašal manj kot 2 milijona EUR, medtem ko je leto 2004 panoga zaključila z neto izgubo. Nadaljuje se rast izkazanega dobička v pekarski dejavnosti, kar je tudi rezultat že nekaj časa trajajočih

procesov prestrukturiranja. Panoga je izkazala 8,7 milijona EUR neto dobička, kar je dvakrat več kot v letu 2005. Izrazito rast neto dobička ugotavljamo tudi v dejavnosti proizvodnje brezalkoholnih pijač, ki je vrednost v primerjavi s predhodnim letom potrojila (6,1 milijona EUR).

Vir: AJPES

Slika 36: Neto dobiček/izguba živilskopredelovalne industrije po dejavnostih; 2005 in 2006

Pomembne spremembe v poslovnem izidu sta v letu 2006 dosegli tudi dejavnosti proizvodnja vina in predelava mesa. Obe dejavnosti sta v predhodnih letih izkazovali neto izgubo, v letu 2006 pa so v mesni panogi izkazali 1,8 milijona EUR neto dobička, v vinarstvu pa je neto dobiček znašal 1,7 milijona EUR. K izkazanemu dobičku, so predvsem v vinarstvu, prispevali tudi prihodki od prodaje deležev.

Največjo izgubo (-13 milijonov EUR), ki je bila skoraj trikrat večja kot v letu 2005, so v letu 2006 izkazala podjetja v mlečnopredelovalni panogi. Mlečnopredelovalna dejavnost je bila v letu 2006 soočena s precejšnjo nestabilnostjo na nabavnih trgih surovega mleka (izvoz surovine), še naprej pa lahko poslabšanje poslovnega izida pripišemo spremembam po pristopu k EU, zlasti spremembam pri podpori izvozu. Izkazana izguba v dejavnosti predelava sadja in vrtnin (-3,0 milijona EUR) se je zmanjšala na tretjino predhodnega leta. Z izgubo je v letu 2006 poslovala tudi dejavnost predelave sladkorja, ki je izkazala nekaj več kot 2,2 milijona EUR neto izgube.

Kazalnik izvozne usmerjenosti, ki meri delež prihodkov od prodaje na tujih trgih v celotnih prihodkih, je v letu 2006 znašal 17,7%, kar je okoli 5,6% več kot v predhodnem letu. Živilska panoga po tem kazalniku že tradicionalno občutno zaostaja za povprečjem predelovalnih dejavnosti (2006: 62,1%). Največjo izvozno usmerjenost med živilskimi panogami je v letu 2006 dosegla dejavnost predelave čaja in kave (45,6%), sledi pa predelava sladkorja (44,8%). Največjo letno spremembo izvozne usmerjenosti ugotavljamo v konditorstvu, kjer se je vrednost kazalnika več kot podvojila in dosegla 43,8%. Zaskrbljujoče je zmanjšanje izvozne usmerjenosti v nekaterih nosilnih dejavnostih slovenske živilske panoge. Delež prihodkov iz izvoza v mlekarstvu se je v letu 2006 zmanjšal za več kot 13% (na 17,2%), za skoraj desetino pa se je izvozna usmerjenost znižala v mesnopredelovalni industriji (na 12,6%). Zmanjševanje izvozne usmerjenosti, ki ga ugotavljamo že od leta 2003, se nadaljuje tudi v dejavnosti proizvodnje pijač. V pivovarstvu so v letu 2006 dosegli 11,2-odstotno izvozno usmerjenost, kar je skoraj petino manj kot v predhodnem letu, po podobni stopnji pa se je zmanjšala vrednost kazalnika tudi v proizvodnji brezalkoholnih pijač (na 10,2%).

Negativni trend tega kazalnika ugotavljamo tudi v vinarstvu, ki na tujih trgih ustvari okoli desetino prihodkov od prodaje (indeks 2006/05=89,2).

Produktivnost v živilskih dejavnostih je v letu 2006 realno porasla za 14,8% in dosegla okoli 113 tisoč EUR na zaposlenega. Povprečna produktivnost predelovalne panoge je nižja (105,9 tisoč EUR), prav tako pa je nižja realna rast v letu 2006 (9,4%). Znotraj živilske panoge je največjo produktivnost doseglo pivovarstvo, kjer je zaposlenec v letu 2006 ustvaril okoli 212 tisoč EUR čistih prihodkov od prodaje. Produktivnost v pivovarski dejavnosti se je v primerjavi z letom 2005 povečala za desetino. Občutno večja je bila rast produktivnosti v dejavnosti predelava čaja in kave (+158%), kar pa je ponovno posledica konsolidacije po združitvi podjetij. Zaposlenec v tej dejavnosti je v letu 2006 ustvaril skoraj 195 tisoč EUR prihodkov od prodaje. Še nekoliko višja je produktivnost v dejavnosti proizvodnje sladkorja (196,6 tisoč EUR), vendar je ta kazalnik v primerjavi s predhodnim letom realno manjši za nekaj več kot 3%. V podobnem rangi produktivnosti (nad 150 tisoč EUR) so še predelava mleka, proizvodnja krmil in oljarstvo. Oljarstvo izkazuje več kot 11-odstotno rast produktivnosti v letu 2006, prav tako pa so se prihodki na zaposlenega povečali v predelavi mleka (+5,6%). Najnižjo produktivnost v panogi, prvenstveno zaradi strukturnih značilnosti delovno intenzivnega proizvodnega procesa, izkazujejo v pekarski dejavnosti. V letu 2006 so izkazali 63,4 tisoč EUR prihodkov na zaposlenega, kar je realno okoli 4,2% več kot v predhodnem letu. V mesnopredelovalni panogi, ki je prav tako razmeroma delovno intenzivna, so v letu 2006 dosegli izrazito rast produktivnosti. V povprečju je zaposlenec ustvaril 115,8 tisoč EUR prihodkov od prodaje, kar je realno skoraj 15% več kot v predhodnem letu. Rast produktivnosti v dejavnosti živilskopredelovalne industrije je pasivnega značaja, torej dosežena predvsem z zmanjševanjem števila zaposlenih.

Tudi rezultati pri dodani vrednosti na zaposlenega so v letu 2006 občutno boljši kot v predhodnem letu, vendar je rast prav tako praviloma pasivna. V povprečju je zaposlenec ustvaril 27,8 tisoč EUR dodane vrednosti, kar je realno 8,3% več kot v predhodnem letu. Po kazalniku dodane vrednosti na zaposlenega ugotavljamo veliko prednost pri pivovarstvu, ki izkazuje okoli trikratno vrednost povprečja živilske panoge, kazalnik pa se je v primerjavi s predhodnim letom povečal za okoli 13%. Pivovarstvu po dodani vrednosti na zaposlenega sledi predelava čaja in kave z okoli 54 tisoč EUR, kar je realno več kot dvakratna vrednost v primerjavi s predhodnim letom. Občutno manjšo realno letno rast (5,5%) ugotavljamo v dejavnosti proizvodnje brezalkoholnih pijač, ki pa sicer sledi vodilnima dejavnostima po dodani vrednosti na zaposlenega. Precejšnjo rast v zadnjem letu (+35%) ugotavljamo v dejavnosti predelava sadja in zelenjave, ki je dosegla 28,5 tisoč EUR dodane vrednosti na zaposlenega.

Mlečnopredelovalna industrija tudi pri kazalniku dodane vrednosti na zaposlenega v letu 2006 kaže na nazadovanje. Vrednost se je v zadnjem letu realno zmanjšala za več kot 16% in padla na 17,5 tisoč EUR. Zmanjševanje dodane vrednosti v mlečnopredelovalni industriji beležimo že od leta 2003. Absolutna primerjava kaže, da mesnopredelovalna dejavnost izkazuje skoraj petino več dodane vrednosti na zaposlenega kot mlekarstvo, vendar je vrednost v letu 2006 prav tako realno padla. Mesnopredelovalna podjetja so ustvarila okoli 20,6 tisoč EUR dodane vrednosti na zaposlenega, kar je realno okoli 3% manj kot v letu 2005. Občuten padec tega kazalnika ugotavljamo tudi v dejavnosti proizvodnje rastlinskih olj in maščob (indeks 2006/05 = 78,0) ter v proizvodnji sladkorja.

Spremembe dodane vrednosti nakazujejo razmere tudi na področju kazalnikov dobičkovnosti poslovanja panog. Največjo izgubo na zaposlenega so v letu 2006 izkazali v dejavnosti proizvodnje sladkorja (10,7 tisoč EUR). Rezultat v mlečnopredelovalni industriji je le nekoliko boljši, saj je izguba na zaposlenca v povprečju znašala 9,9 tisoč EUR, kar je skoraj trikrat več kot v predhodnem letu. Od dejavnosti, ki so v letu 2006 izkazale neto izgubo, ugodne spremembe ugotavljamo pri predelavi sadja in vrtnin, saj je izguba na zaposlenega realno manjša za skoraj dve tretjini in v letu 2006 znaša 2,9 tisoč EUR. V primerljivi rang po neto izgubi na zaposlenega se uvršča dejavnost oljarstva, ki pa je v zadnjem letu izgubo prepolovila.

Preglednica 19: Kazalniki uspešnosti poslovanja živilskopredelovalnih dejavnosti v letih 2005 in 2006

DEJAVNOST	Izvozna usmerjenost (v %)		Produktivnost (v tisoč EUR)		Dodana vrednost na zaposlenega (v tisoč EUR)		Dobiček /izguba/ na zaposlenega (v tisoč EUR)		Donosnost prodaje (ROS v %)		Donosnost sredstev (ROA v %)	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2005	2006
D – PREDELOVALNE DEJAVNOSTI	60,7	62,2	94,52	105,94	26,97	29,02	3,13	4,13	3,31	3,89	3,33	4,09
DA Proizvodnja hrane, pijač, tobaknih izdelkov	16,8	17,7	96,10	112,94	25,01	27,76	0,10	1,83	0,11	1,62	0,07	1,20
15 Proizvodnja hrane, pijač in krmil	16,8	17,7	96,10	112,94	25,01	27,76	0,10	1,83	0,11	1,62	0,07	1,20
15.1 Proizvodnja, konzerviranje mesa, mesnih izdelkov	13,6	12,6	98,40	115,80	20,75	20,62	-0,94	0,43	-0,96	0,37	-0,84	0,37
15.2 Predelava in konzerviranje rib in ribjih izdelkov	35,3	32,1	90,97	104,33	19,99	17,96	0,74	0,41	0,82	0,39	1,05	0,54
15.3 Predelava in konzerviranje sadja in vrtnin	26,6	24,8	93,59	100,45	20,56	28,49	-7,90	-2,93	-8,44	-2,92	-8,25	-2,79
15.4 Proizvodnja rastlinskih in živalskih olj in maščob	11,0	17,0	144,54	164,93	29,66	23,73	-1,73	-2,02	-1,20	-1,23	-1,36	-1,33
15.5 Predelava mleka in proizvodnja mlečnih izdelkov	19,9	17,2	171,50	185,59	23,31	17,54	-3,26	-9,85	-1,90	-5,31	-2,37	-6,85
15.6 Mlinarstvo in proizvodnja škroba in škrobnih izdelkov	11,8	11,3	86,61	69,97	24,92	21,76	0,86	1,14	0,99	1,64	0,85	1,33
15.7 Proizvodnja krmil	10,5	9,4	166,77	168,61	30,96	27,97	3,19	2,26	1,91	1,34	2,01	1,41
15.8 Proizvodnja drugih živil	18,6	24,5	69,51	89,48	22,15	27,20	0,44	2,85	0,63	3,19	0,47	2,72
15.81 Proizvodnja kruha, svežega peciva in slaščic	2,6	4,3	59,34	63,35	20,88	22,17	1,10	1,88	1,85	2,96	1,78	3,58
15.83 Proizvodnja sladkorja	48,9	44,8	198,10	196,47	18,37	14,41	-8,12	-10,65	-4,10	-5,42	-2,69	-3,69
15.84 Proizvodnja kakava, čokolade, bombonov	18,7	43,8	79,93	83,08	23,92	23,99	0,79	2,16	0,99	2,61	1,09	2,76
15.86 Predelava čaja in kave	34,2	45,6	73,63	194,65	23,90	54,05	-0,44	9,72	-0,60	4,99	-0,32	2,97
15.9 Proizvodnja pijač	13,5	10,8	125,31	149,15	48,77	57,79	7,48	13,42	5,97	9,00	1,87	2,76
15.93 Proizvodnja vina iz grozdja	11,1	9,9	67,80	82,30	21,68	23,65	-0,48	3,08	-0,70	3,74	-0,36	2,11
15.96 Proizvodnja piva	14,6	11,2	188,27	211,85	80,64	93,65	16,44	20,68	8,73	9,76	2,22	2,60
15.98 Proizvodnja mineralnih vod in brezalkoholnih pijač	12,8	10,2	105,28	125,45	35,37	38,25	4,15	13,90	3,95	11,08	1,85	3,71
16 Proizvodnja tobaknih izdelkov	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov AJPEŠ

Najboljše rezultate v letu 2006 ponovno izkazuje pivovarstvo, kjer ustvarijo okoli 20,7 tisoč EUR neto dobička na zaposlenega, kar je v primerjavi s predhodnim letom realno več kot petina večja vrednost. Rekordno rast dobička v letu 2006 ugotavljamo v dejavnostih proizvodnja brezalkoholnih pijač in predelava čaja in kave. Slednja dejavnost je sicer izkazala nekoliko nižjo absolutno vrednost (9,7 tisoč EUR na zaposlenega), vendar je v primerjavi s predhodnim letom sprememba realno občutno večja kot pri proizvodnji brezalkoholnih pijač; dejavnost je namreč predhodno poslovno leto zaključila z neto izgubo. Spremembo neto izida ugotavljamo tudi pri proizvodnji vina iz grozdja. Ta dejavnost je v letu 2006 izkazala 3,1 tisoč EUR neto dobička na zaposlenega, kar jo uvršča nad povprečje dejavnosti, v predhodnih letih pa je poslovala z neto izgubo. Nadaljevanje pozitivnega trenda dobičkovnosti ugotavljamo tudi pri mesnopredelovalni dejavnosti, kjer je neto dobiček na zaposlenega v letu 2006 znašal 430 EUR, medtem ko je v letu 2005 izguba na zaposlenega še dosegala 940 EUR.

Kazalniki donosnosti prodaje (ROS) in donosnosti sredstev (ROA) so se v letu 2006 izboljšali v večini dejavnosti. Po vrednosti kazalnika ROS izstopa proizvodnja brezalkoholnih pijač, kjer izkazani dobiček predstavlja več kot 11% prihodkov od prodaje, za nekaj več kot eno odstotno točko nižjo vrednost pa izkazuje pivovarstvo. V primerjavi s predhodnim letom se je ROS v dejavnosti proizvodnje brezalkoholnih pijač skoraj potrojila, medtem ko je bila rast v pivovarstvu zmernejša (indeks 2006/05 = 111,8). Dejavnost predelave čaja in kave je v letu 2006 dosegla 5-odstotno donosnost prodaje, kar je občutno nad povprečjem panoge, medtem ko je bila donosnost sredstev okoli 3%. Pozitivno izstopa rast donosnosti prihodkov od prodaje v pekarstvu, ki je z 2,96% za šestdeset odstotkov višja kot v predhodnem letu. Še večjo rast je panoga dosegla pri kazalniku donosnosti sredstev, ki je v letu 2006 znašal 3,6%, kar je dvakratna vrednost v primerjavi s predhodnim letom. Na drugi strani kazalnika ROS in ROA v dejavnosti predelave mleka kažeta negativne trende, saj se je delež izgube v prihodkih od prodaje povečal skoraj za trikrat in znašal -5,3%. Po podobni stopnji se je poslabšala tudi donosnost sredstev, vendar je kazalnik še nižji in je v letu 2006 znašal -5,9%. Oba kazalnika donosnosti sta se poslabšala tudi v dejavnosti proizvodnje sladkorja, vendar je padec občutno manjši. Donosnost prodaje je znašala -5,4% (indeks 2006/05 = 130), donosnost sredstev pa -3,7% (indeks 2006/05 = 137). Predelava sadja in zelenjave, kjer je bila v letu 2006 donosnost prodaje in sredstev prav tako negativna, pa v primerjavi s predhodnim letom izkazuje pozitivno spremembo, saj sta se oba kazalnika zmanjšala na tretjino.

Gibanja kazalnikov uspešnosti poslovanja v obdobju med leti 2000 in 2006 večinoma že kažejo na zaustavitev negativnih trendov v slovenski živilskopredelovalni panogi, ki smo jih ugotavljali v predhodnih letih, ob tem pa je zaostajanje živilske industrije pri večini kazalnikov v primerjavi s povprečjem predelovalnih dejavnosti še vedno občutno.

Med dejavnostmi živilske panoge najizrazitejše stopnje rasti izvozne usmerjenosti v obdobju med 2000 in 2006 ugotavljamo pri dejavnosti proizvodnje krmil (skoraj 50-krat), ki je sicer v izhodiščnem letu manj kot 0,2% prihodkov ustvarila na tujih trgih. V letu 2006 se je izvozna usmerjenost povečala na 9,4%. Veliko rast tega kazalnika ugotavljamo še pri proizvodnji sladkorja (11-krat), v pekarstvu (več kot 2-krat), pri predelavi čaja in kave (83%), v oljarstvu (79%) ter pri proizvodnji kakava, čokolade, bombonov (47%). Tudi v mlečnopredelovalni industriji, ki pri drugih kazalnikih praviloma stagnira, so dosegli pomembno rast tega kazalnika (16%), medtem ko v dejavnostih, ki izstopajo pri ugodnih spremembah uspešnosti poslovanja, kazalnik izvozne usmerjenosti pada. Izrazito se je poslabšal v dejavnosti proizvodnje brezalkoholnih pijač in pivovarstvu, kjer je v letu 2006 delež izvoza v prihodkih od prodaje predstavljal skoraj polovico manj kot v letu 2000. Za skoraj 30% se je izvozna usmerjenost zmanjšala tudi v mlinarstvu, za okoli četrtno pa v vinarstvu ter predelavi sadja in vrtnin.

Preglednica 20: Uspešnost poslovanja živilskopredelovalnih dejavnosti – indeks 2006/2000

DEJAVNOST	Izvozna usmerjenost	Produktivnost	Dodana vrednost na zaposlenega	Dobiček /izguba/ na zaposlenega	ROS	ROA
D – PREDDELVALNE DEJAVNOSTI	111,2	130,3	122,9	216,2	165,9	176,4
DA - Proizvodnja hrane, pijač, tobačnih izdelkov	101,4	110,7	97,3	135,9	122,7	109,7
15 Proizvodnja hrane, pijač in krmil	111,3	114,8	103,0	275,5	240,1	212,4
15.1 Proizvodnja, konzerviranje mesa, mesnih izdelkov	106,0	131,4	106,2	171,2	130,3	112,7
15.2 Predelava in konzerviranje rib in ribjih izdelkov	88,1	139,7	88,8	8,2	5,8	6,9
15.3 Predelava in konzerviranje sadja in vrtnin	76,3	99,4	91,5	-5,7*	-6,48 °	-5,84 °
15.4 Proizvodnja rastlinskih in živalskih olj in maščob	179,1	111,6	89,4	18,5	16,6	19,1
15.5 Predelava mleka in proizvodnja mlečnih izdelkov	115,7	105,1	64,8	-10,4*	-6,45 °	-8,68 °
15.6 Mlinarstvo in proizv. škroba in škrobnih izdelkov	69,4	70,2	93,3	64,2	91,4	99,0
15.7 Proizvodnja krmil	4882,9	87,1	74,7	50,0	57,4	55,3
15.8 Proizvodnja drugih živil	227,5	129,6	107,5	93,5	72,2	77,6
15.81 Proizvodnja kruha, svežega peciva in slaščic	211,9	117,2	99,6	90,3	77,1	107,4
15.83 Proizvodnja sladkorja	1085,2	145,7	34,1	-12,0*	-7,71 °	-4,89 °
15.84 Proizvodnja kakava, čokolade, bombonov	147,1	132,8	110,4	91,7	69,0	83,5
15.86 Predelava čaja in kave	183,1	151,9	141,3	103,7	68,2	52,1
15.9 Proizvodnja pijač	55,3	121,5	138,2	17,7*	14,58 °	5,47 °
15.93 Proizvodnja vina iz grozdja	76,3	122,5	108,8	1057,1	862,9	918,4
15.96 Proizvodnja piva	51,8	119,1	138,7	167,8	140,9	75,7
15.98 Proizvodnja mineralnih vod in brezalkoholnih pijač	50,1	104,0	115,3	52,1*	49,08 °	20,15 °
16. Proizvodnja tobačnih izdelkov	-	-	-	-	-	-

Opomba: * Absolutna razlika v tisoč EUR, ° Absolutna razlika v odstotnih točkah.

Vir: Lastni izračuni na podlagi podatkov AJPEŠ

Rast produktivnosti v živilski industriji je predvsem posledica obsežnega zmanjšanja števila zaposlenih v zadnjem letu analiziranega časovnega intervala - gre za tako imenovano pasivno rast. Med dejavnostmi največjo rast izkazuje predelava čaja in kave, kjer je produktivnost višja za več kot polovico, primerljivo rast pa ugotavljamo v dejavnosti proizvodnje sladkorja. Tudi obe nosilni dejavnosti po zaposlenih in prihodkih sta v analiziranem obdobju izrazito izboljšali produktivnost. V mesni dejavnosti je prihodek na zaposlenega realno porasel za skoraj tretjino, v pekarstvu pa za okoli 17%. V mlečnopredelovalni industriji se je produktivnost v analiziranem obdobju sicer izboljšala, vendar je rast okoli polovico nižja, kot je bilo povprečje živilskopredelovalne dejavnosti.

Pri spremembi dodane vrednosti na zaposlenega izstopa proizvodnja sladkorja, saj je izkazana vrednost nižja za dve tretjini, obseg negativnih sprememb v mlečnopredelovalni panogi pa potrjuje tudi za več kot tretjino nižja realna vrednost tega kazalnika. Nadalje se je dodana vrednost na zaposlenega v analiziranem obdobju pomembno zmanjšala še v proizvodnji krmil (-25,3%) in oljarstvu (-10,6%). Ugodne spremembe je v tem obdobju dosegla skupina proizvodnje pijač, kjer izstopa dejavnost pivovarstvo z več kot tretjino večjo dodano vrednostjo na zaposlenega, v proizvodnji brezalkoholnih pijač je kazalnik večji za dobrih 15%, medtem ko v vinarstvu izkazujejo nekaj manj kot 9-odstotno rast.

Kazalniki dobička in donosnosti v živilskih dejavnostih so predvsem zaradi izboljšanja v zadnjih dveh letih analiziranega obdobja občutno porasli, še posebej, če iz primerjave izključimo tobačno industrijo. V skupini proizvodnja hrane, pijač in krmil se je dobiček na zaposlenega v šestletnem obdobju realno povečal 2,8-krat, donosnost prodaje 2,4-krat, le nekoliko nižjo rast pa izkazuje kazalnik donosnosti sredstev (2,1-krat). Največji prispevek k tej rasti izhaja iz sprememb v dejavnosti proizvodnje pijač, še posebej proizvodnje brezalkoholnih pijač, ki je v letu 2000 pri teh kazalnikih izkazovala izrazito slabe rezultate iz naslova visokih izrednih odhodkov. Izboljšanje kazalnikov dobička ugotavljamo tudi v mesnopredelovalni dejavnosti, kjer se je dobiček na zaposlenega realno povečal za 70%, donosnost prodaje za slabo tretjino, donosnost sredstev pa za dobro desetino. Rast ugotavljamo tudi pri predelavi čaja in kave, vendar le pri dobičku na zaposlenega, medtem ko sta se donosnost prihodkov in sredstev izrazito zmanjšala. Tudi pri kazalnikih dobička pri dolgoročnih primerjavah najizrazitejše negativne spremembe ugotavljamo za mlečnopredelovalno dejavnost. Absolutna razlika v odstotnih točkah pri kazalnikih donosnosti

prodaje znaša -6,5, pri donosnosti sredstev pa kar -8,7. Še izrazitejše negativne trende pri kazalnikih dobička ugotavljamo pri predelavi sladkorja.

V letu 2006 lahko že opazimo znamenja stabilizacije ekonomskega poslovanja v večini dejavnosti slovenske živilskopredelovalne industrije. Rezultati poslovanja v drugem celem poslovnem letu polnopravnega članstva v Evropski uniji so zmerno pozitivni, saj je panoga izkazala neto dobiček v višini nekaj več kot 30 milijonov EUR, k čemur so v največji meri prispevale dejavnosti pivovarstvo, predelava čaja in kave ter pekarstvo. Precejšnji prispevek k izboljšanju kazalnikov poslovanja gre pripisati spremembi števila zaposlenih, ki je še posebej izrazita pri predelavi čaja in kave, mlečnopredelovalni industriji ter v mesnopredelovalni dejavnosti. Gre za t.i. pasivno izboljšanje produktivnosti, kar potrjujejo neskladna gibanja kazalnikov donosnosti. V nekaterih dejavnostih so bili že sproženi procesi racionalizacije, ki so posledica pristopa k Evropski uniji in posledičnih sprememb v ekonomskem okolju, medtem ko se druge še vedno soočajo s številnimi težavami. Med slednje zagotovo sodi mlečnopredelovalna industrija, kjer v letu 2006 še ni zaznati stabiliziranja, kar je v precejšnji meri neposredna posledica predpristopnih politik in neustreznih procesov priprave na pristop. Težave se pojavljajo tako na prodajni, kot tudi na nabavni strani, vodilna podjetja pretresajo nejasne lastniške razmere ter posledično pomanjkanje razvojnih usmeritev. Mlečnopredelovalna dejavnost je zato najverjetneje dosegla stopnjo, ko kaže razmisliti o posebnih programih podpore prestrukturiranju, predvsem zaradi multiplikativnih učinkov, ki jih ima ta dejavnost na razmere v kmetijstvu.

Med dejavnostmi, kjer lahko zaznamo pozitivne spremembe, gre izpostaviti predelavo mesa, kjer se podjetja po uspešnosti poslovanja sicer izrazito polarizirajo, vendar so pri trendih prevladala dobra podjetja. Prav tako je potrebno izpostaviti spremembe v dejavnosti predelava čaja in kave, ki je po združitvi dveh vodilnih podjetij ter konsolidaciji lastništva izkazala izrazito rast pri kazalnikih uspešnosti poslovanja, za napoved dolgoročnejših učinkov združitve pa je še prezgodaj. Spremembe v ekonomskih indikatorjih v dejavnosti predelave sladkorja nedvomno potrjujejo odločitev lastnikov za umik iz dejavnosti, kar je možno neposredno povezati z reformo kmetijske politike na tem področju.

V prihodnje kaže posebno pozornost nameniti dogajanjem na področju kapitala, saj je tudi pri lastniški strukturi razhajanje med preostalimi predelovalnimi dejavnostmi in živilsko industrijo precejšnje. To je bilo deloma že zaznati v letu 2006 s poskusom prevzema največje mlekarske družbe v državi, živilskopredelovalna podjetja pa so atraktivna kot tarče tudi zaradi sestave sredstev, predvsem vrednosti nepremičnin. Ustrezne aktivnosti lastnikov preko kompetentnih uprav živilskopredelovalnih podjetij bodo pomembno krojile razvoj v naslednjih letih, ki so ključna za ponovni konkurenčni vzpon dejavnosti. Naloge zagotovo niso enostavne, saj živilski trgi v Evropski uniji sodijo med najintenzivnejše in najbolj kompetitivne. Družbe, ki ne razpolagajo z ustreznimi resursi ter kompetencami, se soočajo z negotovo prihodnostjo. Proces zaključne faze prestrukturiranja živilske panoge v Sloveniji se je pričel s pristopom k Evropski uniji, po dveh polnih letih polnopravnega članstva pa je že zaznati obseg učinkov. Pričakovati je tudi ugašanje nekonkurenčnih podjetij, njihove tržne deleže pa bodo prevzela uspešnejša podjetja.

4 UKREPI KMETIJSKE POLITIKE

4.1 Tržno-cenovna politika

4.1.1 Neposredna plačila v kmetijstvu (EKO 0)

Najpomembnejši ukrep tržno cenovne politike so bila tudi v letu 2006 neposredna plačila proizvajalcem, ki so jih upravičenci še zadnjič uveljavljali po sistemu, kot je veljal v okviru skupnih tržnih ureditev pred zadnjo reformo skupne kmetijske politike (2003-2006), ki se je v Sloveniji začela izvajati z letom 2007.

Okvir 8: Neposredna plačila v obdobju 2007-2013

Slovenija z uvedbo reforme z letom 2007 prehaja iz standardne sheme neposrednih plačil, ki so bila proizvodno vezana, na model, ki temelji na regionalnem plačilu z zgodovinskimi dodatki, ki je neodvisno od vrste in obsega proizvodnje. Proizvodno vezana plačila se ohranjajo samo v manjšem obsegu. Model vključuje naslednje elemente:

- regionalno enotno plačilo na ha: 332 EUR/ha za njive, okoli 133 EUR/ha za travinje (dejanska višina odvisna od skupnega števila uveljavljenih pravic);
- individualni (zgodovinski) dodatek za sektor mleka: 80% polne višine obeh premij za mleko (glede na stanje kvote na dan 31.3.2007);
- individualni (zgodovinski) dodatek za sladkorno peso: finančna ovojnica za sladkor deljena s številom hektarov sladkorne pese v letu 2006 (glede na pogodbeno proizvodnjo sladkorne pese v letu 2006);
- individualni (zgodovinski) dodatek za sektor govedoreje: 30% polne višine vseh premij za govedo (premija za krave dojlje, nacionalno dodatno plačilo za krave dojlje, posebna premija za bike, klavna premija za odraslo govedo in za tele, dodatno plačilo, ekstenzifikacijsko plačilo glede na pravice v letu 2006);
- proizvodno vezana plačila: 65% polne višine posebne premije za bike in vole, 50% polne višine premije in dodatne premije za drobnico, 25% polne višine plačila na hektar za hmelj;
- posebno (proizvodno vezano) plačilo na glavo živali za ekstenzivno rejo ženskih govedi: finančna ovojnica za ta namen, deljena s številom zahtevkov v posameznem letu;
- proizvodno vezana plačila za energetske in beljakovinske rastline ter lupinarje (enako kot pred reformo).

Večina plačil, z izjemo proizvodno vezanih plačil, se z uveljavitvijo reforme v letu 2007 nadomešča s plačilnimi pravicami, ki so seštevek regionalnega plačila in morebitnih dodatkov (za mleko, goveje meso in sladkorno peso). Plačilne pravice se bodo dodeljevale le v letu 2007, od leta 2008 naprej pa le iz nacionalne rezerve pod posebnimi pogoji. Število plačilnih pravic je enako številu ugotovljenih upravičenih hektarjev, ki jih v zbirni vlogi za leto 2007 prijavijo nosilci kmetijskih gospodarstev. Osnova za dodelitev plačilnih pravic so urejeni podatki o zemljiščih v evidenci GERK, ki se morajo ujemati s stanjem v naravi. Plačilne pravice ni mogoče uveljavljati za vinograde in intenzivne sadovnjake (razen za jagodičje), za jagodičje, zelenjavo in krompir pa le z dovoljenjem pod določenimi pogoji.

Pogoj za uveljavljanje vseh pravic do neposrednih plačil je spoštovanje pravil in zahtev navskrižne skladnosti, ki so predpisane z evropsko in nacionalno zakonodajo in se nanašajo na področje zdravja živali in rastlin, ohranjanja virov pitne vode ter ohranjanje rastlinskih in živalskih habitatov.

Pri v večini proizvodov so se plačila na enoto v letu 2006 dvignila na raven 95% primerljivih plačil v EU-15 (v letu 2005 90%). Dvig ravni neposrednih plačil za 5 odstotnih točk v primerjavi z EU-15 pomeni povečanje teh plačil glede na leto 2005 za slabih 6% pri proizvodih, kjer so bila plačila na ravni 95% oziroma za dobrih 8% pri proizvodih, kjer so bila plačila na ravni 65% glede na EU-15. Izjema so premije za mleko, ki so se v letu 2006 povečale skoraj za 60% (postopno povečevanje teh plačil v letih 2004-2006 tudi na ravni EU) ter neposredna plačila za oljne buče (in pridelavo semenskega krompirja), ki so predmet državnih pomoči in se v primerjavi s predhodnim letom niso povečala.

V letu 2006 je bilo v skladu z reformo trga za sladkor uvedeno prehodno plačilo na hektar za pridelovalce sladkorne pese, ki ga bo v naslednjih letih zamenjal dodatek za sladkor kot zgodovinsko plačilo glede na pogodbeno zasejane površine s sladkorno peso v letu 2006. Njegova višina se bo postopoma povečevala do leta 2009, ko bo dosegla polno višino. Do določene spremembe je prišlo tudi pri neposrednih plačilih za oljčno olje. Proizvodna pomoč, ki je bila v tržnem letu 2004/2005 določena na tono oljčnega olja, se je s tržnim letom 2005/2006 preoblikovala v plačilo na hektar oljčnika.

Preglednica 21: Vrste in višina neposrednih plačil za najpomembnejše trge; 2004-2006

	2004	2005	2006	EU-15 (EUR)	SLO/EU (%)		
					2004	2005	2006
Rastlinski pridelki (plačila na hektar)							
Neposredno plačilo za žito, oljnice, krmne stročnice, praho	281,65	297,71	314,31	332,0	85	90	95
Neposredno plačilo za lan in konopljo za vlakna	-	199,20	215,80		-	60	65
Pomoč za stročnice	30,62	33,34	36,12	55,6	55	60	65
Pomoč za energetske rastline	24,70	27,00	29,25	45,0	55	60	65
Neposredno plačilo za oljne buče	240,73	240,70	239,94	-	-	-	
Neposredno plačilo za hmelj (pridelava, mirovanje, krčitev)	408,78	432,00	456,00	480,0	85	90	95
Neposredno plačilo za lupinasto sadje	30,13	72,45	78,49	120,7	25	60	65
Prehodno plačilo za sladkorno peso (000 EUR)*	-	-	2.284	2.284	-	-	100
Proizvodna pomoč za oljčno olje (na tono/na hektar)	-	793,50	567,00	1.322,50/872,30	-	60	65
Živali in živalski proizvodi (plačila na glavo)							
Premija za mleko (na tono kvote)	6,94	14,67	23,27	8,15/16,31/ 24,49	85	90	95
Dodatno plačilo za mleko (000 EUR)*	1.743	3.703	5.862	2.051/4.114/6.170	85	90	95
Klavna premija za odraslo govedo	67,88	72,00	76,00	80	85	90	95
Klavna premija za teleta	42,31	44,89	47,39	50	85	90	95
Dodatno plačilo za odraslo govedo (000 EUR)*	2.520	2.668	2.817	2.965	85	90	95
Premija za krave dojlje	169,70	180,00	190,00	200	85	90	95
Dodatna premija za krave dojlje	20,48	21,73	22,94	:	85	90	95
Posebna premija za bike	177,21	188,02	198,52	210	85	90	95
Posebna premija za vole	127,27	135,00	142,50	150	85	90	95
Ekstenzifikacijska premija	84,85	90,00	95,00	100	85	90	95
Osnovna premija za ovce mesnih pasem	17,72	18,80	19,85	21,0	85	90	95
Osnovna premija za koze in ovce mlečnih pasem	14,26	15,13	15,97	16,8	85	90	95
Dodatna premija za drobnico	5,91	6,27	6,62	7,0	85	90	95
Dodatno plačilo za drobnico (000 EUR)*	73	77	82	86	85	90	95

* določena skupna masa sredstev; plačilo na enoto je odvisno od števila uveljavljenih pravic
Vir: Uradni listi RS (različne številke)

Skupaj je bilo iz proračuna 2006 za neposredna plačila izplačano 108 milijonov evrov, kar je 17% več kot v letu prej (2005: 92 milijonov EUR). Večina sredstev za ta namen iz proračuna 2006 je bila namenjena izplačilu neposrednih plačil v živinoreji po uredbah za leto 2005, medtem ko so tovrstna plačila po uredbah za leto 2006 predmet izplačil proračuna 2007. Pri rastlinskih pridelkih se neposredna plačila praviloma izplačujejo bolj tekoče, tako da je bila večina neposrednih plačil po uredbah za leto 2006 (blizu 90%) izplačana že v letu 2006.

Preglednica 22: Neposredna plačila (EKO 0), izplačana iz proračuna 2006

000 EUR	Uredbe 2002, 2003	Uredbe 2004	Uredbe 2005	Uredbe 2006	Izplačano 2006
Plačila za rastlinske pridelke	128	464	14.256	36.278	51.125
Plačila za živali in mleko	-	322	54.372	1.875	56.570
SKUPAJ EKO 0 (PP 5536, PP 2095, PP 2097)	128	786	68.628	38.153	107.695

Vir: MKGP, ARSKTRP

Po podatkih ARSKTRP je bilo do 31.07.2007 kmetijskim gospodarstvom izplačano skupaj 111,9 milijonov EUR neposrednih plačil po uredbah za leto 2006, kar je 24% več kot po uredbah za leto 2005. Od tega so 37% predstavljala plačila za rastlinske pridelke, 47% plačila za živali, preostalo (16%) pa plačila za mleko.

Preglednica 23: Neposredna plačila po uredbah za leto 2005 in 2006 (subvencijsko leto)

	Enota	Število pravic			Vrednost (000 EUR)	
		Ref. pravice	Uredbe 2005	Uredbe 2006	Uredbe 2005	Uredbe 2006
SKUPAJ neposredna plačila					89.948,1	111.871,1
Skupaj plačila za rastlinske pridelke					35.693,9	41.193,0
Neposredna plačila za žito, stročnice, oljnice, konoplja, praha	ha	125.171*	114.831	118.456	34.085,2	37.184,1
Pomoč za stročnice	ha		1.349	1.852	44,9	66,8
Pomoč za energetske rastline	ha		141	468	3,8	13,7
Neposredno plačilo za oljne buče	ha		3.717	3.878	890,5	929,3
Neposredna plačila za pridelavo semen	t		80	124	20,2	33,8
Neposredna plačila za pridelavo semen krompirja	ha		38	65	20,4	37,6
Neposredno plačilo za pridelavo hmelja	ha		1.358	1.482	585,8	675,3
Plačilo za nasade hmelja v mirovanju in krčitev	ha		38	30	16,5	13,8
Neposredno plačilo za lupinasto sadje	ha	300	88	99	6,2	7,8
Proizvodna pomoč za oljčno olje	t	400	24 t	127 ha	20,4	71,7
Prehodno plačilo za sladkor	ha		-	6.405	-	2.159,0
Skupaj plačila za živali in mleko					54.254,2	70.678,1
Premija za mleko	t	560.424	489.204	525.373	7.166,8	12.200,5
Dodatno plačilo za mleko					3.447,7	5.767,3
Klavna premija za govedo	glave	196.989	128.213	147.689	8.567,3	10.556,8
Dodatno plačilo za govedo	glave	:	110.710	130.515	2.530,1	2.716,2
Premija za krave dojilje	glave	86.384	68.109	69.174	11.898,6	12.801,2
Dodatna premija za krave dojilje					1.436,3	1.061,0
Posebna premija za bike in vole	glave	92.276	60.920	78.684	11.316,8	15.423,4
Ekstenzifikacijska premija za govedo	glave	:	68.435	87.776	6.005,1	8.153,2
Premija za ovce in koze	glave	84.909	76.531	76.476	1.379,3	1.459,7
Dodatna premija za ovce in koze	glave		69.050	71.265	430,2	469,6
Dodatno plačilo za ovce in koze					76,1	69,2

* skupaj s površinami, ki so upoštevane pri izračunu krmnih površin

Vir: ARSKTRP

4.1.2 Ukrepi za pospeševanje prodaje in stabilizacijo razmer na trgu kmetijskih proizvodov

Med ukrepi za stabilizacijo trga, ki jih po vstopu praktično v celoti financira skupni proračun EU, je bil tudi v letu 2006 velik delež sredstev namenjen izvoznim nadomestilom, v precej večjem obsegu kot v letu prej pa so bili uveljavljeni tudi nekateri drugi specifični ukrepi uravnavanja ponudbe iz okvira posameznih skupnih tržnih ureditev. Po vstopu v EU se je obseg izvoznih nadomestil zaradi sprememb v zunanjetrgovinski ureditvi močno zmanjšal. V letu 2006 je bilo za ta namen izplačano nekaj več kot 4 milijone evrov oziroma skoraj 30% manj kot v letu prej. Zmanjšanje je posledica manj izplačanih izvoznih nadomestil za mleko in mlečne izdelke, ki pa kljub temu v strukturi še vedno predstavljajo skoraj 60%. Slaba petina vseh izvoznih nadomestil je bila v letu 2006 namenjena sektorju mesa, nadaljnja desetina pa izvozu sladkorja.

Preglednica 24: Izplačane podpore za izvoz; 2005 in 2006

	Izplačano (000 EUR)		Indeks 2006/05	Struktura (%)	
	2005	2006		2005	2006
Mleko*	4.107,3	2.422,1	59,0	72,9	59,2
Žive živali, meso in izdelki	706,3	735,9	104,2	12,5	18,0
Sladkor in izoglukoza*	407,5	440,2	108,0	7,2	10,8
Sadje	240,9	325,1	135,0	4,3	7,9
Jajca*	154,2	127,3	82,6	2,7	3,1
Žito in riž*	21,6	44,2	204,6	0,4	1,1
Izvozna nadomestila skupaj (del PP 2091)	5.637,9	4.094,8	72,6	100,0	100,0
Podpora promociji vina	134,4	-	-		
Podpore za izvoz skupaj	5.772,2	4.094,8	70,9		

* skupaj s proizvodi izven priloge 1

Vir: ARSKTRP

V okviru intervencijskih in specifičnih ukrepov za uravnavanje ponudbe je bilo v letu 2006 največ sredstev namenjenih trgu sladkorja. ARSKTRP je v začetku leta izvedla intervencijski nakup 10.000 ton sladkorja v skupni vrednosti 6,8 milijona evrov, z intervencijskim nakupom pa so bili povezani tudi stroški skladiščenja. Večina intervencijsko odkupljenega sladkorja je bila do konca leta že prodana (9.047 ton v vrednosti 6,2 milijona evrov), preostale količine (953 ton) pa so bile namenjene brezplačni razdelitvi humanitarnim organizacijam v letu 2006 (300 ton) in 2007 (653 t). V okviru tržne ureditve za sladkor so bila izplačana tudi proizvodna nadomestila za uporabo sladkorja v kemični industriji. Sredstva za ta namen so se v primerjavi z letom prej več kot potrojila.

Na trgu vina so proizvajalci, podobno kot v letu 2005, uveljavljali podpore za zasebno skladiščenje namiznega vina ter podpore za uporabo zgoščenega groznega mošta za obogatitev vina, za kar je bilo v letu 2006 izplačano 0,36 milijona evrov.

Za podporo trgu mleka sta se v letu 2006 izvajala dva ukrepa - povračilo za dobavo mleka in določenih mlečnih izdelkov šolskim ustanovam ter podpora zasebnemu skladiščenju sira, ki pa sta bila po obsegu izplačanih sredstev skromna.

Nov ukrep, ki se je v Sloveniji začel izvajati v letu 2006, je humanitarna pomoč v hrani iz intervencijskih zalog Skupnosti. Kot končna prejemnika pomoči sta bila z javnim razpisom izbrana Rdeči križ in Karitas, ki sta nato izvedla neposredno delitev hrane upravičencem po kriterijih, ki jih je odobrilo Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. Humanitarnim organizacijam so bili delno povrnjeni tudi administrativni in transportni stroški, nastali v zvezi z delitvijo hrane. V okviru tega ukrepa so bili najbolj ogroženim osebam razdeljeni riž, mleko, ješprenj, moka in testenine.

Preglednica 25: Izplačana sredstva za specifične ukrepe za stabilizacijo trga; 2005 in 2006

	Izplačano (000 EUR)		Indeks 2006/05
	2005	2006	
Stroški intervencijskega odkupa in skladiščenja	84,6	7.072,8	8.360,3
- Intervencijski nakup sladkorja	-	6.852,4	-
- Skladiščenje intervencijsko odkupljenega sladkorja	-	163,7	-
- Stroški intervencijskih skladišč	84,6	56,7	67,0
Pomoč zasebnemu skladiščenju	81,2	138,6	170,7
- Pomoč zasebnemu skladiščenju vina	81,2	131,8	162,3
- Pomoč skladiščenju sira	-	6,8	-
Podpore porabi (del PP 2091, del PP 6636)	398,8	1.442,6	361,7
- Podpora porabi koncentriranega mošta	331,7	229,7	69,2
- Nadomestila za sladkor za kemično industrijo	67,0	218,1	325,7
- Šolsko mleko	0,1	2,8	3.854,7
- Programi dobave hrane iz intervencijskih zalog za humanitarne namene	-	992,0	-
Izredne podpore perutninskemu sektorju zaradi ptičje gripe (del PP 6636)	-	1.220,7	-
Specifični ukrepi za stabilizacijo trga skupaj (del PP 2091, PP 6636)	564,6	9.974,8	1.749,1

Vir: ARSKTRP

Zaradi krize na trgu perutninskega mesa in jajc kot posledice pojava ptičje gripe (patogene aviarne influce), je bil v letu 2006 v okviru ukrepov za stabilizacijo trga izveden izredni ukrep podpore perutninskemu sektorju. Do podpore so bili upravičeni rejci, ki so morali zaradi ptičje gripe v času od 1.10.2005 do 30.4.2006 izvesti ukrepe, ki so neposredno vplivali na izpad prihodka (uničiti ali predelati valilna jajca, usmrtiti dan stare piščance, predčasno zaklati živali matičnih jat, podaljšati sanitarni premor ali zmanjšati vhlavljanje živali). Znesek podpore je bil odvisen od izvedenega ukrepa in vrste živali. V letu 2006 je bilo za ta namen upravičencem iz proračuna izplačano 1,2 milijona evrov.

4.1.3 Pomoč po naravnih nesrečah, odškodnine in sofinanciranje zavarovanja

V letu 2006 je bila izplačana pomoč za odpravo posledic naravnih nesreč v letu 2005. Za škodo zaradi toče, viharja, pozebe, neurja, poplave in infestacije (majski hrošč), ki je bila ocenjena na 25,2 milijona evrov, je ARSKTRP prejela 4.622 vlog in izplačala upravičencem skupno dobrih 9 milijonov evrov pomoči. Poleg tega so bile v letu 2006 rešene še nekatere vloge iz preteklih let, za kar je bilo skupaj izplačano nekaj manj kot 1 milijon evrov pomoči. Izplačilo državne pomoči za škodo v letu 2006, nastalo zaradi suše in neurij, v višini dobrih 12 milijonov evrov oziroma 28% celotne ocenjene škode, je bilo preneseno v proračun 2007.

V okviru pomoči ob naravnih nesrečah se je v letu 2006 financiral tudi program preprečevanja prekomernega razmnoževanja ogrcev poljskega majskega hrošča. ARSKTRP je prejela 109 vlog in za ta namen izplačala sredstva v višini 0,2 milijona evrov.

Preglednica 26: Izplačana pomoč za sanacijo posledic naravnih nesreč in odškodnine; 2005 in 2006

	Izplačano (000 EUR)		Indeks 2006/05
	2005	2006	
Suša, neurja s točo, pozebe, poplave	7.098,8	10.054,0	141,6
- Pomoč za odpravo posledic suše v letu 2003 (PP 879)	470,0	3,3	0,7
- Pomoč za odpravo posledic neurij s točo v letu 2004 (PP 968)	6.628,9	766,2	11,6
- Pomoč za odpravo posledic naravnih nesreč v letu 2005 (PP 666)	-	9.284,5	-
Preprečevanje prekomernega razmnoževanja ogrcev poljskega majskega hrošča (del PP 4275)	-	199,3	-
Odškodnine v okviru zdravstvenega varstva rastlin (PP 4272*)	38,5	66,0	171,6
Odškodnine v okviru zdravstvenega varstva živali (PP 5552*)	76,0	38,7	50,9
Odškodnine za škodo po divjadi (PP 1403)	62,4	116,9	187,3
Podpore ob naravnih nesrečah in odškodnine skupaj	7.275,7	10.474,9	144,0
Sofinanciranje premij za zavarovanje posevkov in plodov (PP 4106)	-	1.738,3	-

* upoštevan samo del proračunske postavke, ki je bil izplačan za odškodnine (brez stroškov cenilcev ipd.)

Vir: ARSKTRP, MKGP, VURS,

Za druge oblike pomoči oziroma odškodnin, ki se redno izplačujejo iz proračuna MKGP (odškodnine v okviru zdravstvenega varstva rastlin in živali, odškodnine za škodo po divjadi), je bilo v letu 2006 namenjeno 25% več sredstev kot v letu prej (0,2 milijona evrov), od tega dobra polovica za odškodnine za škodo po divjadi. Skupaj je bilo v letu 2006 za vse oblike pomoči in odškodnin v kmetijstvu izplačanih 10,5 milijona evrov, kar je 44% več kot v letu prej, ko so bila sredstva za te namene najnižja v zadnjih sedmih letih.

Z namenom zmanjšanja tveganj v kmetijski pridelavi s povečanjem obsega zavarovanja je bil z letom 2006 uveden nov ukrep sofinanciranja zavarovalnih premij za zavarovanje posevkov in plodov pred nevarnostjo toče, požara in udara strele. Višina sofinanciranja je znašala 30% obračunane zavarovalne premije. V imenu upravičencev so sofinanciran del premije uveljavljale zavarovalnice. Za ta namen je bilo v letu 2006 iz proračuna izplačano nekaj manj kot 2 milijona evrov.

4.2 Politika razvoja podeželja

4.2.1 Program razvoja podeželja 2004-2006

Leto 2006 je bilo na področju politike razvoja podeželja zadnje leto tekočega programskega obdobja. Z letom 2007 se namreč začne novo sedemletno programsko obdobje, ki bo prineslo kar nekaj tako konceptualnih, kot vsebinskih sprememb (okvir 8).

Po uredbi o plačilih za ukrepe Programa razvoja podeželja 2004-2006 za leto 2006 (Ur.l. RS, št. 11/2006 in 46/2006) so bila za izvajanje tega programa določena sredstva v višini 95,6 milijona evrov, ki zapadejo v plačilo v letih 2006, 2007 in 2008. Podpore so bile tudi v letu 2006 namenjene za:

- območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost (OMD),
- kmetijsko okoljske ukrepe (SKOP),
- zgodnje upokojevanje,
- izvajanje EU standardov na kmetijskih gospodarstvih,
- tehnično pomoč.

Ukrepi Programa razvoja podeželja 2004-2006 so v pretežnem deležu (do 80%) financirani iz sredstev jamstvenega oddelka evropskega kmetijskega sklada in le v manjšem obsegu iz nacionalnega proračuna (najmanj 20%).

Okvir 9: Politika razvoja podeželja v obdobju 2007-2013

V letu 2006 je MKGP pripravilo predlog Nacionalnega strateškega načrta razvoja podeželja, v katerem so opredeljene prednostne naloge na področju politike razvoja podeželja v obdobju 2007-2013. Pripravljen je na osnovi izhodišč EU, določenih z Uredbo Sveta št. 1698/05. V njem so opisane osnovne značilnosti in prikazana analiza stanja slovenskega kmetijstva in gozdarstva ter določeni strateški cilji, prioritete in prednostne naloge v naslednjem programskem obdobju. Politika razvoja podeželja se bo v obdobju 2007-2013 izvajala preko štirih prednostnih osi z naslednjimi cilji:

- izboljšanje konkurenčnosti kmetijskega in gozdarskega sektorja (1. os);
- izboljšanje okolja in podeželja (2. os);
- izboljšanje kakovosti življenja na podeželju in diverzifikacija podeželskega gospodarstva (3. os);
- krepitev lokalnih razvojnih pobud - LEADER (4. os).

V okviru prve osi bo največji del sredstev namenjen posodabljanju in prestrukturiranju kmetijstva ter dvigu dodane vrednosti in kakovosti v pridelavi in predelavi kmetijskih in gozdarskih proizvodov. Izvajale se bodo tudi aktivnosti, ki izboljšujejo trajnostno in ekonomsko učinkovitejše gospodarjenje z gozdovi ter aktivnosti, ki prispevajo k dvigu usposobljenosti za delo v kmetijstvu in gozdarstvu. Na drugi osi bo poudarek dan aktivnostim, ki ohranjajo kmetijstvo v območjih z neugodnimi naravnimi danostmi za kmetovanje in izvajanju okolju prijaznih kmetijskih praks, s ciljem ohranjanja in izboljšanja stanja naravnih virov. Tretja os je namenjena aktivnostim, ki izboljšujejo zaposlitvene možnosti na podeželju (podpora ustanavljanju mikropodjetij) in izboljšanju kakovosti življenja na podeželju. V okviru četrte prednostne osi bo podprta gradnja lokalnih zmogljivosti, ki temelji na načelih LEADER. Izvajale se bodo aktivnosti, ki spodbujajo lokalno prebivalstvo, da aktivno sodeluje v razvoju podeželskih območij in se vključuje v lokalne akcijske skupine, ki izvajajo lokalne razvojne strategije. Nacionalni strateški načrt opredeljuje tudi okvirni delež sredstev za posamezno prednostno os. Za izboljšanje konkurenčnosti agroživilstva in gozdarstva bo namenjeno 33% sredstev, ohranjanju kulturne krajine in varovanju okolja 52%, izboljšanju kakovosti življenja in diverzifikaciji dejavnosti 11% ter gradnji lokalnih zmogljivosti 3% sredstev.

Nacionalni strateški načrt predstavlja referenčni okvir za pripravo Programa razvoja podeželja 2007-2013. Program razvoja podeželja, kot operativni program za izvedbo Nacionalnega strateškega načrta, je bil poslan v javno razpravo konec leta 2006. V skladu s programom, ki je še v fazi osnutka, bo Slovenija v programskem obdobju 2007-2013 izvajala skupaj 18 ukrepov v okviru štirih osi ter izplačala sprejete obveznosti prejšnjega programskega obdobja za ukrep izvajanje EU standardov, ki se sicer v programskem obdobju 2007-2013 ne bo več izvajal. Za program razvoja podeželja je v obdobju 2007-2013 namenjeno 1.159 milijonov evrov javnih (evropskih in nacionalnih) sredstev. Stopnja sofinanciranja s strani evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja znaša 75% za 1. in 3. os ter 80% za 2. in 4. os.

Indikativna razdelitev sredstev za Program razvoja podeželja 2007-2013 po oseh in ukrepih

Ukrep	Opis	Javna sredstva (mio EUR)
Usposabljanje za delo v kmetijstvu in gozdarstvu	Kritje stroškov izobraževanja	13,6
Pomoč mladim prevzemnikom kmetij	Enkratna podpora ob prevzemu	35,3
Zgodnje upokojevanje kmetov	Renta prenosnikom	38,1
Posodabljanje kmetijskih gospodarstev	Sofinanciranje naložb v primarno pridelavo	82,3
Povečanje gospodarske vrednosti gozdov in dodajanje vrednosti gozdarskim proizvodom	Sofinanciranje naložb v spravilo in primarno predelavo lesa	36,6
Dodajanje vrednosti kmetijskim proizvodom	Sofinanciranje naložb v predelavo in trženje	81,5
Izboljšanje in razvoj infrastrukture, povezane z razvojem in prilagoditvijo kmetijstva	Sofinanciranje komasacij, hidromelioracij in zemljiške infrastrukture	43,6
Izpolnjevanje standardov temelječih na zakonodaji skupnosti	Izplačilo obveznosti iz PRP 2004-2006	40,4
Sodelovanje kmetijskih proizvajalcev v shemah kakovosti hrane	Pavšalno kritje stroškov sodelovanja v shemah	18,6
Podpora skupinam proizvajalcev pri dejavnostih informiranja in pospeševanja prodaje za proizvode, ki so vključeni v sheme kakovosti hrane	Sofinanciranje stroškov promocije	6,6
Podpore za ustanavljanje skupin proizvajalcev	Sofinanciranje stroškov ustanovitve in delovanja	2,9
Skupaj os 1 – konkurenčnost		399,5
Izravnalna plačila za območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost	Nadomestilo zaradi manj ugodnih dejavnikov za kmetovanje	282,4
Kmetijsko okoljska plačila	Nadomestilo zaradi strožjih omejitev pri kmetovanju	305,3
Skupaj os 2 - okolje		587,6
Podpora ustanavljanju in razvoju mikro podjetij	Sofinanciranje naložb in poklicnega usposabljanja	87,1
Obnova in razvoj vasi	Sofinanciranje urejanja skupnih površin in objektov	30,3
Ohranjanje in izboljševanje dediščine podeželja	Sofinanciranje obnove objektov kulturne dediščine in območij naravnih vrednot	14,7
Skupaj os 3 - podeželje		132,0
Izvajanje lokalnih razvojnih strategij	Sofinanciranje izvedbenih projektov	23,6
Spodbujanje medregijskega in čezmejnega sodelovanja	Sofinanciranje projektov sodelovanja LAS	3,4
Vodenje lokalnih akcijskih skupin, pridobitev strokovnih znanj in animacija območja	Sofinanciranje animacije, ustanavljanja in delovanja LAS	6,8
Skupaj os 4 - LEADER		33,8
Skupaj osi 1, 2, 3, 4		1.152,9
Tehnična pomoč	Sofinanciranje aktivnosti po programu	6,0
Skupaj		1.158,9

Vir: MKGP

Območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost (OMD)

Podpore za območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost so namenjene izravnavi stroškov pridelave zaradi težjih pridelovalnih razmer, posredno pa zagotavljajo obdelanost in trajno poseljenost krajine. Upravičenci do podpore v okviru tega ukrepa morajo opravljati kmetijsko dejavnost vsaj še pet let po prejemu prvega plačila, zemljišča pa morajo biti obdelana v skladu s pravili dobre kmetijske prakse. Najmanjša skupna površina na kmetijskem gospodarstvu, za katero je mogoče pridobiti plačilo OMD je tudi v letu 2006 znašala 1 ha, spremenila pa se je minimalna velikost parcele, ki je po novem lahko tudi manjša od 0,1 ha. Višina plačil na hektar je v letu 2006 ostala enaka kot v letu prej.

Pravico do izravnalnih plačil zaradi neugodnih razmer so poleg kmetijskih gospodarstev, katerih zemljišča se nahajajo v Seznamu območij z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost v okviru PRP, lahko uveljavljala tudi kmetijska gospodarstva, ki so po tej razvrstitvi izpadla, njihova kmetijska zemljišča pa se nahajajo v katastrskih občinah ali delih katastrskih občin, ki so vključene v seznam območij z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost po uredbi iz leta 2003 (Ur.l. RS, št. 27/03). Ta plačila so nižja, sredstva zanje pa v celoti zagotavlja nacionalni proračun.

Preglednica 27: Višina plačil na površino za območja s težjimi pridelovalnimi razmerami; 2004-2006

EUR/ha	PRP			Nacionalni prehodna plačila		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Gorsko višinska območja	185,0	201,6	201,6	-	79,3	79,3
KMG-planine	185,0	201,6	201,6	-	-	-
Strma območja	158,1	172,4	172,4	-	77,2	77,2
Kraška območja	158,1	172,4	172,4	-	64,7	64,7
Gričevnato hribovita območja	130,1	141,8	141,8	-	56,3	56,3
Različni neugodni pogoji (druga KMG)	63,8	69,5	69,5	-	52,2	52,2
Osnovna KMG	25,6	25,3	25,3	-	25,0	25,0

Vir: Uradni listi RS (različne številke)

Po podatkih Oddelka za sonaravno kmetijstvo ARSKTRP je v letu 2006 podporo za izravnalna plačila za OMD po Programu razvoja podeželja uveljavljalo 43.452 kmetijskih gospodarstev, kar predstavlja 70% vseh, ki so jim bile izdane odločbe v okviru zbirne vloge (61.574). Izdane odločbe so se nanašale na okoli 301 tisoč ha, izplačila pa so bila v celoti prenesena v proračun 2007. Do 31.07.2007 je bilo za izravnalna plačila za težje pridelovalne razmere za leto 2006 iz okvira PRP izplačanih 44,2 milijona EUR, skupaj z izplačili na podlagi posebne uredbe pa 44,8 milijona EUR za okoli 303 tisoč hektarov kmetijskih zemljišč v rabi. V primerjavi z uredbami za leto 2005 so se površine, za katere so kmetijska gospodarstva uveljavljala tovrstna plačila, povečale za več kot 30 tisoč ha oziroma za 12%, za podoben odstotek pa so se povečala tudi skupna izplačila za ta namen.

Preglednica 28: Izravnalna plačila za težje pridelovalne razmere po uredbah 2005 in 2006 (subvencijsko leto)

Kmetijsko gospodarstvo	Površina KZU (ha)				Vrednost (000 EUR)			
	Uredbe 2005	Uredbe 2006	Uredbe 2006a	Skupaj 2006+a	Uredbe 2005	Uredbe 2006	Uredbe 2006a	Skupaj 2006+a
Gorsko višinska KMG	87.456	96.041	10	96.051	17.583,7	19.323,9	0,8	19.325
KMG – planine	5.932	5.690		5.690	1.196,6	1.146,2		1.146
Strma KMG	16.777	18.230	519	18.750	2.843,7	3.132,5	40,1	3.173
Kraška KMG	37.095	36.953	5072	42.025	5.866,9	6.361,3	328,1	6.689
Gričevnato hribovita KMG	64.337	72.577	1321	73.898	9.006,2	10.250,2	74,3	10.325
Različni neugodni pogoji (druga KMG)	47.362	49.178	2674	51.852	3.229,6	3.403,0	139,6	3.543
Osnovna KMG	21.260	22.628	2214	24.842	536,0	570,6	55,3	626
Skupaj	280.218	301.298	11.809	313.107	40.262,7	44.187,6	638,2	44.825,9

a Plačila za kmetijska gospodarstva, ki niso več upravičena do izravnalnih plačil za OMD v okviru PRP, so pa razvrščena v OMD po seznamu iz leta 2003; površina KZU izračunana iz vrednosti plačil in višine plačil na hektar za posamezno območje
Vir: ARSKTRP

Zaradi zamikov pri izplačilih je bil večji del sredstev iz proračuna 2006 porabljen za poravnavo obveznosti po uredbah za leto 2005 (95%), preostala izplačila pa so se nanašala na obveznosti iz leta 2004 ter predhodnih let (pritožbe). Skupaj je bilo iz proračuna 2006 za izravnalna plačila za težje pridelovalne razmere (PP 5850, del PP 2068, del PP 2069, PP 5522) izplačano 27,3 milijona evrov, kar je skoraj tretjino manj kot v letu prej.

Kmetijsko okoljski ukrepi (SKOP)

Kmetijsko okoljska plačila so namenjena varovanju okolja, ohranjanju naravnih danosti, biotske pestrosti, rodovitnosti tal, tradicionalnih oblik kmetovanja in varovanju zavarovanih območij. Prispevajo h kritju dela stroškov dodatno vloženega dela, ki je potrebno zaradi zahtevnejšega kmetovanja. Izplačujejo se na hektar obdelanih kmetijskih zemljišč, vključenih v program oziroma v nekaterih primerih na žival.

V letu 2006 se je nadaljevalo izvajanje vseh 21-ih ukrepov, opredeljenih v Slovenskem kmetijsko okoljskem programu (SKOP), višina plačil na enoto pa je ostala enaka kot v letih 2004 in 2005.

V okviru SKOP lahko upravičenci izvajajo na isti površini več ukrepov. Najvišji skupni zneski na hektar zemljišč, ki jih je možno pridobiti s kombinacijo ukrepov SKOP, so ostali enaki kot v letu prej in so znašali 600 evrov za njivske površine, 900 evrov za trajne nasade in 450 evrov na hektar travinja. Nespremenjena je ostala tudi možnost zamenjave določenih ukrepov SKOP z drugimi na istih površinah.

Po podatkih ARSKTRP je za izvajanje kmetijsko okoljskih ukrepov v letu 2006 zaprosilo 22.392 kmetijskih gospodarstev, oziroma 36% vseh, ki so jim bile izdane odločbe v okviru zbirne vloge (v letu 2005 41%). Kmetijska gospodarstva so uveljavljala izravnalna plačila za kmetijsko okoljske ukrepe za nekaj manj kot 284 tisoč hektarjev kmetijskih zemljišč v rabi (bruto), kar je skoraj 4% več kot v letu 2005. Vrednost izdanih odločb je znašala okoli 50 milijonov evrov, izplačila po uredbah 2006 pa so bila, podobno kot za OMD, v celoti prenesena v leto 2007. Do 31.07.2007 je bilo za ukrepe SKOP izplačanih 44,1 milijona EUR, kar je podoben znesek kot v enakem obdobju leta prej. Največ izplačil je bilo namenjenih za vse vrste integrirane pridelave (28%), ozelenitev njivskih površin (19%), sonaravno rejo domačih živali (16%) ter ekološko kmetovanje (13%).

Preglednica 29: Plačila za ukrepe SKOP po uredbah za leto 2005 in 2006 (subvencijsko leto)

Ukrep	Enota	EUR na enoto	Število enot		000 EUR	
			Uredbe 2005	Uredbe 2006	Uredbe 2005*	Uredbe 2006**
I. Zmanjševanje negativnih vplivov kmetijstva na okolje	ha		118.649	126.919	26.646,5	28.165,8
Zmanjševanje erozije v sadjarstvu in vinogradništvu	ha	232	282	214	63,9	47,1
Ohranjanje kolobarja	ha	147	12.988	12.286	1.853,0	1.721,1
Ozelenitev njivskih površin	ha	211	40.952	44.881	7.809,9	8.509,7
Integrirano poljedelstvo	ha	253	31.692	34.608	6.912,7	7.534,1
Integrirano sadjarstvo	ha	442	3.406	3.155	1.428,2	1.321,8
Integrirano vinogradništvo	ha	442	7.922	7.594	3.254,9	3.123,0
Integrirano vrtnarstvo	ha	402	930	990	367,7	384,3
Ekološko kmetovanje	ha	232-800	20.477	23.190	4.956,3	5.524,8
II. Ohranjanje naravnih danosti, biotske raznovrstnosti, rodovitnosti tal in tradicionalne kulturne krajine	ha		145.161	147.237	15.168,4	13.823,6
Planinska paša	ha	61-82	7.989	6.226	614,4	466,5
Košnja strmih travnikov	ha	168-253	23.477	21.079	4.311,3	3.890,1
Košnja grbinastih travnikov	ha	253	35	12	8,9	2,8
Travniški sadovnjaki	ha	190	677	600	126,4	110,9
Reja avtohtonih in tradicionalnih pasem domačih živali	žival	1,68-120	13.412	12.419	582,3	527,9
Pridelava avtohtonih in tradicionalnih sort kmetijskih rastlin	ha	126	5.935	5.295	691,8	613,9
Sonaravna reja domačih živali	ha	84	93.416	89.450	7.718,8	7.269,4
Ohranjanje ekstenzivnega travinja	ha	84	13.632	12.155	1.114,5	942,1
III. Varovanje zavarovanih območij	ha		9.782	9.581	1.807,4	1.675,3
Ohranjanje obdelane in poseljene krajine na zavarovanih območjih (dodatek k osnovnim ukrepom)	%	20; 15; 10	(86.322)	(80.087)	1.194,3	1.125,4
Reja domačih živali v osrednjem območju pojavljanja velikih zveri	ha	31	8.033	7.987	235,6	221,6
Ohranjanje posebnih traviščnih habitatov	ha	147	546	640	79,2	91,5
Pokritost tal na vodovarstvenem območju	ha	211-337	1.199	947	297,5	235,6
Zatravljanje in zelena praha	ha	253	4	6	0,9	1,2
Delno pokrivanje stroškov kontrole pridelave	KMG		6.286	5.931	470,6	445,9
- integrirana pridelava	KMG	63	4.706	4.394	296,7	276,8
- ekološka pridelava	KMG	110	1.580	1.537	173,9	169,1
SKUPAJ ukrepi SKOP	ha***		273.592	283.736	44.093,0	44.110,6

* izplačano do 31.07.2006

** izplačano do 31.07.2007

*** bruto površina (več ukrepov SKOP na isti površini)

Vir: ARSKTRP

Izplačila iz proračuna 2006 (PP 5851, del PP 2068, del PP 2069) v skupni višini 40 milijonov evrov so se skoraj v celoti (97%) nanašala na obveznosti za kmetijsko okoljska neposredna plačila iz leta 2005, v manjšem delu pa tudi na obveznosti iz leta 2004 in preteklih let (pritožbe).

Zgodnje upokojevanje

Osnovni namen ukrepa zgodnje upokojevanje je izboljšanje starostne strukture nosilcev kmetijskih gospodarstev in izboljšanje socialnega statusa starejših kmetov. S tem se želijo pospešiti strukturne in organizacijske spremembe na kmetijskih gospodarstvih. Letna renta za zgodnje upokojevanje je sestavljena iz fiksnega dela, ki znaša 4.212 evrov na kmetijsko gospodarstvo in variabilnega dela, ki je odvisen od obsega prenesenih zemljišč in znaša 358 evrov na hektar primerljivih kmetijskih zemljišč. Variabilni del rente je mogoče dobiti za največ 24 ha zemljišč. Letna renta se izplačuje mesečno za obdobje 10 let, če pa se prejemnik rente upokoji, jo prejema do konca desetletnega obdobja. V tem primeru se njena višina zmanjša za znesek pokojnine.

Od pričetka izvajanja ukrepa v letu 2004 je bilo odobrenih 374 vlog za zgodnje upokojevanje, prenesenih pa je bilo 3.739 hektarjev primerljivih kmetijskih zemljišč. Skupaj je bilo iz proračuna 2006 za podporo zgodnjemu upokojevanju izplačano 2,3 milijona evrov, vsa izplačila pa so se nanašala na vloge, odobrene v letih 2004 in 2005.

Preglednica 30: Podpore za zgodnje upokojevanje, 2005 in 2006

	Prejete vloge	Odobrene vloge	Prenesena zemljišča	Odobreno (000 EUR)	Izplačano (000 EUR)		Indeks 2006/05
					2005	2006	
Vloge 2004	199	184	1.840	1.403,0	488,9	1.469,8	300,6
Vloge 2005	111	107	1.124	843,7	461,3	866,8	187,9
Vloge 2006	85	83	775	621,0	-	-	-
Zgodnje upokojevanje skupaj	395	374	3.739	2.867,7	950,3	2.336,6	245,9

Vir: ARSKTRP

Izvajanje EU standardov

Podpora izvajanju EU standardov na kmetijskih gospodarstvih je namenjena hitrejšemu prilagajanju kmetijskih gospodarstev na področju varstva okolja, zdravja rastlin ter varstva pri delu. Podpora se izplačuje za kritje investicijskih stroškov za prilagoditev kmetijskega gospodarstva EU standardom ter nastalih stroškov in dodatnega dela na kmetijskem gospodarstvu zaradi izvajanja standardov. Podpore za izvajanje standardov lahko kmetijska gospodarstva uveljavljajo največ pet let. Če na kmetijskem gospodarstvu uveljavljajo podpore za izvajanje več standardov, se te med seboj seštevajo in ne smejo preseči 8.500 EUR na leto. V prvem letu so upravičeni do 100% višine plačil, v naslednjih letih pa se zneski proporcionalno zmanjšujejo.

Preglednica 31: Sistem plačil za ukrep EU standardi

	Standardni stroški (brez investicije)	Investicija zaključena v 1. letu	Investicija zaključena v 2. letu	Investicija zaključena v 3. letu
1.	100% plačila za izvajanje standardna leto	Plačila za standardne investicijske stroške do zgornje letne meje	Plačila za standardne investicijske stroške do zgornje letne meje	Plačila za standardne investicijske stroške do zgornje letne meje
2.	80% plačila za izvajanje standardna leto	100% plačila za izvajanje standardna	Plačila za standardne investicijske stroške do zgornje letne meje	Plačila za standardne investicijske stroške do zgornje letne meje
3.	60% plačila za izvajanje standardna leto	75% plačila za izvajanje standardna	100% plačila za izvajanje standardna	Plačila za standardne investicijske stroške do zgornje letne meje
4.	40% plačila za izvajanje standardna leto	50% plačila za izvajanje standardna	67% plačila za izvajanje standardna	100% plačila za izvajanje standardna
5.	20% plačila za izvajanje standardna leto	25% plačila za izvajanje standardna	33% plačila za izvajanje standardna	50% plačila za izvajanje standardna

Vir: Uradni list RS, št. 10/05

V letu 2006 so bila izvedena izplačila za prilagajanje in izvajanje EU standardov po vlogah za leto 2004 (20.579 odločb) v skupni višini 36 milijonov evrov. Izdane so bile tudi odločbe za leto 2005 (25.791 odločb), vendar se izplačila v letu 2006 še niso izvrševala.

Preglednica 32: Podpore za prilagajanje in izvajanje EU standardov, 2005 in 2006

Višina plačil	Izplačano (000 EUR)		Indeks 2006/05
	2005	2006	
Nitrarna direktiva	12.030,2	31.743,8	263,9
- investicije (prilagajanje standardu)	650 EUR/GVŽ	:	:
- živinoreja (izvajanje standarda)	211 EUR/GVŽ	:	:
- rastlinska pridelava (izvajanje standarda)	36 EUR/ha	:	:
Zdravstveno varstvo kmetijskih rastlin	182 EUR/gospodarstvo	275,6	1.115,6
Varnost in zdravje pri delu		593,6	3.079,7
- prvi delavec	969 EUR/delavca	:	:
- drugi in naslednji delavci	274 EUR/delavca	:	:
EU standardi, skupaj	12.899,4	35.939,2	278,6

Vir: ARSKTRP

4.2.2 Enotni programski dokument 2004-2006

Enotni programski dokument 2004-2006 (EPD), skupaj s Programskim dopolnilom Republike Slovenije za obdobje 2004-2006 določa, kako bo Slovenija v skladu s svojo dolgoročno strategijo in cilji porabila razpoložljiva sredstva iz strukturnih skladov, kohezijskega sklada in nacionalnega proračuna. Kmetijstvo je v EPD obravnavano v okviru 3. prednostne naloge Prestrukturiranje kmetijstva, gozdarstva in ribištva, za katero je v obdobju 2004-2006 namenjeno skupaj 49,5 milijona evrov. Najpomembnejši cilji ukrepov v okviru tega dokumenta so:

- povečati konkurenčnost kmetijsko-živilskega, gozdarskega in ribiškega sektorja,
- ustvariti pogoje za doseganje enakovredne ravni dohodka kmetijskega prebivalstva,
- ohranjanje vzorce poseljenosti in gospodarsko prestrukturirati podeželska območja,
- trajnostna raba naravnih virov,
- varstvo okolja na podeželju in ohranjanje naravnih virov.

Kmetijsko strukturni ukrepi v EPD 2004-2006 so sofinancirani iz usmerjevalnega dela evropskega kmetijskega sklada, preostanek pa iz nacionalnega proračuna. Delež javnih sredstev, ki jih zagotovi Slovenija, znaša 50%. Sredstva se letno razdelijo na podlagi javnih razpisov, ki jih objavi Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja.

V okviru 3. prednostne naloge prestrukturiranje kmetijstva, gozdarstva in ribištva se v obdobju 2004-2006 izvaja 7 ukrepov. Od tega se en ukrep nanaša na področja gozdarstva (naložbe v gozdove za izboljšanje gospodarske in ekološke vrednosti gozdov), dva na področje ribištva (posodobitev obstoječih plovil in mali priobalni ribolov; ribogojstvo, predelava in trženje), s področja kmetijstva pa se izvajajo 4 ukrepi:

- izboljšanje predelave in trženja kmetijskih proizvodov,
- naložbe v kmetijska gospodarstva,
- diverzifikacija kmetijskih dejavnosti in dejavnosti, ki so blizu kmetijstvu,
- trženje kakovostnih kmetijskih in živilskih proizvodov.

Tretji javni razpis za pridobitev nepovratnih sredstev iz strukturnih skladov za vseh sedem ukrepov s področja kmetijstva in ribištva je bil objavljen že v letu 2005 (Ur. l. RS št. 89/05), leta 2006 pa je bil objavljen še četrti javni razpis (Ur.l. št. 45/06) za tri ukrepe s področja kmetijstva in en ukrep s področja ribištva. Za vse ukrepe EPD s področja kmetijstva je bilo na 3. in 4. javnem razpisu odobrenih 417 vlog, od tega dve tretjini za ukrep naložbe v kmetijska gospodarstva in ena četrtnina za ukrep diverzifikacija kmetijskih dejavnosti.

V letu 2006 se je precej izboljšalo razmerje med prispelimi in odobrenimi vlogami, saj je bila več kot polovica prispelih vlog tudi odobrenih. V letih 2004 in 2005 je bila odobrena le vsaka tretja vloga.

Preglednica 33: Število prispelih in odobrenih vlog s področja kmetijstva v okviru javnih razpisov EPD; 2004-2006

	2004		2005		2006	
	Prispele vloge	Odobrene vloge	Prispele vloge	Odobrene vloge	Prispele vloge	Odobrene vloge
Izboljšanje pridelave in trženja	33	10	38	16	51	27
Naložbe v kmetijska gospodarstva	247	68	263	62	545	275
Diverzifikacija kmetijskih dejavnosti	54	32	94	66	133	103
Trženje kakovostnih kmetijskih in živilskih proizvodov	11	7	15	14	12	12
SKUPAJ	345	117	410	158	741	417

Vir: MKGP

Skupaj je bilo v obdobju 2004-2006 odobrenih 692 vlog. Od tega je bila več kot polovica vseh vlog odobrena za ukrep naložbe v kmetijska gospodarstva (59%), za kar je bilo namenjeno 37% vseh odobrenih sredstev. Po številu vlog mu sledi ukrep diverzifikacija kmetijskih dejavnosti, kjer je bila odobrena 201 vloga in namenjeno 23% vseh sredstev. Največ denarja je bilo odobreno za ukrep izboljšanje pridelave in trženja kmetijskih proizvodov (38%), ki je namenjen živilsko-predelovalni industriji. Skupaj je bilo v okviru tega ukrepa odobrenih 53 vlog. Za ukrep trženje kakovostnih kmetijskih in živilskih proizvodov je bilo odobreno skupaj 33 vlog, ki so predstavljale 1% vseh sredstev.

Skupaj so bila do konca leta 2006 v okviru Enotnega programskega dokumenta za vse štiri ukrepe s področja kmetijstva in živilstva odobrena sredstva v višini 47 milijonov evrov, kar predstavlja 110% vseh razpoložljivih sredstev, opredeljenih v Enotnem programskem dokumentu 2004-2006 za te ukrepe. Podrobnejši pregled stanja vlog, prispelih na javne razpise in obsega sredstev po ukrepih in namenih v okviru EPD je podan v prilogi 41.

Preglednica 34: Razpoložljiva, odobrena in izplačana sredstva za kmetijstvo v okviru EPD 2004-2006 skupaj in v letu 2006

UKREP	Razpoložlj. sredstva (2004-2006) (000 EUR)	Odobrena sredstva (000 EUR)		Število vlog skupaj		Odobrena sredstva glede na razpoložlj. skupaj do 31.12.06	Izplačano (000 EUR)		
		Skupaj do 31.12.06	V letu 2006	Prispele	Odobrene		Skupaj do 31.12.06	V letu 2006	V deležu od vseh odobrenih sredstev
Izboljšanje pridelave in trženja	18.169,1	18.037,5	8.334,5	122	53	99%	9.450,8	5.776,8	52%
Naložbe v kmetijska gospodarstva	14.244,7	17.570,2	11.389,2	1.055	405	123%	5.705,0	3.336,3	32%
Diverzifikacija kmetijskih dejavnosti	9.496,5	10.672,2	5.383,0	281	201	112%	6.145,5	3.677,0	58%
Trženje kakovostnih kmetijskih in živilskih proizvodov	823,9	688,1	321,5	38	33	84%	352,9	198,7	51%
SKUPAJ	42.734,2	46.968,0	25.428,8	1.496	692	110%	21.654,2	12.988,7	46%

Vir: MKGP

Do konca leta 2006 je bilo skupaj izplačano skoraj 22 milijonov evrov, to je 46% vseh odobrenih sredstev. Skupno realizacijo skoraj v celoti predstavljajo izplačila sredstev, ki so bila odobrena na prvih treh javnih razpisih, saj je bil v okviru četrtega javnega razpisa izplačan samo del sredstev za ukrep diverzifikacija kmetijskih dejavnosti.

Leta 2006 je bilo opravljeno tudi vmesno vrednotenje 3. prednostne naloge Enotnega programskega dokumenta, katere cilj je bil izboljšanje kakovosti in relevantnosti ukrepov ter njihovo učinkovitejše izvajanje. Ključna ugotovitev vmesnega vrednotenja je, da so ukrepi, ki se izvajajo primerni, vendar bi bila pri nekaterih potrebna vsebinska nadgradnja in smiselna prilagoditev meril za izbor. Prevladuje mnenje, da je razpisna dokumentacija preobsežna, roki trajanja razpisov pa prekratki. Veliko je tudi nejasnosti v zvezi z davčno zakonodajo in nepovratnimi sredstvi javnih skladov. Delo institucij, ki so vključene v pripravo in izvajanje ukrepov, je na splošno dobro ocenjeno.

Iz analize vmesnega vrednotenja izhaja, da je število odobrenih projektov glede na ciljne vrednosti programa v glavnem zadovoljivo, vendar bi bilo smiselno razmisliti tudi o različnih merilih glede na velikost in namen investicije ter podaljšanju rokov za prijavo na razpise, kar bi omogočilo boljšo kakovost pripravljenih projektov in s tem večjo učinkovitost črpanja javnih sredstev.

4.2.3 Program SAPARD

V okviru predpristopne pomoči programa SAPARD, katerega cilj je bil izboljšava proizvodnih struktur v kmetijstvu in živilskopredelovalni industriji (ukrepa: naložbe v kmetijska gospodarstva ter naložbe v živilskopredelovalno industrijo) ter gospodarska diverzifikacija in izboljšava podeželske infrastrukture (ukrepa: gospodarska diverzifikacija na kmetijah ter razvoj in izboljšanje infrastrukture na podeželju) so se v letu 2006 zaključevali projekti in poravnave obveznosti, prevzete v preteklih letih.

Preglednica 35: Pregled števila sklenjenih pogodb, prevzetih obveznosti in izplačil po ukrepih v okviru programa SAPARD skupaj in v letu 2006

UKREP	Razpoložljiva sredstva (2000–2003) (000 EUR)	Odobrena sredstva do 31.12.06 (000 EUR)	Število pogodb		Delež vseh prevzetih obveznosti do 31.12.2006	Izplačano (000 EUR)		
			Skupaj do 31.12.06	Zaključenih		Skupaj do 31.12.06	V letu 2006	V deležu od vseh prevzetih obveznosti
Naložbe v kmetijska gospodarstva	13.797	15.246	406	406	111%	15.219	309	100%
Naložbe v predelavo in trženje kmetijskih in ribiških proizvodov	15.768	16.585	32	32	105%	16.584	81	100%
Gospodarska diverzifikacija na kmetiji	5.519	5.580	85	84	101%	5.514	436	99%
Razvoj in izboljšanje infrastrukture na podeželju	4.702	4.793	36	36	102%	4.794	167	100%
- od tega od obresti programa	165							
Skupaj ukrepi	39.786	42.204	559	558	107%	42.111	993	100%
Tehnična pomoč	296	99	3	3	33%	99	0	100%
SKUPAJ SAPARD	40.082	42.303	562	561	106%	42.210	993	100%

Vir: MKGP/ARSKTRP

Skupna razpoložljiva javna sredstva za 4 osnovne ukrepe programa SAPARD in podporni ukrep tehnična pomoč so po letnih sporazumih znašala 40 milijonov evrov. Delež sofinanciranja s strani EU je predstavljal 66,6%, razliko pa je zagotavljal državni proračun. ARSKTRP je v letih 2002 in 2003 objavila 4 javne razpise in na njihovi podlagi z upravičenci do vstopa v EU (do 30.4.2004) sklenila pogodbe o izvajanju in financiranju projektov v višini 43 milijonov evrov, ki so bile praviloma večletne in so segle do konca leta 2006. V procesu izvajanja se je višina odobrenih sredstev zmanjšala zaradi odstopov od pogodb (v letu 2006 1 odstop na ukrepu 2) in nižjih stroškov izvedbe projektov.

V celotnem obdobju izvajanja programa SAPARD je bilo izvedenih 558 projektov. Največ je bilo naložb na kmetijska gospodarstva (73%), za kar je bilo porabljeno 36% sredstev. Glede na vrsto proizvodnje je bila najbolj zastopana govedoreja s 319 naložbami, sledi ji prašičereja (50 naložb), pridelava vrtnin in jagodičevja (24 naložb) in reja drobnice (13 naložb). Največ naložb je bilo namenjeno nakupu kmetijske mehanizacije (355), sledijo jim naložbe v zgradbe (45) in opremo (6).

Ukrep Naložbe v predelavo in trženje kmetijskih in ribiških proizvodov je bil namenjen povečanju konkurenčnosti živilskopredelovalne industrije. V okviru tega ukrepa so se spodbujale investicije v adaptacijo proizvodnih objektov in modernizacijo opreme ter uvedbo

novih tehnologij. Izvedenih je bilo 32 projektov, za kar je bilo porabljenih 39% vseh odobrenih sredstev. Glede na sektor predelave je bilo 18 investicij v predelavo mesa, 13 investicij v predelavo mleka in mlečnih izdelkov in 1 investicija v ribištvo.

V okviru ukrepa Gospodarska diverzifikacija na kmetiji so bile naložbe namenjene izgradnji ali obnovi prostorov, ter nakupu opreme za opravljanje turistične dejavnosti in domače obrti na kmetijskih gospodarstvih. Za ta ukrep je bilo porabljenih 13% sredstev. Izvedenih je bilo 79 projektov za opravljanje turizma na kmetiji, kjer so prevladovala investicije v zgradbe, 5 projektov je bilo na področju rekreacije in samo 1 projekt za nabavo opreme za opravljanje tradicionalne domače obrti.

Razvoj in izboljšanje infrastrukture na podeželju je četrti ukrep, ki se je izvajal v okviru programa SAPARD, zanj pa je bilo porabljenih 11% vseh odobrenih sredstev. Sredstva za razvoj in izboljšanje infrastrukture na podeželju vključujejo tudi vsa sredstva od obresti na evro računu. Sredstva so se dodeljevala za izboljšanje preskrbe s pitno vodo (34 projektov) in za izgradnjo tematskih poti (2 projekta).

Do konca leta 2006 so bile prevzete obveznosti praktično v celoti tudi izplačane. Razlika med prevzetimi obveznostmi in skupno vrednostjo programa iz sklenjenih letnih sporazumov se je financirala iz za ta namen predvidenih sredstev v okviru Programa razvoja podeželja 2004-2006 (v višini 6% skupne vrednosti).

Podrobnejši pregled stanja vlog, prispelih na javne razpise programa SAPARD in obsega izboljšanih in novih kapacitet, ki so bile podprte v okviru programa SAPARD, je razviden iz preglednic v prilogah 42 do 47.

4.2.4 Drugi programi in ukrepi

Vinogradništvo

Po vstopu v EU je dotedanji program obnove vinogradov zamenjal program prestrukturiranja vinogradniških površin, pridelovalci pa lahko uveljavljajo tudi podporo za trajno opustitev vinogradov. V letu 2006 je ARSKTRP prejela 496 zahtevkov za prestrukturiranje vinogradniških površin in izplačala podporo v skupni višini 2,4 milijona evrov (za 304 ha vinogradov). Prispelo je tudi 10 vlog za podporo za trajno opustitev vinogradniške pridelave, od katerih je bila ena v letu 2006 tudi izplačana. Prestrukturiranje vinogradov v celoti financira jamstveni sklad EU. Poleg tega so bile iz proračuna 2006 v manjšem obsegu izplačane tudi še zaostale obveznosti za obnovo vinogradov, ki so še del predpristopne nacionalne politike.

Preglednica 36: Izplačane podpore za obnovo in prestrukturiranje vinogradov; 2005 in 2006

	Izplačano (000 EUR)		Indeks 2006/05
	2005	2006	
Obnova in prestrukturiranje vinogradov	4.357,2	2.401,0	55,1
Obnova vinogradov (nacionalni ukrep; del PP 6636)	1.445,5	63,4	4,4
Prestrukturiranje vinogradov (EU ukrep; PP 2076)	2.911,8	2.336,8	80,3
Podpora za trajno opustitev vinogradniške pridelave	-	0,8	-

Vir: MKGP

Čebelarstvo

V čebelarstvu sta se, podobno kot v letu 2005, izvajala dva ukrepa podpor. Podpore so bile namenjene programu za izboljšanje splošnih pogojev za čebelarjenje ter proizvodnjo in trženje medu ter evidentiranju lastnosti, osnovni odbiri in menjavi čebeljih matic kranjske čebele.

Preglednica 37: Izplačane podpore za čebelarstvo; 2005 in 2006

	Izplačano (000 EUR)		Indeks 2006/05
	2005	2006	
Čebelarstvo	1.200,3	1.208,7	100,7
Program ukrepov v čebelarstvu (PP 9863, PP 9881)	411,8	506,2	122,9
Kranjska čebela (nacionalni ukrep; PP 2094)	788,4	702,6	89,1

Vir: MKGP

Ukrepe za ohranjanje kranjske čebele v celoti financira nacionalni proračun, medtem ko je program ukrepov v čebelarstvu 50-odstotno sofinanciran s strani EU. Program je usklajen z evropskimi ukrepi, zajema pa predvsem investicije v čebelarsko in didaktično opremo, usposabljanje čebelarjev, svetovalno službo, investicije v vzrejališča matic ter analize kakovosti medu.

Drugi nacionalni ukrepi

Čeprav so z vstopom v EU večino nacionalnih ukrepov kmetijske strukturne politike prevzeli novi programi, ki so sofinancirani iz skupnih skladov, so se nekateri ukrepi ohranili tudi še v okviru nacionalnega programa, ki se v celoti financira iz nacionalnega proračuna.

V letu 2006 so bili objavljeni novi javni razpisi in izplačana sredstva za enkratne podpore mladim kmetom ob prevzemu kmetije, za podpore sanaciji kmetijskih gospodarstev zaradi naravnih in drugih izjemnih pojavov, za zemljiške operacije (komasacije, hidromelioracije, vzdrževanje melioracijskih sistemov), v manjšem obsegu pa tudi za vertikalne ukrepe razvoja in prilagajanja podeželskih območij (inovativni programi za razvoj podeželskih ekonomij; ekonomska diverzifikacija podeželja). Precejšnja sredstva so bila ponovno namenjena podpori združevanju, promociji in trženju (tržne organizacije proizvajalcev vina, pospeševanje prodaje, stanovsko in interesno povezovanje).

Preglednica 38: Izplačane podpore v okviru nacionalnih ukrepov politike razvoja podeželja; 2005 in 2006

	Izplačano (000 EUR)		Indeks 2006/05
	2005	2006	
Programi podpor za prestrukturiranje in prenovo kmetijske proizvodnje (PP 5538)	2.391,6	3.487,3	145,8
- Enkratne podpore mladim kmetom	2.067,4	3.336,9	161,4
- Pomoč za nadomestilo škode ob izrednih dogodkih (sanacija)	314,7	150,4	47,8
- Prestrukturiranje zadrug	6,5	-	-
- Naprava nasadov jagod	2,4	-	-
- Operativni odhodki (priprava in izvedba razpisov, strokovne podlage)	0,6	-	-
Programi podpor za prestrukturiranje živilstva (PP 5853)	9,7	-	-
Hidromelioracije kmetijskih zemljišč - investicije (del PP 1494)	339,9	299,8	88,2
Akumulacije, namakanje, osuševanje	544,3	403,7	74,2
- Vzdrževanje melioracijskih sistemov (PP 8227)	304,0	3,6	1,2
- Hidromelioracije kmetijskih zemljišč - oprativni odhodki (del PP 1494)	134,8	216,7	160,8
- Vzdrževanje akumulacije Vogršček (PP 2436)	105,5	183,4	173,8
Komasacije	1.040,3	1.423,6	136,8
- Komasacije in sanacija nedokončanih komasacij (PP 2430)	1.036,2	1.420,5	137,1
- Komasacijske pritožbe (PP 8745)	4,1	3,1	74,6
Podpore ekonomski diverzifikaciji podeželja (PP 2470)	199,6	262,6	131,6
Inovativni programi za razvoj podeželskih ekonomij (PP 2429)	28,0	344,6	1230,2
Pospeševanje prodaje (PP 1473)	524,4	404,0	77,0
Strokovne prireditve, stanovsko in interesno povezovanje (PP 2556)	187,5	210,1	112,0
Državno in svetovno tekmovanje v oranju (PP 6159)	-	45,9	-
Tržne organizacije proizvajalcev (del PP 2242)	1.775,6	1.837,0	103,5

Vir: MKGP

V okviru programa podpor za prestrukturiranje in prenovo kmetijske proizvodnje sta se v letu 2006 izvajala dva ukrepa. Ukrepi pomoči mladim kmetom za prevzem kmetij je namenjen izboljšanju starostne strukture in socialnega položaja na kmetijskih gospodarstvih.

Upravičenci lahko pridobijo nepovratna sredstva za delno pokrivanje stroškov, ki so nastali s prevzemom kmetijskega gospodarstva. Kot opravičljivi stroški se priznajo notarski in sodni stroški, stroški priprave dokumentacije, izplačilo dednih deležev in stroški sodnih cenilcev. Najvišja višina enkratne finančne pomoči lahko znaša 16.274 evrov na upravičenca in se dodeli na podlagi doseženih točk in kriterijev, ki so določeni v javnem razpisu (Ur.l. RS, št. 88/06). V letu 2006 je za ta ukrep prispelo 274 vlog, od katerih je bilo odobrenih 248 v skupni višini 2,2 milijona evrov. Drugi ukrep v okviru tega programa je pomoč za nadomestilo škode, ki so jo povzročile naravne nesreče ali izjemni pojavi. Na javni razpis je prispelo 51 vlog, odobrenih pa jih je bilo 28. Vsa razpoložljiva razpisana sredstva so bila v letu 2006 odobrena in tudi izplačana.

V letu 2006 se je v okviru zemljiških operacij nadaljevalo izvajanje komasacij (priloga 48), katerih cilj je izboljšanje posestne strukture kmetijskih zemljišč in razvoj podeželskih naselij. Objavljen je bil skupni javni razpis za dodelitev nepovratnih sredstev za izvedbo komasacij za leti 2006 in 2007 (Ur.l. RS, št. 49/06). Na sedmih komasacijskih območjih (Motvarjevci, Podgora, Berkovci, Šalovci 8, Dravsko polje II, Ptujsko polje I in Brije) so bile sklenjene pogodbe za izvedbo komasacij na skupni površini 1.132 ha v skupni vrednosti 1,6 milijonov evrov. V okviru ukrepa hidromelioracije kmetijskih zemljišč so bila v letu 2006 sredstva namenjena za sanacijo, vzdrževanje in redno delovanje hidromelioracijskih sistemov.

V letu 2006 so se nadaljevale tudi aktivnosti, povezane z izdelavo oziroma dopolnitvijo razvojnih programov podeželja, ki temeljijo na izkoriščanju endogenih razvojnih potencialov in aktivni vlogi lokalnega prebivalstva. Namen teh aktivnosti je priprava na vzpostavitev Lokalnih akcijskih skupin (LAS), ki bodo v naslednjem programskem obdobju izvajale lokalne razvoje strategije po načelih LEADER. Sektor za strukturno politiko in podeželje na MKGP je v ta namen v letu 2006 organiziral delavnico za upravljavce obstoječih razvojnih programov podeželja in predstavnike občin, kjer so bile predstavljene smernice za oblikovanje Lokalnih akcijskih skupin v okviru programa razvoja podeželja 2007-2013 ter os LEADER.

Na javni razpis za ukrep podpore inovativnim programom za razvoj podeželskih ekonomij, ki je bil objavljen že v letu 2005 (Ur.l. RS št. 71 in 72/05) je prispelo 8 vlog za izdelavo novih razvojnih programov podeželja in 23 vlog za dopolnitev že obstoječih. 21 občin ni pristopilo k izdelavi razvojnih programov podeželja. Vse občine, ki so pristopile k izdelavi oziroma dopolnitvi razvojnih programov podeželja so morale v letu 2006 izdelati poročilo o izvedenih aktivnostih, ki je bilo pogoj za sofinanciranje s strani MKGP.

V letu 2006 so se nadaljevali tudi vsi spremljajoči ukrepi, ki v glavnem predstavljajo podporo združevanju in trženju. Največ sredstev je bilo porabljeno za podporo razvojno promocijskim aktivnostim organizacij proizvajalcev vina. ARSKTRP je v letu 2006 prejela 48 zahtevkov dvanajstih organizacij proizvajalcev vina. Upravičencem je bila odobrena in izplačana podpora v skupni višini 1,8 milijona evrov.

V letu 2006 je bil objavljen javni razpis za sofinanciranje pospeševanja prodaje kmetijskih pridelkov in živil, katerega predmet je bila izvedba kampanje za informiranje in promocijo mleka in mlečnih izdelkov ter mesa in mesnih izdelkov ter organizacija kmetijsko živilskih sejmov.

Podpora strokovnim prireditvam, stanovskemu in interesnemu povezovanju je namenjena spodbujanju združevanja in organiziranosti civilne iniciative in nevladnih organizacij na področju kmetijstva. Sredstva so se tudi v letu 2006 dodeljevala na osnovi javnega razpisa, za nekatere nevladne organizacije pa neposredno na osnovi letnega programa (Zveza kmetov Slovenije, Zveza podeželske mladine, Sindikat kmetov Slovenije). Sofinancirajo se predvsem aktivnosti povezane z izobraževanjem in usposabljanjem, pripravo promocijskega gradiva in predstavitev in sodelovanjem teh društev na različnih sejmih in razstavah.

4.3 Zemljiška politika

4.3.1 Varstvo kmetijskih zemljišč pred spreminjanjem namembnosti

Prikaz in ocena stanja

Med evropskimi državami sodi Slovenija nedvomno v krog držav z najbolj neugodnim kmetijskim prostorom: več kot 3/4 kmetijskih zemljišč se nahaja v območjih, kjer so zaradi izrazite reliefne razčlenjenosti, neugodnih klimatskih in talnih razmer ter oddaljenosti in težje dostopnosti proizvodne sposobnosti kmetijstva skromnejše, pridelava pa dražja. Zaradi prevladujočega travinja so kmetije v teh območjih večinoma usmerjene v živinorejo. Neugodne okoliščine za kmetijsko dejavnost pa so tudi v ravninskih predelih, saj v Sloveniji 3/5 prebivalstva živi v najgostejše naseljenih, prostorsko omejenih ravninskih območjih, kjer je zato močno povečan pritisk urbanizacije in ne kmetijskih gospodarskih dejavnosti na kmetijska zemljišča, ki so prav v teh območjih praviloma med najboljšimi v državi. Zato se konflikti med kmetijstvom in urbani ter gospodarskimi razvojnimi interesi pojavljajo pretežno le za najkakovostnejša kmetijska obdelovalna zemljišča najvišjih kategorij ob mestih in naseljih.

Spremembo namembnosti je kmetijstvo v preteklosti spremljalo na podlagi sprememb in dopolnitev prostorskih sestavin občinskih planov ter po vplačani odškodnini v lokacijskih postopkih. Po sprejetju zakona o varstvu kmetijskih zemljišč pred spreminjanjem namembnosti v letu 1982 in po uskladitvi prostorskih planskih aktov občin in republike s predpisi o varstvu kmetijskih zemljišč, se je letni obseg spreminjanja namembnosti kmetijskih zemljišč postopno zmanjševal od prvotnih 900-1.200 ha v letih pred 1982, na 400-500 ha v letih med 1982-1989. Po ukinitvi Kmetijskih zemljiških skupnosti, t.j. od leta 1990 dalje, tega podatka v občinah nihče več ne vodi, vendar opažamo, da se je z ustanovitvijo novih občin ponovno močno povečal pritisk na spreminjanje namenske rabe varovanih kmetijskih zemljišč v urbane namene. Pri tem je zlasti zaskrbljujoče to, da gre v pretežni meri za poseganja na kmetijska zemljišča brez proučene razvojne vizije.

Preglednica 39: Predlogi občin za spremembo namembnosti najboljših kmetijskih zemljišč v Sloveniji, 1995-2004

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004*
Predlagano v ha	140,94	224,57	803,16	976,84	837,99	1.650,45	1.079,55	2.384,90	1.441,40	2.641,90

*podatek predstavlja površine, predlagane do julija 2004

Vir: DP pri MOP in MKGP

Čeprav se podatki v zgornji preglednici nanašajo na vse predložene izjemne posege na najboljša kmetijska zemljišča in ne na končni, usklajeni obseg spremembe njihove namembnosti, podatki nedvomno kažejo na odnos do varstva kmetijskih zemljišč v občinah. Pri tem je potrebno poudariti, da večina posegov ni namenjena dejavnostim, ki bi prispevale h gospodarskemu razvoju občin, ampak gre pretežno za individualno, v prostoru razpršeno stanovanjsko gradnjo. Kljub temu, da podatkov o zmanjševanju površine kmetijskih zemljišč ni mogoče interpretirati le kot izgubo zemljišč zaradi urbanega razvoja, vsi podatki nedvomno kažejo, da narašča pritisk na življenjsko pomembno in za pridelovanje hrane nenadomestljivo naravno dobrino.

Aktivnosti na področju varstva kmetijskih zemljišč v letu 2006

Ministrstvo v letu 2006 ni obravnavalo konkretnih predlogov posegov občin na kmetijska zemljišča, saj so bile občine pri pripravi svojih prostorskih aktov še v fazi pridobivanja smernic. Iz gradiv za pridobitev smernic (programov priprave in kartografskih prilog) pa je razviden pritisk urbanizacije na "najboljša kmetijska zemljišča" tudi za namene, ki jih Zakon o kmetijskih zemljiščih (Ur.l. RS, št. 55/03 in Zakon o urejanju prostora (Ur.l. RS, št. 110/02, 8/03-popr.) ne dopuščata in tudi v primerih, ko so v neposredni bližini manjvredna kmetijska

ali gozdna zemljišča, ki bi jih bilo mogoče vključiti v razvojne načrte. Nove občine so pri teh zahtevah v mnogih primerih premalo strokovne in nekritične. Vendar se pritisk za spremembo namenske rabe "najboljših kmetijskih zemljišč" v individualno stanovanjsko gradnjo (pogosto tudi razpršeno), nadaljuje. Spremembo na tem področju predstavlja določba iz Odloka o spremembah in dopolnitvah planskih aktov Republike Slovenije (Ur.l. RS, št. 11/99), ki je uvrstil tudi poselitev med obvezna republiška izhodišča, kar z vidika varstva kmetijskih zemljišč pomeni, da se preverja z vidika urbanistične in kmetijske politike tudi ustreznost posegov na "druga kmetijska zemljišča", vendar bodo učinki te spremembe opazni postopno v naslednjih letih.

Zadeve v zvezi z prostorskim načrtovanjem urejajo Zakon o urejanju prostora, Odlok o strategiji prostorskega razvoja Slovenije (Ur.l. RS, št. 76/04), Uredba o prostorskem redu Slovenije (Ur.l. RS, št. 122/04) ter številni podzakonski predpisi. V letu 2006 je Ministrstvo za okolje in prostor pristopilo k pripravi Zakona o prostorskem načrtovanju in pripravilo osnutek zakona. Cilj zakona je odpraviti slabosti dosedanje zakonodaje, ki se nanašajo na prostorsko načrtovanje, opredeljene v treh vsebinskih sklopih:

- vrste prostorskih aktov, njihove vsebine in razmerja med posameznimi prostorskimi akti (sistem prostorskih aktov),
- postopki njihovega sprejemanja ter vprašanje presoje njihove okoljske ustreznosti,
- evidence o stanju prostora.

Ministrstvo je sodelovalo s predlogi in pripombami v postopku priprave in sprejemanja zakona.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je na podlagi 29. člena Zakona o urejanju prostora in zato, da bi že pred začetim postopkom priprave strategije in reda lokalne skupnosti upoštevale predpise o varstvu kmetijskih zemljišč in obvezno izhodišče za področje kmetijstva - "najboljša kmetijska zemljišča", sodelovalo z občinami ter jim predhodno posredovalo usmeritve za pripravo strategij prostorskega razvoja in prostorskih redov.

V letu 2006 je ministrstvo posredovalo pogoje in usmeritve za pripravo strategije prostorskega razvoja 50 občinam: Ajdovščina, Bled, Brezovica, Brežice, Bohinj, Borovnica, Cerknica, Dobropolje, Dobrova – Polhov Gradec, Dolenjske Toplice, Gorenja vas – Poljane, Gornja Radgona, Grosuplje, Ivančna Gorica, Idrija, Izola, Jesenice, Jezersko, Kamnik, Kranj, Laško, Litija, Ljubljana, Loška Dolina, Medvode, Naklo, Oplotnica, Podčetrtek, Polzela, Prebold, Postojna, Rače – Fram, Radeče, Radovljica, Ravne na Koroškem, Ruše, Slovenske Konjice, Starše, Šmartno pri Litiji, Tolmin, Trbovlje, Velenje, Velike Lašče, Vitanje, Vojnik, Zreče, Žalec, Železniki, Žiri in Žirovnica.

V letu 2006 je ministrstvo posredovalo pogoje in usmeritve za pripravo prostorskega reda 41 občinam: Ajdovščina, Braslovče, Brezovica, Brežice, Bohinj, Dobropolje, Dobrova – Polhov Gradec, Dolenjske Toplice, Idrija, Jesenice, Jezersko, Kamnik, Kranj, Kranjska Gora, Laško, Litija, Ljubljana, Loška Dolina, Lukovica, Medvode, Naklo, Novo mesto, Postojna, Oplotnica, Rače – Fram, Radovljica, Ravne na Koroškem, Rogaška Slatina, Ruše, Slovenske Konjice, Sežana, Starše, Šmartno pri Litiji, Tolmin, Trbovlje, Velenje, Velike Lašče, Vitanje, Zreče, Žalec in Železniki.

Ministrstvo je v letu 2006 izdalo mnenje o upoštevanju smernic za SPRO le za občino Trzin. Sodelovalo je s predhodnimi pogoji, soglasji in mnenji v številnih postopkih sprejemanja lokacijskih načrtov, predvidenih v strategiji prostorskega razvoja Slovenije: infrastrukturnih objektov, posameznih odsekov avtoceste, obvoznih cest, energetskih objektov ipd. V postopkih sprejemanja državnih lokacijskih načrtov je ministrstvo izdalo 23 mnenj, 35 usmeritev in 12 stališč. Poleg tega je ministrstvo dalo tudi 70 odgovorov in pojasnil občinam in posameznikom v zadevah, ki so se nanašale na spremembe namenske rabe kmetijskih zemljišč in spremembe prostorskih aktov.

V skladu z okoljsko zakonodajo ministrstvo z izdajo mnenj sodeluje tudi v postopkih celovite presoje vplivov na okolje ter v postopkih presoje vplivov na okolje in pridobitve okoljevarstvenega soglasja. Ministrstvo je izdalo 31 mnenj o okoljskem poročilu in njegovi reviziji ter mnenj o sprejemljivosti vplivov izvedbe planov v okolje v postopkih celovite presoje vplivov na okolje. V postopkih presoje vplivov na okolje v okviru pridobitve okoljevarstvenega soglasja pa je ministrstvo izdalo 4 mnenja.

Zakonska ureditev in problematika izvajanja varstva kmetijskih zemljišč

Veljavni zakon o kmetijskih zemljiščih varuje kmetijska zemljišča v Sloveniji z dvema osnovnima ukrepoma. Zakon določa in razvršča kmetijska zemljišča med "najboljša kmetijska zemljišča" in "druga kmetijska zemljišča". Obe območji kmetijskih zemljišč se določata oziroma sta določeni v prostorskih aktih Republike Slovenije in lokalnih skupnosti. Zakon o urejanju prostora v povezavi z 2. členom Zakona o kmetijskih zemljiščih nadalje določa, da je najboljšim kmetijskim zemljiščem mogoče spreminjati namembnost le izjemoma za nekatere, točno določene namene, če ni mogoče uporabiti zemljišč, ki jih ne uporabljamo za kmetijske namene oziroma so slabše kakovosti. S tem ukrepom naj bi že v fazi planiranja namenske rabe zemljišč zagotovili varovanje zlasti najboljših kmetijskih zemljišč in dolgoročno stabilnost in možnost pridelave hrane.

Z ustanovitvijo novih občin nastaja na področju varstva kmetijskih zemljišč vrsta novih problemov, ki povečujejo in otežujejo delo pri spreminjanju prostorskih aktov in pri uveljavljanju varstva kmetijskih zemljišč:

- obseg dela se je močno povečal, namesto 60 sedaj nastopa 210 občin (njihovo število pa se bo še večalo) in s tem je postala prostorska politika močno neenotna in razdrobljena;
- z ustanovitvijo novih občin se je močno povečal interes za spreminjanje namembnosti kmetijskih zemljišč za pozidavo z individualnimi stanovanjskimi gradnjami, kljub temu, da demografski in drugi kazalci marsikje kažejo na stagnacijo ali celo na depopulacijo; razlog je po eni strani povečevanje števila gospodinjstev, po drugi pa tudi povečan interes za prodajo kmetijskih zemljišč zaradi opuščanja obdelovanja;
- v občinah vselej ne spoštujejo Odloka o spremembah in dopolnitvah prostorskih sestavin dolgoročnega in srednjeročnega družbenega plana Republike Slovenije (Ur. l. RS, št. 11/99), ki je v točki 3.4.6.1. zaostril kriterije za utemeljevanje predlogov za širitev stavbnih zemljišč (poselitve), na kar kaže povečan obseg predlogov za razpršeno stanovanjsko gradnjo; ta naj bi bila po predlogih občin (in pobudnikov) tam, kjer ima lastnik svoje kmetijsko zemljišče;
- nove občine praviloma nimajo zadostno zasedenih strokovnih služb, ne za področje prostorskega planiranja in tudi ne za kmetijstvo, zato prostorsko politiko prepuščajo urbanističnim izvajalskim organizacijam, ki v planih ponovno predlagajo stare izvedbene načrte, ki so jih predpisi o varstvu kmetijskih zemljišč v preteklosti odpravili in tudi niso skladni z novimi predpisi;
- čeprav je status novih občin bistveno drugačen od nekdanjih občin, zanje veljajo isti kriteriji kot za stare občine – s tem se je močno povečalo število naselij, ki iz naslova občinskega središča predlagajo izjemne posege na najboljša kmetijska zemljišča zaradi gradnje športnih objektov, tenis igrišč, stanovanjske gradnje in drugih posegov, ki ne predstavljajo za razvoj občine nujno potrebnih ustanov kot so na primer zdravstvene ustanove, vzgojno izobraževalne in varstvene ustanove, gasilski domovi, območja za oskrbne in storitvene dejavnosti in podobno.

Zaključimo lahko, da s stanjem pri varstvu kmetijskih zemljišč nikakor ne moremo biti zadovoljni. Glede na to, da so ustrezno rešena zemljiška vprašanja osnova za urejeno kmetijsko politiko in tudi politiko na področju nepremičnin, bo potrebno za to v naslednjih letih na ministrstvu nujno zagotoviti ustrezno kadrovsko in organizacijsko strukturo.

4.3.2 Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS

Upravljanje s kmetijskimi zemljišči

Skład kmetijskih zemljišč in gozdov RS je ustanovila Republika Slovenija leta 1993 z namenom, da upravlja in razpolaga s kmetijskimi zemljišči, kmetijami in gozdovi v lasti Republike Slovenije. Evidenca nepremičnin v upravljanju Sklada še ni dokončna. Za formaliziranje lastništva RS so potrebne sklenjene in v zemljiško knjigo vpisane pogodbe o prenosu ter zaključeni postopki denacionalizacije.

Preglednica 40: Stanje registra osnovnih sredstev Sklada po vrsti rabe zemljišč po podatkih zemljiškega katastra; 2004-2006

ha	31.12.2004	31.12.2005	31.12.2006
Njive	28.742	28.697	27.827
Vrtovi	22	22	21
Plantažni sadovnjaki	1.406	1.366	1.247
Sadovnjaki	2.666	2.513	2.406
Vinogradi	3.460	3.376	3.319
Hmeljišča	900	871	896
Travniki	31.054	31.091	30.839
Barjanski travniki	1.609	1.523	1.402
Pašniki	37.627	35.723	33.438
Trstičja	101	102	102
Gozdne plantaže	579	572	563
Kmetijska zemljišča skupaj	108.166	105.855	102.060
Gozdovi	255.026	258.301	247.339
Drugo	23.944	23.501	23.299
SKUPAJ ZEMLJIŠČA	387.136	387.657	372.699

Vir: SKZGRS (bilanca stanja) (vrsta rabe predstavlja katastrsko kulturo in ne dejansko stanje)

Prenosi zemljišč na Sklad se izvajajo na osnovi različnih zakonskih določil, in sicer 14. člena Zakona o Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov RS, 5. člena Zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij in 74. člena Zakona o zadrugah. Obenem teče tudi postopek prenosa iz Sklada na občine po zakonu o ponovni vzpostavitvi agrarnih skupnosti in vrnitvi njihovih pravic in premoženja, za nezazidana stavbna zemljišča pa v skladu s 57. členom Zakona o javnih skladih. V letu 2006 je bilo na Sklad prenesenih 1.221 ha zemljišč oz. 4.213 parcel. Za izvedbo tega prenosa je bilo pregledanih 3.337 ha zemljišč oz. 12.125 parcel ter sklenjenih 111 pogodb o prenosu.

Skład je zavezanec za vračilo kmetijskih zemljišč, kmetij in gozdov prejšnjim lastnikom v skladu s predpisi o **denacionalizaciji**, na podlagi spremenjenega 27. člena Zakona o denacionalizaciji pa je tudi zavezanec za vračilo nadomestnih zemljišč kot eni od možnih oblik vračanja podržavljenega premoženja v postopku denacionalizacije. V letu 2006 je Skład na osnovi denacionalizacije vrnil 15.075 ha zemljišč.

Na obseg zemljišč v upravljanju Sklada vpliva tudi **promet z zemljišči**. Skład izvaja pravni promet s kmetijskimi zemljišči, kmetijami in gozdovi v imenu RS in za njen račun, pri tem pa uveljavlja predkupno pravico v skladu z Zakonom o kmetijskih zemljiščih. Nakupi, prodaje in menjave se izvajajo v skladu s strategijo razvoja kmetijstva, v smislu povečevanja ekonomske varnosti kmetij in intenzivnosti kmetijske proizvodnje ter učinkovitejše rabe kmetijskih zemljišč in gozdov. Promet se vrši tudi v smislu izboljševanja posestne in parcelne strukture. Tako Skład skuša z odkupom in menjavo zemljišč, ki ležijo znotraj državnih kompleksov, tudi zaokroževati državne oziroma zasebne površine. S posebno pozornostjo Skład obravnava ponujena zemljišča v obmejnem pasu.

Skład kupuje zemljišča v skladu s svojim letnim finančnim načrtom. Odkupuje zemljišča, ki jih je mogoče oddati v zakup. Ponudba je v veliki meri vezana na ponudbo zemljišč denacionalizacijskih upravičencev. Kadar se kot kupci pojavijo kmetje sami, jim Skład pri nakupu ne konkurira. Poleg nakupov, s katerimi Skład zaokrožuje kmetijska gospodarstva, kupuje tudi zemljišča sredi kompleksov, ki so bila vrnjena v postopkih denacionalizacije.

Preglednica 41: Promet s kmetijskimi zemljišči in gozdovi ter vlaganja v letu 2006

	Prodaja			Nakup			Vlaganja*
	Površina (ha)	Cena (EUR/ha)	Vrednost (000 EUR)	Površina (ha)	Cena (EUR/ha)	Vrednost (000 EUR)	
Kmetijska zemljišča	256	30.698	7.850,5	312	7.448	2.325,8	
Gozdovi	170	11.454	1.947,5	408	2.541	1.037,2	
SKUPAJ	426	23.013	9.798,0	720	4.668	3.363,0	4.294,3

* vsa vlaganja v letu 2006: nakup zemljišč, vlaganja v gozdne ceste, materialne naložbe služb Sklada

Vir: SKZGRS

Postopki za **zakup kmetijskih zemljišč** so ustaljeni in dorečeni, v glavnem pa predstavljajo:

- vodenje evidence o prostih in zasedenih kmetijskih zemljiščih,
- pripravo javnih ponudb za oddajo prostih zemljišč v zakup,
- sprejemanje vlog zainteresiranih strank,
- odločanje o izbiri zakupnika,
- pripravo zakupne pogodbe,
- nadzor obdelave zakupljenih zemljišč,
- nadzor nad izpolnjevanjem drugih določil zakupne pogodbe (plačevanje zakupnine, odločitve o sodnih izvršbah, opominjanje in odpovedi zakupnih pogodb),
- opozarjanje na nepravilnosti in v končni fazi odpoved zakupne pogodbe v primeru hujših kršitev določil, ki so definirana v zakupni pogodbi,
- spremljanje denacionalizacijskih odločb in odpovedi oziroma osveževanje zakupnih pogodb zaradi denacionalizacije,
- pripravljanje dolgoročnih zakupnih pogodb v zvezi z izdanimi soglasji za obnovo trajnih nasadov.

V skladu z določilom zakupne pogodbe in tudi po Zakonu o kmetijskih zemljiščih, mora zakupnik le-ta obdelovati na predpisan način in kot dober gospodar. Merila za presojo ali zakupnik ravna kot dober gospodar so objavljena v Ur.l. RS, št. 81/02. V njih je na prvem mestu zapisano, da mora zemljišča redno obdelovati in vzdrževati, zagotavljati ohranjanje oz. izboljševanje rodovitnosti tal, ne sme povzročati erozije, zbitosti, skratka degradacije tal.

Sklad upravlja z 58.464 ha kmetijskih zemljišč sposobnih za kmetijsko obdelavo. Zaradi neusklajenosti katastra s stanjem v naravi se podatek razlikuje od podatkov uradnega katastra, po katerem Sklad razpolaga s 102.060 ha kmetijskih zemljišč.

Sklad je imel v letu 2006 sklenjenih 15.783 pogodb (zakupnih, brezplačnih in najemnih) za 54.186 ha kmetijskih zemljišč oziroma 153.055 parcel. V povprečju ima ena oseba v zakupu 3,4 ha zemljišč. 48 pravnih oseb ima v zakupu 23.262 ha zemljišč, v povprečju 484,6 ha na osebo. 15.735 kmetov oz. fizičnih oseb ima v zakupu 30.924 ha kmetijskih zemljišč, v povprečju 2,0 ha na osebo. V letu 2006 je bilo obnovljenih oz. na novo sklenjenih 2.505 pogodb za 22.422 ha kmetijskih zemljišč. S 356 ponodbami za zakup kmetijskih zemljišč je bilo z javnimi objavami ponujenih 4.338 ha kmetijskih zemljišč oz. 18.469 parcelnih delov. Zakupne pogodbe so sklenjene v skladu z Zakonom o kmetijskih zemljiščih.

Preglednica 42: Pregled števila pogodb Sklada; konec leta 2005 in 2006

	2005			2006		
	Število pogodb	Površina (ha)	Število parcel	Število pogodb	Površina (ha)	Število parcel
Zakupne pogodbe	15.629	51.355	142.364	15.661	50.963	146.282
Brezplačne pogodbe	18	3.043	6.266	17	3.012	6.266
Najemne pogodbe	102	214	509	105	211	507
POGODBE skupaj	15.749	54.612	149.139	15.783	54.186	153.055

Vir: SKZGRS

Prihodki od gospodarjenja s kmetijskimi zemljišči so bili realizirani v znesku 962, 34 mio SIT, od tega zakupnina fizičnih oseb v znesku 435,05 mio SIT, zakupnina pravnih oseb v znesku 500,16 mio SIT ter 27,13 mio SIT iz zakupnin iz preteklih let. Odhodki od gospodarjenja s

kmetijskimi zemljišči so bili realizirani v znesku 336,68 mio SIT, od tega na račun nujnega vzdrževanja kmetijske infrastrukture, sanacij in melioracij zemljišč 138,53 mio SIT ter 198,15 mio SIT na račun pobotov kupnin z zakupnino.

Preglednica 43: Prihodki in odhodki od gospodajenja s kmetijskimi zemljišči; 2005 in 2006

	000 EUR	2005	2006
PRIHODKI		3.366	4.016
Zakupnina fizičnih oseb		1.533	1.815
Zakupnina pravnih oseb		1.804	2.087
Zakupnina iz preteklih let		30	113
ODHODKI		1.761	1.405
Vzdrževanje infrastrukture, sanacije in melioracije zemljišč		1.020	578
Pobot kupnin z zakupnino		741	827

Vir: SKZGRS

Cenik zakupnin kmetijskih zemljišč za vsako leto posebej sprejme Svet Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS. Izhodišče za določitev zakupnine so katastrski podatki, ob upoštevanju dejanske rabe in dejanske proizvodne sposobnosti zemljišča. Cenik velja za kmetijska zemljišča v upravljanju Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS.

Posamezne katastrske občine so uvrščene v območja. Na območjih z ugodno prometno lego in večjim povpraševanjem po zemljiščih se je zakupnina za leto 2006 obračunavala s faktorjem 1,20, na območjih, ki so kmetijsko ogrožena, pa s faktorjem 0,80. Zakupniki, ki so imeli v zakupu več kot 3 ha zemljišč, so imeli pri izračunu za leto 2006, glede na obseg, 15 odstotni popust pri zakupnini (faktor 0,85).

Preglednica 44: Cenik zakupnin za kmetijsko rabo zemljišč; 2005 in 2006

Katastrska kultura	Katastrski razred	Letna zakupnina (EUR/ha)	
		2005	2006
Vrt	1-8	166,85	170,36
Njiva	1-3	122,29	124,85
	4-6	111,41	113,75
	7-8	94,31	96,29
	1-2	105,71	107,93
Travnik	3-4	88,60	90,47
	5-6	72,55	74,07
	7-8	55,44	56,61
	1-4	55,44	56,61
Barjanski travnik	1-2	44,57	45,50
Pašnik	3-4	33,16	33,86
	5-6	22,28	22,75
	7-8	10,88	11,11
		10,88	11,11
Planinski pašnik		10,88	11,11
Pašnik porasel z gozdnim drevjem		10,88	11,11
Sadovnjak	1-4	138,87	141,79
	5-8	111,41	113,75
Vinograd	1-3	111,41	113,75
	4-6	100,01	102,11
	7-8	83,43	85,18
Hmeljišče	1-8	122,29	124,85
Plantaža gozdnega drevja	1-8	10,88	11,11
Obore za živali		10,88	11,11
Ostalo (gozdni robovi, brežine...)		5,18	5,29

Vir: SKZGRS

Osnovna zakupnina se izračuna na podlagi katastrskih podatkov o parceli. Za izračun končne zakupnine se upoštevajo odstopanja izražena v faktorjih glede na cenik. Upoštevajo se faktorji "ugodne prometne lege", faktorji "kmetijsko ogroženih območij" in faktorji, za katere je predhodno potreben sklep komisije, izhajajo pa iz ugotovljene razlike med katastrskim in dejanskim stanjem zemljišč, predhodno neuspešnih ponudb za zakup in drugih utemeljenih razlogov.

Zemljišča se oddajajo v zakup na podlagi javne ponudbe za zakup zemljišč. Prva ponudba se objavi po ceni, določeni v ceniku. V primeru neuspešne ponudbe za zakup se lahko zakupnina na ponovljeni ponudbi zniža do 50% glede na predhodno ponudbo. Zakupnina za posamezno območje se prilagaja ponudbi in povpraševanju ter naravnim pogojem na zemljiščih. V primeru, da je ugotovljena drugačna raba ali drugačna proizvodna sposobnost zemljišč kot je v katastru, komisija določi višino zakupnine na podlagi dejanskega stanja. Vsa odstopanja od višine zakupnine po ceniku, kot tudi odobritev obročnega odplačevanja zakupnine, odobri komisija, ki jo za ta namen imenuje direktor Sklada.

Zakupniki, ki na zemljiščih s soglasjem Sklada obnovijo trajne nasade ali usposobijo zemljišče za kmetijsko rabo, imajo za določen čas, ki je neposredno povezan z dobo do začetka rodnosti, pravico do plačevanja zmanjšane zakupnine. Zmanjšana zakupnina je v letu 2006, ne glede na katastrsko kulturo in razred, za vsa zemljišča znašala 28,568 EUR/ha. Doba, ko se obračunava zmanjšana zakupnina, je odvisna od vrste nasada. Zakupnina za posamezno zakupno pogodbo ne more biti nižja kot 32,286 EUR.

Preglednica 45: Trajanje zmanjšane zakupnine za nove trajne nasade; 2006

Vrsta trajnega nasada	Število let, ko se obračunava zmanjšana zakupnina (28,57 EUR/ha)
Vinograd	3
Oljčnik, orehi	5
Jablane, hruške	4
Breskve	4
Hmeljišče	2
Ostalo	Glede na začetek rodnosti

Vir: SKZGRS

Soglasja in služnosti

Priprava soglasij za razne posege na kmetijska zemljišča spada med zahtevnejše postopke in naloge Sklada in se lahko v marsičem primerja s prometom z zemljišči. Pred izdajo soglasja je namreč potrebno preveriti veliko dokumentacije v zvezi z lastništvom zemljišč, morebitno denacionalizacijo in odškodnino za zemljišča, na katerih se opravljajo posegi.

Soglasja se delijo na:

- soglasja za posege na zemljišča v lasti RS oziroma dovolitev služnostnih pravic (postavitev novih in obnove obstoječih trajnih nasadov, nadzemni in podzemni energetski in komunikacijski vodi, prekopi, rekonstrukcije cest, agromelioracije in podobno),
- soglasja, ki se nanašajo na parcele, kjer je Sklad stranka v postopku kot mejaš (predvsem pri pridobivanju lokacijskih in gradbenih dovoljenj).

Za pripravo soglasja ali služnostne pogodbe Sklad zaračuna strošek po ceniku, ki ga letno sprejme Svet Sklada. Poleg stroška za pripravo pri služnostnih pogodbah in nekaterih pogodbah o soglasju, Sklad zaračuna tudi odškodnino za izdano služnost oziroma soglasje. Za določitev odškodnine se upošteva cenitev sodno zapriseženega cenilca ustrezne stroke, če te ni, pa odškodnine navedene v ceniku Sklada.

V programski aplikaciji Sklada je bilo v letu 2006 izdelanih 295 pogodb o soglasju za 1.815 parcel in 231 služnostnih pogodb za 598 parcel.

Sanacije in melioracije kmetijskih zemljišč

Za nujno vzdrževanje kmetijske infrastrukture in sanacijo ter melioracijo kmetijskih zemljišč je v letu 2006 Sklad porabil 0,578 milijona EUR.

Sklad je v letu 2006 na podlagi Zakona o javnih naročilih izvedel postopek izbire usposobljenih kandidatov za vzdrževanje melioracijskih sistemov, vzdrževanje kmetijske infrastrukture in sanacije kmetijskih zemljišč za obdobje naslednjih treh let (2006-2008) oz.

do izvedbe novega razpisa. Usposobljeni kandidati so bili izbrani za eno ali več regij (Primorsko, Ljubljansko, Dolenjsko in območje SV Slovenije).

Sklad je oddal skupaj 55 del v vrednosti 0,542 milijona EUR. Na območju Primorske regije je bilo oddanih 21 del v skupni vrednosti 0,256 milijona EUR, na območju Ljubljanske regije 6 del v skupni vrednosti 0,053 milijona EUR, na območju Dolenjske regije 8 del za 0,041 milijona EUR in 20 del na območju SV Slovenije za 0,191 milijona EUR (vse vrednosti so brez DDV).

Projekt grafične enote rabe kmetijskih zemljišč - GERK

Dne 14. 04. 2005 je Vlada RS sprejela sklep št.: 35300-1/2005/8, s katerim je določila, da MKGP vzpostavi nov sistem – grafične enote rabe kmetijskih zemljišč. S tem sklepom je za samo izvedbo, v obsegu 12 polnih delovnih moči, zadolžila tudi Sklad.

Sklad je do konca leta 2005 izdelal GERK-e za 4.664 strank, za to porabil 15.070 ur, v grafične enote rabe pa je zajel 94.510 ha kmetijskih zemljišč. S pomočjo GERK-ov pridobljene informacije o zemljiščih Sklada, ki niso oddana v zakup in o osebah, ki jih obdelujejo, je Sklad v letu 2006 ta zemljišča pospešeno oddajal v zakup. Postopek se bo nadaljeval v letu 2007.

Gospodarjenje z gozdovi v lasti RS

Sklad gospodari na površini okrog 258.000 ha gospodarskih gozdov v lasti Republike Slovenije. Večinski del gozdov (96%) je na podlagi zakona o Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov RS oddan v dolgoročno koncesijo pravnim naslednikom nekdanjih gozdnih gospodarstev. Izvajanje gospodarjenja je predpisano z Uredbo o koncesiji za izkoriščanje gozdov (Ur.l. RS, št. 34/96 in 70/00). V letu 2006 je Sklad iz naslova koncesijske odškodnine ustvaril dohodek v višini 6,4 milijona EUR.

4.4 Politika varnosti in kakovosti hrane in krme

Sektor za varnost in kakovost hrane in krme

Politika proizvodnje varne in kakovostne hrane in krme je ključna usmeritev in prednostna naloga Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, predvsem zaradi zaščite slovenskih potrošnikov, varovanja okolja ter zaščite zdravja ljudi in živali. Politika MKGP je med drugim usmerjena k dobremu sodelovanju s pridelovalci, predelovalci, trgovci, nevladnimi potrošniškimi organizacijami, panožnimi organizacijami/združenji ter drugimi zainteresiranimi subjekti.

Sektor za varnost in kakovost hrane in krme, ki deluje v okviru Direktorata za varno hrano, v okviru svojih pristojnosti:

- pripravlja predpise;
- izvaja upravne naloge;
- sodeluje na mednarodnem področju glede varnosti in kakovosti hrane ter krme;
- aktivno je vključen v delo delovnih teles Komisije in Sveta EU v okviru svojih pristojnosti;
- sodeluje pri pripravi programov nacionalne strategije varnosti in kakovosti hrane in krme s področja dela Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano;
- koordinira in sodeluje pri strategijah oziroma resolucijah, katerih nosilci so drugi državni organi.

Sektor za varnost in kakovost hrane in krme sodeluje z organi v sestavi Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (Fitosanitarna uprava RS, Veterinarska uprava RS, Inšpektorat RS za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano, Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja) in z drugimi ministrstvi (na primer z Ministrstvom za zdravje, Ministrstvom za gospodarstvo ter Ministrstvom za okolje in prostor).

Politika kakovosti

Slovenija ima področje zaščite kmetijskih pridelkov oziroma živil urejeno skladno z evropsko zakonodajo, to je z Uredbo Sveta (ES) št. 509/2006 o zajamčenih tradicionalnih posebnostih kmetijskih proizvodov in živil in Uredbo Sveta (ES) št. 510/2006 o zaščiti geografskih označb in označb porekla za kmetijske proizvode in živila.

V Republiki Sloveniji je bilo do sedaj z označbami »geografsko poreklo«, »geografska označba«, »tradicionalni ugled« in »višja kakovost« zaščitenih 29 kmetijskih pridelkov oziroma živil. Od 29 zaščitenih kmetijskih pridelkov oziroma živil se je certificiralo 18 zaščitenih kmetijskih pridelkov oziroma živil, ostali pa so v postopku certificiranja.

Ministrstvo je v letu 2006 že začelo s postopkom priznavanja oziroma zaščite Vipavskega pršuta, Jajc izpod Kamniških planin, Ptujskega lüka in Kranjske klobase. Prav tako je ministrstvo v letu 2006 priznalo še štiri naravne mineralne vode, in sicer Kaplja, Dana, Primaqua in Radenska Naturelle.

Ena od prednostnih nalog Evropske skupnosti je spodbujanje in povečanje razvoja proizvodov visoke kakovosti z dodano vrednostjo, ki bodo izpolnjevali raznoliko in vse večje povpraševanje evropskih potrošnikov in svetovnih trgov po tovrstnih izdelkih. Za pospeševanje trženja kakovostnih kmetijskih pridelkov oziroma živil je vlada Republike Slovenije namenila posebna sredstva, ki jih v enem od svojih ukrepov ureja Uredba o programih kmetijske strukturne politike in kmetijske politike razvoja podeželja za leti 2005 in 2006. Cilji ukrepa so naslednji:

- povečanje števila certificiranih posebnih kmetijskih pridelkov in živil;

- izboljšanje konkurenčnosti in uveljavitev skupin proizvajalcev na evropskem trgu, ki so vključeni v sheme kakovosti za geografska poimenovanja ali certifikate posebnega značaja;
- vzpostavljanje učinkovitih povezav med vsemi členi prehranske verige od njive do mize (pridelava, predelava in trženje);
- zagotavljanje varnosti in kakovosti hrane z uvajanjem programov sledljivosti.

Direktorat za varno hrano, Sektor za varnost in kakovost hrane in krme z izvajanjem ukrepa za podporo trženju kakovostnih kmetijskih in živilskih proizvodov spodbuja proizvodnjo kakovostnih proizvodov. Zaščita posebnih kmetijskih pridelkov oziroma živil ima predvsem dva namena:

- pridelovalcem in predelovalcem omogočiti konkurenčnost glede kakovosti in jim tako zagotoviti ekonomsko prisotnost na trgu in
- zaščititi potrošnike pred potvorbami ter ugoditi njihovi želji po izvirnih, tradicionalnih in kakovostnejših proizvodih.

Organizacije za ugotavljanje skladnosti

Med organizacije za ugotavljanje skladnosti spadajo preizkusni laboratoriji za kontrolo kakovosti kmetijskih pridelkov oziroma živil in certifikacijski organi. Preskusni laboratoriji so glede strokovnih znanj in opreme usklajeni z EU predpisi. Kot dokaz tehnične usposobljenosti so za izvajanje preskusov pridobili akreditacijsko listino po standardu SIST EN ISO/IEC 17025.

V letu 2006 so bile zagotovljene spodbude za organizacije za ugotavljanje skladnosti kmetijskih pridelkov oziroma živil, da za potrebe uradne kontrole oziroma inšpekcijskega nadzora uvedejo čim več preskusnih metod po pravilih sprejetih v EU. Na ta način se zagotavlja učinkovit in z EU primerljiv nadzor. Uvajanje preskusnih metod, kjer le te v EU niso predpisane, so morale potekati v skladu s prilogo III Uredbe (ES) št. 882/2004 Evropskega Parlamenta in Sveta o izvajanju uradnega nadzora, da se zagotovi preverjanje skladnosti z zakonodajo o krmi in živilih ter s pravili o zdravstvenem varstvu živali in zaščiti živali. Na razpis za sofinanciranje so se prijavile štiri organizacije za ugotavljanje skladnosti kmetijskih pridelkov oziroma živil. Rezultati javnega razpisa so 5 novih metod iz Uredbe 2073/2005, ki opredeljuje mikrobiološka merila za živila (področje mleka, mesa in jajc), 4 metode za določanje ostankov pesticidov v živilih, 3 metode za določanje aditivov v pivu in ena metoda za določanje aditivov v juhah z nižjo energijsko vsebnostjo ter 4 metode za določanje aditivov v brezalkoholnih pijačah, sokovih ter sadnih in zelenjavnih izdelkih. Za vse uvedene preskusne metode so bili izdelani standardni operativni postopki.

Na področju krme so bile s sofinanciranjem zagotovljene spodbude za organizacije in pooblaščenice laboratorije, da za potrebe uradne kontrole oziroma inšpekcijskega nadzora uvedejo čim več preskusnih metod analiz krme, dodatkov in premiksov po pravilih sprejetih v EU z željo, da se na področju krme zagotovi učinkovit in EU primerljiv nadzor. Rezultat javnega razpisa je 23 novo uvedenih preskusnih metod s področja krme. Za uvedene metode so bili izdelani standardni operativni postopki.

Monitoring

V letu 2006 je bil izveden monitoring na vzorcih oljčnega olja, medu, naravno mineralnih in izvirskih vod, perutninskega mesa, aditivov v kruhu, žganih pijač in mlečnih proizvodov.

V okviru monitoringa na področju krme so bili izvedeni:

- analiza stanja ustreznosti krme, prisotne na slovenskem tržišču glede vsebnosti gensko spremenjenih organizmov;
- ovrednotenje merskih rezultatov radioaktivne kontaminacije vzorcev krme in
- analiza stanja ustreznosti in kakovosti krme, prisotne na slovenskem tržišču.

Sodelovanje z EU in mednarodno sodelovanje

Sektor za varnost in kakovost hrane in krme je koordinator z naslednjimi mednarodnimi organizacijami in ustanovljenimi nacionalnimi odbori:

- IOOC – Mednarodni svet za oljčno olje in
- IDF – Mednarodno združenje za mleko.

Sektor za varnost in kakovost hrane in krme vodi in koordinira evropski, t.i. twinning projekt 'Krepitev varne hrane v primarni proizvodnji'. Enoletni projekt temelji na skupni zakonodaji, katere glavni cilj je zagotovitev enotne politike o varni hrani v Evropski Skupnosti. Namen projekta je izdelava kodeksa dobre higienske prakse v primarni proizvodnji, ki pokriva smernice za izpolnjevanje nove zakonodaje in izdelava priročnika s področja krmnih dodatkov.

Državi partnerici, ki sodelujeta v projektu, sta Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije (MKGP) in Direktorat za rastline Kraljevine Danske (DPD). Projekt vodi nadzorni odbor, ki ga med drugim sestavljata vodji obeh držav partneric in tako imenovani RTA (rezidenčni twinning svetovalec). Oddelek za mednarodne odnose in razvojno pomoč MKGP nadzoruje potek projekta.

Sektor za varnost in kakovost hrane in krme je tudi kontaktna točka za izvajanje postopkov notificiranja predlogov nacionalnih predpisov na ravni Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano skupaj z organi v sestavi ter na ravni Ministrstva za zdravje za področje živil in sicer za postopke notificiranja po Direktivi 98/34/EC, sporazumu WTO/TBT in sporazumu WTO/SPS.

5 JAVNE SLUŽBE IN DRUGE STORITVE ZA KMETIJSTVO

5.5 Kmetijska svetovalna služba

Organiziranost Kmetijske svetovalne službe v Sloveniji

Kmetijska svetovalna služba (KSS) svetuje vsem, ki se ukvarjajo s kmetovanjem in drugimi aktivnostmi v podeželskem prostoru ne glede na politično opredelitev in članstvo v zadrugah. Kmetom nudi več kot le strokovno pomoč pri pospeševanju pridelave in prireje. Kmetijski svetovalci s svojim delom izobražujejo in usposablajo ljudi na podeželju, omogočajo pretok informacij ter prenos znanja in znanstvenih dognanj iz strokovnih institucij v prakso. Kmetom nudijo tudi pomoč pri poslovnih odločitvah, kar je zanje življenjskega pomena.

Kmetijska svetovalna služba je organizirana v okviru Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije. Njeno delo vodi, usmerja in nadzoruje Sektor za kmetijsko svetovanje v okviru zborničnega urada Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije. Glavne naloge sektorja so:

- načrtovanje, vrednotenje in nadzor dela KSS,
- načrtovanje in usklajevanje letnih in srednjeročnih programov dela KSS,
- priprava meril, normativov in standardov za izvajanje svetovalnega dela,
- usmerjanje in usklajevanje prenosa znanja v prakso do kmetov in obratno,
- priprava meril za nagrajevanje in napredovanje kmetijskih svetovalcev,
- sodelovanje v kmetijskem sistemu znanja,
- priprava, izvajanje in vrednotenje izobraževanja in usposabljanja kmetijskih svetovalcev,
- načrtovanje in usklajevanje svetovalnega dela s strokovnimi službami v kmetijstvu,
- sodelovanje s svetovalnimi službami v drugih državah in zamejstvu,
- sodelovanje pri načrtovanju kmetijske politike.

Na podlagi teh poudarkov in nalog poteka tudi delo v posameznih oddelkih sektorja:

- Oddelek za svetovanje v rastlinski pridelavi,
- Oddelek za živinorejo,
- Oddelek za razvoj podeželja,
- Oddelek za kmečko družino in socialne zadeve,
- Oddelek za izobraževanje,
- Oddelek za ekonomiko kmetijstva,
- Oddelek za neposredna in izravnalna plačila.

Kmetijska svetovalna služba izvaja svoje delo preko oddelkov za kmetijsko svetovanje pri osmih območnih kmetijsko gozdarskih zavodih. V teh oddelkih delujejo kmetijski svetovalci specialisti in terenski svetovalci, vodijo pa jih vodje oddelkov.

Kmetijski svetovalci specialisti strokovno delujejo po panogah ali strokovnih področjih na celotnem območju oddelka (v regiji), izjemoma pa tudi na večjih območjih. V 8 oddelkih za kmetijsko svetovanje je 78 kmetijskih svetovalcev specialistov.

Terenski svetovalci in svetovalke za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti na kmetijah na izpostavah za kmetijsko svetovanje delujejo kot sestavni deli oddelkov za kmetijsko svetovanje. Izpostava s terensko kmetijsko svetovalno službo (terenskimi svetovalci in svetovalkami za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti na kmetijah) deluje praviloma na območju upravne enote. Na vsaki izpostavi deluje glede na kriterije (število kmetij, velikost enote, razvitost ipd.) določeno število terenskih svetovalcev. Vsak terenski svetovalec je zadolžen za strokovno delo s kmeti na svojem terenu, ki navadno obsega eno ali več katastrskih občin oz. volilnih okrajev. Strokovno so terenski svetovalci in svetovalke za

kmečko družino in dopolnilne dejavnosti na kmetijah splošni svetovalci. Izpostavo vodi vodja izpostave. Po en svetovalec za delo s kmečko družino in dopolnilne dejavnosti (koordinator) poleg opravljanja terenskega dela usklajuje delo za to področje v celotnem oddelku za kmetijsko svetovanje. Na izpostavah za kmetijsko svetovanje je 179 terenskih svetovalcev in 44 svetovalcev za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti na kmetijah.

Aktivnosti kmetijske svetovalne službe v letu 2006

Delo kmetijske svetovalne službe v letu 2006 je temeljilo na programu dela za leto 2006. Vsebinsko se delo vsako leto nadgrajuje, glavni okvir dela pa predstavlja zakonodaja, ki opredeljuje javno službo kmetijskega svetovanja.

Program dela je bil tako po porabi časa za izvedbo posameznih aktivnosti, kot številu izvedenih ukrepov realiziran, dosežena pa je bilo tudi večina zastavljenih ciljev, na katere je mogoče vplivati s svojim delom. Aktivnosti, ki so se izvajale za realizacijo programa, so bile namenjene izvajanju nalog, ki tečejo že vrsto let in so opredeljene s strani MKGP v okviru delovanja javne službe kmetijskega svetovanja in novih nalog za izvedbo ukrepov, financiranih iz evropskih strukturnih skladov preko Programa razvoja podeželja in Enotnega programskega dokumenta. Program dela Kmetijske svetovalne službe je bil v letu 2006 razdeljen v naslednje projektne naloge:

- izvajanje tehnoloških ukrepov za dvig konkurenčne sposobnosti kmetij,
- spodbujanje pridobivanja dopolnilnega in dodatnega dohodka,
- izvajanje ukrepov kmetijske politike,
- združevanje in povezovanje na podeželju ter
- drugi projekti in aktivnosti.

Najpomembnejša področja dela Kmetijske svetovalne službe so bila:

- ciljno izobraževanje kmetov in članov njihovih družin ter kmetijskih svetovalcev,
- strokovna pomoč posameznim kmetijam pri prestrukturiranju,
- sodelovanje pri izvajanju programov razvoja podeželja,
- strokovna pomoč različnim oblikam združevanja kmetov in kmetic ter mladih na podeželju,
- svetovanje in pomoč pri uveljavljanju ukrepov kmetijske politike,
- sodelovanje z drugimi inštitucijami na področju kmetijstva in promocija slovenskega kmetijstva,
- aktivnosti pri informiranju kmetov v zvezi s pogajanjem med RS in EU na področju kmetijstva in razvoja podeželja in tudi širše informiranje.

Obseg aktivnosti po posameznih ukrepih za vse projektne naloge je prikazan v prilogi 49.

Preglednica 46: Proračunski izdatki za kmetijsko svetovalno službo; 2005 in 2006

	Izplačano (000 EUR)		Indeks 2006/05
	2005	2006	
Kmetijska svetovalna služba	10.091,4	10.356,6	102,6
Javna kmetijska svetovalna služba (PP 1317)	9.259,0	9.508,3	102,7
KGZS – Sektor za kmetijsko svetovanje (PP 2560)	832,4	848,3	101,9

Vir: MKGP

Svetovalci so v okviru permanentnega izobraževanja imeli na voljo več tečajev in seminarjev s preizkusom znanja. Za vse aktualne teme so bila za kmetijske svetovalce organizirana enodnevna ali nekajurna informativna izobraževanja.

5.6 Javne službe in naloge s področja rastlinske pridelave

Preglednica 47: Proračunski izdatki za naloge s področja rastlinske pridelave; 2005 in 2006

	Izplačano (000 EUR)		Indeks 2006/05
	2005	2006	
Naloge s področja rastlinske pridelave skupaj	2.850,2	2.954,9	103,7
Zdravstveno varstvo rastlin (PP 4275)	685,4	728,8	106,3
Proгноza rastlinskih škodljivih organizmov v kmetijstvu (PP 4273)	52,2	96,8	185,4
Fitofarmacevtska sredstva (PP 4287)	300,3	245,7	81,8
Ukrepi za varstvo rastlin (PP 9203 in 9204)	0,0	25,0	-
Program varstva in registracije sort rastlin (PP 1678)	546,2	568,0	104,0
Strokovne naloge v rastlinski proizvodnji (PP 1429)	481,7	631,1	131,0
Poskusni centri za sadjarstvo, vinogradništvo in oljkarstvo (PP 1430)	659,2	659,5	100,0
Žlahtnjenje hmelja (del PP 5536)	125,2	0,0	-

Vir: MKGP

5.6.1 Strokovne naloge s fitosanitarnega področja

Za izvajanje določenih strokovnih nalog in strokovno podporo na fitosanitarnem področju so s strani Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano pooblašteni kmetijsko gozdarski zavodi (Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica, Kmetijsko gozdarski zavod Maribor, Kmetijsko gozdarski zavod Novo mesto), inštituti (Kmetijski inštitut Slovenije, Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije, Nacionalni inštitut za biologijo) in Biotehniška fakulteta. Omenjene organizacije so v letu 2006 izvajale naloge s področja zdravstvenega varstva rastlin (spremljanje gospodarskih in karantenskih škodljivih organizmov), fitofarmacevtskih sredstev, varstva in registracije sort rastlin ter izgradnje in vzdrževanja informacijskega sistema.

Spremljanje in napovedovanje pojava škodljivih organizmov

V okviru spremljanja in napovedovanja nevarnosti pojava škodljivih organizmov so izvajalci javne službe zdravstvenega varstva rastlin podobno kot v preteklih letih tudi v letu 2006 skrbeli za varstvo vinske trte, sadnega drevja, vrtnin, hmelja, žita, krompirja in drugih poljščin. Na podlagi podatkov o vremenskih razmerah, razvoju rastlin in bolezni ter na podlagi izkušenj in drugih podatkov, so bile tekom celega leta objavljene napovedi o nevarnosti pojava in širjenja škodljivih organizmov ter nasveti o načinu varstva pred njimi. Poleg klasičnega načina obveščanja preko tiska in avtomatskih telefonskih odzivnikov je potekalo tudi elektronsko obveščanje s pomočjo informacijskega prognostičnega sistema, dostopnega v okviru FITO-INFO spletne strani. Ta uporabnikom omogoča brezplačno naročanje na obvestila preko elektronske pošte in kratkih SMS sporočil po regijah (Štajerska in Pomurje; Savinjska in Koroška; Dolenjska in Posavje; Ljubljana in Gorenjska; Primorska) in po kmetijskih panogah (sadjarstvo, vinogradništvo, poljedelstvo, vrtnarstvo in hmeljarstvo).

Spremljanje karantenskih škodljivih organizmov

Naloge spremljanja karantenskih škodljivih organizmov po javnem pooblastilu Fitosanitarne uprave RS so obsegale terenske preglede, diagnostiko in strokovno delo na področju bakteriologije, virologije, mikologije, entomologije in nematologije. Izdelane so bile ocene nevarnosti pojava in širjenja posameznih škodljivih organizmov in razvite nove diagnostične metode, zlasti biokemijske in molekularne. Slovenski strokovnjaki so se udeleževali v delovnih skupinah Evropske in mediteranske organizacije za varstvo rastlin na področju diagnostike, nematologije, bakteriologije, virologije, biotičnega varstva rastlin in informacijskih sistemov za varstvo rastlin. Aktivno so sodelovali tudi v delovnih skupinah pri Evropski komisiji (spremembe karantenskih seznamov, ukrepi za fitoftorno sušico) in pri Evropskem svetu (upravljanje varstva rastlin, varstvo rastlin in uradni pregledi, postopki fitosanitarnega

pregleda v mednarodnem prometu). V okviru uradnih sistematičnih raziskav in spremljanj so bili poudarki predvsem na posebnih nadzorih naslednjih organizmov:

- bakteriologija: *Erwinia amylovora*, *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus*, *Ralstonia solanacearum*, fitoplazme *Flavescens doree* (FD), Bois noir (BN) in European stonefruit yellows (ESFY);
- virologija: Plum Pox Potyvirus (PPV), Pepino mosaic virus (PepMV), tospovirusi (TSWV, CSNV, INSV);
- mikologija: *Verticillium alboatrum* in *Verticillium dahliae*, *Phytophthora ramorum*, *Monilia fructicola*;
- entomologija: *Diabrotica virgifera virgifera*, *Dryocosmus kuriphilus*;
- nematologija: *Globodera rostochiensis* in *G. pallida*, *Bursaphelenchus xylophilus*.

O izsledkih posebnih nadzorov izvajalci pripravijo posebna letna poročila, ki služijo tudi izpolnjevanju obveznosti za mednarodno poročanje (EU in EPPO). Na podlagi stalnega spremljanja škodljivih organizmov je FURS poročala o naslednjih najdbah v Republiki Sloveniji:

- ponovnih najdbah: *Diabrotica virgifera virgifera*, *Phytophthora ramorum*, *Clavibacter michiganensis* ssp. *michiganensis* (na paradižniku) in *Globodera* sp.;
- prvih najdbah: *Potato spindle tuber viroid* (PSTVd), *Eutypella parasitica*.

Informacijski sistem za varstvo rastlin

V letu 2006 se je nadaljevalo z vzpostavitvijo centralnega Fitosanitarnega informacijskega sistema. Da bi omogočili dostop uporabnikov iz raziskovalnih organizacij do Fitosanitarnega informacijskega sistema, je bila zagotovljena dodatna omrežna povezava za zunanje uporabnike, vzpostavljen je bil lastni požarni zid in varna povezava do produkcijskega okolja FURS. Obenem so bili na lokaciji FURS zagotovljeni tudi javno dostopni spletni portali, na katerih so predstavljeni podatki neposredno iz evidenc in registrov. Eden zanimivejših portalov za javnost so sproti dostopni agrometeorološki podatki z več kot 100 agrometeoroloških postaj po vsej Sloveniji (<http://spletni2.furs.gov.si/agromet/Index.htm>). Nadgrajeni so bili tudi vsi spletni portali. Novo podobo je dobil javno dostopni spletni portal za varstvo rastlin Fito-info (<http://www.fito-info.bf.uni-lj.si>), veliko vsebin pa je bilo dodanih tudi na spletnem portalu <http://www.furs.si>. Nadgrajena je bila tudi večina aplikacij, ki podpirajo upravne postopke – evidence in registri, zaradi optimizacije, novih potreb po razširitvi podatkov, zaradi povezovanja registrov in evidenc z izvirnimi registri in zaradi vse večjega kroga uporabnikov in različnih nivojev dostopov. Fitosanitarni informacijski sistem je pridobil tudi nekaj dodatne strojne opreme za zagotavljanje ustrezne varnosti in razpoložljivosti informacijskega sistema, za zagotavljanje kapacitete arhiviranja podatkov in optimizacije omrežnih povezav. V letu 2006 so se v okvir Fitosanitarnega informacijskega sistema vključile tudi aplikacije Inšpektorata Republike Slovenije za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano. Tako so sedaj vse aplikacije in podatki združeni optimalno v okviru enotnega informacijskega sistema in hkrati dostopni vsem uporabnikom, ki imajo za to ustrezne uporabniške pravice.

Fitofarmacevtska sredstva

V okviru strokovnih nalog na področju fitofarmacevtskih sredstev je bilo delo usmerjeno v ocenjevanje primernosti fitofarmacevtskih sredstev (herbicidov, insekticidov, fungicidov) v postopku registracije, oceno njihove nevarnosti za okolje in ljudi, vrednotenje bioloških testov učinkovitosti v skladu z mednarodnimi standardi. Na področju fitofarmacevtskih sredstev je potekalo usposabljanje predavateljev, odgovornih oseb, prodajalcev in uporabnikov fitofarmacevtskih sredstev in izvajanje rednih pregledov škroplilne tehnike ter sodelovanje pri pripravi poročil za EU, publikacij in brošur.

Na področju ocenjevanja vpliva fitofarmacevtskih sredstev na okolje (predvsem površinska voda in podtalnica), strokovnjaki sodelujejo z drugimi vladnimi ustanovami (MOP, MZ in

njihovi inštituti) ter v različnih mednarodnih projektih, ki razvijajo modele za ocenjevanje poti spiranja in razgradnje fitofarmacevtskih sredstev.

Na področju ugotavljanja ostankov fitofarmacevtskih sredstev v rastlinah je z novo Vladno uredbo prišlo do spremembe načina financiranja in organizacije področja, ki se sedaj financira iz drugih virov. Monitoring se še vedno izvaja, o izsledkih se izdela letno poročilo.

5.6.2 Strokovne naloge s področja sort rastlin in semenarstva

Strokovne naloge s področja sort rastlin in semenarstva so se v letu 2006 izvajale v okviru Programa strokovnih nalog s področja varstva in registracije sort rastlin ter semenarstva za leto 2006. Kmetijski inštitut Slovenije je opravil naslednje naloge: preizkušanje sort v postopku vpisa sort v sortno listo, hranjenje uradnih standardnih vzorcev semenskega materiala zavarovanih oziroma registriranih sort, posebno preizkušanje sort za opisno sortno listo, certificiranje semena ter razmnoževalnega in sadilnega materiala kmetijskih rastlin in naknadna kontrola certificiranega semenskega materiala kmetijskih rastlin.

Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije je opravil naslednje naloge: preizkušanje uporabne vrednosti sort (VPU) ter razločljivosti, izenačenosti in nespremenljivosti (RIN) sort hmelja, certificiranje razmnoževalnega materiala in sadik hmelja, vzgoja osnovnega genetskega materiala.

Preskušanje sort v postopku vpisa sort v sortno listo

Vrednost sorte za pridelavo in uporabo (VPU sorte) je po 40. členu Zakona o semenskem materialu kmetijskih rastlin (Ur.l. RS, 25/05) eden od treh predpisanih pogojev za vpis sorte v sortno listo. Preizkušanje VPU sorte mora biti opravljeno, preden se sorta vpiše v sortno listo. Preizkušanje VPU sorte je obvezno za vse poljščine (izjema so trave za okrasne namene), medtem ko za zelenjadnice VPU preizkušanje ni obvezno (razen za industrijske cikorijske in oljne buče). Glavni namen in cilj preizkušanja VPU sort je ugotoviti, ali dajejo sorte, ki kandidirajo za vpis v sortno listo v Sloveniji, v naših pridelovalnih razmerah pridelek, ki po količini in kakovosti ustreza zahtevam pridelovalcev ali predelave.

V poskuse za ugotavljanje gospodarske vrednosti sort je bilo v letu 2006 vključenih 66 hibridov koruze, 17 sort strnih žit, 12 sort krompirja, 14 sort sladkorne pese, 4 sorte zrnatih stročnic, po ena sorta črne detelje in lucerne, 2 sorti sudanske trave in 7 sort oljne ogrščice. Za vsako vrsto so bili poskusi izvedeni na 2 do 3 poskusnih mestih.

Hranjenje uradnih standardnih vzorcev semenskega materiala zavarovanih oziroma registriranih sort

Hranjenje in vzdrževanje standardnih vzorcev zavarovanih oz. registriranih sort predpisujeta Zakon o semenskem materialu kmetijskih rastlin in Zakon o varstvu novih sort rastlin. Standardni vzorec nam omogoča, da preverimo, ali vzdrževalci sorto vzdržujejo tako, da tekom let ne pride do sprememb lastnosti sorte in ali je semenski material, ki je dan na trg, identičen sorti, ki je označena na pakiranju semenskega materiala. Tako je vsakemu končnemu uporabniku semena zagotovljena, da je seme sorte, ki jo je kupil, dejansko sortno pristno. Standardni vzorci se lahko uporabijo tudi pri naknadni kontroli semenskega materiala kmetijskih rastlin.

V letu 2006 je bilo prejetih 78 standardnih vzorcev semena različnih sort. Vzorci so bili preverjeni glede kakovosti, po potrebi osušeni ali pa očiščeni primesi in primerno shranjeni. V letu 2006 je bilo prejetih tudi 61 malih količin pravih originalnih standardnih vzorcev sort, ki jih posreduje urad, ki je opravljal RIN preizkušanje (če urad zaradi različnih razlogov ne dostavi semena, se kot MSV shrani seme vzdrževalca sorte) in ki so podlaga za preizkušanje sortne pristnosti in čistosti velikih standardnih vzorcev posameznih sort, ki so namenjeni hranjenju.

V skladu s protokolom o standardnih vzorcih, ki pravi, da je kalivost skladiščenega semena standardnih vzorcev potrebno preverjati na vsaka tri leta, je bila preverjena kalilna sposobnost pri 50 vzorcih semena. V vegetacijskih poskusih je bila preverjena sortna pristnost pri 86 vzorcih. V in vitro razmerah, v mrežniku in na prostem se hrani 6 sort krompirja (Kresnik, Jana, Vesna, Cvetnik, Pšata in Bistra).

Posebno preskušanje sort za opisno sortno listo

Zakon o kmetijstvu (Ur.l. RS št. 51/06) v 91. členu in Zakon o semenskem materialu kmetijskih rastlin (Ur.l. RS št. 25/05) v 60. členu opredelujeta posebno preskušanje sort kot javno službo na področju semenarstva. Izvajati se mora po predpisanih postopkih in metodah v skladu s programom, ki ga sprejme minister. Za leto 2006 je okvirni program posebnega preskušanja sort minister sprejel v sklopu Letnega programa RS za fitosanitarno področje za leto 2006.

Namen naloge je s sistematičnim preskušanjem sort pridobiti vse potrebne podatke, ki so pomembni za različne načine in območja pridelovanja, s ciljem povečati gospodarnost pridelave poljščin. Podatki pridobljeni s posebnim preskušanjem služijo za izdelavo opisne sortne liste, v kateri so zbrane podrobnejše informacije o lastnostih sort.

V poskuse posebnega preskušanja so bile v letu 2006 vključene naslednje vrste kmetijskih rastlin: strna žita (krmni ječmen, pšenica, tritikala), koruza za zrnje in silažo, krompir, metuljnice, travno deteljne mešanice, krmni grah, sladkorna pesa in zelenjadnice. Število sort in število poskusnih mest pri poljščinah in zelenjadnic je navedeno v preglednici.

Preglednica 48: Število sort in poskusnih mest v posebnem preskušanju za izdelavo opisne sortne liste v letu 2006

Vrsta	Št. sort	Lokacije
Poljščine		
Koruza za zrnje (FAO 200)	14	Jablje, Rakičan, Maribor, Novo mesto
Koruza za zrnje (FAO 300)	18	Jablje, Rakičan, Maribor, Novo mesto
Koruza za zrnje (FAO 400)	12	Jablje, Rakičan, Maribor, Novo mesto
Koruza za zrnje (FAO 500 - 700)	6	Bilje, Ajdovščina
Koruza za silažo	20	Jablje, Rakičan
Ozimna pšenica	24	Groblje, Rakičan, Maribor, Novo mesto
Ozimni in jari ječmen	16	Groblje, Rakičan, Maribor
Ozimna tritikala	4	Groblje, Rakičan, Maribor
Krompir	40 26, 25	Komenda Rakičan, Novo mesto
Trave	28	Jablje, Rakičan
Metuljnice	16	Jablje, Rakičan, Stara Oselica
TDM	17	Jablje, Rakičan, Stara Oselica
Ozimna oljna ogrščica	10	Jablje, Rakičan
Sladkorna pesa	14	Rakičan, Ptuj
Zelenjadnice		
Kapusnice:	25	
- zgodnje belo zelje	8	Jablje, Celje, Begunje
- pozno belo zelje za skladiščenje	8	Jablje, Rakičan, Novo mesto
- cvetača (prezimna)	9	Koper
Solatnice:	18	
- motovilec	8	Jablje, Nova Gorica
- radič	10	Jablje, Nova Gorica, Novo mesto, Križe
Plodovke:	30	
- paprika (bela babura)	8	Nova Gorica, Novo mesto, Rakičan
- kumara za solato	8	Jablje, Nova Gorica, Novo mesto
- bučka	8	Jablje, Nova Gorica, Dragonja
- jajčevac	6	Jablje, Dragonja, (Nova Gorica)
Čebulnice: por	7	Jablje, Rakičan, Križe
Korenovke: korenček	10	Jablje, Rakičan, Begunje

Certificiranje semena ter razmnoževalnega in sadilnega materiala kmetijskih rastlin in uvajanje certifikacijskih shem

Z uveljavitvijo pravilnikov o trženju semenskega materiala kmetijskih rastlin in njihovimi dopolnitvami so bili ob drugih zakonskih aktih s področja semenarstva in preskušanja sort podani temelji za izvajanje uradnega potrjevanja semenskega materiala kmetijskih rastlin. Celoten postopek uradnega potrjevanja izvaja organ za potrjevanje, ki ga imenuje Fitosanitarna uprava Republike Slovenije. Uradno potrjevanje semenskega materiala kmetijskih rastlin plačujejo naročniki storitev, ker pa ima značaj javne službe, se delno sofinancira v okviru strokovnih nalog.

V letu 2006 je delo potekalo na dveh področjih in sicer na izvajanju in izboljševanju certifikacijskih shem, uradnem potrjevanju semenskega materiala poljščin in zelenjadnic ter usposabljanju za izvajanje postopkov uradnega potrjevanja pod uradnim nadzorom.

V okviru izvajanja in izboljševanja delovanja certifikacijskih shem so bile izvedene naslednje aktivnosti:

- sodelovanje pri pripravi strokovnih osnov za spremembe novih pravilnikov oziroma njihovem prilagajanju zahtevam iz uredb EU s področja semenarstva;
- seznanjanje dobaviteljev s postopki uradnega potrjevanja, tolmačenje postopkov in zahtev ter seznanjanje z njihovimi obveznostmi v posameznih fazah uradnega potrjevanja;
- dodatno izobraževanje sodelavcev;
- mednarodno sodelovanje z ustanovami držav EU na področju semenarstva, z OECD (sheme za sortno certificiranje semena v mednarodnem prometu), ISTA in nekaterimi drugimi državami in mednarodnimi organizacijami;
- nadgradnja informacijskega sistema za potrebe uradnega potrjevanja.

Uradno potrjevanje semenskega materiala poljščin in zelenjadnic poteka v več fazah. Faze so strokovni in zdravstveni pregledi na polju, vzorčenje partij semena, analiza kakovosti skladno z metodami ISTA in po potrebi zdravstvenega stanja semenskega materiala. Vsako fazo spremlja strokovno–administrativno delo.

Preglednica 49: Obseg uradnega potrjevanja poljščin in zelenjadnic; 2005 in 2006

Skupina rastlin	Obseg pridelave (ha)		Ocena pridelka (ton)		Uradno potrjeno (ton)	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006
Žita	1.669	1.520	7.569	7.625	4.580	4.828
Koruza	158	102	268	216		
Krmne rastline	163	94	70	118	95	94
Oljnice	132	25	179	161	136	96
Krompir	42	65	792	842	792	551
Zelenjadnice	28	10	17	8		
Koruza - uvoz					1.163	1124
Krmne rastline - uvoz					2	6
Krompir- uvoz					804	751

V primerjavi z letom 2005 se je v letu 2006 skupni obseg pridelovanja semenskega materiala poljščin in vrtnin v Sloveniji spet zmanjšal pri vseh vrstah ali skupinah vrst kmetijskih rastlin, razen pri krompirju. Zmanjšanje je podobno kot v letu 2004, to je v prvem letu pridelave po uveljavitvi nove zakonodaje (15% zmanjšanje v letu 2004 v primerjavi z letom 2003). Najbolj očitno je zmanjšanje obsega pridelovanja semena pri koruzi, kar je bilo pričakovano glede na velik porast v letu 2004 in na vpeljane ukrepe za omejevanje širjenja koruznega hrošča. Precej se je zmanjšal tudi obseg pridelave pri oljnicah in krmnih rastlinah ter zelenjadnicah, manj pri žitih, pri krompirju pa se je obseg pridelave povečal. Ocenjena količina pridelka semena je manjša kot prejšnja leta, razen pri krmnih rastlinah. Sicer pa podatki pri krmnih

rastlinah med leti niso primerljivi, ker je količina pridelanega semena predvsem odvisna od vrst krmnih rastlin v pridelavi (masa 1000 zrn).

V okviru usposabljanja za izvajanje postopkov uradnega potrjevanja pod uradnim nadzorom je bil pripravljen program osnovnega usposabljanja preglednikov, vzorčevalcev in analitikov semena.

V letu 2006 so bili v postopek uradnega potrjevanja (certifikacije), na podlagi letnih prijav pridelave, vključeni 4 dobavitelji, ki se ukvarjajo s pridelovanjem razmnoževalnega in/ali sadilnega materiala sadnih rastlin in sicer:

- osnovni matični nasad za pridelavo cepičev za pečkate sadne vrste (Selo na Goričkem; dobavitelj KGZS- Zavod MB, Sadjarski center Gačnik),
- osnovno matično zarodišče I. stopnje za pridelovanje jablanovih podlag (Iljaševci; dobavitelj SC Gačnik) ter
- osnovna matična zarodišča II. stopnje za pridelovanje certificiranih podlag (dobavitelji: Malus d.o.o., Sadjarstvo Mirošan d.d. in Sadjarska zadruga Posavja z.o.o.).

Dobavitelj SC Gačnik je v osnovnem matičnem nasadu Selo v letu 2006 prijavil 1.541 matičnih dreves pečkarjev (1.430 matičnih dreves jablane in 111 matičnih dreves hruške), v osnovnem matičnem zarodišču jablanovih podlag I. stopnje v Iljaševcih pa 7.000 matičnih grmov podlag. V osnovnih matičnih zarodiščih II. stopnje so 3 dobavitelji v letu 2006 prijavili skupno 43.000 matičnih grmov podlag. Za navedene količine matičnega materiala so bila na osnovi izpolnjevanja pogojev izdana potrdila o uradni potrditvi osnovnih matičnih rastlin, s katerimi se dovoljuje pridobivanje razmnoževalnega materiala v naslednjem letu. V letu 2006 sta pridelavo certificiranih sadik jablane, ki vključuje tudi prijavo podlag za pridelavo sadik, prijavila 2 dobavitelja. Na podlagi prejetih prijav pridelave je bila v postopku uradnega potrjevanja pri dobaviteljih preverjena ustreznost dokumentacije, izpolnjevanje pogojev glede ustreznosti zemljišč in varovalnega pasu, opravljeni vizualni pregledi zdravstvenega stanja rastlin in izvedena ustrezna vzorčenja v skladu s predpisi s področja zdravstvenega varstva rastlin in s pravilnikom o trženju sadnih rastlin. Za pridelan razmnoževalni/sadilni material so bile dobaviteljem izdane ustrezne etikete.

Na področju uradnega potrjevanja razmnoževalnega in sadilnega materiala vinske trte, so bile v letu 2006 opravljene vse s programom zastavljene naloge. V shemo uradnega potrjevanja razmnoževalnega materiala trte se je vključilo skupno 33 dobaviteljev. Od tega jih 25 prideluje uradno potrjene trsne cepljenke, 27 jih prideluje trsne podlage, 11 pa cepiče. Izmed vseh dobaviteljev so 4 registrirani kot zadruga, 2 kot delniška družba, 14 kot družba z omejeno odgovornostjo, 8 kot samostojni podjetniki, 3 kot dopolnilna dejavnost na kmetiji, preostala dva pa sta še STS Vrhpolje in Ivanjковci (kot pridelovalci baznega razmnoževalnega materiala). Skladno s Pravilnikom o trženju materiala za vegetativno razmnoževanje trte je imelo v letu 2006 uradno dovoljenje za opravljanje negativne množične selekcije v matičnih nasadih za pridelavo certificiranega cepilnega materiala 15 ustrezno usposobljenih strokovnjakov. Ti so negativno selekcijo v novih matičnih nasadih opravili na 2 ha novih matičnih nasadov podlag ter na 2 ha novih matičnih vinogradov.

Na podlagi urejenih selekcijskih knjig, opravljene selekcije, zbrane dokumentacije in opravljenih pregledov uradnega organa za potrjevanje, je bilo doslej uradno potrjenih 61,65 ha (178.871 potrjenih trsov) certificiranih matičnjakov podlag in 22,40 ha (70.183 potrjenih trsov) certificiranih matičnih vinogradov. V navedenih matičnih nasadih so dobavitelji v letu 2006 prijavili pridelavo 2,32 milijona certificiranih cepičev ter 6,16 milijona certificiranih ključev podlag. Ostali cepilni material za pridelavo certificiranih trsnih cepljenk se kupuje v drugih državah članicah EU. Nekateri matični nasadi so bili izločeni iz postopka selekcije. Na podlagi zaključenih postopkov uradnega potrjevanja je bilo doslej izdanih 284 potrdil o uradni potrditvi matičnih trsov (od tega 28 v letu 2006). To pomeni, da je bilo v letu 2006 pregledanih in obdelanih več kot 280 parcel z matičnimi nasadi trte v vseh treh vinorodnih deželah Slovenije, katerih povprečna površina meri komaj 0,3 ha. Zaradi razdrobljenosti in medsebojne oddaljenosti parcel zahteva delo veliko časa in poti. Večina certificiranih

matičnih nasadov je posajenih na novo, pretežno z uvoženim matičnim sadilnim materialom. Okrog 25% matičnih nasadov je starejših, ki imajo potrdilo za uporabo le za 6 let in jih bo potrebno do leta 2010 nadomestiti z novimi. Glede na trenutno stanje lahko računamo, da so naši trsničarji potencialno sposobni pridelati med 6 in 7 milijonov certificiranih ključev podlag in okrog 3 milijone certificiranih cepičev vinskih sort (odvisno od pridelovalnih razmer, oskrbe in stanja matičnih nasadov).

Poleg nasadov za pridelavo certificiranega cepilnega materiala, so bili v letu 2006 opravljeni tudi uradni pregledi v dveh repozitorijih izvornih matičnih trsov domačih klonov vinskih sort (posajeni so v izoliranih razmerah v rastlinjakih STS Ivanjkovci in STS Vrhpolje) ter v baznih matičnih nasadih teh klonov. Bazni matični bloki, namenjeni pridelavi baznih cepičev, so v obeh trsničarskih središčih posajeni s po 100-200 matičnimi trsi/klon na skupni površini 4 ha. Zaradi zahtev po čim večji izoliranosti baznih matičnih rastlin, se je v letu 2006 nadaljevala obnova baznih blokov na novi lokaciji (leta 2006 posajeno 800, skupno pa raste že 2.100 novih baznih matičnih trsov na lokaciji Litmerk). Računa se, da bo obnova v celoti končana v naslednjih štirih letih. Trsi baznih matičnih blokov so redno vzorčno retestirani na prisotnost virusnih in virozam podobnih bolezni vinske trte (serološki testi, indeksiranje). Prav tako je bil v letu 2006 pregledan, opravljena negativna selekcija in potrjen nov bazni matičnjak podlag, ki je bil na lokaciji STS Ivanjkovci posajen leta 2005 (1,3 ha s 3.339 matičnimi trsi) in ki bo služil za pridelavo ključev za cepljenje baznega sadilnega materiala. Na navedenih parcelah se je v letu 2006 nadaljevalo s kontrolnim testiranjem na virusne bolezni vinske trte ter kontrolo tal na nematode, prenašalke virusnih bolezni. Opravljenih je bilo 755 seroloških testov in indeksiranj ter 98 analiz zemlje na nematode. Analize tal na nematode so bile tako opravljene v že vseh matičnih nasadih ter na vseh zemljiščih, ki so bila to leto v uporabi za trsnice. Vsi vzorci tal, ki so bili za analizo odvzeti v letu 2006, so bili prosti nematod. Skladno z zahtevami pravilnika, da morajo biti v 10 letih retestirani vsi matični nasadi, bo potrebno v letu 2007 delo pri kontrolnih testiranjih na viruse trte pospešiti, medtem ko bo število ostalih analiz za namene uradnega potrjevanja ustaljeno.

Glede na pridelavo v letu 2005, ko je bilo v trsnice vloženih 5 milijonov siljenk, je bil z ozirom na težave pri prodaji, predviden približno enak obseg pridelave tudi v letu 2006. Po prispelih prijavah in ugotovljenem stanju na terenu, pa je bilo dejansko v trsnice vloženih nad 5 milijonov certificiranih trsnih siljenk. V vseh primerih so bili opravljeni pregledi primernosti parcel, opravljene so bile vse potrebne analize na nematode, preverjena urejenost dokumentacije o izvoru, opravljena sta bila najmanj 2 uradna pregleda, opravljena je bila kontrola kakovosti, klasiranja, pakiranja in nameščanja uradnih etiket. Za potrebe uradnega označevanja je bilo predtiskanih in zapisniško razdeljenih 90.000 uradnih etiket, izdelani zapisniki in izdana dovoljenja za nameščanje uradnih etiket ter izdana potrdila o uradni potrditvi razmnoževalnega materiala trte. V Sloveniji je bilo v letu 2006 pridelanih okrog 3,2 milijona certificiranih in 23.387 baznih trsnih cepljenk.

Naknadna kontrola certificiranega semenskega materiala kmetijskih rastlin

Zakon o semenskem materialu kmetijskih rastlin v 36. členu predpisuje obvezno naknadno kontrolo predpisanega deleža partij semenskega materiala v prometu. Natančnejši deleži partij so predpisani v pravilnikih o trženju semena žit, krmnih rastlin in pese, oljnic in predivnic ter zelenjadnic. Pravilniki pri domači pridelavi predpisujejo vzorčenje semena vseh uradno potrjenih partij semena vseh kategorij primernih za nadaljnje pridelovanje semena in naključno vzorčenje 10% partij semena pri zadnji kategoriji namenjenega za merkantilno pridelavo. Hkrati predpisujejo naključno vzorčenje 10% vseh partij semena v prometu. Namen naknadne kontrole je, da se v sortnih poskusih oz. z laboratorijskimi testi preverja sortna ali vrstna pristnost in čistost, zdravstveno stanje ter izpolnjevanje drugih zahtev glede kakovosti semenskega materiala kmetijskih rastlin.

V okviru strokovne naloge je naknadna kontrola certificiranega semenskega materiala potekala pri strnih žitih (173 vzorcev), koruzi (29 vzorcev), krompirju (115 vzorcev), ozimni ogrščici (16 vzorcev), bučah (2 vzorca), travah in travno deteljnih mešanicah (28 vzorcev),

metuljnicah (12 vzorcev) in zelenjadnicah (72 vzorcev). Naknadno kontrolo se je izvajala v skladu s sprejetimi protokoli za izvajanje naknadne kontrole za posamezne vrste.

5.6.3 Strokovne naloge v rastlinski proizvodnji

Program strokovnih nalog v proizvodnji kmetijskih rastlin

Strokovne naloge v proizvodnji kmetijskih rastlin zajemajo selekcijo, introdukcijo in ekološko rajonizacijo vrtnin, sadnih rastlin, vinske trte, hmelja in zdravilnih rastlin. Naloge se izvajajo s ciljem, da bi slovenskim pridelovalcem zagotovili kakovostno seme in sadilni material tistih sort, ki v naših pridelovalnih razmerah dajejo kakovostne in stabilne pridelke ob čim manjši porabi fitofarmacevtskih sredstev in mineralnih gnojil in da bi zagotovili čim hitrejši prenos novih tehnologij pridelave v prakso. Nosilec izvajanja strokovnih nalog je Kmetijski inštitut Slovenije, izvaja pa jih s podizvajalci na različnih lokacijah po Sloveniji.

Program vrtnarskega centra pri Kmetijskem inštitutu Slovenije je bil v letu 2006 usmerjen v proučevanje različnih tehnologij pridelovanja zelenjadnic, uvajanje pridelave manj znanih in manj razširjenih vrst zelenjadnic ter v preskušanje primernosti različnih sort zelenjadnic za določen namen in način pridelave. V sodelovanju z Vrtnarskimi postajami v Novem mestu, Novi Gorici in Celju so bili v tehnološke poskuse vključeni zelje (vpliv gnojenja z različnimi odmerki dušika na količino in kakovost pridelka; primernost različnih sort za pridelavo in skladiščenje), brokoli (vpliv termina pridelovanja na količino in kakovost pridelka, vsebnost skupnih glukozinolatov in glukorafanina pri različnih sortah) in rukola (primerjava agronomskih lastnosti zbranih avtohtonih populacij z lastnostmi sort oz. populacij dvoredca, katerih seme je na voljo na trgu).

Delo vrtnarskega centra pri Biotehniški fakulteti je bilo v skladu s sprejetim programom usmerjeno predvsem v preskušanje različnih tehnik hidroponskega gojenja zelenjadnic.

V postopek predintrodukcije pečkarjev je bilo na Brdu pri Lukovici v letu 2006 vključenih 5 sort jablan. Na dveh lokacijah (Brdo pri Lukovici, SC Gačnik) je potekalo tudi introdukcijsko preizkušanje 27 sort jablan in na lokaciji Bistrica ob Sotli preizkušanje 11 sort hrušk. Nadaljevalno preizkušanje je v letu 2006 potekalo pri 6 sortah jablane na treh lokacijah. Pri breskvah in nektarinah je v letu 2006 introdukcija potekala pri 10-ih novejših sortah ter pri 11 novejših podlagah. Pri marelicah je v preizkušanju 5 podlag na lokaciji Vitovlje. Pri češnjah se je preizkušanje nadaljevalo pri 20-ih sortah na lokaciji Bilje. Preizkušanje 9 sort evropskih sliv, tolerantnih na šarko, poteka od leta 2001 na lokaciji SC Gačnik. Od leta 2003 poteka preizkušanje sort evropskih sliv vzporedno na treh lokacijah (10 sort na lokacijah SC Bilje in na Brdu pri Lukovici ter 7 sort na lokaciji SC Gačnik). V SC Bilje je bilo v preizkušanju 8 sort kakija. Pri oljki se je v introdukcijskem nasadu Strunjan nadaljevalo preizkušanje in primerjava 28-ih sort in tipov oljk. Nadaljevalo se je tudi opisovanje odbranih sort in tipov oljk iz območja Slovenske Istre po sistemu deskriptorjev UPOV in RESGEN v okviru inventarizacije sort in tipov oljk, v okviru katerega je od leta 1998 v opazovanja vključenih skupno več kot 130 rastlin. Pri lupinarjih potekajo opazovanja sort v okviru predintrodukcije pri 14-ih sortah oreha in 7-ih sortah leske na lokacijah Maribor. V okviru introdukcije je v postopke meritev in opazovanj vključenih 10 sort oreha na 4 različnih lokacijah, med katerimi se nekatere sorte preizkuša na več lokacijah. Pri leski se je v letu 2006 pričelo s preizkušanjem 3 sort na 1 lokaciji. Pri kostanju je bilo v letu 2006 v preizkušanju 8 sort, ki so posajene vzporedno na dveh lokacijah (Maribor in Janče/Litija). Pri orehu in kostanju se odbirajo tudi genotipi iz avtohtonih populacij različnih območij Slovenije z namenom pridobivanja domačih tipov. Tako so bila v letu 2006 opravljena opazovanja 41 preselektioniranih genotipov oreha na lokaciji Maribor in pomološka analiza 22 genotipov na lokaciji Bistrica ob Sotli. Pri kostanju je bilo pomološko analiziranih 32 genotipov iz avtohtonih populacij različnih območij Slovenije. Pri jagodičastih sadnih vrstah se je v letu 2006 preizkušanje na Brdu pri Lukovici nadaljevalo s 13 sortami jagod in 6 sortami malin.

Introdukcija in selekcija vinske trte je v letu 2006 potekala na 18 lokacijah v vseh treh vinorodnih deželah Slovenije. Skupno je bilo v postopek introdukcije vključenih 38 doma selekcioniranih klonov Rebule, Laškega rizlinga, Sauvignona, Modre frankinje in Žametovke; 11 uvoženih vinskih sort in klonov; 6 namiznih sort in 22 starih domačih vinskih sort, na 9 lokacijah v vseh treh vinorodnih deželah Slovenije. V postopke klonske selekcije vinske trte je bilo vključenih 176 klonskih in elitnih linij pri 20 belih in rdečih vinskih sortah ter treh sortah podlag (sort 5M, 6M in 8BČ) na 9 lokacijah v vseh treh vinorodnih deželah Slovenije. Opravljenih je bilo 32 mikrovinifikacij vzorcev grozdja, 1.600 seroloških testov in 450 indeksiranj na virusne in viroze podobne bolezni vinske trte. Glavna pozornost se posveča klonski selekciji domačih, gospodarsko pomembnih vinskih sort, pri katerih kakovostnega zdravega sadilnega materiala ni mogoče uvoziti od drugje. V osnovno (pozitivno in negativno) množično selekcijo je bilo vključenih 37 vinskih sort in 4 namizne sorte. V teku je bila osnovna selekcija pri 233.164 trsih vinskih sort (77 ha). Do leta 2006 je že bila zaključena osnovna selekcija pri 496.441 trsih vinskih sort, odbranih in potrjenih pa je bilo 297.671 ali 60% trsov. Skupno je v postopek množične selekcije vključenih približno 1% slovenskih vinogradov.

Introdukcija in selekcija hmelja vključuje preverjanje genetskih lastnosti tujih genotipov, zanimivih za slovenske hmeljarje in vpliv časa rezi na odbranko 279/112. Orientacijsko določanje rezi pri odbranki 279/112 je bilo izvedeno na dveh različnih ekoloških območjih, to je na lokaciji v Savinjski dolini in na Koroškem. Na obeh lokacijah so preko cele vegetacijske sezone potekala tudi opazovanja za ugotavljanje primernosti južnoafriških genotipov za pridelavo v našem območju. Omenjeni genotipi so za slovenske hmeljarje zanimivi zlasti z vidika visokih pridelkov in visoke vsebnosti alfa kislin. Vsebnost alfa kislin je bila določena tudi pri nekaterih ostalih tujih sortah.

V letu 2006 so se nadaljevali introdukcijski poskusi na manjših površinah pri zdravilnih rastlinah (*Echinacea purpurea* L., *Lippia citriodora* Kunth., *Melissa officinalis* L., *Mentha piperita* L., *Salvia officinalis* L., *Hypericum perforatum* L., *Rosmarinus officinalis* L., *Lavandula spica* L. in *Calendula officinalis* L.). Pridelana droga je bila v jesenskem obdobju kemijsko analizirana glede vsebnosti in sestave eteričnih olj.

Certificiranje pridelka hmelja zajema celoten postopek od prijave površin in pridelka v register pridelovalcev hmelja, pridelave hmelja, obiranja, sušenja, pakiranja, plombiranja in tehtanja tovorkov na posameznem centru za certificiranje, opravljanja analiz ter končno izdaja certifikata.

Program žlahtnjenja hmelja

Nalogo izvaja Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije z namenom pridobitve nove, tržno zanimivejše sorte hmelja, ki ima visoko vsebnost alfa kislin, poleg tega pa tudi velik pridelek in visoko odpornost proti boleznim.

Spremljanje dozorevanja grozdja

Nalogo izvajajo Kmetijsko gozdarski zavod Novo mesto, Kmetijsko gozdarski zavod Maribor in Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica kot pooblašene strokovne institucije. Cilj spremljanja dozorevanja grozdja je povečanje kakovosti vina v Sloveniji in preprečevanje prezgodnjega trgiranja grozdja. Spremljanje analiziranih parametrov v grozdju in moštu ob trgatvi skozi več let hkrati omogoča tudi nadziranje potrebnih enoloških postopkov in sredstev, ki se smejo za posamezne sorte izvajati le v posebnih klimatskih razmerah.

Izdelava elaborata o rajonizaciji in določitvi trsnega izbora

Elaborat je bil izdelan z namenom zagotavljanja varstva porekla grozdja in vina. Opravljena je bila natančna razmejitev vinorodnih območij in primernost sort vinske trte na posameznih vinorodnih območjih.

Kontrola dozorelosti grozdja za vrhunsko vino

V tem okviru se je izvajala kontrola dozorelosti grozdja pred trgatvijo. Pri pridelovalcih, ki imajo avtomatske tehtnice se dozorelost lahko meri z relativno majhnimi stroški, pri ostalih pa je potreben ogled in meritev na terenu. S ciljem izenačitve pogojev za pridelovalce in usmerjanja v čim višjo kakovost se 80% stroškov ogledov stopnje dozorelosti na terenu pokrije iz proračuna.

Izobraževalni tečaji za pokuševalce vina

Pokuševalci, ki sodelujejo v organoleptičnih ocenjevanjih vina, morajo biti dobro seznanjeni z novimi trendi okusov in imeti čim bolj poenotene kriterije, kar je mogoče doseči le s stalnim izobraževanjem. Stroške osnovnega izobraževanja in opravljanja izpita za pokuševalce krijejo udeleženci sami, medtem ko je bilo dodatno izobraževanje za 87 pokuševalcev z 80% sofinancirano iz proračuna.

Poskusni centri za sadjarstvo, vinogradništvo in oljkarstvo

Naloge na tem področju izvajajo Sadjarski center Gačnik, Sadjarski center Bilje, Seleksijsko trsničarski središči Ivanjkovci in Vrhpolje ter Poskusni center za oljkarstvo. Centri izvajajo naloge na podlagi letnega programa dela javne službe Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije. Letni programi centrov so vsebinsko vsklajeni s petletnim programom razvoja sadjarstva, drevesničarstva in oljkarstva 2006-2010. Sredstva se sadjarskima centroma in poskusnemu centru za oljkarstvo namenja za zagotavljanje matičnega sadilnega materiala, omogočanje introdukcije novih sort ter zmogljivosti za izvajanje aplikativnih in razvojnih poskusov v sadjarstvu. Seleksijsko trsničarskima središčema se sredstva namenja za izvajanje selekcijskih programov pridelave osnovnega matičnega izhodiščnega materiala, vzdrževanje matičnih nasadov za vzgojo klonskega brezvirusnega materiala za nadaljnje razmnoževanje v trsnicah, vključno z mikroviniifikacijo klonskih kandidatov.

5.7 Strokovne naloge s področja zootehnik

Na podlagi Zakona o živinoreji in Zakona o kmetijstvu se strokovne naloge na področju živinoreje izvajajo kot javna služba strokovnih nalog v živinoreji. V letu 2006 se je javna služba strokovnih nalog v živinoreji izvajala v skladu s potrjenimi rejskimi programi za posamezne vrste in pasme domačih živali. Priznane rejske organizacije so dolžne izvajati potrjene rejske programe. Posamezne naloge iz potrjenega rejskega programa izvajajo tiste organizacije v živinoreji, ki so pridobile odločbo Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano oziroma upravnih enot. V skladu s 84. členom zakona o živinoreji so na področju živinoreje naslednje organizacije: priznane rejske organizacija (PRO), odobrene organizacije (OO) in druge priznane organizacije v živinoreji (DPO).

Preglednica 50: Število priznanih oz. odobrenih organizacij v živinoreji v letu 2006

Vrsta živali	Priznane rejske organizacije (PRO)	Odobrene organizacije (OO)	Druge priznane organizacije (DPO)	Skupaj
Govedo	2	20	14	36
Drobnica	1	3	10	14
Prašiči	1	18	12	31
Konji	7	194	3	226
Kunci	1	0	0	1
Perutnina	1	0	0	1
Čebele	1	32	1	34
Skupaj	14	289	40	343

Vir: MKGP

V okviru potrjenih rejskih programov se izvajajo zlasti naslednje strokovne naloge: vodenje rodovniških knjig za čistopasemske plemenske živali in registrov za hibridne plemenske

živali, vodenje izvornih rodovniških knjig za slovenske avtohtone pasme živali, registracija in preverjanje porekla, naloge na področju razmnoževanja in plodnosti plemenskih živali, meritve in obdelava proizvodnih lastnosti živali, vodenje in vzdrževanje informacijskih sistemov, preizkušanje, ocenjevanje in odbiranje plemenskih živali, opravljanje bioloških in genskih testov, napovedovanje genetskih vrednosti, obdelave zbranih podatkov in objave rezultatov, izdajanje zootehniških dokumentov, kontrola prireje mleka in mesa, spremljanje proizvodnosti domačih živali, interpretacija rezultatov, spremljanje reje in prireje domačih živali, opravljanje meritev pri preizkusu v pogojih reje, opravljanje laboratorijskih analiz, spremljanje velikosti populacije in strukture plemenske črede, vodenje in vzdrževanje podatkovnih zbirk, vzdrževanje genetskih rezerv domačih živali, izdaja publikacij, označevanje plemenskih živali, izvajanje uradnih preizkušanj plemenskih živali, oziroma njihovih potomcev, obdelava podatkov merjenj in testiranj, opravljanje laboratorijskih analiz mesa, mleka, disekcij klavnih trupov, vodenje katastra čebelje paše, napoved medenja v čebelarstvu, izvajanje sistema identifikacije in registracije kopitarjev, zbiranje tekmovalnih rezultatov kopitarjev za potrebe selekcijskega dela in vodenja rodovniških knjig ter delo na razvojno raziskovalnih nalogah rejских programov. Z izvajanjem strokovnih nalog v živinoreji se zagotavlja izboljševanje genetskega napredka pri domačih živalih, ohranitev biotske raznovrstnosti, zadostno število plemenskega materiala, povečevanje števila plemenskih živali, ki so vpisane v rodovniške knjige in registre ter doseganje boljše kakovosti živinorejskih proizvodov oziroma višje kakovosti hrane za potrošnika.

Potrjeni rejški programi, ki so v skladu s predpisi uvrščeni v Skupni temeljni rejški program so predmet sofinanciranja s sredstvi proračuna Republike Slovenije.

Preglednica 51: Proračunski izdatki za naloge s področja zootehnik; 2005 in 2006

	Izplačano (000 EUR)		Indeks 2006/05
	2005	2006	
Naloge s področja zootehnik skupaj	9.147,6	9.275,7	101,4
Strokovne naloge v živinorejski proizvodnji (PP 1456)	2.253,3	2.259,7	100,3
Služba za kontrolo proizvodnje v živinoreji (PP 2423)	4.930,2	4.899,5	99,4
Podpora reji in preizkušanju plemenskih živali (PP 2070)	905,6	896,7	99,0
Identifikacija in registracija živali (PP 1328)	794,1	1.074,0	135,2
Razvoj konjereje (PP 2072)	150,1	83,2	55,4
Register kopitarjev (PP 2073)	114,3	62,6	54,8

Vir: MKGP

Pomemben naloga na področju zootehnik je tudi razvoj, implementacija in tekoče izvajanje sistema identifikacije in registracije živali, ki ga narekuje pravni red EU in zajema govedo, drobnico, prašiče ter čebelnjake. Med dejavnosti, ki potekajo v okviru sistema, sodijo vodenje in tekoče vzdrževanje centralnega registra živali, evidence imetnikov rejnih živali, vzpostavitev nadzora nad izvajanjem sistema, vzpostavitev sistema za kontrolo registriranih podatkov in odpravljanja neskladij, izdajanje predpisane dokumentacije, sofinanciranje storitev označevanja živali ter informiranje rejcev. V tem okviru se vodijo registri, ki so informacijsko podprti z internetno aplikacijo VOLOS, ki se sproti nadgrajuje. V letu 2006 je potekal razvoj in nadgradnja programske opreme za vse registre živali predvsem na področju nadzora. Pri vodenju centralnega registra govedi je potrebno tekoče evidentiranje vseh rojstev, uvozov, premikov med gospodarstvi, zakola, poginov in izvozov, pri ostalih vrstah živali pa evidentiranje vseh premikov skupin živali med gospodarstvi ter zajem staleža živali na letni ravni.

5.7.1 Govedoreja

Govedoreja je osnovna živinorejska dejavnost v Sloveniji, zato je obseg strokovnih nalog v govedoreji večji v primerjavi z drugimi vrstami živali. Na področju govedoreje imamo priznane rejške programe za naslednje pasme goveda: črno-bela pasma, rjava pasma, lisasta pasma, šarole pasma, limuzin pasma in cikasto govedo.

Kontrola proizvodnje v govedoreji

S kontrolo proizvodnje se ugotavlja proizvodne rezultate živali, ki so vključene v enega od načinov kontrole prireje mleka ali mesa.

Preglednica 52: Mlečnosti kontroliranih krav (standardna laktacija); 2005 in 2006

Pasma	2005						2006					
	Število zaključkov	Mleko Kg	Maščobe		Beljakovine		Število zaključkov	Mleko Kg	Maščobe		Beljakovine	
			Kg	%	Kg	%			Kg	%	Kg	%
SKUPAJ	79.431	5.670	234,2	4,13	186,1	3,28	79.376	5.803	237,4	4,09	189,0	3,26
ČB	28.183	6.857	279,1	4,07	220,7	3,22	28.734	6.978	280,6	4,02	223,3	3,20
RJ	14.540	5.258	216,9	4,13	175,3	3,33	13.900	5.380	220,9	4,11	178,9	3,33
LS	25.508	4.737	199,4	4,21	158,3	3,34	24.709	4.826	201,2	4,14	159,5	3,31
LSX	9.206	5.345	223,8	4,19	176,6	3,3	9.989	5.510	229,2	4,19	179,9	3,27
Druge	1.994	5.356	219,5	4,1	174,9	3,27	2.044	5.396	218,6	4,05	175,7	3,26

Konec leta 2006 je bilo v kontroli prireje mleka 79.376 krav molznic na 5.143 kmetijskih gospodarstvih, kar je 75% vseh krav molznic. Med njimi prevladujejo krave lisaste, črnobeke in rjave pasme. V primerjavi z letom 2005 se je stalež krav molznic na kmetijah povečal za 2,6% ob 3,9% zmanjšanju števila kmetijskih gospodarstev, kar je posledica opuščanja kontrole in prireje mleka na manjših kmetijah. Na kontroliranem kmetijskem gospodarstvu je bilo tako povprečno 15,8 krave molznice (leta 2005: 15,4; leta 2004: 15,1). Povprečna mlečnost 5.803 kg s 4,09% maščobe in 3,26% beljakovin se je v primerjavi z letom 2005 povečala za 133 kg. Ob tem se je znižala povprečna vsebnost maščob in beljakovin. Za kontrolo prireje mleka se uporablja leta 2003 uvedena metoda AT4.

Leta 2006 je bilo v kontrolo prireje mesa vključenih 1.945 živali, od tega 770 telet. Najvišje rojstne teže telet sta imeli pasmi šarole in lisasta. Šarole in limuzin pasmi sta imeli najtežje živali pri starosti 90 dni, pri starosti 210 dni pa imata najtežje živali pasmi šarole in rjava pasma. Prirasti od starosti 90 do 210 dni se gibljejo od 932 g/dan pri lisasti pasmi do 1.178 g/dan pri limuzin pasmi. Kontrola mesa postaja vse pomembnejša in se bo v prihodnje še bolj širila. Zbrani podatki se uporabljajo pri odbiru plemenskih živali v mesnih čredah, pri načrtovanju tehnologije reje krav dojilj in pri gospodarskem križanju. Do sedaj je zbranih že dovolj podatkov, da se lahko začnejo izračunavati plemenske vrednosti (PV) za lastnosti mesa in tako odbirati plemenske živali na podlagi PV.

Selekcija in rodovništvo v govedoreji

Poleg priprave podatkov za nacionalne obračune plemenskih vrednosti, različne raziskave, poročila in razstave živali, ima pri izvajanju strokovne naloge selekcija eno najpomembnejših vlog odbira bikovskih mater (BM), saj so njihovi potomci kandidati za bodoče plemenske bika. Pripravljen je bil tudi Katalog bikov za leto 2007, ki vključuje vse pasme govedi. Uporablja se pri selekcijskem delu in pri osemenjevanju. Pripravljen je bil tudi seznam bikov, priporočenih za osemenjevanje v letu 2007, v obliki plakata z naslovom »Biki za osemenjevanje v letu 2007«.

S predpisi in potrjenimi rejskimi programi je natančno določeno, katera plemenska žival je čistopasemska in s tem primerna za vpis v rodovniško knjigo. Rodovniške knjige se vodijo na Kmetijskem inštitutu Slovenije. V rodovniških knjigah ima kar 87,5% krav v kontroli prireje mleka popolno oz. delno poreklo in te živali so tudi kandidatke za vpis v glavni del rodovniške knjige za posamezno pasmo.

Podpora reji in preizkušanju plemenskih živali

Na vzrejališčih se vzreja potomce načrtnega parjenja bikovskih mater in elitnih bikov. Na vzrejališču v Logatcu je leta 2006 direktni test zaključilo 10 bikov šarole in 11 bikov limuzin pasme. Na testnih postajah za testiranje potomcev plemenskih bikov na rastnost, se testira potomce mladih bikov vključenih v osemenjevanje. Teleta po posameznem biku se izbere na

terenu in vhlevi v progenotestno postajo, kjer se pitajo pod enakimi pogoji, s čimer se močno zmanjša vpliv okolja in so zato genetske razlike med njimi natančneje ocenjene.

Po zaključenem testu, so bili vsi podatki o masah ob posameznem tehtanju in podatki, ki so bili zbrani v klavnici, vneseni v bazo. Na podlagi pridobljenih podatkov se izračunavajo različni parametri klavne kakovosti, končni cilj pa je izračun plemenske vrednosti posameznih bikov.

Z razrezom klavnih polovic se pridobi najbolj objektivne podatke o njihovi sestavi, kar je najboljši kazalec klavne kakovosti. Pri rjavi pasmi to omogoča ohranjanje dosežene klavne kakovosti, medtem ko je pri bikih mesnih pasem progeni test izredno pomemben, saj se najboljše uporablja za gospodarsko križanje in so zato rezultati križanja in klavnih lastnosti križancev izredno pomembni. V letu 2006 je bilo razrezanih 219 klavnih polovic bikov.

Informacijski sistem v govedoreji

Spremljanje proizvodnosti goveda in selekcije na gospodarsko pomembne lastnosti od nekdaj igrata pomembno vlogo v živinoreji. Veliko vlogo pri tem ima informacijska podpora, brez katere bi bilo delo oteženo. Razvoj informacijskega sistema za potrebe govedoreje se je že pred leti začel na Kmetijskem inštitutu Slovenije. Jedro IS predstavlja centralna podatkovna zbirka. Obstoječe aplikacije so bile v letu 2006 prilagojene novih zahtevam. Razvite so bile nove aplikacije za spremljanje lastnosti plodnosti in zajem podatkov lastnega testa, za spremljanje dinamike izvajanja kontrole prireje mleka na kmetijah ter za vodenje in pregled članstva v priznanih rejskih organizacijah.

Po podatkih iz Centralne podatkovne zbirke (CPZ) »Govedo« se je v primerjavi z letom 2005 število kmetij z govedom v letu 2006 zmanjšalo na 42.103. Stalež različnih kategorij goveda se je v primerjavi z letom 2005 znižal na skupno 456.860 glav. Nekoliko se je zmanjšalo število gospodarstev (34.223), ki je redilo krave. Plemenskih bikov je bilo 443.

Preko spletnih strani CPZ »Govedo« je rejcem omogočen dostop do podatkov o živalih, njihovi prireji in plemenskih vrednostih. Rejcev, ki uporabljajo aplikacije in redno spremljajo podatke o svoji čredi je iz meseca v mesec več in se bliža številu 500 (v letu 2005: 250).

5.7.2 Prašičereja

Na območju Republike Slovenije imamo potrjeni rejski program SloHibrid, ki vključuje naslednje pasme prašičev: Slovenska landrace (linija 11), Large white (linija 22), Duroc (33), Pietrain (44), Slovenska landrace (linija 55), Large white (linija 66) in Krškopoljski prašič ter naslednje linije prašičev: Hibrid 12, Hibrid 21, Hibrid 53 in Hibrid 54.

Na selekcijskih in razmnoževalnih farmah, vzrejnih središčih in pri ostalih rejcih selekcionerji vodijo podeljevanje rodovniških števil. V letu 2006 je bilo skupno podeljenih 2.314 rodovniških števil. Obnova plemenskih čred s kakovostnim plemenskim materialom je dolgoletni pospeševalni ukrep. Kakovost plemenskih prašičev se preverja na osnovi podatkov o plemenski vrednosti, proizvodnih podatkov in podatkov o poreklu.

Označevanje prašičev poteka enkrat tedensko. Označujejo se pujski v starosti do sedem dni. Pujski, namenjeni vzreji plemenski mladici in merjascev so označeni individualno, ostali pujski pa dobijo skupinsko oznako. Leta 2006 je bilo na farmah in pri rejcih označeno 45.881 gnezd, kar je 144 manj gnezd kot leta 2005.

Preizkus merjascev je potekal na testni postaji Nemščak do maja 2006, zato je bilo na farmi preizkušenih samo 154 živali. Na testni postaji se preizkušajo predvsem čistopasemski merjasci pasem, lahko se preizkuša tudi določeno število hibridnih merjascev, z namenom zasledovanja porabe krme. V letu 2006 sta bili vzpostavljeni dve vzrejni središči za vzrejo plemenskih merjascev pasme large white (linija 22). Na pobudo rejcev je bila izdelana dopolnjena tehnologija vzreje plemenskih merjascev.

Preizkus mladice v proizvodnih razmerah se izvaja na farmah in vzrejnih središčih. Preverja se identifikacija, ocenjuje se zunanost, živali se tehta in z ultrazvokom izmeri debelina hrbtne slanine. Podatke se vnaša v centralni informacijski sistem, objavljeni pa so v publikacijah.

V okviru molekularno genetskih metod med redna opravila sodi pregled odbranih merjascev na gen RYR1, ki je povezan z občutljivostjo na stres. Rejcem se posredujejo analize za njihove živali, rezultat za posamezno žival pa je vnesen v zootehniško spričevalo.

Rezultate analiz plodnosti svinj pri svojem delu uporablja komisija za odbiro in ocenjevanje merjascev v selekcijskih središčih in merjascev za osemenje. V letu 2006 je bilo obdelanih 61.628 pripustov, 45.881 prasitev, 53.787 odstavitov in 17.577 izločitev.

Mesnatost prašičev na liniji klanja se redno spremlja za enajst slovenskih klavnic. Podatke o individualnih meritvah se obdeluje v informacijskem sistemu PiggyBank.

Na vzrejnih središčih in vzorčnih kmetijah se spremlja uspešnost pripustov ter velikost gnezd. Pri odvzemu semena se opravlja redne preglede semena in ocenjuje libido pri merjascih. Pri živalih se preverja poreklo in načrtuje parjenja ter s tem zagotavlja genetske povezave na področju zavodov.

Nadaljuje se vzdrževanje informacijskega sistema v prašičereji ter izobraževanje in usposabljanje strokovnjakov za delo z informacijskim sistemom. Znotraj sistema se uvaja različne programe in aplikacije ter vzdržuje že obstoječe.

5.7.3 Reja drobnice

Na področju reje drobnice so potrjeni rejski programi za naslednje pasme ovc: jezersko solčavska ovca, belokranjska pramenka, istrska pramenka, bovška ovca in oplemenjena jezersko solčavska ter naslednje pasme koz: drežniška koza, burska, slovenska srnasta in slovenska sanska.

Osnova selekcije pri reji drobnici je aktivna populacija ovc in koz, ki se redijo v tropih, vključenih v kontrolo porekla in proizvodnje. Pri njej se opravlja biološki test, živali se ocenjuje in razvršča v kakovostne razrede glede na lastnosti zunanosti in lastnosti proizvodnosti sorodnikov.

V letu 2006 je bilo v rejski program vključenih 16.042 ovc in 4.912 koz. Stalež koz v rejskem programu se je v primerjavi z letom 2005 zmanjšal pri mlečnih živalih za 3% ter pri mesnih za 1%. Stalež ovc v kontroli se je zmanjšal za 8%. V letu 2006 se je v kontrolo porekla in proizvodnje vključilo 12 novih tropov ovc in 25 rejcev koz. Od 16.042 ovc v kontroli porekla in proizvodnosti v letu 2006, je bilo v mlečni kontroli v 41 tropih 3.875 ovc, v mesni kontroli pa v 206 tropih 12.167 ovc. Najpogosteje zastopana pasma je oplemenjena jezersko-solčavska pasma ovc (38%), sledi jezersko-solčavska pasma ovc (30%) ter bovška pasma (13%). Ostale pasme so zastopane v manjšem deležu.

Preglednica 53: Število rejcev in število ovc in koz v kontroli; 2005 in 2006

ZAVOD	2005				2006			
	ŠTEVILO REJCEV		ŠTEVILO ŽIVALI		ŠTEVILO REJCEV		ŠTEVILO ŽIVALI	
	Mlečna proizvod.	Mesna proizvod.	Mlečna proizvod.	Mesna proizvod.	Mlečna proizvod.	Mesna proizvod.	Mlečna proizvod.	Mesna proizvod.
Ovce	38	222	3.105	11.475	41	206	3.875	12.167
Koze	42	169	1.737	2.273	44	169	2.112	2.800

V letu 2006 se je zmanjšalo število koz v kontroli porekla in proizvodnje v primerjavi z letom 2005. V mlečni kontroli je bilo 2.112 koz v 44 tropih, v mesni proizvodnji pa 2.800 koz v 169 tropih. Najbolj zastopana pasma je burska (51%), sledi ji slovenska srnasta pasma (29%), ter slovenska sanska pasma (10%).

V letu 2006 je bilo v mlečno kontrolo vključenih 2.356 ovc bovške pasme, oplemenjene bovške pasme, istrske pramenke in nekaj križank. V izračun laktacije je bilo zajetih 2.022 ovc, ki so imele jagnjitve znotraj obravnavanega obdobja in so imele 3 zaporedne mlečne kontrole. V letu 2006 je bilo pri bovški ovci 1.257, pri istrski pramenki 349 in pri oplemenjeni bovški ovci 295 laktacijskih zaključkov. V povprečni 197 dni dolgi laktaciji je dala posamezna ovca v povprečju 200 kg mleka z vsebnostjo 6,3% maščobe, 5,5% beljakovin in 4,6% laktoze.

V mlečno kontrolo v letu 2006 je bilo vključeno 1.059 koz slovenske srnaste in sanske pasme ter mlečnega tipa drežniške pasme koz. Obračunanih je bil 922 laktacijskih zaključkov (slovenska srnasta 650, slovenska sanska 185, drežniška 87). Povprečna laktacija pri kozah v letu 2006 je bila 237 dni s povprečno mlečnostjo 534 kg. V povprečju je kozje mleko v letu 2006 vsebovalo 3,3% maščobe, 3,0% beljakovin in 4,5% laktoze. Sanska pasma ima z 640 kg mleka največjo mlečnost med vsemi pasmami koz v letu 2006, medtem ko ima drežniška pasma koz daleč največjo vsebnost maščobe (4,9%). Za mlečnost pri kozah je v zadnjih desetih letih značilno nihanje. Vzrokov je več, velik vpliv pa lahko pripišemo okoliškim dejavnikom, vplivu rejca in prehrane ter zdravstvenega stanja živali.

Kontrola porekla in proizvodnje v tropih, ki redijo mesne pasme ovc in koz se opravlja po A metodi. V kontrolo porekla in proizvodnje je bilo leta 2006 vključenih 12.167 ovc mesnih pasem v 206 tropih in 2.800 koz mesnih pasem v 169 tropih. Plodnost se izračuna za živali v tistih tropih, ki so bile v obravnavanem obdobju v kontroli (v poskusni dobi in redni kontroli). Izračuni temeljijo na osnovi zbranih podatkov o jagnjitvah in jaritvah v določeni sezoni. V sezoni 2006 je bilo analiziranih 9.727 jagnjitev in 2.619 jaritev vseh pasem, pri katerih se spremlja poreklo in proizvodnjo.

Testiranje, odbira, priznavanje, potrjevanje plemenjakov in izdaja zootehniških dokumentov

Testiranje ovnov se izvaja na testni postaji v Logatcu in alternativni testni postaji na Jezerskem. Mlade ovne se kupi v kontroliranih rejah. Rojstni podatki in proizvodni rezultati se vnesejo v centralno bazo podatkov. Pri mesnih pasmah se živali predhodno odbere na podlagi prirastov in podatkov o plodnosti matere. V času testiranja vse ovne trikrat stehtajo (interval 30 ± 5 dni), krmijo pa jih s senom po volji in kilogramom krmil na dan. Postopek testiranja in meritev je enak tudi na alternativni testni postaji Jezersko, kjer so ovni v času testa na paši, brez dodajanja krmil.

Za potrebe testiranja na testni postaji Logatec je bilo leta 2006 kupljeno 425 mladih ovnov, od tega največ ovnov oplemenjene jezersko-solčavske pasme (185) in jezersko-solčavske pasme (180), medtem ko je bilo za testiranje na tesni postaji Jezersko dokupljeno 25 moških jagnjet jezersko-solčavske pasme. V skladu s selekcijskim programom se plemenske ovne in kozle obvezno razvršča in potrjuje. Odbira in potrjevanje potekata na testnih postajah Logatec in Jezersko ter v tropih, ki so vključeni v rejski program.

Leta 2006 je bilo ocenjenih 451 plemenjakov od tega 434 ovnov in 17 kozlov. Na obeh testnih postajah so 403 ovni uspešno zaključili test. Za te ovne so bili izdani tudi zootehniški dokumenti o priznanju. Od 48 ocenjenih plemenjakov iz kontroliranih tropov je bilo 31 ovnov in 17 kozlov. Za čistopasemske plemenske ovce in koze je bilo v letu 2006 izdanih skupaj 2.085 zootehniških dokumentov, od tega 1.132 za ovce in 953 za koze.

5.7.4 Druge živali

Konjereja

Leta 2006 je druga priznana organizacija v konjereji vodila rodovniške knjige za slovensko hladnokrvno, posavsko, haflinško, kasaško, slovensko toplokrvno, angleško polnokrvno, arabsko polnokrvno, arabsko ter islandsko pasmo. Za vse živali, vpisane v rodovniške knjige

našteti pasem, se vodi rodovniška dokumentacija. Velikost populacije živali teh pasem je ocenjena na približno 6.989 živali.

Na vzrejnih pregledih je bil opravljen identifikacijski in registracijski pregled žrebet. Za slovensko toplokrvno pasmo so bili opravljeni skupni vzrejni pregledi z ocenjevanjem žrebet. Skupno je bilo registriranih 1.016 žrebet vseh pasem.

Po ustaljenem vrstnem redu, na 237 vnaprej določenih preglednih mestih za vse pasme in na 24 naknadno določenih preglednih mestih za toplokrvne, kasaške in arabske pasme, so bili opravljeni letni pregledi rodovniških kobil in naraščaja ter žrebic za sprejem v rodovnik.

V rodovniške knjige za posamezne pasme je bilo na novo vpisanih 369 kobil. V splošni register, v katerega se vpisujejo matere žrebičk registriranih v registru B žrebet ali splošnem registru za slovensko hladnokrvno pasmo, pa je bilo vpisanih 120 kobil.

Preglednica 54: Število v rodovnik sprejetih kobil; 2005 in 2006

	2005	2006
Hladnokrvne A	77	67
Hladnokrvne B	152	120
Haflinške	63	90
Kasaške	27	40
Toplokrvne	15	22
Posavske	52	19
Angleške polnokrvne	2	-
Arabske	1	4
Islandske	8	7
Skupno sprejete v rodovnik	397	369
Splošni register	84	120
Registriranih skupaj	481	489

Opravljen je bila kontrola vseh pripustnih postaj, kjer se je ocenila kakovost oskrbe plemenjakov in preverjalo rezultate pripustov in vodenje evidence o pripustih. Prav tako se je opravila kontrola na žrebetišču Briga, kjer so žrebički letnika 2005 (25 živali) in 2006 (28 živali) dobre kakovosti, enako velja tako za hladnokrvne, kot tudi za haflinške in posavske žrebičke. Komisija za odbiro žrebcev je izvedla preglede za odbiro plemenskih žrebcev. V plemenilni sezoni 2006 je bilo pod 338 plemenjakov pripuščenih skupno 4.761 kobil. Na žrebetišču Briga je bilo odbranih 8 žrebcev slovenske hladnokrvne pasme, 3 posavski in 4 haflinški žrebci.

Čebelarstvo

V Sloveniji čebelarimo s kranjsko čebelo (*Apis mellifera carnica*), ki je avtohtona pasma čebel in zakonsko zaščitena. Vzreja matic kranjske pasme in prodaja na trge EU je velika priložnost slovenskih čebelarjev, saj bi oskrbovanje le majhnega števila čebeljih družin v Evropi z maticami avtohtone kranjske čebele iz Slovenije pomenilo za naše čebelarstvo ekonomsko zanimivo proizvodnjo nekaj sto tisoč matic.

Preglednica 55: Število matic v rodovniku kranjske čebele, 2003-2006

Leto rojstva	Število matic	Od tega rodovniških	Prodaja		
			Doma	EU	Izven EU
2003	196	16	196	-	-
2004	3.563	15	3.083	426	54
2005	12.461	100	8.646	3.443	372
2006	12.773	104	9.401	2.892	480

Sistem čebelarskih preglednikov je vzpostavljen. Čebelarski pregledniki delujejo v okviru druge priznane organizacije v čebelarstvu, njihove naloge so opredeljene v programu za

izvedbo STRP na področju čebelarstva. Na celotnem območju Slovenije je bilo pregledanih 22.238 čebeljih družin v 848 čebelarstvih. Izbor čebelarstev za pregled je naključen. Na morfološke lastnosti so bili pregledani vzorci delavk iz 144 čebeljih družin za potrebe odbire matičarjev.

Rodovniška knjiga za kranjsko čebelo je postavljena na osnovi operacijskega sistema Windows in relacijske podatkovne zbirke Oracle. Opravljeno je bilo tudi progeno testiranje na 1.177 maticah, vendar je test uspešno zaključilo le 970 matic. Rezultati so zanesljivi, saj je imela vsaka matica dovolj testiranih potomk. S strani delovne skupine za pregled plemenišč čebeljih matic je bil opravljen pregled vzrejališč za vzrejo matic v letu 2006. Delovna skupina je potrdila 86 matičnih družin in eno linijo trotarjev. Medenje v letu 2006 je bilo izredno dobro, prav tako so bile izredno ugodne razmere za vzrejo čebeljih družin. Tako se je v letu 2006 pridelalo 2.250 ton visoko kakovostnega medu.

Kunčjereja

Selekcijski program v kunčjereji se izvaja v dveh selekcijskih centrih in sicer materna linija A na farmi Artnak (last KZ Jurček Šentjur) in očetovska linija C na Centru za kunčjerejo Biotehniške fakultete, Oddelka za zootehniko.

V maternalni liniji A se redno izvaja nadzor nad splošnim stanjem populacije. Na odbiro vplivajo potrebe farme in prodaja plemenskih živali na trgu. Zaradi krize v kunčjereji, ki je posledica zdravstvenih težav, uporaba plemenskih samic linije A v praksi še vedno ne dosega pričakovanj. Selekcijski indeks se računa za vse samice, ki imajo tri gnezda in ko se nabere dovolj podatkov. V letu 2006 je bilo takih samic zelo malo, saj je bilo potrebno veliko število samic zamenjati že po enem ali dveh gnezdih. Ker so bili vsi podatki samic in samcev v proizvodnji vneseni v informacijski sistem, se je konec leta 2006 prenehali izračunavati selekcijski indeksi po stari metodi.

V očetovski liniji C na Rodici je bilo v letu 2006 skupno 371 gnezd, kjer je bilo 2.927 živorojenih mladičev, 335 mrtvorojenih, 115 mladičev pa je bilo po rojstvu odstranjenih. Pogin po odstavitvi je znašal le 13,29%, pred odstavitvijo pa 16,06%. Za 60 samic je bil izračunan selekcijski indeks.

Selekcija obeh linij se izvaja po programu. Rezultati ocenjenih samic matrne linije A so primerljivi s prejšnjimi leti, kar pomeni, da so lastnosti linije A stabilizirane. Zaradi zdravstvenih težav v reji je bilo v zadnjih letih nekoliko več pogina v gnezdih. Nekatere lastnosti plodnosti (število živorojenih mladičev na gnezdo) so dosegle biološke omejitve, medtem ko so druge v okviru uporabljene tehnologije zelo blizu maksimuma (število gnezd na leto, število živorojenih/leto/samico). Linija A je dosegla optimalno selekcijsko raven in zahteva le njeno vzdrževanje, morda bi bilo smiselno znižati telesno maso živali. Rezultati linije A so na visoki ravni in se lahko merijo s primerljivimi selekcijami iz tujine.

V letu 2006 so lastnosti linije C primerljive s prejšnjimi leti, vendar so v zadnjih letih opazna nihanja. Vzroke za tak trend lahko iščemo v zdravstvenih težavah v reji (ERE). Vendar pa so rezultati z evropskimi selekcijami primerljivi.

V letu 2006 je potekalo razvijanje in preizkušanje informacijskega sistema za kunce. Opravljeni so bili tudi trije prehranski poskusi.

Perutnina

Selekcija in odbira živali je potekala na domačih linijah kokoši, namenjenih predvsem za kmečke reje, ob dobri nesnosti, manjši zahtevnosti za rejo ter še vedno dobrih klavnih lastnostih izločenih kokoši. V selekcijsko delo sta vključeni dve slovenski liniji kokoši in sicer prelux G in S ter avtohtona pasma kokoši, jerebičasta štajerka.

Spremljajo se predvsem podatki za potrebe selekcije in sicer:

- nesnost (število znesenih jajc po kokoši na teden),

- spremljanje nesnosti osemnajst tednov, od 23. do 40. tedna starosti,
- masa jajc (izmerjena na treh zaporedno znesenih jajcih po kokoši) pri starosti 30 tednov,
- spolna zrelost, kjer se ugotavlja sposobnost razmnoževanja in starost,
- krivulja nesnosti, optimalni čas koriščenja za proizvodnjo jajc,
- drugi parametri za namen odbire, pasemska čistost, odbira po zunanosti.

5.8 Druge splošne storitve in programi

Preglednica 56: Proračunski izdatki za druge splošne storitve in programe; 2005 in 2006

	Izplačano (000 EUR)		Indeks 2006/05
	2005	2006	
Druge splošne storitve in programi skupaj	6.293,8	6.241,0	99,2
Kmetijsko znanstveno raziskovalno delo (PP 2551)	805,2	918,0	114,0
Pomembni nacionalni projekti (PP 1474)	311,3	430,6	138,3
Kongresi s področja zootehnike (PP 2246)	12,0	15,5	129,2
FADN (PP 7493)	63,9	65,2	102,0
Kmetijsko šolstvo in infrastruktura	785,0	521,8	66,5
Naloge genske banke (PP 4271)	325,2	369,1	113,5
Obramba pred točo (PP 1511)	79,9	73,0	91,4
Politika kakovosti (PP 6631)	199,7	369,5	185,0
Center za razvoj kmetijstva Jable (PP 5545)	0,0	857,4	-
Kobilarna Lipica (PP 6767)	876,2	890,6	101,6
Phare programi in drugi mednarodni projekti	2.835,4	1.730,3	61,0

Vir: MKGP

5.8.1 Kmetijsko znanstveno raziskovalno delo

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je tako kot v preteklih letih tudi v letu 2006 na področju raziskovalne dejavnosti sodelovalo kot sofinancer v aplikativnih, razvojnih in ciljnih raziskovalnih programih ministrstva, pristojnega za znanost in sicer pri raziskovalnih projektih, katerih predlog in izvedba izkazuje strateško pomembnost in uporabnost projekta za razvoj resornih področij ministrstva.

Aplikativni raziskovalni projekti, ki predstavljajo izvirno raziskovanje, s katerim naj bi pridobili nova znanja ter so usmerjeni v določene praktične cilje ali namene, pomembne za področje kmetijstva, MKGP podpira v višini do 25%. Ta delež sofinanciranja s strani MKGP prijavitelj predstavlja kot sredstva zainteresiranih subjektov. Po razpisih za zbiranje predlogov za financiranje projektov temeljnega in aplikativnega raziskovanja na področju matematičnih, tehničnih, biotehničnih, medicinskih, družboslovnih in humanističnih ved (Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS) iz preteklih let, je MKGP kot interesent v letu 2006 sofinanciralo trinajst aplikativnih projektov, za katere je bilo namenjenih 108 tisoč evrov. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je na podlagi javnega razpisa za leto 2006 podprlo šest novih aplikativnih projektov, ki se bodo začeli sofinancirati v letu 2007. Skupne prevzete obveznosti za podporo izvajanja aplikativnih projektov so v letu 2006 predstavljale 11,8% razpoložljivih sredstev oziroma izplačil za raziskovalno dejavnost na področju kmetijstva. Aplikativni raziskovalni projekti so koristno dopolnilo in korektor drugim programskim strukturam raziskovanja – predvsem ciljnim raziskovalnim programom, zlasti z vidika načina pridobivanja idej in rešitev.

V okviru raziskovalne dejavnosti ima ministrstvo najpomembnejšo vlogo pri projektih ciljnega raziskovalnega programa (CRP), kjer nastopa kot naročnik raziskav in sofinancira projekte ciljnega raziskovalnega programa v povprečju okrog 50%. CRP-i so bili oblikovani

kot posebna programska struktura Nacionalnega raziskovalnega programa, kot podpora sektorskemu razvojnemu načrtovanju.

V letu 2001 oblikovan ciljni raziskovalni program Konkurenčnost Slovenije 2001–2006 ima za cilj z interdisciplinarnimi raziskavami usmerjati raziskovalno podporo posameznim vladnim resorjem na temeljne razvojne naloge, ki so nujne za izboljšanje konkurenčne sposobnosti Slovenije ter zahtevajo veliko znanja in učinkovitosti vsakega vladnega resorja in visoko stopnjo koordinacije med njimi. Ta izhodišča so namenjena naročnikom raziskav, torej vladnim resorjem in potencialnim izvajalcem – raziskovalcem in raziskovalnim institucijam, da bi skupaj oblikovali take raziskovalne projekte, ki bodo prispevali k uresničevanju osnovnega razvojnega cilja Slovenije, to je trajnostnega povečevanja blaginje prebivalcev Slovenije z uravnoteženim razvojem gospodarske, socialne in okoljske sestavine razvoja. CRP Konkurenčnost Slovenije sestavlja devet težišč, to je devet tematskih področij raziskav, ki povezujejo več sektorskih področij in so opredeljena na osnovi nacionalnih razvojnih prioritet. V skladu s cilji in prednostnimi nalogami v Strategiji gospodarskega razvoja Slovenije in drugih državnih razvojnih dokumentih, vsebine s področja kmetijstva pokriva težišče 6.

Težišče 6 - Celostni razvoj kmetijstva in podeželja ter zagotavljanje varne in zdrave prehrane je prednostno namenjeno raziskavam za spremljanje in oblikovanje celostnega in trajnostnega razvoja kmetijstva ter podeželja z zagotavljanjem pridelave in predelave varne in zdrave hrane. Raziskave naj bi prispevale h krepitvi konkurenčnosti celotne agroživilske verige, dvigu blaginje podeželskega prebivalstva, vendar ne na škodo, temveč v podporo dviga kakovosti in varnosti hrane ter zdravja rastlin, živali in ljudi. Podprte so raziskave, ki prispevajo k razvoju novih, okolju in zdravju prijaznih tehnologij ter k novi organiziranosti in k splošnemu in uravnoteženemu dvigu ekonomske učinkovitosti kmetijstva in živilsko-predelovalne industrije.

Po razpisih iz preteklih let (2002, 2003 in 2004) je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano v okviru težišča 6 v letu 2006 financiralo 41 projektov, ki so tudi na listi nacionalnih projektov v okviru nacionalnega raziskovalnega programa Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo.

Struktura sofinanciranih večletnih raziskovalnih projektov v letu 2006 v okviru CRP Konkurenčnost Slovenije 2001-2006 po razpisih je sledeča:

- 7 projektov iz razpisa v letu 2002,
- 19 projektov iz razpisa v letu 2003 in
- 15 projektov iz razpisa v letu 2004.

V letu 2006 izveden javni razpis, po predhodnem letu brez razpisa, je bil med obsežnejšimi glede števila novo vključenih projektov. V financiranje se je uvrstilo 41 novih projektov.

V letu 2006 oblikovan ciljni raziskovalni program Konkurenčnost Slovenije 2006–2013, je podobno kot predhodni CRP namenjen podpori vladi in drugim relevantnim akterjem pri oblikovanju in izvajanju politik in ukrepov za uresničenje ciljev Strategije razvoja Slovenije ter Okvira gospodarskih in socialnih reform za povečanje blaginje v Sloveniji.

Na podlagi temeljnih ciljev Strategije razvoja Slovenije, ki odgovarjajo petim razvojnim prioritetam države, so oblikovana težišča CRP Konkurenčnost Slovenije 2006–2013:

- konkurenčno gospodarstvo in hitrejša rast;
- družba znanja: izobraževanje, vzgoja, raziskave in razvoj;
- učinkovita in cenejša država;
- moderna socialna država in večja zaposlenost;
- povezovanje ukrepov za doseganje trajnostnega razvoja.

V skladu s cilji in prednostnimi nalogami v Strategiji razvoja Slovenije in drugih državnih razvojnih dokumentih, vsebine raziskav za spremljanje in oblikovanje celostnega in

trajnostnega razvoja kmetijstva ter podeželja z zagotavljanjem pridelave in predelave varne in zdrave hrane v največjem delu pokriva težišče 5.

V letu 2006 oblikovan razpis s področja trajnostnega kmetijstva, gozdarstva in varne hrane je bil prednostno usmerjen v raziskave:

- posebnih proizvodov in podporo sledljivosti (Konkurenčne prednosti in tržne možnosti posebnih kmetijskih pridelkov in živil; Razvoj živil za posebne namene - funkcionalna živila, živila za prebivalce s posebnimi potrebami; Razvoj metod za sledenja virom kontaminacije kmetijskih in živilskih proizvodov; Raziskave v podporo izboljšanja konkurenčnosti certificiranih oblik kmetijske pridelave in prireje ter merila za ocenjevanje njihove okoljske ustreznosti; Razvoj, validacija in harmonizacija tehnologij in metod za celovito sledljivost v verigi proizvodnje hrane);
- trajnostne rabe kmetijskega prostora in tal (Razvoj izboljšanih proizvodnih sistemov z manjšo rabo proizvodnih inputov; Opredelitev konkurenčnosti kmetovanja, ki ohranja vrstno in krajinsko pestrost; Razvoj inovativnih tehnologij in načinov pridelave; Raba travinja in živinorejski proizvodni sistemi; Modeli in indikatorji trajnostne rabe; Dejavniki in razvojne možnosti ekološkega kmetovanja v Sloveniji);
- zmanjševanja tveganj v kmetijstvu s poudarkom na blaženju učinkov podnebnih sprememb (Opredelitev tveganja v kmetijstvu; Ekonomske, okoljske in strukturne razsežnosti; Podnebne spremembe kot dejavnik tveganja v kmetijstvu – kvalitativna in empirična opredelitev; Alternativne strategije zmanjševanja tveganja);
- socialnih odnosov med generacijami in spoloma na kmetijah (Stanje in trendi; Posledice na vrednostni sistem in mobilnost dela; Socialna vprašanja in sprejemanje ukrepov kmetijske politike; Pripravljenost za spremembe in trajnostno kmetijstvo) ter
- za podporo odločanju javnih politik na področju kmetijstva in razvoja podeželja (Ekonomske in okoljske učinki reforme Skupne kmetijske politike; Modeli za podporo odločanju pri prilagajanju kmetijskih gospodarstev spremenjenim družbeno ekonomskim razmeram);

V okviru Hrana in zdravje je bil razpis usmerjen v raziskovanje povezav med prehrano in zdravjem (Odkrivanje dejavnikov preprečevanja bolezni in krepitev zdravja v hrani). Podroben pregled raziskovalnih projektov s področja kmetijstva in živilstva, sofinanciranih s strani MKGP, je podan v prilogi 50.

Preglednica 57: Proračunski izdatki MKGP za raziskovalno delo v kmetijstvu; 2005 in 2006

	Število projektov		Prevzete obveznosti (000 EUR)	Izplačano (000 EUR)		Indeks 2006/05
	2005	2006	2006	2005	2006	
Raziskovalno delo skupaj	90	95	918,0	805,2	918,0	114,0
Aplikativni in razvojni programi	15	13	108,4	75,8	108,4	143,0
- od tega obveznosti 2005			8,1		8,1	
CRP Konkurenčnost Slovenije	75	82	809,6	729,4	809,6	111,0
- od tega obveznosti 2005			28,7		28,7	

Vir: MKGP

Za sofinanciranje projektov CRP je bilo v letu 2006 prevzetih za 11% več obveznosti kot v letu 2005 in sicer 809.664 evrov. Rezultati raziskovalnih projektov pomembno pripomorejo k prilagajanju kmetijske politike, oblikovanju strategij, razvoju novih tehnologij v kmetijstvu v povezavi z varstvom okolja in ohranjanjem kulturne krajine, prilagajanju in razvoju na področju živilsko predelovalne industrije, pridelavi zdrave hrane in varovanju in zaščiti potrošnika, razvoju podeželja in večnamenskosti kmetijstva, vzpostavitvam monitoringov v kmetijstvu in informacijskih sistemov. Na podlagi dosedanjih rezultatov raziskav se ocenjuje, da je ob pomoči ciljnega raziskovalnega programa mogoče v veliko večjem obsegu podpreti izvajanje nacionalnih strategij po posameznih področjih dela ministrstva.

5.8.2 Kmetijsko knjigovodstvo po metodologiji FADN

Mreža računovodskih podatkov s kmetijskih gospodarstev (Farm Accountancy Data Network ali FADN) je harmoniziran sistem poenostavljenega kmetijskega knjigovodstva, ki temelji na spoštovanju enakih računovodskih načel v vseh državah članicah EU. Izvaja se na vzorcu kmetijskih gospodarstev. Namenjen je spremljanje absolutnih in relativnih sprememb dohodkov na ravni kmetijskega gospodarstva za potrebe agrarno ekonomskih analiz ter za podporo agrarno političnim odločitvam.

Okvir 10: FADN (Farm Accountancy Data Network)

V okviru FADN se zbirajo računovodski podatki za vzorec kmetijskih gospodarstev po enotni predpisani metodologiji v vseh državah članicah EU. V vzorec so lahko vključena le gospodarstva, ki presežejo določen prag ekonomske velikosti. Razred ekonomske velikosti, ki je obenem prag zajetja kmetijskih gospodarstev v register kmetijskih gospodarstev za nabor poročevalskih kmetij, določi vsaka država sama. V Sloveniji je bil v letu 2004 ta prag 2 ESU. Gospodarstva v vzorcu morajo biti izbrana na način, ki zagotavlja reprezentativnost tako po kriteriju tipa kmetovanja, kot razreda ekonomske velikosti, osnova za vzorčenje pa so podatki strukturnih popisov kmetijstva.

Poročevalska enota je kmetijsko gospodarstvo, ki ustreza postavljenim kriterijem in se prostovoljno odloči za vodenje računovodstva. Obračunsko obdobje računovodstva je koledarsko leto. Na začetku koledarskega leta kmetje skupaj s kmetijskimi svetovalci izpolnijo popisne liste o zmogljivostih na kmetijskem gospodarstvu, v mesečnih poročilih pa sporočajo poslovne dogodke, ki jih pristojni na Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije sprotne vnašajo v podatkovni model. Vnos, obdelavo in arhiviranje knjigovodskih podatkov financira EU, samo izvajanje ter analizo standardno obdelanih podatkov pa financira MKGP.

FADN metodologija določa izračunavanje okoli 150 standardnih rezultatov. Izračunani so kot tehtano povprečje, pri čemer vsaki poročevalski kmetiji pripada ustrezna utež glede na število gospodarstev v določeni skupini (stratumu). Vsota uteži gospodarstev v vzorcu predstavlja skupno število gospodarstev v naboru poročevalskih kmetij.

Osnovni pojmi

Za merjenje ekonomske velikosti kmetijskih gospodarstev se uporablja evropska enota ekonomske velikosti (ESU - European Size Unit), ki ustreza standardiziranemu pokritju (SGM – Standard Gross Margin) 1.200 EUR. SGM predstavlja razliko med povprečno vrednostjo proizvodnje (skupaj s subvencijami, ki se vežejo neposredno na proizvod) in povprečnimi specifičnimi spremenljivimi stroški, pri čemer se za izračun upoštevajo triletna povprečja. Skladno z metodologijo FADN je vsako kmetijsko gospodarstvo razporejeno v enega od desetih predpisanih razredov ekonomske velikosti.

Tip kmetovanja je definiran na podlagi deleža, ki ga posamezna kmetijska aktivnost prispeva k skupni vrednosti SGM na kmetijskem gospodarstvu. V standardnih prikazih podatkov so poročevalske kmetije razporejene v osem razredov splošnih tipov kmetovanja (TF8).

Vložek dela zajema plačano in neplačano delo, izraženo v ekvivalentu polnovredne delovne moči (PDM), ki predstavlja letno delovno obveznost enega polno zaposlenega delavca. Vložek neplačanega dela se nanaša na delo družinskih članov (PDMd).

Vrednost proizvodnje vključuje vrednost prodaje, vrednost doma pridelane krme in semen, vrednost porabe v gospodinjstvu in vrednost daril v naravi ter spremembe vrednosti živine in zalog rastlinskih pridelkov.

Vmesna poraba vključuje vse posebne in splošne stroške, povezane z opravljanjem kmetijske dejavnosti, vključno s stroški doma pridelane krme in semen, ne vključuje pa finančnih obveznosti (plačane obresti, najemnine), stroškov dela in amortizacije.

Amortizacija predstavlja letno nadomestilo za uporabo stalnega kapitala (zgradbe, stroji in oprema ipd.).

Neto dodana vrednost kmetije (NDV) je vrednost proizvodnje, zmanjšana za vmesno porabo in amortizacijo ter povečana (zmanjšana) za bilanco tekočih subvencij in davkov, povezanih s proizvodnjo. Predstavlja nadomestilo za domače in najeto delo, lasten in izposojen kapital ter za podjetniška tveganja.

Dohodek kmečke družine je neto dodana vrednost kmetije, zmanjšana za stroške z zunanjimi dejavniki, kamor sodijo obresti, najemnine, plače in prispevki za socialno varnost za zaposlene ter povečana (zmanjšana) za bilanco subvencij in davkov na investicije. Ta kazalec predstavlja povračilo za delo članov kmečke družine ter uporabo lastnega kapitala.

Začetki FADN v Sloveniji segajo v leto 1994, ko je bilo za potrebe ekonomskega svetovanja in agrarne politike, pod vodstvom Kmetijske svetovalne službe, prvič nastavljeno računovodstvo na večjemu številu kmetijskih gospodarstev. Število poročevalskih kmetij je med leti precej nihalo (med 250 in 328), v letu 2002, ko so bili rezultati objavljeni zadnjič, pa je bilo v zbirnih obdelavah zajetih 256 poročevalskih kmetij. Osnovni problem prvotno zastavljenega FADN knjigovodstva je bil v tem, da kmetije, ki so vodile knjigovodstvo, niso hkrati predstavljale reprezentativnega vzorca. Težave z zagotavljanjem reprezentativnosti so se, kljub večjemu številu kmetij v vzorcu, pojavile tudi ob ponovni uvedbi FADN knjigovodstva v letu 2004.

V vzorčnem okviru kmetijskih gospodarstev za nabor poročevalskih kmetij je bilo v letu 2004 44.539 družinskih kmetij, predvidena velikost reprezentativnega vzorca poročevalskih kmetij pa je bila 905 kmetij. V letu 2004 se je za vodenje računovodstva po metodologiji FADN odločilo 527 kmetijskih gospodarstev, od katerih jih 35 po dejanskih podatkih ni presegalo praga ekonomske velikosti ($\Rightarrow$ 2 ESU), ki je pogoj za vključitev kmetijskega gospodarstva med poročevalske kmetije. Vzorec poročevalskih kmetij za leto 2004 je tako zajemal 492 poročevalskih kmetij, kar močno odstopa od načrtovanega vzorca, ki bi zagotavljal reprezentativnost tako na ravni države, kot tudi po razredih ekonomske velikosti in tipih kmetovanja. Da bi bil vzorec poročevalskih kmetij reprezentativen, bi bilo potrebno povečati število vinogradniških, mešanih in poljedelskih kmetij ter kmetij, ki redijo zrnjedo živino, medtem ko je vrtnarskih in sadjarskih kmetij, kmetij, ki se ukvarjajo s prirejo mleka ter kmetij, ki redijo pašno živino, v vzorcu preveč. Ob tem bi bilo potrebno povečati število poročevalskih kmetij v spodnjih razredih ekonomske velikosti (od 2–8 ESU) ter zmanjšati število kmetij v zgornjih razredih ekonomske velikosti ($\Rightarrow$ 8 ESU). Kmetije v vzorcu so predstavljale 36.231 kmetij z ekonomsko velikostjo 2 ESU ali več.

Preglednica 58: Osnovni podatki FADN po tipu kmetovanja (TF8) in razredu ekonomske velikosti za leto 2004

	Št. gospodarstev		Velikost		Povprečni rezultati na gospodarstvo (EUR)					
	Načrt	Dejansko	KZU (ha)	PDM	Vrednost proizvodnje	Vmesna poraba	Amortizacija	NDV Kmetije	NDV na PDM	Dohodek kmečke družine na PDMd
Skupaj										
EU	:	3.988.993	34,33	1,66	61.935	35.651	8.525	28.089	16.902	14.147
SLO	905	492	12,65	1,98	15.537	9.565	6.005	4.895	2.472	3.442
V tem:										
Po tipu (TF8)										
Poljedelstvo	112	47	8,69	1,71	9.402	6.017	4.640	2.031	1.189	1.217
Vrtnarstvo	8	6	8,63	9,87	54.798	26.445	7.921	22.742	2.304	-5.674
Vinogradništvo	108	16	5,25	2,55	20.365	8.395	7.690	5.553	2.179	1.888
Ostali trajni nasadi	22	17	3,65	1,68	30.416	12.006	5.644	14.350	8.545	9.552
Prireja mleka	164	220	13,81	2,11	22.202	13.333	7.161	6.204	2.940	4.475
Pašna živina	137	92	19,27	1,83	10.622	7.681	4.816	5.961	3.254	4.615
Zrnjeda živina	27	10	17,11	2,11	59.164	38.782	13.444	15.051	7.123	15.010
Mešano	327	84	13,41	1,94	12.190	8.346	6.020	3.603	1.857	2.918
Po velikosti (ESU)										
2-<4	451	75	9,43	1,74	7.764	5.022	3.644	2.662	1.533	1.815
4-<6	183	57	11,95	1,69	6.975	6.199	5.135	75	44	39
6-<8	92	33	12,72	2,00	12.694	7.628	6.385	3.623	1.808	2.453
8-<12	85	85	15,90	2,23	22.804	13.548	9.324	6.213	2.787	5.290
12-<16	38	65	16,21	2,41	29.244	15.428	9.074	11.178	4.640	6.207
16-<40	47	132	23,24	3,32	54.698	30.635	13.455	20.386	6.135	9.867
40-<100	9	41	38,15	3,50	106.768	67.956	23.834	29.583	8.462	15.616
$\Rightarrow$ 100	0	4	114,89	4,27	201.733	96.559	23.844	147.720	34.585	59.251

Vir: Standardni rezultati FADN za leto 2004 (strukturni popis kmetijstva 2003; SGM 2000)

V okviru ekonomskih kazalcev posebej preseneča zelo nizka neto dodana vrednost na PDM (2.472 EUR), ki je najnižja med vsemi državami EU. Ta je tudi bistveno nižja od faktorskega dohodka, izkazanega za leto 2004 v ekonomskem računu za kmetijstvo, ki je primerljiva kategorija z NDV kmetije po FADN metodologiji in se nanaša na celotno kmetijstvo (4.288 EUR/PDM). Glede na to, da so v FADN vključene nadpovprečno velike kmetije, bi pričakovali, da bo tudi dohodek na delovno moč na teh kmetijah večji kot v povprečju kmetijstva Slovenije.

Podrobnejša analiza rezultatov je pokazala, da razloge za tako slabe rezultate lahko iščemo predvsem v visokih stroških amortizacije in veliki porabi dela. Ob skoraj 3-krat manjši površini kmetijske zemlje na gospodarstvo kot v povprečju EU, je bilo v Sloveniji vloženo skoraj 20% več dela. Ob tem sta bili vrednost proizvodnje in vmesna poraba okoli 4-krat manjši kot v EU, amortizacija pa je dosegla 70% povprečne amortizacije na gospodarstvo v EU.

Nesorazmerno visoki stroški amortizacije in velika poraba dela po naših knjigovodskih podatkih odpirajo vprašanje morebitne sistematične napake pri zajemanju podatkov, vprašanje uporabljene metode vrednotenja osnovnih sredstev (kaj šteje kot aktivno osnovno sredstvo za kmetijstvo; kako vrednotiti starejša osnovna sredstva; višina amortizacijske stopnje pri morebitni zelo nizki letni izkoriščenosti...) ter tudi vprašanje definicije, evidentiranja in logične kontrole pri porabi dela v kmetijstvu.

Izvedba celotnega FADN koncepta je kompleksna in zapletena naloga z mnogimi pastmi. Težave imajo tudi države z dolgoletnimi izkušnjami, začetne težave pa so skoraj neizbežne. V prvih letih vodenja FADN knjigovodstva je zato rezultate treba jemati z določeno rezervo.

5.8.3 Kmetijsko šolstvo in infrastruktura

Skrb in odgovornost za načrtovanje in izvajanje izobraževanja v državi je v pristojnosti Ministrstva za šolstvo znanost in šport, področje usposabljanja odraslih pa v pristojnosti Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano v sodelovanju s Kmetijsko gozdarsko zbornico Slovenije in ostalimi socialnimi partnerji nastopa kot enakopraven partner pri vseh tistih vprašanjih, ki so vezana na izobraževanje s področja kmetijstva, gozdarstva in delno živilstva.

Uspešno prilagajanje kmetijstva je v veliki meri odvisno od tega, kako bo znalo naše kmetijstvo pokazati, uveljaviti in izkoristiti svoje posebnosti in prednosti ter preseči svoje pomanjkljivosti. To mu bo uspelo le z visoko usposobljenimi strokovnimi službami in izobraženimi kmetovalci. Za doseg tega cilja je MKGP v sodelovanju s Kmetijsko gozdarsko zbornico Slovenije tudi v letu 2006 sodelovalo pri prenovi poklicnega in strokovnega izobraževanja. MKGP ima kot socialni partner v Področnem odboru za poklicne standarde v kmetijstvu, gozdarstvu, ribištvu in veterini ter v Strokovnem svetu RS za poklicno in strokovno izobraževanje svojega predstavnika s področja kmetijstva.

MKGP del sredstev namenjena sofinanciranju opremljanja šolskih posestev in usposabljanja šol za izvajanje praktičnega pouka, pri katerem se učenci usposobijo za delo in za uspešen ter kakovosten prenos znanja v prakso.

Preglednica 59: Proračunska sredstva MKGP za kmetijsko šolstvo in infrastrukturo; 2005 in 2006

	Izplačano (000 EUR)		Indeks 2006/05
	2005	2006	
Kmetijsko šolstvo in infrastruktura skupaj	785,0	521,8	66,5
Sofinanciranje kmetijskega izobraževanja (PP 1417)	180,6	186,0	103,0
Usposobitev javnih zavodov, ustanov in razvojnih centrov (PP 6557)	604,4	335,8	55,6

Vir: MKGP

V letu 2006 je ministrstvo podprlo nakup opreme in usposobitev zgradb za srednje kmetijske, živilske in gozdarsko šolo, Fakulteto za kmetijstvo Maribor in Biotehniško fakulteto v Ljubljani.

Podpora je bila namenjena tudi rednemu in dopolnilnemu izobraževanju, demonstracijam, poskusništvu in dopolnilnim dejavnostim, ki se izvajajo na šolskih posestvih in so izrednega pomena za usposabljanje dijakov in študentov ter tudi za usposabljanje kmetovalcev in za prenos najnovejših znanj do uporabnika.

5.8.4 Druge splošne storitve

Genska banka

Programi genskih bank so pomembni za ohranjanje nacionalnega genskega sklada in biotske (genske) raznovrstnosti. Slovenija je genski center za nekatere kmetijske rastline. Genska dediščina se ohranja v okviru programov genskih bank kmetijskih rastlin, ki so namenjene žlahtniteljskemu delu, mnogi avtohtoni kultivarji pa imajo tudi pomembno gospodarsko vrednost. V genskih bankah se vzdržujejo avtohtone populacije pšenice, ajde, koruze, krompirja, hmelja, krmnih rastlin, vinske trte, zdravilnih in aromatičnih rastlin in drugih. Avtohtone pasme živali se ohranjajo v okviru programa ohranjanja biotske raznovrstnosti v slovenski živinoreji, ki zajema govedo, konje, prašiče, ovce, koze, kokoši in čebele. Program na področju živalskih genskih virov zajema spremljanje varstva vseh vrst in pasem, zagotavljanje obvezne in strateške rezerve, raziskovanje bioloških značilnosti slovenskih avtohtonih in drugih pasem domačih živali, vzgojo in izobraževanje na področju ohranjanja biotske raznovrstnosti, ozaveščanje javnosti o pomenu ohranjanja biotske raznovrstnosti v živinoreji in izpolnjevanje mednarodnih obveznosti.

Varnost in kakovost hrane in krme

V skladu z zahtevami evropske in nacionalne zakonodaje s področja varnosti in kakovosti hrane in krme je potrebno zagotoviti izvajanje nadzora v uradno določenih preskusnih oz. referenčnih laboratorijih. V ta namen se uradno določenim preskusnim laboratorijem sofinancira uvajanje novih metod, vzdrževanje akreditacije ter razširitev področja akreditacije z novimi metodami. Na osnovi javnih razpisov je bilo v letu 2006 za potrebe uradne kontrole sofinanciranih in uvedenih 17 preskusnih metod na področju živil in 23 metod na področju krme. Izvedeni sta bili tudi dve javni naročili za preverjanje formule za ocenjevanje mesnatosti prašičev in pripravo poročila o mesnatosti slovenskih prašičev ter usklajevanje vizualnega ocenjevanja mesnatosti govedu in pripravo poročila o mesnatosti govedu.

Poleg tega se proračunska sredstva namenjajo tudi izvajanju letnega programa spremljanja varnosti, kakovosti, ustreznosti in stanja, s katerim se določi tudi vrsta kmetijskih pridelkov oz. živil in krme ter število in vrste analiz za uradni nadzor. V letu 2006 je bilo za spremljanje varnosti in kakovosti hrane izvedenih 10 javnih naročil. Odvzetih in analiziranih je bilo 416 vzorcev različnih živil (perutninsko meso, oljčno olje, med, naravna mineralna oz. izvirna voda, kruh, žgane pijače, mlečni proizvodi) ter krme.

Z namenom spodbujanja proizvodnje čim večjega števila proizvodov, ki izpolnjujejo pogoje za pridobitev zaščitnega znaka ter njihove konkurenčnosti na trgu se sofinancira tudi izdelava specifikacij kmetijskih pridelkov oz. živil in certificiranje. V letu 2006 je bilo na osnovi javnega razpisa sofinancirano certificiranje 4 živil.

Del sredstev se usmerja v obveščanje in osveščanje potrošnikov o varni in kakovostni hrani, posebnih lastnostih, označevanju in o posebnostih proizvodnje in predelave živil. V letu 2006 je bilo izvedenih 6 naročil za tiskanje oz. oblikovanje publikacij oz. zloženek za informiranje potrošnikov o varni in kakovostni hrani.

Obramba pred točo

Z namenom zmanjšanja škod po toči so se tudi v letu 2006 proračunska sredstva namenjala za akcije poskusnega posipanja oblakov z letali s srebrnim jodidom nad delom Severovzhodne Slovenije.

Javni zavod Kobilarna Lipica

V okviru sofinanciranja delovanja se Javnemu Zavodu Kobilarna Lipica zagotavlja najmanjši obseg varstva in razvoja reje črede konj z zakonsko določenim najmanjšim številom linij in rodov lipicanskih konj ter minimalnim obveznim obsegom dela ter dejavnosti, kot so oskrba in nega, zdravstveno varstvo, preizkus delovne sposobnosti in šolanje lipicancev, usposabljanje nujno potrebnih jahačev in predstavitvene dejavnosti. Sredstva služijo tudi za nujno investicijsko vzdrževanje ter obnovo in nakup opreme. V letu 2006 je bilo v Lipici očiščenih okoli 60 ha zaraščenih površin za kultiviranje v pašnike.

Center za razvoj kmetijstva in podeželja Jable

Center za razvoj kmetijstva in podeželja Jable nudi infrastrukturo znanstveno raziskovalnim in pedagoškim institucijam s področja kmetijstva, omogoča poizkuse in prenos znanstvenih dosežkov v prakso. V letu 2006 so bila proračunska sredstva namenjena sofinanciranju investicij po sprejetem programu dela. Zaključena je bila izgradnja komunalne infrastrukture za grad Jable, obnovljena je bila streha na starem delu skladišča, montiran alarmni sistem, nabavljeni novi cikloni za čistilno napravo, elevatorji, avtomatska tehnična ter manipulator in ovijalec vreč. Kupljen je bil tudi nov traktor, trosilnik hlevskega gnoja, mešalno krmilni voz, predsetvenik, žitna sejalnica in kosilnica. Z novim računalnikom in strežnikom je bila obnovljena računalniška oprema.

5.8.5 Programi PHARE in drugi mednarodni projekti

Preglednica 60: Proračunska sredstva v okviru PHARE in drugih mednarodnih projektov; 2005 in 2006

	Izplačano (000 EUR)		Indeks 2006/05
	2005	2006	
Phare programi in drugi mednarodni projekti skupaj	2.835,3	1.730,3	61,0
PHARE CFCU – SNP 2003 (PP 8888)	2.171,3	120,0	5,5
PHARE – lastna udeležba (PP 2424)	639,5	49,7	7,8
TF CFCU - Prehodni vir 2004 (PP 9001)	-	985,8	-
TF CFCU - Prehodni vir 2005 (PP 9137)	-	395,9	-
Prehodni vir – lastna udeležba (PP 9153)	24,5	176,7	720,3
Projekt PORT CHECK – tuja donacija (PP 7991)	-	2,3	-

Vir: MKGP

PHARE programi

V letu 2006 so bila proračunska sredstva namenjena sofinanciranju projekta Nadgradnja informacijskega sistema, nabavi programske opreme in licenc ter sofinanciranju projekta INTERREG IIIB s področja biomase (Alp-Energy-Wood), v katerem sodeluje Gozdarski inštitut Slovenije.

Programi Prehodni vir

Program je namenjen dodatni usposobitvi slovenske uprave za izvajanje aktivnosti v skladu z EU predpisi in delovanje v telesih EU. V letu 2006 je bilo sklenjenih 9 pogodb za kratki projekt tesnega medinstitucionalnega sodelovanja (*twinning light*), 2 pogodbi za klasični projekt tesnega medinstitucionalnega sodelovanja (klasični *twinning*) in 3 pogodbe v sklopu projekta za nabavo opreme za laboratorije, ki delujejo na področju fitosanitarne kontrole.

V okviru programa se izvajajo naslednji projekti:

- Prehodni vir 2004: projekt krepitev sistema kakovostne hrane za zaščitene kmetijske proizvode in krmila; učinkovitejšega fitosanitarnega kontrolnega sistema in nabave laboratorijske opreme; nadaljnje krepitev EU pravnega reda v fitosanitarnem sektorju; krepitev ARSKTRP na področju izvedbe zunanje trgovinskih ukrepov; nadzora in mreženja v gozdarstvu ter projekt institucionalne podpore pri vzpostavitvi mlečnih kvot na kmetijah in ukrepov za izboljšanje gospodarjenja na kmetijah.
- Prehodni vir 2005: projekt krepitev zagotavljanja varne hrane v primarni proizvodnji, nadzora kontrole kakovosti sadja in zelenjave, krepitev kontrolnega sistema in sistema poročanja o nalezljivih boleznih živali, krepitev sistema zoonoz, vzrokov za nastanek zoonoz in mikrobioloških odpornosti, vzpostavitve specifičnih pravil na področju higiene krme in nadzora krmil ter projekt ukrepov za informiranje in promocijo kmetijskih izdelkov na notranjem trgu in v tretjih državah.

V okviru podprograma Nerazporejena ovojnica 2004 je bila sklenjena pogodba za kratek projekt tesnega medinstitucionalnega sodelovanja za usposobitev pristojnega organa za nadzor in kontrolo delovanja plačilne agencije.

V letu 2006 so bila iz sredstev donacij realizirana predplačila za šest in končno plačilo za en projekt v okviru programa Prehodni vir 2004 in predplačila za štiri projekte v okviru programa Prehodni vir 2005. Sredstva za sofinanciranje so bila namenjena za študijska potovanja slovenskih strokovnjakov v tujino, za organizacijo seminarjev in delavnic ter tehnično opremo, prevajanje ter za plačilo davka za nabavljeno opremo.

6 UPRAVNA INFRASTRUKTURA

6.1 Resorno ministrstvo in organi v sestavi

Temelj upravne infrastrukture za oblikovanje in izvajanje kmetijske politike predstavlja Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, skupaj z organi v sestavi. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano opravlja naloge na področju kmetijstva, razvoja podeželja, prehrane, krme, varstva rastlin, veterinarstva in zootehnike, gozdarstva, lovstva in ribištva.

V okviru ministrstva delujejo štirje organi v sestavi:

- Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja,
- Fitosanitarna uprava Republike Slovenije,
- Veterinarska uprava Republike Slovenije,
- Inšpektorat Republike Slovenije za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano.

Konec leta 2006 je bilo na ožjem ministrstvu zaposlenih 265, na Agenciji RS za kmetijske trge in razvoj podeželja 261, v Fitosanitarni upravi RS 21, v Veterinarski upravi 330, na Inšpektoratu RS za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano pa 161 javnih uslužbencev. Na MKGP, skupaj z organi v sestavi je bilo tako 31.12.2006 zaposlenih 1.038 javnih uslužbencev.

6.2 Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja

Naloge in organiziranost

Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP) od leta 2000 izvaja ukrepe nacionalne kmetijske politike, od maja 2004 pa okoli 100 ukrepov skupne kmetijske politike. ARSKTRP je polno akreditirana za izvajanje najzahtevnejših postopkov pri dodeljevanju finančnih sredstev na področju kmetijstva, živilsko-predelovalne industrije in razvoja podeželja. Izvaja ukrepe neposrednih plačil, ukrepe programa razvoja podeželja, ukrepe kmetijskih trgov, strukturne ukrepe razvoja podeželja, ukrepe za odpravo posledic naravnih nesreč ter ukrepe na področju ribištva.

ARSKTRP temeljito preverja administrativno in vsebinsko ustreznost prispelih vlog in zahtevkov. Pri obravnavi vlog izvaja vrsto kontrol, na osnovi katerih obračuna plačila oz. določa zneske za izplačilo v skladu z nacionalno in evropsko zakonodajo. Skrbi za pravilno in pravočasno izplačevanje odobrenih sredstev končnim prejemnikom ter o tem poroča vladnim in evropskim institucijam.

ARSKTRP je v upravnih postopkih prvostopenjski organ pri uveljavljanju podpor ali drugih pravic iz naslova ukrepov (skupne) kmetijske politike. ARSKTRP obravnava vloge strank in odloča o njihovi upravičenosti do finančnih podpor, ki jih predvidevajo ukrepi kmetijske politike.

ARSKTRP je izvajalski organ, ki tesno sodeluje z Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, ki je zakonodajalec in je tako pristojno za tolmačenje zakonodaje, ki jo ARSKTRP izvaja. ARSKTRP veliko sodeluje tudi z Ministrstvom za finance, s sorodnimi institucijami oz. plačilnimi agencijami v drugih državah članicah EU, pa tudi z mnogimi drugimi institucijami, kot so: Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Gospodarska zbornica Slovenije, Carinska uprava RS, Ministrstvo za okolje in prostor, Zavod za gozdove, inšpekcijske službe ter z znanstvenimi in akademskimi institucijami.

Delo na ARSKTRP poteka v osmih sektorjih oz. službah: Sektor za kmetijske trge, Sektor za razvoj podeželja, Sektor za neposredna plačila, Služba za finance, Služba za kontrolo, Služba za splošne zadeve, Služba za informacijsko upravljanje in tehnologijo ter Služba za notranjo revizijo.

Slika 37: Organizacijska shema ARSKTRP

Obseg dela v letu 2006

V letu 2006 je na ARSKTRP prispelo 62.267 zbirnih vlog za neposredna plačila 2006. Izdanih je bilo 61.574 odločb ter 305 sklepov. ARSKTRP je za leto 2006 izdala tudi 2.993 odločb za premije za ovce in koze ter dodatne premije in dodatno plačilo, prejela in obdelala 23.006 zahtevkov za premije za krave dojilje in dodatno nacionalno premijo, 2.353 zahtevkov za premije za krave molznice, 23.834 zahtevkov za ekstenzifikacijsko plačilo, vnesla 29.439 zahtevkov za posebne premije in 50.671 zahtevkov za klavno premijo in dodatno plačilo za govedo za prvo, drugo in tretje obdobje leta 2006, prejela in obdelala 3.941 zahtevkov za dodelitev premijskih pravic iz nacionalne rezerve oz. za prenose premijskih pravic za drobnico in krave dojilje, izdala 4.581 odločb o izkoriščenosti premijskih pravic za drobnico in 29.475 za krave dojilje, prejela in obdelala 2.825 obvestil o izločitvi oz. nadomestitvi živali ter potrdila 9.500 potnih listov za odpremo govedi v države članice EU.

Izdala je 37.541 odločb in 1.352 sklepov za živalske ukrepe in mlečne premije ter dodatno plačilo za mleko za leto 2005, izdala 3.161 odločb za premije za drobnico za leto 2005 ter izplačala premije za živali za leto 2004.

ARSKTRP je izdala 43.452 odločb z odobrenim ukrepom za kmetijstvo v območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost (OMD) ter 22.392 odločb za kmetijsko okoljske ukrepe (SKOP) za leto 2006. Za prehodna izravnalna plačila zaradi neugodnih naravnih razmer je bilo izdanih 33 odločb za leto 2005 in 2.101 odločba za leto 2006. ARSKTRP je izdala 20.579 odločb za ukrep EU standardi 2004 in 25.791 odločb za ukrep EU standardi 2005 ter prejela 85 vlog in izdala 85 odločb za ukrep zgodnje upokojevanje 2006.

V letu 2006 je potekalo celovito upravljanje z mlečnimi kvotami in sicer dodeljevanje (10.600 spisov), prenosi (1.400 spisov), pretvorbe (560 spisov) in odvzemi individualnih kvot (1.030 spisov), registracija odkupovalcev mleka ter reševanje pritožb (280 primerov).

ARSKTRP je redno opravljala tudi aktivnosti na področju zunanje trgovine, kot so izdajanje izvoznih in uvoznih dovoljenj, upravljanje s kvotami in izplačilo izvoznih nadomestil. V letu 2006 je bilo izdanih skupno 2.154 izvoznih in uvoznih dovoljenj na področju vseh tržnih

redov, največ za žito (21,4%), meso (20,4%) ter mleko (19,8%). ARSKTRP je prejela tudi 1.300 zbirnih oz. 25.000 posamičnih vlog za izplačilo izvoznega nadomestila.

Poleg tega je ARSKTRP izvajala tudi vse ostale intervencijske in specifične ukrepe v okviru posameznih tržnih ureditev kot so podpora skladiščenju sira, povračilo za dobavo mleka in določenih mlečnih izdelkov šolskim ustanovam (17 vlog za podporo, 3 vloge za dodelitev statusa prejemnika pomoči), dobava hrane iz intervencijskih zalog imenovanim organizacijam za razdeljevanje najbolj ogroženim osebam v skupnost, podpora zasebnemu skladiščenju vina in mošta (12 zahtevkov dveh vlagateljev), podpora za uporabo zgoščenega grozdnega mošta ali rektificiranega zgoščenega grozdnega mošta (7 zahtevkov), potrjevanje spremne dokumentacije grozdnega soka (7 zahtevkov), proizvodno nadomestilo za uporabo sladkorja v kemični industriji (4 vloge dveh vlagateljev), intervencijski nakup, skladiščenje in prodaja sladkorja. Prejela je 48 zahtevkov dvanajstih organizacij proizvajalcev vina za podporo razvojno promocijskim aktivnostim, 496 zahtevkov za odobritev podpore za prestrukturiranje vinogradniških površin ter potrjevala letne programe prestrukturiranja vinogradniških površin. Prejela je tudi 15 vlog štirih zavarovalnic za sofinanciranje zavarovalnih premij za zavarovanje posevkov in plodov za leto 2006, na podlagi katerih so bila razdeljena sredstva za 8.518 upravičencev.

ARSKTRP je prejela 3 vloge za izplačilo podpore v okviru nacionalnega ukrepa pospeševanje prodaje kmetijskih proizvodov in živil ter 3 vloge na osnovi javnih razpisov za evropski ukrep akcije informiranja in promocije kmetijskih proizvodov na notranjem trgu EU in 1 vlogo za evropski ukrep akcije informiranja in promocije kmetijskih proizvodov v tretjih državah.

ARSKTRP je prejela 4.622 vlog oz. 5.252 zahtevkov za odprava posledic škode v kmetijstvu po naravnih nesrečah v letu 2005 zaradi toče, viharja, pozebe, neurja, poplave in infestacije (majski hrošč) ter rešila 26 vlog za odpravo posledic škode v kmetijstvu iz prejšnjih let. V reševanje je prejela tudi 109 vlog za dodelitev sredstev za preprečevanja prekomernega razmnoževanja ogrcev poljskega majskega hrošča.

ARSKTRP je obravnavala, odobrila in izplačala zahtevke za ukrepe na področju čebelarstva za tržno leto 2006, ki jih 50% sofinancira EU, obravnavala 455 ter odobrila 379 vlog za štiri nacionalne ukrepe (pomoč za nadomestilo škode, ki so jo povzročile naravne nesreče ali izjemni pojavi v letu 2006; pomoč strokovnim prireditvam, stanovskim in interesnim združenjem; pomoč mladim kmetom za prevzem kmetij; komasacije), izvajala sedem ukrepov Enotnega programskega dokumenta RS 2004-2006 (EPD), potekala pa so tudi še zadnja izplačila iz programa SAPARD.

6.3 Fitosanitarna uprava Republike Slovenije in Fitosanitarna inšpekcija

6.3.1 Fitosanitarna Uprava Republike Slovenije

Fitosanitarna Uprava Republike Slovenije (FURS) je organ v sestavi Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Skupaj s fitosanitarno in gozdarsko inšpekcijo (Inšpektorat Republike Slovenije za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano) ter pooblaščenimi uradnimi laboratoriji sestavlja nacionalno organizacijo za varstvo rastlin v skladu z mednarodno konvencijo za varstvo rastlin (IPPC).

Fitosanitarno področje vključuje:

- področje zdravstvenega varstva rastlin z ukrepi za preprečevanje vnosa (pojava) in širjenja ter za zatiranje rastlinskih škodljivih organizmov,
- področje fitofarmacevtskih sredstev z registracijo, prometom, uporabo in nadzorom fitofarmacevtskih sredstev ter ostankov teh sredstev v rastlinah ter

- področje sort rastlin in semenarstva (varstvo in registracija sort rastlin, kakovost semenskega materiala v pridelavi in na trgu, ohranjanje in trajnostna raba rastlinskih genskih virov za prehrano in kmetijstvo).

Na področju fitofarmacevtskih sredstev v skladu s svojimi pristojnostmi sodeluje tudi Ministrstvo za zdravje. Za izvajanje določenih strokovnih nalog in strokovno podporo MKGP so pooblašteni javni kmetijski zavodi, inštituti in fakulteti.

Delovno področje FURS pokrivajo naslednji zakoni:

- Zakon o zdravstvenem varstvu rastlin (Ur.l. RS, št. 62/07 – UPB2),
- Zakon o fitofarmacevtskih sredstvih (Ur.l. RS, št. 98/04 - UPB1),
- Zakon o mineralnih gnojilih (Ur.l. RS, št. 29/06),
- Zakon o varstvu novih sort rastlin (Ur.l. RS, št. 113/06 – UPB1),
- Zakon o semenskem materialu kmetijskih rastlin (Ur.l. RS, št. 25/05 - UPB1),
- Zakon o kmetijstvu (Ur.l. RS, št. 51/06 – UPB1).

Sektor za zdravstveno varstvo rastlin

Sektor za zdravstveno varstvo rastlin je odgovoren za upravne zadeve, pripravo predpisov, izvajanje upravnih nalog in mednarodno sodelovanje s področja rastlinskih škodljivih organizmov v skladu z zakonom o zdravstvenem varstvu rastlin in podzakonskimi predpisi, za koordiniranje dela pri usklajevanju področja z evropskim pravnim redom in pri pripravi programov nacionalne strategije ter za oblikovanje novih sistemskih rešitev na področju.

V letu 2006 je bilo težišče dejavnosti na področju zdravstvenega varstva rastlin usmerjeno v naslednja področja:

- prevzem in implementacija nove evropske zakonodaje na področju,
- koordiniranje dela in nalog z izvajalci zdravstvenega varstva rastlin in mednarodnimi organizacijami (Mednarodna konvencija o varstvu rastlin - IPPC, Konvencija o ustanovitvi Evropske in mediteranske organizacije za varstvo rastlin - EPPO, WTO Sporazum o uporabi sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov - SPS),
- spremljanje pojava in gibanja škodljivih organizmov in pripravljane ukrepov v zvezi s preprečevanjem vnosa in širjenja škodljivih organizmov, predvsem glede hruševega ožiga, leptonekroze koščičarjev, koruznega hrošča, rumenic vinske trte, trsnega raka, majskega hrošča, krompirjevih ogorčic, kostanjeve šiškarice, fitoftorne sušice vejic in viroida vretenatosti krompirjevih gomoljev ter seznanjanje javnosti s sprejetimi ukrepi,
- koordiniranje posebnih nadzorov škodljivih organizmov in delovanja prognostične službe,
- presoja in sprejemanje programov strokovnih nalog in koordiniranje dela strokovnih skupin s področja,
- implementacija mednarodnega standarda za fitosanitarne ukrepe ISPM – 15, ki ureja uvoz in promet z lesenim pakirnim materialom,
- vodenje FITO registra, kamor je vpisanih okoli 900 pridelovalcev, predelovalcev, distributerjev in uvoznikov določenih rastlin in rastlinskih proizvodov, ki predstavljajo večjo fitosanitarno nevarnost,
- pogajanja z Evropsko komisijo in sodelovanje v delovnih telesih za dovolitev izjemnih uvozov (derogacije od prepovedi uvoza za trsne cepljenke iz Hrvaške in Makedonije ter hrastovih hlodov iz ZDA za proizvodnjo furnirja),
- priprava fitosanitarnega dela Večletnega nacionalnega programa nadzora za področje varne hrane (MANCP) za obdobje 2007-2009, ki ga za področje varne hrane zahteva EU uredba, presoja pa FVO inšpekcija (Evropska komisija) glede nadzora nad ureditvijo in delovanjem področja v Sloveniji,
- biotično varstvo rastlin: priprava seznamov domorodnih in tujerodnih organizmov, ki se kot naravni sovražniki uporabljajo pri zatiranju rastlinam škodljivih organizmov kot alternativa uporabi fitofarmacevtskih sredstev,

- mednarodni EU projekti: uspešno izvedena in zaključena sta bila dva EU projekta s fitosanitarnega področja, za katere je Slovenija pridobila finančna sredstva EU in izbrala partnerje za izvedbo projektov iz zainteresiranih držav članic in sicer:
 - o z Italijo: *TWINING PROJECT SL 03/IB/AG03/TL Izboljšanje informacijskega sistema znotraj IACS, fitosanitarnega in veterinarskega informacijskega sistema*; po nabavi opreme v letu 2005 je v začetku 2006 potekala izmenjava ekspertov in projektno delo v primerjavi uporabe prostorskih podatkov in geografskih informacijskih sistemov v varstvu rastlin v Italiji in Sloveniji;
 - o s Španijo: *TWINING PROJECT SL 04/AG02/TL Učinkovit sistem fitosanitarnega nadzora*; v okviru projekta so potekala usposabljanja diagnostikov, inšpektorjev in drugih ekspertov s področja varstva rastlin iz sistema kakovosti ISO 9001, ISO 17025, ISO 17020, SIST EN 45011 v Španiji in Sloveniji ter investicija v laboratorijsko opremo v okviru mednarodnega javnega razpisa.

Na področju zakonodaje sta bila sprejeta dva podzakonska predpisa s področja biotičnega varstva rastlin in ukrepov za preprečevanje vnosa in širjenja kostanjeve šiškarice. Sprejete so bile tudi spremembe in dopolnitve dveh že obstoječih podzakonskih predpisov.

Zaradi novih žarišč karantenskih škodljivih organizmov v Sloveniji so bile izdane 4 odločbe o določitvi mej okuženih območij in žarišč okužbe ter ukrepov za preprečevanje njihovega širjenja in zatiranje (krompirjeve ogorčice, hrušev ožig, koruzni hrošč in zlata trsna rumenica).

Sektor za fitofarmacevtska sredstva in mineralna gnojila

Sektor za fitofarmacevtska sredstva in mineralna gnojila je poleg upravnih zadev, priprave predpisov in izvajanja upravnih nalog odgovoren za:

- mednarodno sodelovanje s področja v skladu s predpisi (EPPO, CEFTA CEUREG, OECD, FAO),
- koordinacijo programa spremljanja ostankov pesticidov v kmetijskih pridelkih,
- registracijo fitofarmacevtskih sredstev,
- koordinacijo dela na področju usposabljanja odgovornih oseb za promet s fitofarmacevtskimi sredstvi, predavateljev, prodajalcev in izvajalcev ukrepov varstva rastlin,
- koordinacijo dela na področju tehničnih zahtev za naprave za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev (škropilnice) ter nadzora nad njimi,
- koordiniranje dela pri usklajevanju področja z evropskim pravnim redom,
- koordinacijo in pripravljanje programov nacionalne strategije ter
- oblikovanje novih sistemskih rešitev na področju.

Na podlagi Zakona o fitofarmacevtskih sredstvih (Ur.l. RS, št. 98/04-UPB1) sta bila v letu 2006 izdana dva nova predpisa in ena sprememba obstoječih predpisov s področja registracije fitofarmacevtskih sredstev in nadzora. Z na novo izdanimi podzakonskimi predpisi se je nadaljevalo delo v smislu koordinacije in vzpostavljanja sistema postopka registracije, prometa, uporabe in nadzora nad fitofarmacevtskimi sredstvi (FFS).

V letu 2006 je bilo izdanih 90 odločb s področja registracije FFS, izdaje dovoljenj za FFS, s področja registracije prodajaln s FFS, izvajanja dodatnega usposabljanja iz fitomedicine in izvajanja testiranja naprav za nanašanje FFS (81 po posebnem ugotovitvenem postopku in 9 po skrajšanem ugotovitvenem postopku). Utečeno je potekalo delo pri vpisu v register in izbrisu iz registra podjetij za promet s fitofarmacevtskimi sredstvi, v katerega je bilo ob koncu leta 2006 vpisanih 418 prodajaln na drobno in debelo.

Nadaljevalo se je tudi certificiranje naprav za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev, za kar sta pooblaščenici Biotehniška fakulteta in Fakulteta za kmetijstvo Maribor. V okviru rednih

pregledov naprav za nanašanje fitofarmacevtskih sredstev je bilo v letu 2006 opravljenih 10.110 pregledov in izdanih 10.095 znakov o uspešno opravljenem testiranju.

V letu 2006 je 17 izvajalcev usposabljanj izvedlo skupaj 217 tečajev usposabljanja iz fitomedicine za izvajalce ukrepov varstva rastlin, za prodajalce fitofarmacevtskih sredstev ter za odgovorne osebe in predavatelje. Skupaj se je teh tečajev udeležilo 5.478 slušateljev.

Sprejet je bil nov Zakon o mineralnih gnojilih (Ur.l. RS, št. 29/06) in nov pravilnik o kakovosti mineralnih gnojil. Kmetijski inštitut Slovenije je bil imenovan kot pooblaščen laboratorij za opravljanje kemijskih analiz za potrebe inšpekcijskega nadzora nad prometom mineralnih gnojil. V letu 2006 je bilo izdanih 26 odločb – dovoljenj za promet za mineralna gnojila, ki niso izpolnjevala pogojev za oznako »EC fertilizer«. Poleg vodenja upravnega postopka oziroma izdajanja dovoljenj, je delo potekalo tudi na področju spremljanja EU zakonodaje na tem področju in sodelovanja z drugimi organi.

Sektor za sorte rastlin in semenarstvo

Za izvajanje upravnih ter z njimi povezanih strokovnih nalog s področja sort kmetijskih rastlin, semenarstva in rastlinskih genskih virov je na FURS pristojen Sektor za sorte rastlin in semenarstvo, ki je odgovoren za:

- izvajanje upravnih nalog v zvezi z varstvom novih sort rastlin, vpisom sort kmetijskih rastlin v sortno listo, vpisom semenskih mešanic za krmne namene v evidenco semenskih mešanic, z vpisom dobaviteljev semenskega materiala kmetijskih rastlin v register dobaviteljev in izdajanjem dovoljenj za izdajo etiket in potrdil dobavitelja,
- pripravo predpisov na podlagi Zakona o semenskem materialu kmetijskih rastlin in Zakona o varstvu novih sort rastlin ter prenos pravnega reda EU v našo zakonodajo,
- izvajanje organizacijskih ter z njimi povezanih strokovnih nalog na področju sort rastlin, semenarstva ter ohranjanja in trajnostne rabe rastlinskih genskih virov,
- sodelovanje z drugimi državnimi organi in mednarodnimi organizacijami, Evropsko komisijo in specializiranimi agencijami Evropske komisije,
- poročanje Evropski komisiji in mednarodnim organizacijam (UPOV, CPVO, ECP/GR),
- izdajo uradnega glasila Uprave ter za informiranje strokovne javnosti o sortah kmetijskih rastlin in semenarstvu.

V letu 2006 je bilo objavljeno uradno prečiščeno besedilo Zakona o semenskem materialu kmetijskih rastlin. Sprejet je bil pravilnik o trženju semenskega krompirja in pravilnik o trženju razmnoževalnega materiala in sadik sadnih rastlin, namenjenih za pridelavo sadja. Spremenjeni so bili 3 pravilniki in sicer pravilnik o postopku vpisa sorte v sortno listo in o vodenju sortne liste, pravilnik o trženju semena žit ter pravilnik o prostorskih, strokovnih in organizacijskih pogojih, ki jih mora izpolnjevati organ za potrjevanje semenskega materiala kmetijskih rastlin. V letu 2006 je FURS na področju sort rastlin in semenarstva vodila naslednje upravne postopke:

- za varstvo sorte: za 1 sorto je bila izdana odločba o zavarovanju sorte, za 24 sort je bila izdana odločba o razveljavitvi odločbe o zavarovanju sorte in za 6 sort je bil izdan sklep o ustavitvi postopka;
- za vpis v sortno listo: vloženih je bilo 56 novih prijav, izdanih je bilo 43 odločb o vpisu sort v sortno listo, 27 odločb o razveljavitvi odločbe o vpisu sorte v sortno listo, 5 odločb o zavrnitvi vpisa ter 49 sklepov o ustavitvi postopka in 1 sklep o zavržbi prijave;
- za potrditev semenskih mešanic: vloženih in vpisanih v evidenco je bilo 27 semenskih mešanic;
- za register dobaviteljev: vloženih je bilo 101 novih zahtev za vpis v register dobaviteljev oziroma za pridobitev dovoljenja za izdajo etiket in potrdil dobavitelja, število ugodenih zahtev je bilo 200, 3 zahteve so bile zavržene;

- za imenovanje poljskih preglednikov, vzorčevalcev in pooblaščenih laboratorijev v postopku uradne potrditve semenskega materiala kmetijskih rastlin: izveden je bil javni natečaj za imenovanje laboratorijev pod uradnim nadzorom, pri čemer je bil imenovan en laboratorij za kontrolo kakovosti semena.

Objavljena je bila sortna lista poljščin, zelenjadnic in trte za leto 2006.

Informacijski sistemi Fitosanitarne uprave v letu 2006

Za potrebe informacijske podpore upravnih postopkov, spremljanja nadzorovanih škodljivih organizmov, varstva in registracije sort, registracije fitofarmacevtskih sredstev, vodenje evidenc izobraževanj ter drugih evidenc, je Fitosanitarna uprava RS nadaljevala nadgradnjo obstoječih in razvoj novih aplikacij Fitosanitarnega informacijskega sistema.

Upravni informacijski sistemi Fitosanitarne uprave so:

- **Fito-Seme register** je namenjen vodenju registriranih zavezancev, ki se ukvarjajo s pridelavo, uvozom in trženjem semenskega materiala kmetijskih rastlin in rastlinskega blaga, na katerem se lahko pojavljajo karantenski in nadzorovani škodljivi organizmi;
- **Fito nadzor** pokriva področje posebnih nadzorov in je namenjen sprotnemu zbiranju in analizi podatkov o pojavu nadzorovanih škodljivih organizmov;
- **Fito FFS** je informacijski sistem, namenjen vodenju registra fitofarmacevtskih sredstev, registra prodajalnih fitofarmacevtskih sredstev, evidence prodaje fitofarmacevtskih sredstev in drugih evidenc v zvezi s fitofarmacevtskimi sredstvi;
- **Evidenca izobraževanj iz fitomedicine** vsebuje podatke o osebah, ki so opravile izobraževanja na področju fitomedicine – uporabe in rokovanja s fitofarmacevtskimi sredstvi. Podatke v evidenco sproti vnašajo ustanove, ki so pooblaščen za izvajanje izobraževanj. Evidenca je bila vzpostavljena v letu 2005.
- **Evidenca testiranja naprav za nanašanje FFS** se vodi na pooblaščenih javnih zavodih, ki so pooblaščen za testiranje naprav za nanašanje FFS. Testiranje opravljajo na terenu, potem pa podatke uskladijo s centralno evidenco v obeh smereh. Iz centralnega strežnika preverijo točnost podatkov, posodobijo šifrante, subjekte in podatke testiranja ostalih ekip, hkrati pa iz svoje baze posodobijo podatke v centralno evidenco. Ta evidenca je bila prvič vzpostavljena v letu 2005.
- **Fito sorte** je informacijski sistem namenjen vodenju registra sort registriranih v RS (sortna lista) in vodenju registra zavarovanih sort ter obdelavi vsebovanih podatkov.
- **Fito-postaje** je aplikacija, namenjena administraciji agrometeoroloških postaj in podatkov zbranih s teh postaj.

Poleg upravnih aplikacij ima Fitosanitarna uprava tri javno dostopne spletne portale. Prvi je informacijski sistem za varstvo rastlin FITO-INFO, ki služi obveščanju javnosti z različnimi vsebinami iz varstva rastlin. Vsebuje podatke o registriranih fitofarmacevtskih sredstvih in njihovi toksikologiji, podatke o živih organizmih (sistematiko, latinska, tuja in domača imena, opise bolezni in škodljivcev, fotografije organizmov), različne informacije s področja varstva rastlin in celotno zakonodajo s fitosanitarnega področja. Zelo obiskan je tudi prognostični modul, kjer so sprotne informacije, ki jih objavlja Opazovalno napovedovalna služba Slovenije. Ta informacijski sistem se stalno dopolnjuje, saj nekatere informacije v njem relativno hitro zastarajo. Take informacije so prognostična obvestila, registrirani pripravki fitofarmacevtskih sredstev in zakonodaja s fitosanitarnega področja. FITO-INFO je dostopen na spletnem naslovu: <http://www.fito-info.bf.uni-lj.si>.

Obveščanju o upravnih zadevah je namenjen spletni portal Fitosanitarne uprave RS, dostopen na naslovu <http://www.furs.si>. Ta vsebuje vso zakonodajo s fitosanitarnega področja, vse obrazce za vloge, navodila, odločbe, sprotne informacije o fitosanitarnih nadzorih, poročila o delu ustanov na fitosanitarnem področju, razne predstavitve in publikacije.

Tretji portal je namenjen streženju podatkov iz evidenc in registrov Fitosanitarne uprave, ki so javne narave. Ti podatki so dostopni v realnem času in se sproti osvežujejo. Po novem je na tem spletnem portalu mogoče oddajati tudi elektronske vloge, neposredno v aplikacije. Na spletnem portalu so v živo dostopni agrometeorološki podatki več kot 100 postaj v Sloveniji. Na voljo je tudi prikaz mreže agrometeoroloških postaj na geografskem informacijskem sistemu (<http://rkq.gov.si/GERK/FITO>). Nov spletni portal je dostopen na naslovu <http://spletni2.furs.gov.si/>, javno dostopnih spletnih vsebin pa je vsak dan več.

6.3.2 Fitosanitarna inšpekcija

Fitosanitarna inšpekcija (FSI) pri Inšpektoratu RS za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano (IRSKGH) je pristojna za nadzor nad izvajanjem naslednjih zakonov in na njihovi podlagi izdanih predpisov:

- Zakona o zdravstvenem varstvu rastlin,
- Zakona o semenskem materialu kmetijskih rastlin,
- Zakona o gozdnem reprodukcijskem materialu,
- Zakona o fitofarmacevtskih sredstev,
- Zakona o varstvu novih sort rastlin,
- Zakona o kmetijstvu,
- Zakona o krmi.

Fitosanitarna inšpekcija skupaj z gozdarsko inšpekcijo, Fitosanitarno upravo RS in pooblaščenimi uradnimi laboratoriji sestavlja nacionalno organizacijo za varstvo rastlin v skladu z mednarodno konvencijo za varstvo rastlin (IPPC). Glavne naloge so nadzor zdravstvenega stanja in kakovosti rastlinskih pošiljk v mednarodnem prometu in na domačem trgu, inšpekcijski pregledi na mestu pridelave rastlin, na zemljiščih, v skladiščih in prevoznih sredstvih ter odrejanje in nadzor izvajanja ukrepov. Dejavnosti so razdeljene na nadzor ob uvozu iz tretjih držav (7 vstopnih točk v Evropsko unijo) ter nadzor na notranjem trgu in na mestu pridelave ter ob izvozu nadzorovanih rastlin in rastlinskih proizvodov. Z vstopom v Evropsko unijo je fitosanitarna inšpekcija pričela izvajati tudi nadzor kakovosti sadja ob uvozu iz tretjih držav. Območno je fitosanitarna inšpekcija organizirana v osmih enotah IRSKGH.

Najpomembnejše splošne dejavnosti fitosanitarne inšpekcije za zagotavljanje nemotenega in usklajenega neposrednega nadzora so sodelovanje z uradnimi laboratoriji in FURS pri pripravi nacionalnega programa za področje ter pripravi in izvedbi posebnih nadzorov, usklajevanje neposrednega nadzora s pripravo 38 navodil, priprava obvestil o zadržanju pošiljk iz uvoza ali na notranjem trgu EU in posredovanje FURS za nadaljnje obveščanje Komisije EU, EPPO in držav izvoznic (v letu 2006 57 notifikacij: 15 notranji trg EU, 42 uvoz iz tretjih držav), sodelovanje v delovnih skupinah Komisije EU in organizacije EPPO, sodelovanje v *twining* projektu s Španijo (ISO standardi, akreditacije, organizacija služb), nadaljevanje izgradnje informacijskega sistema fitosanitarne inšpekcije (aplikacija FSI-pregled), mednarodni EU projekt PORT-check, priprava pripomb na osnutke novih predpisov, priprava in izvedba rednih letnih izobraževanj, sodelovanje pri obveščanju javnosti (delavnice in predavanja), urejanje spletne strani <http://www.mkqp.gov.si/index.php?id=2223>, oblikovanje t.i. življenjskih dogodkov za področje dela fitosanitarne inšpekcije, ureditev intranetne strani FSI ter poročanje MKGP in FURS.

Po podatkih poročila po Zakonu o upravnem postopku je fitosanitarna inšpekcija v letu 2006 vodila 18.354 zadev. Izdanih je bilo 17.516 zapisnikov (vključene vloge) oz. opravljenih 18.794 inšpekcijskih pregledov po posameznih zakonih. Skupno število pregledov se je v letu 2006 v primerjavi z letom 2005 zmanjšalo in sicer predvsem zato, ker je fitosanitarna inšpekcija prenehala opravljati nadzor krme ob uvozu.

Fitosanitarni inšpektorji so v letu 2006 opravili skupno 6.217 pregledov ob uvozu (2.702 fitosanitarnih pregledov, 110 pregledov po Zakonu o semenskem materialu kmetijskih rastlin, 2 pregleda gozdnega reprodukcijskega materiala, 3.356 pregledov kakovosti sadja in vrtnin,

12 pregledov pošilk v tranzitu in 35 pregledov FFS). V letu 2006 je FSI nadaljevala nadzor lesenega pakirnega materiala ob uvozu v sodelovanju s Carinsko upravo RS in sicer kot redni nadzor in kot izvajanje posebnega monitoringa Evropske komisije s poudarkom na ugotavljanju deleža lubja na lesenem pakirnem materialu.

Preglednica 61: Bilanca skupnega števila inšpekcijskih pregledov po enotah FSI v letu 2006

Enota FSI	Uvoz	Izvoz	Re-izvoz	Notranjost	SKUPAJ
Kranj	61	184	0	559	804
Nova Gorica	238	2.657	0	735	3.630
Koper	1.465	1.405	188	313	3.371
Ljubljana	0	971	0	414	1.385
Celje	9	523	0	654	1.186
Novo mesto	1.565	326	5	731	2.627
Murska Sobota	0	125	4	1.668	1.797
Maribor	2.879	287	0	828	3.996
SKUPAJ	6.217	6.478	197	5.902	18.794

Vir: FSI-pregled

V letu 2006 se je število fitosanitarnih pregledov pošilk rastlinskega blaga pri izvozu povečalo iz 4.353 pregledov na 6.478.

Število pregledov v notranjosti države se je v primerjavi z letom 2005 nekoliko povečalo. Fitosanitarni inšpektorji so opravili 5.902 pregleda, v letu 2005: 5.441. Inšpektorji so opravili 1.360 fitosanitarnih pregledov pri registriranih imetnikih, od tega: 1.061 pri registriranih zavezancih, ki se ukvarjajo s pridelavo, 63 pri predelovalcih, 351 pri zavezancih, ki se ukvarjajo s trgovanjem in 225 pri uvoznikih. Nekateri registrirani zavezanec opravljajo dve ali več dejavnosti hkrati, zato je skupno število pregledov po dejavnostih večje od števila fitosanitarnih pregledov.

Z namenom naknadne kontrole semena je bilo v letu 2006 skupno odvzeto 53 vzorcev. Rezultati prvotne analize 50 vzorcev so pokazali, da je 47 vzorcev ustrezalo zahtevam Pravilnika o trženju semena zelenjadnic, pri treh vzorcih pa so bili rezultati analize neustrezni.

Fitosanitarna inšpekcija je izvajala t.i. posebne nadzore po programih Fitosanitarnе uprave RS. Največji poudarek je bil namenjen nadzoru izvajanja ukrepov za preprečevanje širjenja koruznega hrošča, nadzoru navzočnosti hruševеga ožiga, krompirjevih nematod in bakterioz, rumenic vinske trte in nekaterih drugih škodljivih organizmov.

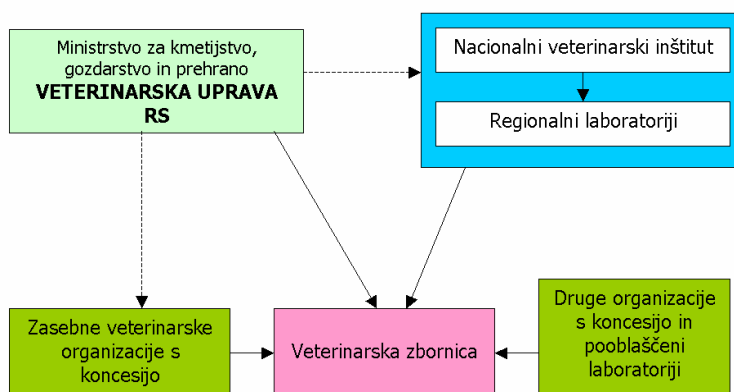
Vzorčenja rastlin so potekala v skladu s programi posebnih nadzorov inšpekcijskega spremljanja zdravstvenega stanja rastlin, po uradni dolžnosti ob sumu na navzočnost nadzorovanih škodljivih organizmov s seznamov ali na zahtevo stranke. Fitosanitarna inšpekcija je v letu 2006 skupno odvzela 2.338 vzorcev rastlin s sumljivimi bolezenskimi znamenji (v letu 2005 1.867 vzorcev).

Zaradi različnih nepravilnosti ob uvozu je bilo v letu 2006 skupno odrejenih 42 fitosanitarnih ukrepov na podlagi Zakona o zdravstvenem varstvu rastlin. Na podlagi inšpekcijskih pregledov na mestih pridelave in na trgu so bili, glede na težo ugotovljenih nepravilnosti, izrečeni ustrezni ukrepi (skupno 319 po Zakonu o zdravstvenem varstvu rastlin in 24 po Zakonu o semenskem materialu kmetijskih rastlin). V primerih, ko so bile prvič ugotovljene nepravilnosti v zvezi z izpolnjevanjem obveznosti iz registra ali drugih pogojev po predpisih, so bila izdana opozorila po Zakonu o inšpekcijskem nadzoru (168) in Zakonu o prekrških (130) oziroma ureditvene odločbe za odpravo pomanjkljivosti. Ob ugotovljeni navzočnosti karantenskih škodljivih organizmov so bili izrečeni ukrepi za preprečevanja širjenja in zatiranje: odločbe o uničenju okuženih rastlin ali ureditvene odločbe za tretiranje s FFS, odločbo o prepovedi gojenja gostiteljskih rastlin (hmeljeva uvelost), o uvedbi karantenske premene, ureditev deponije (hmeljeva uvelost), razkuževanje mehanizacije. Na podlagi pravilnika o trženju materiala za vegetativno razmnoževanje vinske trte so bile v februarju in januarju 2006 izdane odločbe o potrditvi matičnih nasadov in rezi cepičev ter dovoljenja za izdajo etiket za trsne cepljenke in cepiče. Ureditvene odločbe so bile izdane tudi za dovolitev

sajenja gostiteljskih rastlin šarke (PPV), leptonekroze koščičarjev (ESFY) in hruševega ožiga po opravljenih pregledih lokacije sajenja in pripadajočih varovalnih pasov. V skladu z Zakonom o prekrških je bila izdana prekrškovna odločba ter 19 plačilnih nalogov.

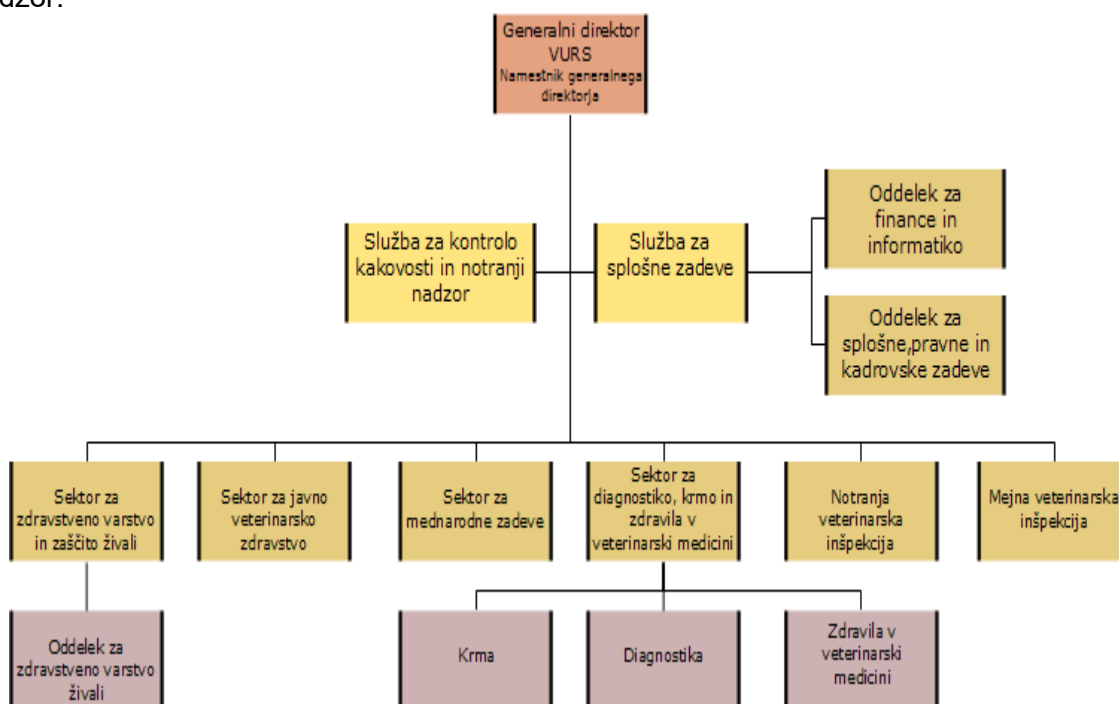
6.4 Veterinarska uprava Republike Slovenije

Upravne naloge in inšpekcijsko nadzorstvo na področju veterinarstva opravlja Veterinarska uprava Republike Slovenije (VURS), ki je organ v sestavi Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Slika 38: Organizacijska shema delovanja VURS

Upravo vodi generalni direktor skupaj z namestnikom. Veterinarska uprava ima notranjo in mejno veterinarsko inšpekcijo, 4 sektorje z oddelki ter službo za kontrolo kakovosti in notranji nadzor.

Slika 39: Organizacijska shema glavnega urada VURS

Med najpomembnejše upravne naloge spadajo: skrb za izvajanje predpisov o veterinarstvu in zagotavljanje izobraževanja na tem področju; spremljanje gibanja živalskih kužnih bolezni v državi in v tujini in obveščanje vseh zainteresiranih v Sloveniji in tujini; sprejemanje

programov, usklajevanje dela in določanje ukrepov za izvajanje programov obvladovanja in preprečevanja širjenja živalskih kužnih bolezni in epidemij; zagotavljanje izvajanja in organizacija monitoringa nad ostanki škodljivih snovi v živilih; zagotavljanje izvajanja in organizacija monitoringa nad ostanki škodljivih snovi v živalih in krmi; možnost prepovedi uporabe določenih škodljivih snovi in zdravil; zagotavljanje letne analize rezultatov monitoringa škodljivih snovi v živilih, izdelave ocene tveganja glede teh ostankov v živilih in priprave letnega poročila; registriranje in vodenje registra prevoznikov živali.

Uprava opravlja upravne, strokovne in razvojne naloge ter naloge inšpekcijskega nadzora na področjih zdravstvenega varstva živali, varstva pred živalskimi kužnimi boleznimi, varstva prebivalstva pred zoonozami, zdravstvene ustreznosti surovin, živil in odpadkov živalskega izvora ter krme in vode za napajanje, varstva živali pred mučenjem, z veterinarsko stroko povezanega nadzora nad prometom z zdravili za uporabo v veterinarski medicini in določanja doktrinskih rešitev na ravni varne uporabe zdravil v veterinarski medicini, preventive pri razmnoževanju živali, veterinarskega izobraževanja in obveščanja prebivalstva ter varstva okolja in izpolnjevanja mednarodnih obveznosti na teh področjih.

Poleg rednega sodelovanja pri pripravi zakonodajnih dokumentov v delovnih skupinah Sveta in Komisije ter udeležbe na sestankih Stalnega odbora za prehransko verigo in zdravje živali, sekcije za biološka tveganja, je VURS v letu 2006 poglobljeno sodeloval pri pripravi predlogov oziroma pri reševanju določenih specifičnih problemov na ravni EU.

V letu 2006 je VURS pripravila Zakon o spremembah zakona o zaščiti živali in po posameznih sektorjih še 32 pravilnikov, odločbe ter obvezna navodila, priporočila, liste preverjanj in pogodbe. Zaposleni na Veterinarski upravi so se v letu 2006 aktivno udeleževali sestankov delovnih teles Komisije, Sveta in drugih dogodkov v tujini ter se udeleževali izobraževanj in jezikovnih tečajev kot priprave na predsedovanje. Poleg tega je VURS organizirala tudi različna izobraževanja ter jih izvedla sama ali v sodelovanju z drugimi.

Sektorji so v letu 2006 pripravili tudi različna priporočila uradnim veterinarjem na OU in uradnim veterinarjem na mejnih veterinarskih postajah, izvedenih je bilo tudi več strokovnih koordinacij z območnimi uradi VURS na različnih področjih.

Poleg upravnih nalog opravlja Veterinarska uprava Republike Slovenije tudi inšpekcijsko nadzorstvo nad izvajanjem zakonov, drugih predpisov in mednarodnih pogodb, ki se nanašajo na veterinarstvo v Republiki Sloveniji; varstvo pred kužnimi boleznimi živali; zagotavljanje varstva prebivalstva pred nalezljivimi boleznimi glede obveznosti veterinarske službe pri preprečevanju in zatiranju zoonoz; uporabo zdravil, ki se uporabljajo v veterinarski medicini; zdravstveno ustreznost in zdravstveno nadzorstvo nad živilih; higieno proizvodnje in prometa z mlekom; veterinarske ukrepe v živinoreji glede zagotavljanja nemotene reprodukcije živali, glede ukrepov za preprečevanje in zatiranje jalovosti, glede zdravja živali in zdravstvene sposobnosti za razmnoževanje, prometa in skladiščenja živalskega semena, jajčnih celic, zarodkov, iker, valilnih jajc in čebeljih matic, glede pridobivanja in priprave živalskega semena, jajčnih celic in zarodkov ter osemenjevanja in zdravstvene ustreznosti živalskega semena, jajčnih celic in zarodkov; ukrepe za varstvo živali pred škodljivim delovanjem ionizirajočih sevanj; zaščito živali pred mučenjem; mednarodni promet; zdravstveno ustreznost krme in vode za napajanje. V ta namen ima Veterinarska uprava Republike Slovenije organiziranih 10 območnih uradov notranje inšpekcije in 6 mejnih kontrolnih točk.

Mejna veterinarska inšpekcija

Delo mejne veterinarske inšpekcije je v letu 2006 potekalo na 6 mejnih veterinarskih postajah (MVP) in sicer Obrežje (cestni mejni prehod), Jelšane (cestni mejni prehod), Dobova (železniški mejni prehod), Brnik (letališki mejni prehod), Koper (luški mejni prehod) in Gruškovje (cestni mejni prehod).

Nadzor na mejnih veterinarskih postajah so v letu 2006 izvajali uradni veterinarji za inšpekcijski nadzor na meji v skladu z Direktivo Sveta 97/78ES, ki določa načela, ki urejajo

organizacijo veterinarskih pregledov proizvodov, ki vstopajo v Skupnost iz tretjih držav in Direktivo Sveta 91/496/EGS, ki določa načela o organizaciji veterinarskih pregledov živali, ki vstopajo v Skupnost iz tretjih držav ter s pooblastili po Zakonu o veterinarstvu (Ur.l. RS št. 33/01, 110/02, 45/04, 62/04).

V skladu z že omenjeno bazično in ostalo evropsko zakonodajo, ki se tiče področja mejne veterinarske inšpekcije, je prišlo tudi do korenitih sprememb pri delu oz. postopkih mejnih veterinarskih inšpektorjev, saj se vse uvozne in tranzitne pošiljke, ki vstopajo na teritorij EU pregledujejo na mejnih veterinarskih postajah in se praktično postopek začne in konča na enem mestu.

Tako je bilo v letu 2006 na našem največjem oz. najbolj frekventnem mejnem prehodu Obrežje pregledanih kar 4.806 pošiljk, v Luki Koper 1.155, na mejnem prehodu Jelšane 3.337, na mejnem prehodu Gruškovje 552 ter na letališču Brnik 20 pošiljk, torej vsega skupaj 9.870 pošiljk, ki so bile predmet mejne veterinarske kontrole.

Predvsem pa velja omeniti zelo dobro sodelovanje z ostalimi službami na meji, predvsem carinsko službo, s katero so tudi v letu 2006 kar nekajkrat potekali sestanki in izmenjava mnenj o sodelovanju obeh služb pri kontroli pošiljk na evropski meji.

Posebej pa velja omeniti skupno sodelovanje pri kontroli potniškega prometa iz tretjih držav na teritorij EU in preventivi pred vnosom kužnih bolezni, kar še posebej velja za aviarno influenco in klasično prašičjo kugo. Rezultat tega je skoraj 23 ton živil živalskega izvora, ki so jih cariniki v prejšnjem letu zasegli na EU mejnih prehodih.

Prav tako so se mejni veterinarski inšpektorji udeležili številnih izobraževanj vezanih na njihovo delo, omembe vredni sta bili izobraževanja na Dunaju za letališke mejne prehode in v Angliji za pomorske mejne prehode. Na VURS je bil izdelan tudi posodobljen Priročnik za delo MVP, prav tako pa je bil objavljen spremenjen Pravilnik o veterinarskih pregledih proizvodov na teritoriju EU iz tretjih držav. Potekalo je tudi sodelovanje na delovnih sestankih Komisije v okviru delovne skupine za mejo in TRACES.

Notranja veterinarska inšpekcija

V organizacijski enoti VURS Notranja veterinarska inšpekcija je deset območnih uradov in šest izpostav. Območni uradi so krajevno pristojne enote VURS za izvajanje uradnega nadzora in upravnih nalog ter pokrivajo celotno območje Republike Slovenije. Notranjo veterinarsko inšpekcijo vodi direktor notranje veterinarske inšpekcije. Med drugim je odgovoren za vodenje, načrtovanje in koordiniranje dela območnih uradov, za organiziranje enotnega izvajanja predpisov, ki urejajo delovno področje notranje veterinarske inšpekcije, za strokovni nadzor dela uradnih veterinarjev v območnih uradih ter načrtovanje akcij s področja dela organa ter poročanje o delu organa.

Območne urade vodijo direktorji območnih uradov, ki načrtujejo, organizirajo, usmerjajo in nadzorujejo opravljanje dela v območnih uradih, odločajo v postopkih na zahtevo strank in opravljajo najzahtevnejše strokovne naloge v organizacijskih enotah.

V območnih uradih neposredno izvajajo uradni nadzor ter upravne naloge uradni veterinarji, ki so organizirani na strokovnih področjih oddelkov za javno veterinarsko zdravstvo in zdravstveno varstvo ter zaščito živali. Naloge notranje veterinarske inšpekcije je v letu 2006 izvajalo 233 doktorjev veterinarske medicine v desetih območnih uradih. Sektor notranje inšpekcije na glavnem uradu predstavljajo štirje uradni veterinarji za inšpekcijski nadzor.

Uradni veterinarski nadzor ter upravne naloge izvajajo uradni veterinarji, ki se izkazujejo z službeno izkaznico in značko v skladu z Zakonom o inšpekcijskem nadzoru. Uradni veterinarski nadzor pomeni kakršnokoli obliko nadzora, ki jo VURS izvaja zaradi preverjanja skladnosti, kot so spremljanje, posebni nadzor, preverjanje, revizija, inšpekcijski pregledi, drugi predpisani pregledi, vzorčenje in analiza. Uradni veterinarji so ugotavljali skladnost oziroma kršitve predpisov po uradni dolžnosti in to predvsem:

- izvajanje ukrepov monitoringa nad rezidua v živalih, proizvodih in krmi;
- izvajanje ukrepov in vodenje preprečevanja, zatiranja in izkoreninjenja živalskih bolezni in zoonoz;
- varstvo prebivalstva pred škodljivimi vplivi, ki izhajajo iz živil in preprečevanje in zatiranje zoonoz;
- nadzor nad prometom in trgovanjem z zdravili v zvezi s sledljivostjo;
- nadzor nad uporabo zdravil;
- nadzor izvajanja veterinarskih ukrepov v živinoreji glede zdravja živali, prometa in skladiščenja živalskega semena, jajčnih celic, zarodkov, iker, valilnih jajc in čebeljih matic, glede pridobivanja in priprave živalskega semena, jajčnih celic in zarodkov in zdravstvene ustreznosti živalskega semena, jajčnih celic in zarodkov;
- nadzor izvajanja zaščite živali;
- nadzor vnosa pošiljk na teritorij EU.

Zaradi večje senzibilnosti javnosti v povezavi z dobrobitjo živali se je znatno povečalo število zahtev po ukrepanju veterinarske inšpekcije na področju zaščite živali pred mučenjem. Ti postopki so zelo zahtevni. Potekali so v sodelovanju zlasti s policijo in sodišči, ko je šlo za primere odvzemov živali oz. vstopov v zasebne prostore občanov ali pa z uradnimi veterinarskimi službami drugih držav članic ali tretjih držav, ko je šlo za kršitve pri prevozih živali.

Pri obravnavanju in izvajanju ukrepov za odkrivanje, preprečevanje ter obvladovanje živalskih kužnih bolezni je bil v letu 2006 izrazit poudarek dela na izvajanju preventivnih ukrepov aviarnе influence, klasične prašičje kuge, transmisivne spongiformne encefalopatije ovac ter hude gnilobe čebelje zalege. Izvedeni so bili vsi ukrepi po odkritih primerih kužnih bolezni z odškodninskimi postopki vred.

Na področju javnega veterinarske zdravstva so uradni veterinarji izvajali stalen veterinarski nadzor, redne preglede in preverjanja v vseh odobrenih živilskih obratih (285), v dopolnilnih kmetijskih dejavnostih in na mestih prodaje končnemu potrošniku v primerih ne vnaprej predpakiranega svežega mesa in rib. Izvedeni so bili predpisani ukrepi in preverjanja notranjih kontrol, predpisana mikrobiološka preverjanja in analize. Za ugotovljena odstopanja so bile izdane ureditvene odločbe oz. izvedeni postopki odprave nepravilnosti.

V skladu z programom dela so bili izvedeni pregledi v prometu z zdravili in kontrola njihove uporabe. Prav tako je bil opravljen predviden monitoring pri proizvajalcih in posrednikih krmil in nadzor nad proizvajalci in uporabniki krmnih mešanic.

Izvedeni so bili načrtovani pregledi na področju reprodukcije, v osemenjevalnih središčih, registrirane so bile plemenilne postaje, izvedene so bile kontrole rejcev, ki osemenjujejo sami.

Na področju stranskih živalskih proizvodov je bilo nadzorovano zbiranje bivših živil ter nadzor nad SŽP na kmetijskih gospodarstvih.

Na področju reševanja upravnih zadev je bilo največ dela na področju izdaje veterinarskih spričeval tako za živali kot za živila, registracij prevoznikov, zbirnih centrov, živilskih obratov, vzdrževanju registrov, poročanju o kužnih boleznih, o izdaji certifikatov in o delu na posameznem področju.

Sektor za zdravstveno varstvo in zaščito živali

Delovna področja sektorja za zdravstveno varstvo in zaščito živali so zdravstveno varstvo živali in reprodukcija ter zaščita živali. Znotraj Sektorja je organiziran Oddelek za zdravstveno varstvo živali, ki ima naloge spremljanja evropske in priprava nacionalne zakonodaje z delovnega področja; sodelovanja in odločanja v organih Evropske skupnosti; sodelovanja in odločanja v mednarodnih organizacijah; sodelovanja v mednarodnih projektih;

sodelovanja z resornim ministrstvom in drugimi službami; načrtovanja programov nadzora bolezni živali; priprave izvedbenih navodil, priporočil, list preverjanj, priprave načrtov ukrepov ter sodelovanja pri ukrepanju v primeru izbruha posebno nevarnih kužnih bolezni; spremljanja gibanja bolezni živali v državi in tujini, poročanja in obveščanja; kontrole prevoza živih živali v notranjem prometu in tranzitu; registracije organizacij za izvajanje dejavnosti reje poskusnih živali in izdajanja dovoljenj za izvajanje poskusov; registracije pripustnih postaj; izdajanja odločb in koncesijskih pogodb za osemenjevanje živali v lastni reji (odločbe: 87, koncesijske pogodbe: 85); izvedbe oralne imunizacije lisic proti steklini; izobraževanja ter sodelovanja pri izvajanju presoje (revizij).

Na področju zdravstvenega varstva živali so bile v letu 2006 najpomembnejše naloge:

- priprava mesečnih poročil o gibanju bolezni živali v Republiki Sloveniji in seznanjanje veterinarske in drugih služb v državi ter držav Evropske Skupnosti in sosednjih držav,
- polletno in letno poročilo za Mednarodno organizacijo za zdravje živali – OIE,
- priprava mesečnega poročila o stanju bolezni živali v svetu (povzetki poročil OIE – Mednarodne organizacije za zdravje živali),
- zbiranje in obdelava podatkov o vzorcih preiskanih na KPK v letu 2005,
- obravnava izbruha Aviarne Influence pri perutnini (aktivno sodelovanje v DSNB).

V skladu s pravilnikom, ki določa izvajanje sistematičnega spremljanja stanja kužnih bolezni in cepljenj živali, so bili zbrani tudi podatki o opravljenih diagnostičnih in drugih preiskavah ter opravljenih cepljenjih.

Pripravljen je bilo posebno poročilo o pojavih stekline na območju Republike Slovenije. Izdelana so bila mesečna poročila, ki so bila poslana na uredništvo revije *Lovec* ter na WHO Collaborating Center za nadzor in preiskave s področja stekline v Wusterhausen.

Izvedena je bila simulacijska vaja v sodelovanju s pisarno TAIEX v primeru izbruha Slinavke in parkljavke, ki je vključevala teoretični in praktični del. V delovnih skupinah so bili vključeni uradni veterinarji, na seminarjih pa so sodelovali tudi ostali veterinarji, NVI in druge službe.

Izvedeni sta bili spomladanska in jesenska akcija oralne imunizacije lisic proti steklini. Javnost je bila o bolezni in samem poteku akcije obveščena preko sredstev javnega obveščanja (časopisi, radio in televizija).

Skupaj z izbranim izvajalcem je bil pripravljen nov računalniški program za spremljanje stanja bolezni – EPI, ki bo s 1.2.2007 nadomestil obstoječi program, ki je v uporabi od leta 1995. EPI je prvi od programov, ki bodo sestavljali Centralni informacijski sistem VURS.

Na področju reprodukcije so bila pripravljena mesečna poročila za MKGP o uspešnosti osemenjevanja, potekalo je spremljanje zdravstvenega stanja plemenskih živali ter fiziologije in patologije reprodukcije, vodenje centralnega registra za rejce, ki osemenjujejo živali v lastni reji ter rejce plemenjakov na pripustnih postajah ter sodelovanje s sektorjem za zootehniko pri MKGP pri pripravi Pravilnika o pogojih za razmnoževanje domačih živali in Pravilnika o usposabljanju in strokovnem izpopolnjevanju na področju živinoreje.

Na področju zaščite živali je bil v letu 2006 izveden nadzor nad izpolnjevanjem in zagotavljanjem predpisanih pogojev za zaščito živali pri opravljanju dejavnosti reje živali in trgovanja z živalmi, obveznosti v primerih, ko je šlo za zapuščene živali, v primerih izvajanja posegov in poizkusov na živalih, v primerih zakola živali, natovarjanju, pretovarjanju in raztovarjanju živali ter označevanju prevoznih sredstev.

Sektor je sodeloval Strokovnim svetom za zaščito živali in v etični komisiji, podpisal Sporazum o upoštevanju in izvajanju zakonodaje EU na področju zaščite živali v mednarodnem prometu z Italijo, opravil 385 pregledov pošiljk živali (340 tuji, 45 domači prevozniki), opravil 41 pregledov pošiljk v skupnih akcijah s policijo ter sodeloval na dveh FVO inšpekcijah. Zaradi boljšega sodelovanja in poenotenja dela so se v letu 2006

nadaljevali redni mesečni sestanki – koordinacije vodij oddelkov za zdravstveno varstvo in zaščito živali OU.

Sektor za javno veterinarsko zdravstvo

Sektor za javno veterinarsko zdravstvo pokriva naslednja delovna področja:

- proizvodnjo in oddajo na trg živil živalskega izvora, implementacijo ter koordinacijo nadzora nad izvajanjem higienske zakonodaje na področju živil živalskega izvora,
- nadzor nad zoonozami in povzročitelji zoonoz pri živalih in živilih živalskega izvora,
- nadzor nad rezidui pri živalih in živilih živalskega izvora.

Delo v sektorju za javno veterinarsko zdravstvo in diagnostiko je v letu 2006 obsegalo naslednje dejavnosti:

- pripravo in sodelovanje pri pripravi nacionalne veterinarske zakonodaje,
- sodelovanje pri pripravi veterinarske zakonodaje na ravni Skupnosti ter udeležbe na sestankih delovnih teles Komisije in Sveta EU ter EFSA s področja dela sektorja,
- sodelovanje pri pripravi večletnega nacionalnega načrta uradnega nadzora za Republiko Slovenijo ter priprava Nacionalnega programa nadzora za zmanjšanje razširjenosti salmonelle v jatah kokoši nesnic in sodelovanje z drugimi inštitucijami pri ocenjevanju nacionalnih smernic dobre higienske prakse,
- sodelovanje pri inšpekcijskih obiskih Urada za prehrano in veterinarstvo Evropske Komisije (FVO) ter tretjih držav in sodelovanje pri revizijah,
- ostale naloge (vodenje *twinninga* skupaj s partnerji iz Avstrije na področju zoonoz, opravljanje revizij s področja dela sektorja, registri in evidence ter sodelovanje pri izvajanju sistema hitrega obveščanja (RASFF)).

Poleg naštetega Sektor za javno veterinarsko zdravstvo in diagnostiko sodeluje tudi z ostalimi sektorji MKGP (Sektor za lovstvo in ribištvo, Direktorat za varno hrano, FURS,...) ter drugimi ministrstvi in organi (MZ, ZIRS, IVZ,...) ter nevladnimi organizacijami npr. Gospodarsko zbornico Slovenije, Kmetijsko gozdarsko zbornico, Združenjem malih sirarjev ipd.

Oddelek za krmo in TSE opravlja naloge, ki se nanašajo na spremljanje in pripravo EU zakonodaje s področja krme in transmisivnih spongiformnih encefalopatij - TSE, usklajevanje in pripravo stališč v Sloveniji, pripravo podzakonskih aktov s področja zdravstvene ustreznosti krme, TSE in ostalih področij v pristojnosti oddelka, sodelovanje v delovnih telesih komisije; sodelovanje v mednarodnih projektih; pripravo poročil za Komisijo; sodelovanje s pristojnimi oblastmi na področju krme v državah članicah in tretjih državah; vodenje registrov odobrenih in registriranih obratov nosilcev dejavnosti poslovanja s krmo in organizacijo ter vodenje izobraževanj za uradne veterinarje in nosilce dejavnosti.

Oddelek je v letu 2006 sodeloval v delovnih skupinah Komisije za TSE in delovnih skupinah za implementacijo Uredbe 882/2004 ES, odboru ekspertov za higieno krme in nezaželenih snovi v krmi ter stalnem odboru za prehransko verigo in zdravje živali v Bruslju za področje živalske prehrane in biološka tveganja.

V letu 2006 se je pričelo intenzivno delo na programu eradikacije TSE pri ovcah, s tem da se je izvajala selekcija na rezistenco proti TSE v kontroliranih tropih. Eradikacija se je izvajala tudi v okuženih tropih, kjer je bilo pokončanih 320 ovac.

Oddelek za krmi in TSE je izvajal ali sodeloval v štirih PHARE projektih s področja zagotavljanja varne hrane in krme in pripravil dva nova pravilnika s področja krme: Pravilnik o registraciji in odobritvi obratov nosilcev dejavnosti na področju krme in Pravilnik o pogojih za zagotavljanje varnosti krme. Sodeloval je pri pripravi Zakona o krmi in pri pripravi štirih pravilnikov s področja zdravstvenega varstva živali, varnosti krme in registracije obratov.

Na ravni Skupnosti se je na področju BSE v letu 2006 zgodilo veliko novega. V skladu z načrtom ukrepov, sprejetim v letu 2005, se je preko postopka na Svetu in Parlamentu EU spremenilo osnovno besedilo Uredbe 999/2001 ES, ki omogoča postopno sproščanje ukrepov na področju. V letu 2006 je bila sprejeta prva olajšava in sicer dvig starostne meje za odstranjevanje hrbtenic pri govedu iz 12 na 24 mesecev, kar pomeni precejšnje razbremenitev za našo mesno predelovalno industrijo. O spremembah EU zakonodaje so bili sproti obveščeni nosilci dejavnosti in uradni veterinarji.

Oddelek koordinira tudi delo kontaktne točke VURS za Sistem hitrega obveščanja o živilih in krmi - RASFF (*Rapid Alert System for Food And Feed*). Na GU VURS je v letu 2006 imelo dostop do informacijske baze CIRCA 5 pooblaščenih oseb. V sklopu tedenske stalne pripravljenosti se je e-pošta EU-RASFF in ostala obvestila preverjalo dnevno. V letu 2006 je bilo preko CIRCA sistema objavljenih 6.840 obvestil. Ta obvestila so prejemale tudi pooblašcene osebe na mejnih veterinarskih postajah. V letu 2006 je RASFF-team GU VURS obravnaval 102 zadevi in sicer 91 s področja varnosti živil, 6 s področja krme in 5 zadev, kjer je šlo za ostale vidike varnosti npr. pakirni material.

Oddelek za zdravila je opravljal upravne naloge in koordiniral inšpekcijski nadzor nad z veterinarsko stroko povezanim nadzorom prometa in uporabe zdravil za uporabo v veterinarski medicini ter skrbel za pripravo doktrinarnih rešitev na ravni varne uporabe zdravil v veterinarski medicini in sodeloval na mednarodnem področju.

Sektor za mednarodne zadeve

Sektor za mednarodne zadeve pokriva naslednja delovna področja:

- veterinarske preglede in pogoje trgovanja s tretjimi državami,
- veterinarske preglede in pogoje trgovanja med državami članicami,
- neharmonizirana področja trgovanja,
- živalske stranske proizvode, ki niso namenjeni prehrani ljudi,
- mednarodne sporazume na področju veterinarstva,
- koordinacijo predsedovanja Slovenije EU v 2008 in priprav na predsedovanje.

Delo v mednarodnem sektorju je v letu 2006 obsegalo naslednje dejavnosti:

- priprava in sodelovanje pri pripravi nacionalne veterinarske zakonodaje,
- priprava obveznih navodil in navodil za delo MVP in OU ter tekoča problematika s področja dela Sektorja,
- sodelovanje pri pripravi veterinarske zakonodaje na ravni Skupnosti,
- priprava in izvajanje izobraževanj na področju živalskih stranskih proizvodov, ki niso namenjeni prehrani ljudi in na področju trgovanja znotraj Skupnosti kot tudi za uvoz iz tretjih držav,
- priprava veterinarskih spričeval za promet s tretjimi državami, urejanje drugih pogojev za izvoz v tretje države in urejanje pogojev trgovanja med državami članicami EU,
- koordinacija inšpekcijskih obiskov Urada za prehrano in veterinarstvo Evropske Komisije (FVO) ter tretjih držav,
- udeležba na sestankih delovnih teles Komisije in Sveta EU s področja dela Sektorja ter koordinacija s Službo za EU koordinacijo in mednarodne zadeve MKGP glede udeležbe na sestankih delovnih teles Komisije in Sveta EU ter priprave stališč za COREPER in zasedanje kmetijskih ministrov,
- koordinacija priprav na predsedovanje Slovenije EU,
- opravljanje revizij s področja dela sektorja.

Poleg naštetega Sektor za mednarodne zadeve sodeluje tudi s pristojnimi veterinarskimi organi držav članic EU in tretjih držav ter z drugimi mednarodnimi organi s področja veterinarstva kot so OIE, WTO, FAO in WHO.

Služba za kontrolo kakovosti in notranji nadzor VURS

Skladno z določbami Uredbe evropskega sveta in parlamenta št. 882/2004/ES, ki je začela veljati s 1.1.2006, je bila na VURS ustanovljena služba za kontrolo kakovosti in notranji nadzor, ki je začela z delom v mesecu marcu. Poglavitna naloga nove službe je bilo izvajanje notranjih revizij za preverjanje skladnosti izvajanja zakonodaje na področju uradnega nadzora, ki je v pristojnosti VURS.

Služba za kontrolo kakovosti je organizirala in izvajala revizije na področjih uradnega nadzora:

- živil živalskega izvora;
- ukrepov za zdravstveno varstvo živali in za zaščito živali;
- živalskih stranskih proizvodov, trgovanja v EU, uvoza, izvoza in certificiranja, premikov živali in identifikacije živali;
- ukrepov zaradi transmisivnih spongiformih encefalopatij;
- zdravstvene ustreznosti krme;
- uporabe zdravil v veterinarski medicini;
- ukrepov v reprodukciji.

Za nemoteno izvajanje revizij je bil najprej pripravljen poslovnik, ki je določil pravila in postopke pri opravljanju revizij. V poslovniku so bili upoštevani mednarodni ISO standardi, ki se uporabljajo kot smernice za izvajanje revizij.

6.5 Mednarodne aktivnosti

6.5.1 Aktivnosti v okviru EU

Delovanje v okviru EU institucij

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je bilo v letu 2006 polno vključeno v delovanje institucij Evropske unije, obenem pa je pričelo s pripravi na predsedovanje Slovenije EU.

Znotraj Evropske komisije so predstavniki MKGP v letu 2006 delovali v več kot 60 odborih, od katerih se jih je precejšnje število sestajalo pogosto oz. tedensko. Statistični podatki kažejo, da je na ravni odborov potekalo 498 sestankov. Predstavniki MKGP so se udeležili 493 sestankov odborov.

Preglednica 62: Statistika zasedanj institucij EU ter sodelovanje MKGP; 2005 in 2006

	2005		2006	
	Število zasedanj	Udeležba MKGP	Število zasedanj	Udeležba MKGP
Svet za kmetijstvo in ribištvo	11+2	11+2	11+2	11+2
Posebni odbor za kmetijstvo (SCA)	23	23	25	25
Delovna telesa	234	129	285	177
Odbori	469	437	498	493

Vir: Interne evidence MKGP, Oddelek za EU zadeve

V okviru Sveta EU so predstavniki MKGP delovali v različnih delovnih telesih na treh ravneh odločanja. Na prvi ravni odločanja so se strokovni uslužbenci MKGP udeleževali zasedanj približno 100 različnih delovnih skupin. Po statističnih podatkih je v letu 2006 potekalo 285 sestankov različnih delovnih skupin s področja dela MKGP, od tega so se predstavniki MKGP udeležili 177-ih. Dodamo naj, da so tudi za večino preostalih sestankov strokovni uslužbenci MKGP pripravili stališča, ki so jih na zasedanjih zastopali predstavniki Stalnega predstavništva RS pri EU v Bruslju (SPBR).

Na drugi ravni odločanja znotraj Sveta EU, ki jo predstavljajo odbori, so sestanki potekali tedensko. Predstavniki MKGP so pripravljali stališča za zasedanja Posebnega odbora za kmetijstvo (SCA), ki obravnava t.i. klasične kmetijske teme (skupne tržne ureditve, razvoj podeželja ter horizontalne vsebine), kot tudi za zasedanja Odbora stalnih predstavnikov, ki obravnava preostale vsebine s področja kmetijstva in ribištva (predvsem Coreper I, ki obravnava področje varne hrane, veterinarske in fitosanitarne vsebine in ribištvo). Poleg priprave stališč se je predstavnik MKGP kot nacionalni predstavnik Slovenije (t.i. *spokesman* ali *porte parole*) udeleževal tedenskih zasedanj Posebnega odbora za kmetijstvo.

Na najvišji – tretji ravni odločanja, t.j. na ravni Sveta za kmetijstvo in ribištvo, ki se ga udeležujejo ministri, pristojni za kmetijstvo in ribištvo, so zasedanja potekala enkrat mesečno. Pred vsakim zasedanjem Sveta je MKGP organiziral sestanek s socialnimi partnerji, na katerem so bila stališča, ki jih je Slovenija zastopala na zasedanjih Sveta za kmetijstvo in ribištvo, usklajena tudi s socialnimi partnerji. Prav tako so bila stališča na posebnih informativnih sestankih predstavljena predstavnikom ambasad držav članic EU v Sloveniji. Poleg rednih mesečnih zasedanj Sveta za kmetijstvo in ribištvo sta v letu 2006 potekali tudi dve neformalni zasedanji, ki sta ju organizirali v tem letu Svetu EU predsedujoči državi, Avstrija in Finska.

MKGP v vlogi Pristojnega organa za akreditacijo Agencije RS za kmetijske trge in razvoj podeželja

Pristojni organ za akreditacijo plačilne agencije se je v letu 2006 sestal 6-krat, 5-krat z vodstvom Agencije za kmetijske trge in razvoj podeželja (AKRSTRP) in 1-krat z vodstvom ministrstva. Na rednih sestankih z vodstvom ARSKTRP je na osnovi poročila certifikacijskega organa za finančno leto 2005 sprejemal sklepe za izboljšanje poslovanja in dograjevanje poslovnih procesov ARSKTRP ter spremljal njihovo uresničevanje v smislu zagotavljanja skladnosti z akreditacijskimi kriteriji. Na sestanku z vodstvom MKGP je Pristojni organ podal celovito informacijo o delovanju ARSKTRP ter ugotovitve in predloge ukrepov za izboljšanje delovanja.

Za potrditev obračuna posameznega proračunskega leta obstajata dve vrsti sklepov, letna finančna (računovodska) potrditev, ki temelji na potrditvi obračunov plačilne agencije ter postopkov in sistemov, ki jih podpirajo ter začasna potrditev skladnosti poslovanja z zakoni in predpisi, ki temelji na preverjanjih specifičnih programov in področij SKP. Obračun izdatkov ARSKTRP iz Jamstvenega oddelka EKUJS za proračunsko leto 2005 je potrjen (Odločba Komisije št. 2006/322/ES). Izdatki za ukrepe za razvoj podeželja niso bili predmet potrditve navedene odločbe.

V letu 2006 so na AKTRP potekali naslednji revizijski pregledi institucij EU:

- Evropsko računsko sodišče: pregledi delovanja IACS v celoti, plačil za površine 2004, plačil premij za živali 2004, upravljanja z mlečnimi kvotami, nadaljnji pregled IAKS ter statističnih podatkov o kontrolah, predloženih Komisiji;
- Evropska komisija - Generalni direktorat za kmetijstvo in razvoj podeželja, enota za razvoj podeželja in SAPARD: pregledi SAPARD izplačil od začetka do 31.12.2005, izplačil za ukrepe OMD in kmetijsko okoljske ukrepe Programa razvoja podeželja 2004-2006 ter ukrep Izboljšanje predelave in trženja kmetijskih proizvodov iz okvira Enotnega programskega dokumenta.

Konec avgusta 2006 so nemški partnerji začeli z izvajanjem *twinning light* projekta SI04/IB/SPP-01-UE Usposobitev Pristojnega organa za ocenjevanje in nadzor delovanja plačilne agencije. Usposabljanje je bilo namenjeno tako članom Pristojnega organa za akreditacijo plačilne agencije, kot nosilcem posameznih področij MKGP ter ARSKTRP.

Tekom leta 2006 so bile sprejete ključne izvedbene uredbe Komisije za izvajanje skupne kmetijske politike. Najpomembnejša je nova uredba o akreditacijskih kriterijih za plačilne agencije (885/2006), ki je bila sprejeta 21. junija 2006, s katero sta vloga in delovanje pristojnega organa še bolj poudarjeni. Pristojnemu organu je naložena obveznost sprotnega

nadzorovanja plačilne agencije ter preverjanje skladnosti z akreditacijskimi merili na najmanj dve leti. Pripravljena je bila tudi že večina smernic za delovanje plačilnih agencij za finančno obdobje 2007-2013. SEUMZ je aktivno sodeloval pri sprejemanju omenjenih uredb in smernic.

Sodelovanje v okviru Svetovne trgovinske organizacije

V okviru sodelovanja v Svetovni trgovinski organizaciji (WTO) je bilo v letu 2006 Evropski komisiji, z namenom notifikacije pri WTO, posredovano poročilo o proračunskih izdatkih RS v smislu obsega nacionalnih podpor za kmetijstvo v letu 2005 ter dodatne notifikacijske tabele o dodatnih zaščitnih ukrepih in skupnem subvencioniranem izvozu za leta v obdobju od 1995 do vstopa RS v EU.

V Doha krogu pogajanj se v imenu EU pogaja Evropska komisija in sicer v okviru pooblastil, ki jih je Svet določil v sklepih z dne 18. oktobra 2005 (13378/05) in 12. junija 2006 (9947/06). Usklajevanja glede pogajalskega mandata potekajo zlasti v Odboru 133 in Svetu za splošne in zunanje zadeve, delno pa tudi v Svetu za kmetijstvo. Predstavniki Evropske komisije in Generalnega sekretariata Sveta EU za države članice organizirajo posebne sestanke, t.i. EU koordinacije, na katerih predstavljajo stališča EU do posameznih vprašanj v pogajanjih.

Predstavniki MKGP so se sami, pretežno pa preko predstavnika Stalnega predstavništva v Ženevi, udeleževali sestankov Odbora za kmetijstvo WTO in EU koordinacije na temo liberalizacije trgovine s kmetijskimi proizvodi v okviru WTO. Stališča glede liberalizacije trgovine s kmetijskimi proizvodi so, po vsakokratnem usklajevanju z Ministrstvom za gospodarstvo, sestavni del stališč RS. Trenutna faza pogajanj, ki ima za cilj dogovor o modalitetah, tj. opredelitev podrobnih številčnih ciljev in pravil, traja od decembra 2005. Prekoračeni so bili številni roki za sprejetje dogovora o modalitetah, zadnji junija 2006, ki mu je sledila prekinitev pogajanj. Kmetijska vprašanja so bila, kot že nekajkrat doslej, glavni vzrok ne strinjanja in prekinitve pogajanj.

Koordinacija priprave stališč MKGP za Medresorsko delovno skupino za pripravo stališč RS o pristopu držav kandidat k EU – Pristop Hrvaške in Turčije

Oktobra 2005 so se začela pristopna pogajanja s Hrvaško in Turčijo. Na Svetu EU aktivnosti na področju pristopnih pogajanj spremlja in obravnava Delovna skupina za širitev v okviru katere države članice EU pregledujejo in pripravljajo odzive na *screening* poročila Evropske komisije.

Pripravo stališč RS koordinira Služba Vlade za evropske zadeve (SVEZ) v sodelovanju z Ministrstvom za zunanje zadeve in SPBR. Odzive oz. stališča RS do pogajalskih poglavij oblikujejo resorna ministrstva. Končno stališče potrdi Medresorska delovna skupina za pripravo stališč o pristopu držav kandidat k EU, ki ji sopredsedujeta SVEZ in Ministrstvo za zunanje zadeve. Člani so visoki predstavniki posameznih ministrstev. Na politični ravni o strateških usmeritvah, nerešenih vprašanjih, stališčih, kjer se vsebinski in zunanjepolitični vidik razlikujeta ipd. odloča Vlada RS oz. predsednik vlade.

MKGP je, kot vodilni državni organ, odgovoren za pripravo stališč za *screening* poročilo za poglavje 11 – Kmetijstvo in razvoj podeželja, poglavje 13 – Ribištvo in poglavje 12 – Varnost hrane, veterinarska in fitosanitarna politika. MKGP kot sodelujoči organ pripravlja stališča in odzive tudi na *screening* poročila iz drugih poglavij (poglavje 1 – Prost pretok blaga, poglavje 27 – Okolje, poglavje 28 – Zdravje in varstvo potrošnikov, poglavje 29 – Carinska unija idr.). Julija 2006 je MKGP s strani SVEZ prejelo v pregled in pripravilo pripombe na *screening* poročilo za poglavje 11 – Kmetijstvo in razvoj podeželja in *screening* poročilo za poglavje 13 – Ribištvo.

Priprave MKGP na predsedovanje EU v prvi polovici leta 2008

V letu 2006 je bil pomemben del nalog Službe za EU koordinacijo in mednarodne zadeve (SEUMZ) usmerjenih v priprave na predsedovanje Svetu EU v prvi polovici leta 2008.

SEUMZ je koordiniral aktivnosti MKGP na področju priprave programa predsedovanja. V decembru 2006 je bil sprejet 18-mesečni program tria (Nemčije, Portugalske in Slovenije), na njegovi podlagi pa 6-mesečni sektorski program slovenskega predsedovanja. Na področju logistike so bili že izdelani okvirni načrti neformalnih dogodkov v Sloveniji. V projekt priprav na predsedovanje je MKGP z organi v sestavi vključilo preko 120 zaposlenih, ki so bili v letu 2006 vključeni v različna izobraževanja in usposabljanja. Izkušnje za izvedbo uspešnega predsedovanja so zaposleni na MKGP pridobivali tako doma kot tudi v tujini. Celoten projekt priprav na predsedovanje je na MKGP potekal skladno z načrtom Vlade RS.

Za potrebe priprav na predsedovanje je bila po organizacijskem vzoru Vlade RS na MKGP oblikovana posebna projektna skupina za koordinacijo priprav in izvedbo projekta predsedovanja. Ta skupina se je v koordinaciji SEUMZ v letu 2006 sestala štirikrat.

V juniju 2006 je bila opravljena revizija osnutka 6-mesečnega sektorskega programa, izdelani so bili prvi osnutki načrtov vodenja dosjejev (*road map*). V drugi polovici leta je bil izdelan 18-mesečni programa predsedovanja trojke (Nemčija, Portugalska in Slovenija), ki je bil sprejet v decembru 2006. V okviru štirih glavnih prioriternih nalog programa trojke kmetijstvo oziroma ribištvo ni neposredno izpostavljeno.

MKGP je na podlagi izvedenih razgovorov z Evropsko komisijo jeseni 2006 identificiral zahtevni dosje s področja kmetijstva, t.i. *health-check* skupne kmetijske politike (SKP). V 6-mesečnem sektorskem programu, ki se sproti posodablja glede na razvoj dogodkov na Komisiji in Svetu EU, je MKGP v letu 2006 identificiral možne dosjeje na področju kmetijstva in ribištva za čas predsedovanja Slovenije v letu 2008.

MKGP je tako pripravil osnutke načrtov za vodenje dosjejev za predvideno nadaljevanje reforme SKP iz leta 2003 (reformе sektorjev sadja in zelenjave, vina in bombaža, priprava pregleda skupne tržne ureditve za mleko in mlečne proizvode ter suho krmo). Pripravljen je bil načrt za dosje poenostavitve SKP na način združitve 21 skupnih organizacij trga v eno, kar je bila ena od prioritet programa predsedovanja Nemčije. V 18 mesečnem programu trojke je bilo izpostavljeno tudi področje upravljanja s tveganji in kriznega upravljanja v kmetijstvu ter trajnostni razvoj gozdarskega sektorja. Na veterinarskem področju je bila predvidena obravnava akcijskega načrta za dobro počutje živali, časovnica za izvajanje strategije zdravja živali, revizija pravil o največjih dovoljenih ostankih veterinarskih zdravil v proizvodih živalskega izvora, revizija zakonodaje o živalskih stranskih proizvodih ter preprečevanje, nadzor in izkoreninjenje BSE/TSE. Na področju varstva in zdravja rastlin naj bi se nadaljevalo spodbujanje harmonizacije in visoke ravni zaščite. Na ribiškem področju je bil izpostavljen cilj vzpostavitve ravnotežja med razpoložljivimi ribolovnimi viri, ki so v upadanju, in ribolovno zmogljivostjo ribiške flote Skupnosti. Na mednarodni ravni je bilo evidentirano nadaljevanje aktivne vloge EU v relevantnih mednarodnih organizacijah, še posebej WTO in FAO.

Na področju sodelovanja MKGP z Evropskim parlamentom v času predsedovanja je bil pripravljen osnutek programa in aktivnosti, določena je bila tudi kontaktna točka MKGP.

Določeni so bili datumi rednih zasedanj Sveta za kmetijstvo in ribištvo ter SCA za čas predsedovanja, pa tudi datumi neformalnega zasedanja Sveta ministrov ter SCA. Poleg tega so bili podrobno načrtovani ostali neformalni dogodki pod ministrsko ravno, ki so v pristojnosti MKGP. Izvedenih je bilo več sestankov s predstavniki Logističnega centra na ravni Vlade RS ter z nosilci posameznih dogodkov. Definirani so bili okvirni programi dogodkov in predlagane okvirne teme srečanj.

Izdelan je bil kadrovski načrt ministrstva za čas predsedovanja. V projekt je bilo vključenih več kot 120 zaposlenih. Skladno s kadrovskim načrtom Vlade RS je bila za namen predsedovanja določena kvota 21 dodatnih zaposlitev za določen čas. S kadrovskim načrtom SPBR je bilo določeno, da bo vsebine MKGP na SPBR-ju zastopalo 9 uslužbencev. Prve napotitve uslužbencev na SPBR so se pričele v septembru 2006.

Zaradi kadrovskega primanjkljaja na MKGP je bilo na Ožji delovni skupini za predsedovanje sklenjeno, da se predsedovanje zahtevnima delovnim skupinama za OECD in za Codex Alimentarius delegira Nemčiji oziroma Avstriji, s katerima sta bila sklenjena tudi neformalna dogovora o prevzemu predsedovanja.

V okviru vzpostavitve intraneta na vladni ravni je bil na MKGP imenovan glavni urednik intraneta in vnašalci dokumentov.

SEUMZ je koordiniral in pripravljala srečanja za zaposlene na MKGP z drugimi predsedujočimi državami članicami EU (Avstrija, Francija, Nemčija, Nizozemska, Portugalska in Velika Britanija). Predstavniki MKGP so se kot opazovalci udeležili neformalnih zasedanj Sveta za kmetijstvo in ribištvo v Avstriji in na Finskem.

Na področju priprav na komuniciranje z javnostmi so bila izdelana interna navodila za komuniciranje z javnostmi, projektni plan priprav, predlog organizacije in porazdelitev aktivnosti med različnimi notranje organizacijskimi enotami MKGP. Prav tako so se v letu 2006 začele aktivnosti za dostop in ravnanje z dokumenti različnih stopenj zaupnosti.

6.5.2 Državne pomoči v kmetijstvu in ribištvu

Skladno z Uredbo o posredovanju vsebine in poročanju podatkov o državnih pomočeh s področja kmetijstva in ribištva (Ur.l. RS, št. 74/04) je MKGP pristojni organ za posredovanje vsebine in poročanje podatkov o državnih pomočeh s področja kmetijstva in ribištva ter za presojo skladnosti državnih pomoči v kmetijstvu in ribištvu, ki jih ni potrebno priglasiti Evropski komisiji. MKGP je, skladno z nalogami opredeljenimi v uredbi, v letu 2006 pripravilo Poročilo o dodeljenih državnih pomočeh v letu 2005 in Poročilo o učinkovitosti dodeljenih državnih pomoči v letu 2005 za področje kmetijstva in ribištva po upravičencih, tako na nacionalni kot na lokalni ravni, ter ju posredovalo Ministrstvu za finance. MKGP poroča o dodeljenih državnih pomočeh za preteklo leto tudi Evropski komisiji. Poročilo za leto 2005 je bilo Komisiji posredovano v mesecu juniju 2006.

V okviru upravno administrativnih postopkov, vezanih predvsem na oceno skladnosti in posredovanja priglasitev, so v letu 2006 na štirih sejah Evropske komisije za nadzor nad državnimi pomočmi s področja kmetijstva in ribištva:

- obravnavali in ocenili priglasitev dveh shem pomoči na podlagi skupinskih izjem,
- potrdili štiri sheme pomoči po pravilu *de minimis*², od tega tri s področja kmetijstva in eno s področja ribištva ter
- izvedli en postopek individualne priglasitve sheme državne pomoči s področja kmetijstva (sofinanciranje zavarovalnih premij za velika podjetja).

V letu 2006 je MKGP izdelalo 14 mnenj o spremembah obstoječih shem pomoči za lokalne skupnosti in 16 odgovorov na vprašanja lokalnih skupnosti s področja dodeljevanja pomoči. Z vidika državnih pomoči je bila usklajena pravna podlaga za subvencioniranje zavarovalnih premij. Predstavniki MKGP so se udeleževali sej medresorske strokovne komisije za dodeljevanje pomoči podjetjem v težavah.

V letu 2006 je MKGP sproti preverjalo in dopolnjevalo centralno bazo podatkov o pomoči, dodeljeni na podlagi pravila *de minimis*.

Spremembe in novosti na področju pravil EU za državne pomoči, ki se nanašajo na kmetijstvo in ribištvo, je MKGP zainteresirani javnosti predstavilo v okviru treh seminarjev.

Dodeljene državne pomoči na področju kmetijstva in ribištva v letu 2006

V letu 2006 je bilo na področju kmetijstva, gozdarstva in ribištva dodeljenih 108 milijonov EUR državnih pomoči (priloga 52). Znesek vključuje tudi sredstva lokalnih proračunov,

² Pomoč, ki zaradi svoje višine ne izkrivlja ali ogroža konkurence in ne predstavlja državne pomoči

namenjena razvoju kmetijstva, sredstva goriškega in ribniškega javnega sklada ter sredstva Zavoda za zdravstveno zavarovanje, namenjena odpisu dolgov.

Iz nacionalnih sredstev je bilo v letu 2006 izplačanih 101,4 milijona EUR državnih pomoči, od tega 81,4 milijona EUR za področje kmetijstva, 20 milijonov EUR za področje gozdarstva in 0,068 milijona EUR za področje ribištva. Pri tem so upoštevana plačila, ki so dodeljena izključno iz nacionalnih proračunskih sredstev, kot tudi delež proračunskih sredstev za izvajanje ukrepov razvoja podeželja in strukturnih ukrepov na področju ribištva, ki so sofinancirani s strani EU. Slednje obsega ukrepe Programa razvoja podeželja za obdobje 2004–2006 ter ukrepe tretje (kmetijstvo) in četrte (ribištvo) prednostne naloge na podlagi Enotnega programskega dokumenta. Za izvajanje evropskih programov je bilo v kmetijstvu in gozdarstvu v letu 2006 izplačano 28,4 milijona EUR in 0,068 milijona EUR za področje ribištva.

Skupna dodeljena sredstva MKGP v letu 2006 so bila za 2,1 milijona EUR nižja kot v letu 2005, ko je bilo skupno dodeljeno 103,5 milijona EUR državnih pomoči. Ugotovljeno je bilo, da je znotraj sklopov ukrepov prišlo do prerazporeditve proračunskih izdatkov v korist ukrepov razvoja podeželja, ki so sofinancirani s strani EU in tudi novih nacionalnih ukrepov (sofinanciranje zavarovalnih premij), malenkostno pa se znižujejo državne pomoči za storitve v kmetijstvu, na področju gozdarstva in ribištva.

Na področju kmetijstva je bila večina državnih pomoči dodeljena na podlagi shem pomoči, ki so priglašene Evropski komisiji kot obstoječe državne pomoči (46,3 milijona EUR). Na podlagi skupinskih izjem po Uredbi 1/2004 je bilo dodeljenih 5 milijonov EUR, na podlagi pravila *de minimis* za področje kmetijstva pa 1,3 milijona EUR. Ostala sredstva so bila dodeljena kot nacionalni del sofinanciranja za izvajanje evropskih strukturnih programov.

Če pogledamo strukturo dodeljenih državnih pomoči glede na namen, prevladujejo strukturni ukrepi (naložbe, plačila za OMD, kmetijsko-okoljski ukrepi, tehnična podpora...), za katere je bilo namenjenih 45,8% vseh državnih pomoči, od tega slaba četrtina za izključno nacionalno financiranje ukrepov na državni ravni, razlika pomoči pa je bila namenjena podpori za ukrepe sofinancirane s strani EU. 40,3% sredstev je bilo namenjenih za izvajanje javnih služb na področju živinoreje in svetovanja ter za izvajanje ukrepov s področja veterinarstva in druge storitve za kmetijstvo. Za izplačilo škode ob naravnih nesrečah je bilo v letu 2006 izplačanih 12,4% kmetijskih državnih pomoči. Delež državnih pomoči za tržno cenovne ukrepe, za neposredna plačila za oljne buče in plačila za pridelavo semenskega krompirja, pa obsega le 1,4% dodeljenih državnih pomoči s področja ožjega kmetijstva.

Državne pomoči za področje kmetijstva izven MKGP so bile dodeljene še s strani občin, Zavoda za zdravstveno zavarovanje ter ribniškega in goriškega javnega sklada v skupni višini 6,7 milijona EUR.

Na področju gozdarstva ima Slovenija priglašeni dve shemi državnih pomoči: podpora za delovanje Javne gozdarske službe in Financiranje in sofinanciranje vlaganj v gozdove, ki obsega predvsem ukrepe namenjene vzdrževanju, ohranjanju in varovanju gozdnih sestojev. Večji del sredstev v višini 18,4 milijona EUR je bil namenjen za delovanje javne službe, za izvajanje ukrepov na podlagi druge sheme pomoči pa le 1,8 milijona EUR.

Na področju ribištva so se v letu 2006 iz nacionalnega proračuna dodeljevala sredstva na podlagi Enotnega programskega dokumenta RS 2004–2006 za kar je Slovenija namenila 0,068 milijona EUR. Za področje ribištva so bile po pravilu skupinskih izjem dodeljene še podpore v okviru občine Piran ter po pravilu *de minimis* v okviru sheme Zavoda za zdravstveno zavarovanje (skupaj 0,015 milijona EUR).

Obseg izplačanih sredstev s strani državnega proračuna oz. proračunov lokalnih skupnosti je bil glede na potrebe sektorja v analiziranih letih relativno skromen. V skupnem ugotavljamo, da se delež čistih državnih pomoči, torej pomoči, ki se dodeljujejo izključno iz nacionalnega proračuna, zmanjšuje, predvsem na račun prerazporeditev teh sredstev za zagotavljanje nacionalnega deleža pri financiranju evropskih strukturnih programov. Glede na to, da se

skupni obseg sredstev za strukturne ukrepe ne znižuje, ocenjujemo da je tak razvoj ugoden. Nadalje ugotavljamo, da velik delež državne pomoči predstavlja posredne oblike pomoči za proizvajalce, ker se denar zagotavlja za delovanje javnih služb. V zvezi s tem je treba poudariti, da so kot državne pomoči upoštevana celotna sredstva, ki jih MKGP zagotavlja za delovanje teh javnih služb, čeprav del nalog javnih služb ne vsebuje elementov državnih pomoči, predvsem v primeru, ko gre za prenos administrativno upravnih nalog.

6.5.3 Druge aktivnosti

Organizacija za hrano in kmetijstvo pri Združenih narodih (FAO)

Slovenija je z letom 2005 postala članica Sveta FAO (najvišji organ odločanja v FAO) za triletno obdobje (do konca leta 2007), s čimer ima v ključnem obdobju reforme FAO možnost in odgovornost za neposredni vpliv na usmeritve ter potek reforme. Oddelek za mednarodne odnose in razvojno pomoč (OMORP) koordinira sodelovanja strokovnjakov RS v organih FAO.

V letu 2006 so predstavniki RS sodelovali na nekaterih pomembnejših zasedanjih teles FAO, v programih tehnične pomoči FAO in organih pod okriljem FAO. Udeležili so se zasedanja Sveta FAO (november 2006), Evropske regionalne konference FAO (junij 2006), Evropske komisije za kmetijstvo (junij 2006), Konference o razvoju podeželja in agrarni reformi (marec 2006), zasedanja Komiteja o varni preskrbi s hrano (CFS) (oktober 2006) ter zasedanja komisije Codex Alimentarius (julij 2006). V dogovoru z Ministrstvom za zdravje se je v letu 2006 kontaktna točka za Codex Alimentarius (Varna hrana) prenesla z Ministrstva za zdravje na MKGP (Sektor za varnost in kakovost hrane in krme).

Slovenije je bila aktivna tudi v okviru Generalne skupščine za ribištvo v Sredozemlju (GFCM). Udeležila se je sestanka znanstveno-raziskovalnega pododbora, pododbora za ekonomske in socialne zadeve ter pododbora za statistiko in informatiko (september 2006) ter srečanja znanstveno-raziskovalnega odbora (oktober 2006). Sodelovala je tudi v projektu FAO Adriamed (maj in december 2006).

RS je z letom 2006 nastopila članstvo v Izvršnem odboru Svetovnega programa za hrano (WFP), s tem pa prevzela odgovornost za oblikovanje in uspešno implementacijo programov WFP. Delegacija, sestavljena iz strokovnjakov iz MKGP in MZZ, se je januarja 2006 udeležila neformalnega posveta novih držav članic EU z WFP na katerem so udeleženci pregledali realizirane programe uradne razvojne pomoči (ODA) v letu 2005 in predstavili napredek, izzive, cilje in implementacijo programov v letu 2006.

V septembru 2006 se je delegacija WFP mudila na delovnem obisku v Ljubljani. Delegacijo WFP so sprejeli predsednik republike, ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in generalna direktorica Direktorata za načrtovanje politik in politično multilateralo na Ministrstvu za zunanje zadeve. Predstavniki RS so ponovili zavezanost za boj proti lakoti in revščini in ga izpostavili kot enega izmed najpomembnejših razvojnih ciljev in prioriteto Slovenije ter obljubili aktivno podporo v delovanju Svetovnega programa za hrano.

Predstavniki MKGP so v letu 2006 sodelovali tudi v dveh delovnih skupinah Sveta EU, ki usklajujeta zunanjo politiko držav članic EU s področja kmetijstva in sicer:

- Delovna skupina F22 FAO koordinacija, ki je do 2-krat mesečno usklajevala stališča držav članic EU do vprašanj, povezanih s FAO ter
- Delovna skupina C32 Pomoč v hrani, ki enkrat mesečno usklajuje stališča držav članic do dogodkov, povezanih s Konvencijo o pomoči v hrani.

Razvojna in humanitarna pomoč

MKGP je v letu 2006 financiralo izvajanje humanitarnih projektov na področjih, ki pomenijo dolgoročno uresničevanje razvojnih ciljev tisočletja in trajno rešujejo humanitarne probleme na področju kmetijstva, trajnostnega razvoja podeželja, lajšanja revščine, varnosti preskrbe s

hrano in ohranjanja staroselske kulture. Projekti, ki jih je financiralo MKGP, se izvajajo v skladu s sprejetimi načeli Uradne razvojne pomoči držav članic EU in pomenijo izpolnjevanje obvez, ki izhajajo iz dogovorov držav članic EU o Uradni razvojni pomoči državam v razvoju in dogovorov držav članic OZN o uresničevanju Ciljev novega tisočletja.

V sklopu humanitarne pomoči, ki je del uradne razvojne pomoči (ODA), RS sledi Barcelonskim obvezam, ki predvidevajo povečevanje prispevkov za ODA do 0.17% BDP do leta 2010. V ta namen je MKGP v imenu RS prispevalo 79.663 EUR za programe popotresne pomoči, ki jih izvaja Svetovni program za hrano pri Združenih narodih (WFP). Odprto vprašanje ostaja povečevanje sredstev, namenjenih uradni razvojni pomoči s sedanjih 0.10% BNP na 0.17% BNP do leta 2010 in 0.30% BNP do 2015.

Slovenija je, kot določa Pristopna pogodba 2003, člen 6(2), obvezana ratificirati konvencije s seznama, med katere sodi tudi Konvencija o pomoči v hrani (1999). Komite za pomoč v hrani je junija 2006 sprejel podaljšanje veljavnosti Konvencije in podaljšanje roka za ratifikacijo pogodbe do 30.7.2007. Pogajanja za novo pogodbo o pomoči v hrani so odvisna od rezultata pogajanj v WTO o pravilih pomoči v hrani, zato RS pozorno spremlja pogajanja v WTO. Kljub temu je RS začela s postopkom za ratifikacijo Konvencije.

Drugi mednarodni projekti

V okviru EU programa CARDS je MKGP (kot partner nosilcu projekta Nizozemski) pomagal pri izvedbi projektnih aktivnosti v Srbiji na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in upravljanje z vodami in sicer pri krepitvi institucionalnih zmogljivosti ter upravljanju v skladu z pravnim redom EU.

7 GOZDARSTVO IN LOVSTVO

7.1 Gozdarstvo

7.1.1 Površina gozdov, lesna zaloga in posek lesa

Po podatkih iz na novo izdelanih načrtov gozdnogospodarskih enot za leto 2006 se je površina gozdov v Sloveniji v primerjavi z letom 2005 povečala za 4.651 ha in tako zdaj obsega 1.173.847 ha ali 57,9% površine Slovenije. Pri teh podatkih pa moramo upoštevati, da so izračunani iz podatkov, ki so v povprečju pet let stari. Najbolj ažurni podatek o skupni površini gozdov (na kateri je dejanska raba gozd) je iz evidence rabe zemljišč, ki izkazuje za leto 2006 1,218 milijona ha gozdov oziroma 60,0% površine Slovenije. Glavni vzrok za povečevanje površine gozdov je še vedno zaraščanje kmetijskih površin v območjih, ki so manj primerna za kmetijsko obdelavo.

Na drugi strani je v primestnih območjih (izstopa okolica Ljubljane) in v območjih intenzivnega kmetijstva pritisk na gozd in gozdni prostor še vedno velik. V letu 2006 je bilo posegov v gozdove 653, kar je sicer malo manj kot v letu 2005 (669 posegov), njihova površina pa je znašala 240 ha, kar je približno za polovico več kot v preteklem letu (114 ha). V strukturi posegov v gozd in gozdni prostor je na prvem mestu infrastruktura (54%), sledijo pa urbanizacija (17%), rudarstvo (7%) in kmetijstvo (3%).

Preglednica 63: Krčitve gozdov po vzrokih; 1995-2006

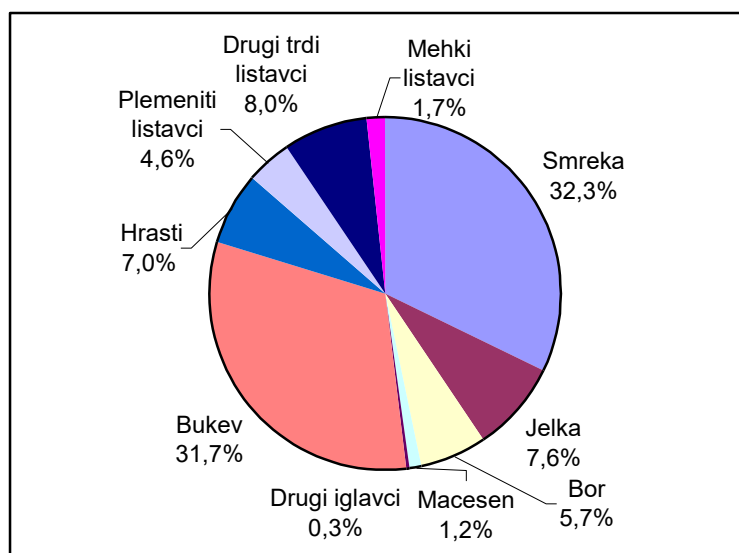
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Infrastruktura (ha)	88	103	84	102	121	45	47	63	38	85	40	129
Urbanizacija (ha)	31	23	38	16	42	34	103	27	28	27	33	40
Kmetijstvo (ha)	70	86	72	73	68	83	71	82	51	22	12	7
Drugo (ha)	66	35	31	37	81	27	19	106	65	77	29	64
Skupaj (ha)	255	247	225	228	312	189	240	278	182	211	114	240
Indeks 2000=100	134,9	130,7	119,0	120,6	165,1	100,0	127,0	147,1	96,3	111,6	60,3	127,0

Vir: ZGS

Nezakonitih posegov v gozd in gozdni prostor je bilo v letu 2006 42, kar je najmanj v zadnjih petih letih, njihova skupna površina pa je znašala 7,60 ha (leta 2005: 7,36 ha, leta 2004: 5,83 ha, leta 2003: 52,60 ha, leta 2002: 27,70 ha, leta 2001: 35,05 ha). Največ nezakonitih posegov je nastalo zaradi urbanizacije (3,04 ha).

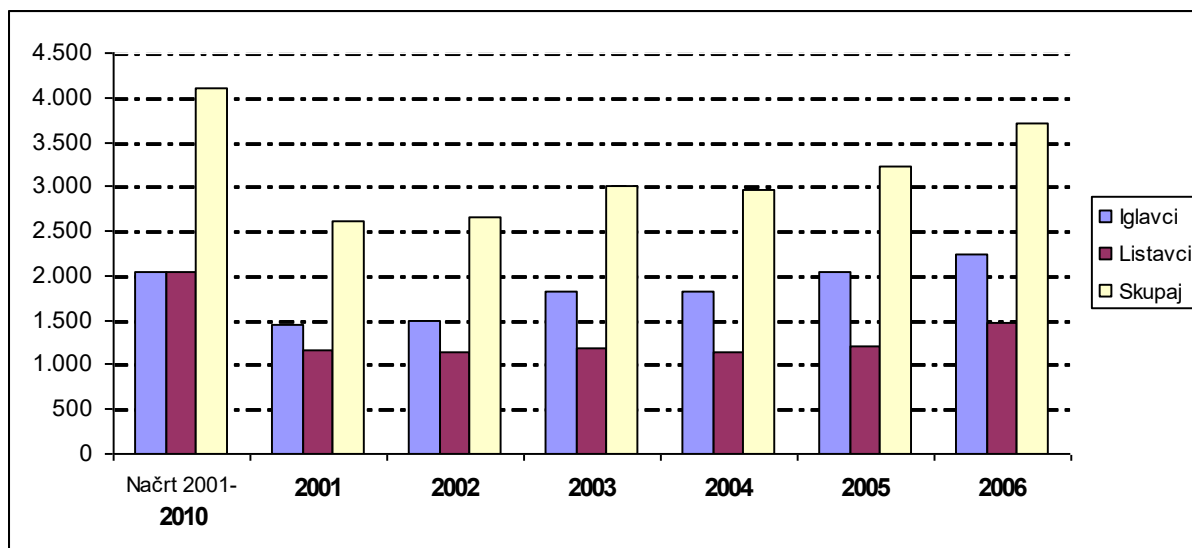
Zaradi denacionalizacije se še vedno precej intenzivno spreminja lastniška struktura slovenskih gozdov. Lastništvo gozdov, ki izhaja iz gozdnogospodarskih načrtov območij za obdobje 2001-2010 in je korigirano s stanjem ob izdelavi načrtov gozdnogospodarskih enot kaže sledečo strukturo: zasebni gozdovi 71%, državni gozdovi 26% in drugi gozdovi 3%.

Ob upoštevanju podatkov iz gozdnogospodarskih načrtov gozdnogospodarskih enot, ki jih je izdelal Zavod za gozdove Slovenije v letu 2006, se je lesna zaloga v skupnem obsegu povečala za 2,3% in znaša 307,7 milijona m³ oziroma 262 m³ na hektar. Razmerje med iglavci in listavci v lesni zalogi je 47 : 53. Tekoči letni prirastek znaša 7,7 milijona m³ od tega 3,4 milijona m³ pri iglavcih in 4,3 milijona m³ pri listavcih oziroma skupaj 6,5 m³ na ha (v primerjavi z letom 2005 se je povečal za 1,1%).

Slika 40: Struktura lesne zaloge po drevesnih vrstah v letu 2006 (Vir: ZGS)

V slovenskih gozdovih je bilo v letu 2006 posekano 3.718.263 m³ lesa, od tega 2.242.755 m³ iglavcev (10% več kot v letu 2005) in 1.475.508 m³ listavcev (23% več kot v letu 2005). Posek se je v primerjavi z letom 2005 povečal za 15% in je najvišji v zadnjih šestnajstih letih, toda kljub temu še vedno zaostaja za možnim posekom po gozdnogospodarskih načrtih gozdnogospodarskih enot (posek je dosegel 82% možnega poseka). Nadaljuje se trend nerealiziranega poseka v zasebnih gozdovih, predvsem v mlajših razvojnih fazah. Glavna vzroka sta neekonomičnost pridobivanja tanjših sortimentov in razdrobljenost zasebne gozdne posesti.

Slika 41: Gibanje poseka v gozdovih; 2001-2006 (v tisoč m³, vir: ZGS)

Struktura poseka po debelini dreves je bila v letu 2006 enaka kot v letu 2005. Sečnja v nižjih debelinskih razredih je še vedno občutno prenizka.

Posek drevja iz sanitarno - varstvenih razlogov ter zaradi oslabelosti je v letu 2006 znašal 33%, kar je manj kot leta 2005 (37%) in leta 2004 (36%).

Delež poseka brez odobritve ostaja na ravni preteklih let in nekoliko presega 1%.

7.1.2 Varstvo, obnova in nega gozdov

Sanitarni posek, skupaj s posekom med sečnjo prizadetega drevja, je v letu 2006 s 1.224 tisoč m³ predstavljal 33% celotnega poseka. Delež sanitarnega poseka od celotnega poseka je v letu 2006 znašal pri iglavcih 49% in pri listavcih 9%. Izjemno visoke poletne temperature in suša v letih 2002, 2003 so se odrazile v povečanem številu s podlubniki napadenih smrek oziroma sestojev iglavcev tudi v letih 2004, 2005 ter 2006. Insekti (predvsem podlubniki) so bili s 64,1% tudi najpogostejši vzrok za sanitarni posek, sledijo posek zaradi vetra s 14,7% in bolezni gozdnega drevja (glivične bolezni) z 10,7% od celotnega sanitarnega poseka.

Preglednica 64: Sanitarni posek; 1995-2006

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Iglavci (tisoč m ³)	487	892	652	459	463	404	386	455	853	922	1.078	990
Listavci (tisoč m ³)	101	164	472	192	193	149	119	110	123	134	134	207
Skupaj (tisoč m³)	588	1.056	1.124	651	656	553	505	565	976	1.055	1.212	1.197
Delež poseka (%)	28	46	44	26	27	21	19	21	32	36	37	33

Vir: ZGS

Obseg opravljenih varstvenih del je bil v letu 2006, podobno kot v predhodnih letih, med najvišjimi v zadnjem desetletju. To dejstvo je posledica gradacije podlubnikov in povečanih potreb po varstvu pred divjadjo.

Preglednica 65: Obseg opravljenih varstvenih del v gozdovih; 1996-2006

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Varstvo pred divjadjo (dni)	7.007	9.180	8.713	10.598	9.579	8.154	6.492	6.694	5.484	8.666	12.903
Varstvo pred podlubniki (dni)	1.895	2.295	2.353	3.021	2.958	2.749	3.732	10.943	10.756	14.761	10.285
Varstvo pred požari (dni)	427	556	779	1.412	1.038	1.092	1.901	2.130	1.949	1.396	645
Drugo varstvo (dni)	16.286	417	-	4.978	0	0	0	0	1.414	564	526

Vir: ZGS

V letu 2006 je bilo skupaj 112 gozdnih požarov, kar je več kot beležimo v preteklih letih. Večja je bila tudi skupna opožarjena površina, ki je znašala 1.401 ha. Poglavitni vzrok za nastanek požarov še naprej ostaja človeški faktor.

Preglednica 66: Število gozdnih požarov in površina pogorišč; 1992-2006

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Število požarov	113	211	68	25	50	59	151	53	98	65	60	224	51	73	112
Površina pogorišč (ha)	420	1.453	913	260	288	383	725	433	265	340	161	2.100	138	280	1.401

Vir: ZGS

V letu 2006 je bilo glede na letni program opravljenih 65% negovalnih del, kar pomeni, da izvedba ostaja na ravni preteklih let (leta 2005 je bila 62%, leta 2004 pa 64%). Stanje je bistveno boljše v državnih gozdovih, kjer je bilo realiziranih 93% negovalnih del, v zasebnem sektorju pa beležimo komaj 51% realizacijo glede na letni program. Glede na gozdnogospodarske načrte gozdnogospodarskih enot je realizacija negovalnih del 55%, kar je prav tako na ravni preteklih let. Stopnja realizacije letnega programa naravne obnove gozdov je bila 70%, obnove s sadnjo in setvijo pa 69%.

Preglednica 67: Opravljena gojitvena dela; 1993-2006

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Obnova (ha)	1.287	1.183	1.239	1.001	1.869	2.024	2.411	2.455	2.257	1.958	2.031	2.123	2.018	1.963
- od tega umetna	643	603	772	610	910	862	1.088	1.017	840	678	767	972	743	707
Nega (ha)	7.213	8.738	9.503	7.504	10.425	9.920	11.190	12.791	11.078	8.587	8.905	8.581	8.814	9.142

Vir: ZGS

Preglednica 68: Struktura obnove in nege gozdov; 2004-2006

Vrsta dela	Program (ha)			Realizacija (ha)			Indeks realizacije (program = 100)		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Obnova skupaj	2.856	3.137	2.837	2.123	2.018	1.963	74	64	69
- priprava sestoja	1.657	2.035	1.801	1.150	1.275	1.256	69	63	70
- priprava tal	365	405	241	331	255	154	91	63	64
- saditev in setev	834	697	795	642	488	553	77	70	70
Skupaj nega	13.404	14.131	14.135	8.581	8.814	9.142	64	62	65
- obžetev	1.766	1.831	1.895	1.412	1.433	1.391	80	78	73
- nega mladja	1.935	1.946	1.789	1.316	1.186	1.153	68	61	64
- nega gošče	4.374	4.513	4.217	2.827	2.709	2.745	65	60	65
- redčenja (I. in II.)	5.329	5.841	6234	3.026	3.486	3.853	57	60	62
Skupaj gojitvena dela	16.260	17.268	16.972	10.704	10.832	11.105	66	63	65

Vir: ZGS

7.1.3 Dela na gozdnih prometnicah

V evidenci o gozdnih cestah, ki jo vodi ZGS, je bilo v letu 2006 evidentiranih skupaj 12.632 km gozdnih cest (8.439 km v zasebnih gozdovih in 4.193 km v državnih gozdovih).

V letu 2006 je gradnja gozdnih cest ostala na približno enaki nizki ravni kot v preteklih letih in sicer je bilo zgrajenih 16 km novih ter rekonstruiranih 5,1 km gozdnih cest. Vzrok temu je še vedno nezainteresiranost oziroma nezmožnost zasebnih investitorjev za graditev gozdnih cest. Na razpis za sofinanciranje gradnje, ki ga je ministrstvo objavilo v letu 2006, je prispelo 11 projektov, izmed katerih je bilo izbranih 6. Nizka realizacija novogradenj in rekonstrukcij gozdnih cest jasno izkazuje potrebo po večjem deležu sofinanciranja, tako iz sredstev proračuna RS kot evropskih skladov, s katerim bi bilo mogoče povečati interes lastnikov gozdov za tovrstne investicije in tako izboljšati odprtost gozdov in ekonomičnost gospodarjenja z njimi.

Gradnja in rekonstrukcija gozdnih vlak sta se v letu 2006 v primerjavi s preteklim letom nekoliko povečali tako v zasebnem, kot v državnem sektorju.

Preglednica 69: Gradnja in rekonstrukcija gozdnih vlak; 1996-2006

Dolžina v km	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Zasebni gozdovi											
- novogradnje	97,2	276,2	133	129,3	129,8	163,5	148,2	153,2	145,8	138,4	147,8
- rekonstrukcije	69,3	177,8	75,4	73,4	101,2	126,6	108,2	128,3	101,5	96,6	98,2
Gozdovi v postopku denacionalizacije											
- novogradnje	35,1	6,7	6,2	0,4	1,7	0,7	0,2	0,6	-	-	-
- rekonstrukcije	2,4	0,0	0,0	0,0	1,5	2,7	0,5	0,0	-	-	-
Državni gozdovi											
- novogradnje	301,7	132,2	165,6	197,4	223,2	247,6	225,6	219,5	220,3	182,9	198,6
- rekonstrukcije	156,7	57,7	68,7	96,2	105,8	162,5	142,0	176,1	204,4	196,7	219,3
Skupaj											
- novogradnje	434,0	417,3	304,8	327,1	354,7	411,7	374,1	373,3	366,1	321,3	346,4
- rekonstrukcije	228,8	235,5	144,1	169,6	208,5	291,8	250,8	304,4	305,9	293,3	317,5

Vir: ZGS

Razpoložljiva sredstva za vzdrževanje gozdnih cest so se v primerjavi z letom 2005 nekoliko povečala. Najpomembnejši vir za vzdrževanje gozdnih cest ostajajo pristojbine, ki jim sledita deleža proračunskih sredstev države in občin, v državnih gozdovih pa Sklad KZG RS prispeva še dodatna sredstva. Sredstva občin so po območnih enotah porazdeljena zelo neenakomerno. Največji prispevek občin je na območjih, kjer gozdne ceste služijo tudi v

javne namene (npr. območna enota Slovenj Gradec), medtem ko je na drugih območnih enotah bistveno nižji ali ga sploh ni (npr. območna enota Ljubljana, območna enota Sežana).

Preglednica 70: Pregled strukture virov za financiranje vzdrževanja gozdnih cest; 1995-2006

		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Skupaj	(mio EUR)	5,7	5,0	4,7	4,7	4,7	4,4	4,1	3,9	3,9	3,9	4,3	4,8
Proračun RS	(%)	18	30	32	31	36	35	31	29	26	26	25	24
Lastniki gozdov	(%)	21	33	30	39	49	51	51	51	50	49	45	49
Sklad KZGRS	(%)	40	21	19	13	3	4	5	4	6	5	3	4
Občine	(%)	12	9	13	9	8	8	11	15	18	20	27	23
Zavarovanje	(%)	8	4	1	4	4	2	2	1	0	0	0	0
Drugo	(%)	1	3	4	4	0	0	0	0	-	-	-	-

Vir: ZGS

Že vrsto let sredstva za vzdrževanje gozdnih cest ne pokrivajo dejanskih potreb, ki so po ocenah Zavoda za gozdove Slovenije v letu 2006 znašale 11,5 milijona EUR.

7.1.4 Gozdni lesni sortimenti in druge gozdne dobrine

Gozdni lesni sortimenti

Obseg pridobljenih gozdnih lesnih sortimentov se je v letu 2006 v primerjavi z letom 2005 povečal za dobrih 16% in je najvišji v zadnjih 16 letih. V primerjavi z letom 2002 se je v zadnji štirih letih v povprečju za okoli 17% (najbolj v letu 2005, za 25%) povečala proizvodnja sortimentov iglavcev (predvsem na račun povečane proizvodnje hlodovine iglavcev), proizvodnja sortimentov listavcev pa je do leta 2006 ostajala na približno enaki ravni, v letu 2006 pa se je povečala za dobrih 26% predvsem na račun povečanega poseka hlodovine ter drugega industrijskega lesa listavcev. Spremljava proizvodnje gozdnih lesnih sortimentov pa je še vedno pomanjkljiva, saj ni dovolj natančnih podatkov predvsem o namenih uporabe posekanega drobnega lesa.

Proizvodnja v državnih gozdovih se je v letu 2006 (1.102.842 m³) v primerjavi z letom 2005 (1.031.318 m³) povečala za 7%. V sortimentni strukturi se je za 14% povečala proizvodnja sortimentov listavcev (na 435.300 m³) ter za 3% povečala proizvodnja sortimentov iglavcev (na 667.542 m³).

Prodaja drobnega industrijskega lesa je tudi v letu 2006 zaradi nizkih cen na trgu ostala težavna, kakovostnih sortimentov pa ni bilo težko prodati. Za prodajo lesa za kurjavo je bila v letu 2006 značilna visoka rast povpraševanja. Trend padanja cen gozdnih lesnih sortimentov se je v letu 2005 ustavil. V letu 2006 so se cene v povprečju zvišale za okoli 30%, še vedno pa je prisotna sorazmerno slaba plačilna disciplina kupcev (predvsem domačih).

Preglednica 71: Gozdni lesni sortimenti, pridobljeni v Sloveniji; 2004-2006

	2004			2005			2006			
	000 m ³	Iglavci	Listavci	Skupaj	Iglavci	Listavci	Skupaj	Iglavci	Listavci	Skupaj
Hlodovina	1.107	265	1.372	1.210	192	1.403	1.422	290	1.712	
Les za celulozo in plošče	210	73	283	246	42	288	331	114	445	
Drug okrogel industrijski les	114	57	171	85	14	99	22	16	39	
Les za kurjavo	125	600	725	171	772	943	110	874	984	
Skupaj	1.556	995	2.551	1.713	1.020	2.733	1.885	1.294	3.179	

Iz podatkov o zunanji trgovini z gozdnimi lesnimi sortimenti je možno ugotoviti, da se je izvoz v primerjavi z letom 2005 povečal po količini za 35%, po vrednosti pa za 34%. Uvoz je po količini ostal na ravni leta 2005, po vrednosti pa je večji za 4%.

Preglednica 72: Zunanja trgovina z gozdnimi lesnimi sortimenti po količini in vrednosti; 2005 in 2006

	Izvoz 2005		Uvoz 2005		Izvoz 2006		Uvoz 2006	
	m ³	000 EUR	m ³	000 EUR	m ³	000 EUR	m ³	000 EUR
Okrogel industrijski les	281.976	20.377	395.403	32.238	377.716	25.816	355.112	31.322
- Iglavci	194.507	11.998	186.838	8.127	274.440	16.601	187.383	7.881
- Listavci	87.469	8.379	208.565	24.111	103.276	9.215	167.729	23.441
Les za kurjavo	128.511	6.121	20.375	1.151	175.822	9.768	59.253	3.395
Skupaj	410.487	26.498	415.778	33.389	553.538	35.584	414.365	34.717

Vir: SURS, GIS

Podrobna analiza blagovnih tokov v letu 2006 v primerjavi s predhodnim letom kaže za okoli 29% povečanje izvoza hlodovine iglavcev. Izvoz okroglega industrijskega lesa listavcev kot tudi hlodovine listavcev ostaja približno na ravni iz leta 2003, za trikrat pa se je povečal izvoz lesa za kurjavo. Uvozni trendi so pri hlodovini iglavcev ter pri lesu za kurjavo podobni, vendar so količine majhne in ne kažejo, da bi povečanje nastalo zaradi kompenzacije morebitnega primanjkljaja na domačem trgu.

Preglednica 73: Zunanja trgovina s posameznimi kategorijami okroglega lesa; 2003-2006

		IZVOZ (m ³)				UVOZ (m ³)			
		2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006
Hlodovina za žago in furnir	Iglavci	48.570	60.819	145.734	188.300	1.313	2.555	11.837	10.382
	Listavci	78.265	46.773	45.254	62.529	48.744	49.350	49.319	59.743
Les za celulozo in plošče ter drug okrogel industrijski les	Iglavci	15.917	26.797	48.773	86.140	208.022	221.725	175.001	177.001
	Listavci	75.616	49.259	42.215	40.747	128.710	129.176	159.246	107.986
Les za kurjavo	Listavci	61.921	62.775	128.551	175.822	875	8.730	20.375	59.253

Vir: GIS

Izvoz hlodovine iglavcev je v letu 2006 dosegel delež 13% od proizvedene količine teh sortimentov, izvoz lesa za kurjavo pa 18% proizvedenega lesa te kakovosti. Celoten izvoz gozdnih lesnih sortimentov pomeni 17%, za pokrivanje potreb v Sloveniji pa še vedno ostaja 83% pridobljenega okroglega lesa iglavcev in listavcev.

Povprečna dosežena cena franco meja za izvoženo hlodovino iglavcev v letu 2006 je bila 69 EUR/m³, za uvoženo pa 82 EUR/m³. Povprečna dosežena cena izvoženega lesa za kurjavo je bila v letu 2006 56 EUR/m³, uvoženega pa 57 EUR/m³. Odkupne cene na domačem trgu (franco kamionska cesta) so v povprečju dosegle za hlodovino iglavcev 46 EUR/m³ ter za les za kurjavo 26 EUR/m³.

Preglednica 74: Izvozno-uvozne cene ter odkupne cene gozdnih lesnih sortimentov na domačem trgu

EUR/m ³ brez DDV	Izvoz 2006	Uvoz 2006	Odkup		
			2006	I. 2006	XII. 2006
Hlodovina					
- iglavci	69,25	81,74	46,34	38,02	53,87
- bukev	76,67	217,80	60,80	59,75	63,52
- hrast	303,10	393,38	80,06	79,84	88,41
Celulozni les in drug industrijski les iglavcev	41,34	39,73	19,31	16,06	20,27
Drug industrijski les listavcev	58,80	53,24	34,08	26,94	39,36
Les za kurjavo	55,56	57,30	25,99	21,89	33,54

Vir: SURS, GIS

Izvozne cene hlodovine iglavcev so se v preteklih treh letih zvišale za okoli 20%, izvozne cene lesa za kurjavo pa za okoli 30%. Temu trendu so z zakasnitvijo sledile tudi odkupne cene na domačem trgu, ki so sicer še vedno znatno nižje kot izvozne, so se pa za hlodovino iglavcev v zadnjem letu zvišale za okoli 40%, za les za kurjavo pa za okoli 50%. K temu je

potrebno dodati, da je spremljava odkupnih cen na domačem trgu še vedno pomanjkljiva, saj je število poročevalcev, ki SURS-u sporoča podatke o odkupnih cenah majhna, sorazmerno nizke pa so tudi količine odkupljenega lesa, ki so upoštevane v vzorcu.

Razlike v ceni za podobno kakovost na domačem trgu in v izvozu že same po sebi povzročajo odliv okroglega lesa na trge, ki ponujajo več. V letu 2006 je bil to za hlodovino iglavcev avstrijski trg, za les za kurjavo pa italijanski trg. V Avstriji in Italiji so že pred leti nastale predelovalne kapacitete, ki so bile dimenzionirane za širše območje-regijo. Take kapacitete v normalnih razmerah predstavljajo za sosednje trge močan pritisk, agresivnost, ker je gotovo cenejša proizvodnja s polno zasedenimi kapacitetami in surovino, nabavljeno po malo višji ceni, kot pa proizvodnja s še prostimi kapacitetami. Zato sta imela ta dva trga višje nastavljene cene za uvoženo surovino kot so bile dosežene na našem trgu. Za avstrijski trg pa je značilna še proizvodnja zelene elektrike v večini predelovalnih kapacitet, ki ob njeni dražji ceni ustvarja možnosti za plačevanje surovine po ugodnejših cenah.

Gobe

V letu 2006 je bil odkup gob iz gozdov v primerjavi s predhodnim letom bistveno nižji. Večino odkupljenih svežih gliv predstavljajo jurčki in štorovke.

Preglednica 75: Odkup svežih gob po vrstah; 1995-2006

v tonah	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Jurčki	97	26	4	235	79	137	111	17	5	7	8	2
Štorovke	442	294	443	435	223	346	190	80	140	18	53	29
Črne trobente	111	82	1	36	24	10	1	1	0	5	4	0
Ježki	73	55	12	43	28	5	2	3	0	1	2	0
Lisičke	200	65	126	82	92	5	9	3	1	1	3	0
Druge vrste gob	6	6	1	8	1	2	4	1	2	3	5	1
Skupaj sveže gobe	929	528	587	839	447	505	317	104	148	35	75	32

Vir: MOP ARSO

Padec odkupa v zadnjih letih je pripisati predvsem spremenjenim predpisom, ki posameznikovo dejavnost nabiranja gozdnih sadežev za prodajo obravnavajo kot osebno dopolnilno delo, verjetno pa je neresno tudi poročanje o količinah na trgu.

Gozdno semenarstvo in drevesničarstvo

Z gozdnim semenarstvom in drevesničarstvom se danes v Sloveniji ukvarjajo naslednji v register dobaviteljev pri Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano vpisani dobavitelji:

- Semesadike Mengeš d.d., Mengeš
- Omorika d.o.o., Drevesnica, Muta
- Gozdno in lesno gospodarstvo Murska Sobota d.d., Murska Sobota
- Drevesnica Štivan d.o.o., Prestranek
- Hortikultura, plantaže in gradnje, d.o.o. Brežice
- Zavod za gozdove Slovenije, Ljubljana

Dobavitelji se na podlagi Zakona o gozdnem reprodukcijskem materialu (Ur.l. RS, št. 58/02 in 85/02-popr.) ukvarjajo s pridelovanjem, trženjem in uporabo gozdnega reprodukcijskega materiala, ki obsega semenski material, dele rastlin in sadilni material tistih drevesnih vrst in umetnih križancev (Pravilnik o seznamu drevesnih vrst in umetnih križancev, Ur.l. RS, št. 83/02, 94/02-popr.), ki se uporabljajo zlasti za obnovo gozdov s sadnjo in setvijo, pogozdovanje, snovanje in vzdrževanje trajnih zaščitnih ali protierozijskih pasov gozdnega drevja ter snovanje in vzdrževanje plantaž gozdnega drevja.

V ta namen je bilo v letu 2006 za obnovo gozdov in za sanacijo po ujmah in v požarih poškodovanih gozdov, uporabljenih 1.175.753 sadik, od tega 42% iglavcev in 58 % listavcev ter 6.226 kg semena.

Preglednica 76: Poraba sadik in semena za obnovo gozdov v letu 2006

Lastništvo	SADIKE (kosi)			SEME (kg)		
	Iglavci	Listavci	Skupaj	Iglavci	Listavci	Skupaj
Zasebni gozdovi	357.540	474.383	831.923	16	110	126
Državni gozdovi	135.075	204.585	339.660	40	6060	6.100
Občinski gozdovi	0	4.170	4.170	0	0	0
SKUPAJ	492.615	683.138	1.175.753	56	6.170	6.226

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je na podlagi programa oblikovanja rezerv semenskega materiala za leto 2006, ki ga je izdelal Zavod za gozdove Slovenije, zagotovilo sredstva za odkup in hranjenje semena gozdnega drevja. V programu so ustrezno upoštevana provenienčna območja, drevesne vrste in količine posameznih vrst semena gozdnega drevja. Na ta način se zagotavlja seme za proizvodnjo sadik gozdnega drevja, ki se lastnikom gozdov dodeljujejo za obnovo gozdov na podlagi programa vlaganj v gozdove. Na dan 31.12.2006 je stanje zalog semena znašalo 772,2 kg in sicer: 339,0 kg semena smreke, 41,4 kg semena jelke, 11,9 kg semena alpskega macesna, 9,4 kg semena rdečega bora, 87,5 kg semena črnega bora, 100,0 kg semena divje češnje, 20,0 kg semena ostrolistnega javorja, 30,0 kg semena lipe, 30,0 kg semena lipovca, 3,0 kg semena skorša, 3,0 kg semena lesnike ter 3,0 kg semena divje hruške, 4,0 kg semena ruševja, 4,0 kg semena tise, 10,0 kg semena maklena, 5,0 kg semena topokrpega javorja, 50,0 kg semena ostrolistnega jesena, 10,0 kg semena malega jesena, 10,0 kg semena belega gabra in 1,0 kg semena mokovca.

Ker se pri večletnem hranjenju kaljivost semena gozdnega drevja zmanjšuje, mora ministrstvo v najkrajšem možnem času določiti postopek po katerem bo seme, ki je državna lastnina, dano v promet.

7.1.5 Gospodarski položaj gozdarskih gospodarskih družb v letu 2006

Zunanji okviri, v katerih se je odvijalo gospodarjenje z gozdovi v letu 2006, so bili:

- povečano povpraševanje po gozdnih lesnih sortimentih (predvsem po lesu za kurjavo ter hlodovini iglavcev);
- ustavitev padanja cen gozdnih lesnih sortimentov;
- naraščanje cen vhodnih materialov;
- še vedno sorazmerno slaba plačilna disciplina kupcev (predvsem domačih).

Trend padanja prodajnih cen gozdnih lesnih sortimentov, ki se je začel v letu 1996 in je do leta 2004 znašal v povprečju okoli 2% letno, se je v letu 2005 ustavil. K temu je največ pripomoglo povečano povpraševanje tujcev po hlodovini iglavcev ter povečano zanimanje po lesu za kurjavo, kar se je odražalo tudi v letu 2006.

Gospodarski položaj gozdarstva oziroma pogoji za gospodarjenje so prikazani na podlagi podatkov iz bilance stanja in bilance uspeha za leto 2006, ki so jih gozdarske gospodarske družbe posredovale Agenciji RS za javnopravne evidence in storitve. Podatke je analizirala Gospodarska zbornica Slovenije v sodelovanju z Biotehniško fakulteto. V analizo je bilo zajetih 62 družb, ki so skupaj zaposlovale 1.517 delavcev (priloga 60). Od gozdarskih družb, ki so v letu 2006 izkazale svoje poslovanje z bilančnimi podatki, je 5 velikih, 3 srednje in 4 male ter 50 mikro družb. V velikih je bilo zaposlenih skupaj 612 delavcev, v srednjih 392, v malih in mikro družbah pa 329 delavcev.

Analize kažejo, da se je gospodarski položaj gozdarskih gospodarskih družb v letu 2006 stabiliziral. Njihova sredstva v skupni višini 110,0 mio EUR so se v primerjavi s predhodnim letom zmanjšala za 2%. Stalna sredstva predstavljajo 57% vseh sredstev. Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti so za odstotek nižje kot v letu 2005, kratkoročne finančne in poslovne obveznosti pa so narasle za pol odstotka. Prihodek gozdarskih gospodarskih družb je v letu 2006 znašal skupaj 127,5 mio EUR in se je v primerjavi z letom 2005 povečal za

4%. Odhodki so skupaj predstavljali 118,9 mio EUR, kar predstavlja povečanje za slab odstotek v primerjavi s predhodnim letom. Gozdarske gospodarske družbe so kot celota poslovale pozitivno (čisti dobiček je 61-krat večji od čiste izgube). Celotni dobiček je v letu 2006 dosegel 9,8 mio EUR, celotna izguba pa 0,13 mio EUR. V primerjavi s predhodnim letom se je celotni dobiček povečal (v 2005: 5,4 mio EUR), celotna izguba pa se je zmanjšala (v 2005: 1,4 mio EUR). Pri upoštevanju samo rezultata iz poslovanja je imela panoga v letu 2006 skupaj 8,3 mio EUR dobička (2005: 2,8 mio EUR, 2004: 1,6 mio EUR, 2003: 2,6 mio EUR) in tako po izgubi iz poslovanja v letih 2001 (0,7 mio EUR) in 2002 (-0,8 mio EUR) že štiri leta zapored beleži pozitivne rezultate.

Preglednica 77: Kazalci uspešnosti gospodarjenja gozdarskih gospodarskih družb; 2000-2006

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Celotna gospodarnost (prihodki/odhodki)	1,022	1,016	1,023	1,037	1,023	1,042	1,072
Donosnost kapitala (neto dobiček/kapital)	0,032	0,031	0,020	0,061	0,048	0,041	0,114
Donosnost prodaje (čisti dobiček/čisti prihodki iz prodaje)	0,027	0,026	0,015	0,035	0,024	0,038	0,070
Stroški dela na zaposlenega (EUR)	16.212	16.341	14.954	16.050	17.835	18.549	20.289
Plače na zaposlenega (EUR)	11.388	11.562	10.432	11.091	12.300	12.607	14.025
Delež stroškov dela (stroški dela/odhodki)	0,318	0,288	0,328	0,312	0,287	0,271	0,259
Finančna neodvisnost (sredstva/kapital)	1,279	1,319	1,332	1,398	1,471	1,495	1,565
Delež prodaje na tujih trgih	0,115	0,147	0,149	0,130	0,156	0,237	0,283
Koeficient zadolženosti	0,201	0,231	0,228	0,262	0,301	0,312	0,331

Vir: Gospodarska zbornica Slovenije

Iz kazalcev uspešnosti gospodarjenja se lahko zaključi, da je uspešnost poslovanja v primerjavi s predhodnim letom boljša, kar se kaže v večji gospodarnosti, podobni donosnosti kapitala in povečani donosnosti prodaje. V primerjavi s preteklim letom se še naprej povečujeta zadolženost in stroški dela na zaposlenega. Nadaljuje se tudi trend povečanega deleža prodaje na tujih trgih. Vzrokov je več. Na eni strani se ob povečanem poseku ne povečujejo domače lesnopredelovalne zmogljivosti, povečale so se potrebe po lesu v tujini, na drugi strani pa se gozdarske gospodarske družbe same ukvarjajo s primarno predelavo lesa in proizvodnjo gradbenih plošč in peletov, kar povečuje vrednost izvoza in s tem njegovega deleža v celotnem prihodku. Spremenili so se tudi kupci lesa, na kar so vplivale tudi spremembe na trgu po vstopu Slovenije v EU. Dodana vrednost na zaposlenega v gozdarstvu se je iz 83,1% v letu 2005 povečala na 96,0% povprečne dodane vrednosti v gospodarstvu. Kazalniki donosnosti sredstev in kapitala panoge v letu 2006 presegajo kazalnike v slovenskem gospodarstvu. Še vedno pa so v primerjavi z gospodarstvom višje kratkoročne finančne in poslovne obveznosti. Prihodek na zaposlenega v gozdarstvu je v letu 2006 dosegel 60% prihodka na zaposlenega v gospodarstvu, kar je za 4 odstotne točke več kot v letu 2005 (leta 2004: 53%, leta 2003 48%), kar med drugim potrjuje tudi, da je gozdarstvo delovno intenzivna panoga.

7.1.6 Proračunski izdatki za naloge na področju gozdarstva

V letu 2006 je bilo za financiranje in sofinanciranje nalog, ki jih določa zakon o gozdovih, iz proračuna Republike Slovenije porabljeno (izplačano) skupaj 22,9 milijonov EUR proračunskih sredstev oziroma 3,4% več kot v letu 2005.

V primerjavi z nerevaloriziranim programom razvoja gozdov v Sloveniji za leto 2000 so razpoložljiva proračunska sredstva za financiranje javne gozdarske službe, za sofinanciranje obnove, nege in varstva gozdov, vzdrževanja in gradnje gozdnih cest in druge spremljajoče ukrepe, dosegla skupaj le 91,1%. Čeprav je primerjava opravljena z nerevaloriziranimi predvidevanji, je zaostajanje še vedno največje pri vlaganjih v gozdove, kamor se poleg programa obnove, nege in varstva gozdov, šteje tudi vzdrževanje in gradnja gozdnih cest.

Preglednica 78: Poraba proračunskih sredstev v gozdarstvu v primerjavi s programom

	000 EUR	2004	2005	2006	Indeks 2006/05	PRGS 2000	Indeks 2006/PRGS
JAVNA GOZDARSKA SLUŽBA		18.671,9	18.484,7	18.653,4	100,9	14.722,1	126,7
FOREST FOCUS		-	201,8	231,9	114,9		
PROGRAM OBNOVE, NEGE IN VARSTVA GOZDOV		1.660,0	1.803,2	1.876,2	104,0	4.439,2	42,3
Obnova gozdov		352,7	432,1	432,9	100,2	1.145,1	37,7
Obnova gozdov na pogoriščih in od ujm poškodovanih gozdov		123,9	144,2	178,6	123,8	175,3	101,9
Nega gozdov		399,7	354,9	266,0	74,9	2.015,5	13,2
Varstvo gozdov		661,0	776,6	899,3	115,8	980,6	91,7
Semenarska in drevesničarska dejavnost		33,5	8,9	10,0	112,3	29,2	34,2
Vzdrževanje življenjskega okolja prostoživečih živali		89,2	86,5	89,5	103,5	93,5	95,5
VZDRŽEVANJE IN GRADNJA GOZDNIH CEST		1.025,7	1.111,1	1.272,4	114,5	3.417,6	37,2
SPREMLJAJOČI UKREPI V GOZDARSTVU		672,2	539,1	855,8	158,7	2.543,0	33,7
Nakup varovalnih gozdov in gozdov s posebnim namenom		0,0	0,0	106,6		1.635,8	
Izvršba odločb ZZG Slovenije		0,3	6,8	4,6	68,3		
Odškodnine zaradi razglasitve gozdov s posebnim namenom		1,5	21,8	0,0			
Nevladne organizacije, strokovne prireditve, publicistika		37,9	61,6	75,3	122,3		
Znanstveno raziskovalno delo		402,8	386,5	552,3	142,9	636,8	86,7
Odškodnine za škodo od zavarovane divjadi		229,7	62,4	116,9	187,4	29,2	400,0
SKUPAJ GOZDARSTVO		22.029,8	22.140,1	22.889,8	103,4	25.121,8	91,1
Investicije v gozdove (EPD 2004-2006)		402,8	658,5	1.361,1	206,7		
SKUPAJ		22.432,7	22.798,6	24.250,9	106,4		

Vir: MKGP

Sredstva, namenjena za financiranje in sofinanciranje nalog v gozdarstvu, so v letu 2006 dosegla 6,5% proračunskih sredstev MKGP.

Financiranje javne gozdarske službe

Opravljanje nalog javne gozdarske službe v Zavodu za gozdove Slovenije in Gozdarskem inštitutu Slovenije je bilo v letu 2006 izvedeno v skladu s programom, ki je dobil soglasje Vlade oziroma soglasje ministrstva. Za izvedbo programa nalog javne gozdarske službe je bilo na podlagi pogodbe Zavodu za gozdove Slovenije zagotovljeno 18,2 milijona EUR, od tega za investicijske transfere 384 tisoč EUR. Gozdarskemu inštitutu Slovenije je bilo za izvajanje nalog javne gozdarske službe zagotovljeno 567 tisoč EUR. Izplačilo je bilo izvedeno iz postavke za financiranje javne gozdarske službe (429 tisoč EUR) in proračunske postavke za financiranje izvajanja intenzivnega monitoringa gozdov Forest focus (138 tisoč EUR). Program intenzivnega monitoringa je bil sofinanciran tudi iz sredstev EU v vrednosti 94 tisoč EUR. Število zaposlenih v zavodu (730 delavcev) in inštitutu (13 delavcev), ki so izvajali naloge javne gozdarske službe, je bilo v primerjavi z letom 2005 nespremenjeno.

Financiranje in sofinanciranje programa obnove, nege in varstva gozdov

V letu 2006 je bil program, ki je bil prilagojen razpoložljivim sredstvom, realiziran na ravni 93%. Iz sredstev proračuna RS je bilo za financiranje in sofinanciranje obnove, nege in varstva gozdov skupno izplačano 1,9 milijonov EUR. Razpoložljiva proračunska sredstva so ostala na približno enaki ravni kot v predhodnem letu, povečala pa so se razpoložljiva sredstva na podlagi Enotnega programskega dokumenta (EPD), ki so bila namenjena za sofinanciranje naložb za izboljšanje gospodarske in ekološke vrednosti gozdov. V letu 2006 j bilo na razpolago nekaj manj kot 2 milijona EUR, izplačanih za realizirana dela pa 1,4 milijona EUR oziroma 70%. Skupna realizacija sredstev za sofinanciranje obnove, nege in varstva gozdov se je v primerjavi z letom 2005 povečala za okoli 31%.

Vzdrževanje, gradnja in rekonstrukcija gozdnih cest

V letu 2006 so bila razpoložljiva proračunska sredstva za vzdrževanje gozdnih cest porabljena na ravni 98%. Nekaj občin tudi v tem letu sredstva namenjena vzdrževanju

gozdnih cest iz pristojb in ni namensko porabilo, to pa je bil tudi vzrok za neporabljena sredstva proračuna RS. Opravičilo za takšno ravnanje v teh občinah je bilo tudi v tem letu, da so sredstva pristojb prihodek proračuna lokalnih skupnosti in da imajo, vsaj v njihovih primerih, negativni vpliv na finančno izravnavo, ki jo občina pridobi iz sredstev proračuna RS. Doseči je potrebno, da bodo vsa razpoložljiva sredstva dosledno usmerjana v vzdrževanje 12.632 km gozdnih cest. Razpoložljiva sredstva dosegajo le okoli 38% potrebnih. Za vzdrževanje je bilo porabljeno skupaj 4,4 milijona EUR. Občine so v tem letu iz svojih proračunskih sredstev zagotovile izplačilo 1,1 milijona EUR, Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS 0,2 milijona EUR, iz sredstev pristojb in je bilo realizirano izplačilo 2 milijona EUR, iz sredstev proračuna RS pa 1,1 milijona EUR.

Za sofinanciranje gradnje gozdnih cest v letu 2006 je bilo iz sredstev proračuna realizirano izplačilo 100 tisoč EUR. Čeprav so bila razpoložljiva sredstva proračuna zaradi prenosa obveznosti iz leta 2005 prepolovljena, so bila za realizacijo novogradenj (5 km), porabljena le 80%.

Spremljajoči ukrepi v gozdarstvu

Za spremljajoče ukrepe v gozdarstvu, skupaj z odškodnino za škodo, ki jo je povzročila divjad, je bilo v letu 2006 iz proračuna izplačano 856 tisoč EUR. To v primerjavi s predhodnim letom pomeni povečanje za 59%.

Na podlagi podpisane pogodbe s Skladom kmetijskih zemljišč in gozdov RS je bil realiziran nakup 196,99 ha gozdov s posebnim namenom. Izplačilo za prevzete obveznosti je bilo realizirano na ravni 52%, plačilo 91 tisoč EUR pa je bilo preneseno v breme sredstev leta 2007.

Program podpore nevladnim organizacijam, strokovnim prireditvam in strokovni publicistiki v gozdarstvu in lovstvu je bil v celoti realiziran. Financiran je bil izid dveh tematskih števil Gozdarskega vestnika (Povezovanje lastnikov gozdov pri gospodarjenju z gozdovi, Slovenski gozd in les za trajnostni razvoj) in izdajanje sredice z naslovom Zdravje gozda. Zagotovljeno je bilo tudi financiranje objavljanja strokovnih nasvetov s področja gozdarstva v Kmečkem glasu in sofinanciranje snemanja filma GOZD ter financiranje izvedbe delavnic in forumov za pripravo Nacionalnega gozdnega programa.

V okviru tega podprograma je bilo sofinancirano tudi 5. državno tekmovanje sekačev in udeležba dijakov Srednje gozdarske in lesarske šole Postojna na mednarodnem tekmovanju v gozdarskih veščinah v Avstriji. V tem okviru se sofinancira tudi znanstveno raziskovalno delo v gozdarstvu.

Znanstveno raziskovalno delo

Iz razpoložljivih sredstev proračuna RS je bilo v letu 2006 zaključeno sofinanciranje 12 raziskovalnih projektov v okviru CRP "Konkurenčnost Slovenije 2001-2006", izbranih na razpisu leta 2004, začeto sofinanciranje 4 od skupno 14 izbranih raziskovalnih projektov na razpisu v letu 2006 in sofinancirano 7 aplikativnih raziskovalnih projektov. V okviru tega podprograma proračuna RS je bil financiran tudi projekt Certificiranje zasebnih gozdov, ki ga že četrto leto izvaja Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije in bo zagotovil certificiranje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi in s tem omogočil normalen izvoz gozdnih lesnih sortimentov iz teh gozdov. MKGP je v tem letu financiralo tudi 7 naročenih ekspertiz, izbranih na podlagi javnih naročil male vrednosti.

Za financiranje raziskovalne dejavnosti v gozdarstvu je bilo v veljavnem proračunu RS za leto 2006 zagotovljeno 552 tisoč EUR. Izplačanih obveznosti za to leto je bilo skupaj 414 tisoč EUR, izplačilo 138 tisoč EUR pa je bilo kot obveznost preneseno iz leta 2005. Raziskovalno delo v gozdarstvu, ki ga je financiralo ali sofinanciralo MKGP, so tudi v letu 2006 opravljale iste raziskovalne ustanove kot v predhodnem letu.

31.12.2006 je imel Gozdarski inštitut Slovenije 60 zaposlenih, od tega 30 raziskovalcev in 6 mladih raziskovalcev. MKGP je inštitutu kot izvajalcu nalog javne gozdarske službe in raziskav zagotovilo skupaj 802 tisoč EUR, od tega 92 tisoč EUR za aplikativne raziskave, 119 tisoč EUR za CRP projekte, 24 tisoč EUR za naročene ekspertize in 567 tisoč EUR za izvajanje javne gozdarske službe.

7.1.7 Izobraževanje

Na Srednji gozdarski in lesarski šoli v Postojni se je v letu 2006 v program gozdarski tehnik vpisalo 31 dijakov, v program gozdar pa le 8 kandidatov. Skupno je bilo na šolo v začetku šolskega leta vpisanih 119 dijakov, ob koncu drugega ocenjevalnega obdobja pa 108.

Na področju izobraževanja odraslih so po individualnih načrtih izobraževali 4 kandidate v programu gozdar in 4 v programu gozdarski tehnik. Izobraževanja s pripravo na izpite ali s predavanji pa se je udeležilo 14 kandidatov v programu gozdar in 1 kandidat v programu gozdarski tehnik.

V sodelovanju z ZGS je šola pripravila 96 tečajev za lastnike gozdov s področja varnega dela z motorno žago, varnega dela z gojitvenimi orodji, traktorskega spravila, vzdrževanja motorne žage in varnega dela v vetrolomih. Na tečajih je skupno sodelovalo 1.644 tečajnikov. Poleg tega je šola samostojno organizirala še 76 tečajev za skupaj 1.076 tečajnikov (npr. gasilcev, delavcev DARS-a ipd.). Na tečajih so učitelji in inštruktorji skupno opravili 16.003 ure dela.

Dijaki šole so se udeležili mednarodnega tekmovanja iz gozdarskih veščin, ki je bilo v letu 2006 v Avstriji. Na teh tekmovanjih že tradicionalno dosegajo dobre rezultate.

Zanimanje za vpis na univerzitetni in visokošolski strokovni študij gozdarstva na Oddelku za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire Biotehniške fakultete v Ljubljani je bilo tudi v letu 2006 sorazmerno veliko. Na univerzitetni študij se je vpisalo 64 študentov od tega 47 prvič in 17 ponovno, na visokošolski strokovni študij gozdarstva 61 študentov od tega 43 prvič in 18 ponovno. Na univerzitetnem študiju je diplomiralo 31 študentov, na visokem strokovnem študiju pa 25 študentov.

Na magistrski študij gozdarstva se je vpisalo 7 študentov, magistriralo pa je 5 študentov. Na magistrskem študiju varstva naravne dediščine vpisa ni bilo, magistrirali pa so 4 študenti.

Doktorski študij so zaključili 4 študenti v programu gozdarstvo in 2 študenta v programu varstvo naravne dediščine.

Na oddelku je bilo zaposlenih skupaj 41 delavcev, od tega 20 pedagoških delavcev, 3 mladi raziskovalci in 18 drugih delavcev.

7.1.8 Gozdarska inšpekcija

Naloge in organiziranost gozdarske inšpekcije

Gozdarska inšpekcija deluje v okviru Inšpektorata Republike Slovenije za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano (IRSKGH). V 8 enotah IRSKGH je skupno zaposlenih 17 gozdarskih inšpektorjev. 7 gozdarskih inšpektorjev opravlja poleg nalog gozdarske inšpekcije še naloge lovskih inšpektorjev.

Gozdarska inšpekcija nadzoruje uresničevanje določil naslednjih zakonov in uredb:

- Zakona o gozdovih (Ur.l. RS, št. 30/93, 67/02),
- Zakona o kmetijskih zemljiščih (Ur.l. RS, št. 55/03-UPB1),
- Zakona o gozdnem reprodukcijskem materialu (Ur.l. RS, št. 58/02, 85/02, 45/04),
- Zakona o ohranjanju narave (Ur.l. RS, št. 96/04-UPB1),
- Zakona o zdravstvenem varstvu rastlin (Ur.l. RS, št. 23/05-UPB1),

- Uredbe o prepovedi vožnje z vozili v naravnem okolju (Ur.l. RS, št. 16/95, 28/95, 56/99, 31/00, 35/01),
- Uredbe o varstvu pred požarom v naravnem okolju (Ur.l. RS, št. 62/95),
- Uredbe o varstvu samoniklih gliv (Ur.l. RS, št. 57/98, 56/99, 31/00).

Izvajanje določil Zakona o gozdovih nadzoruje v celoti, izvajanje določil ostalih predpisov pa v obsegu, kot je z njim določeno.

Delo, ugotovitve in predlogi gozdarske inšpekcije v letu 2006

V letu 2006 so gozdarski inšpektorji v skupno 2.834 delovnih dneh izvedli 811 postopkov, v katerih so napisali 1.652 zapisnikov, izrekli 42 inšpekcijskih odločb in v 11 primerih, ko odločbe niso bile realizirane, izdali sklepe o dovolitvah izvršb ter izdali 46 opozoril. Največ inšpekcijskih pregledov je bilo opravljenih zaradi nedovoljenega poseka. Leto 2006 je bilo drugo leto dela inšpekcij kot prekrškovnih organov. Uvedenih je bilo 20% več prekrškovnih postopkov kot v letu 2005. Od 660 izrečenih ukrepov je bilo izrečenih 260 opozoril, izdanih 190 plačilnih nalogov, 126 odločb z izrekom opomina ter 84 odločb z izrekom globe.

Dejavnost inšpekcije se dinamično prilagaja dogajanju na terenu. V sodelovanju z drugimi pristojnimi inšpekcijskimi službami nadzira posege v gozdni prostor. Kontrolira tudi, ali izvajalci del v gozdovih izpolnjujejo predpisane pogoje ter nadzira porabo proračunskih sredstev za financiranje in sofinanciranje del v gozdovih.

Preglednica 79: Delo gozdarskih inšpektorjev; 1994-2006

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005*	2006
Število delovnih dni	3.344	3.124	3.077	4.068	3.096	2.886	3.283	3.339	3.325	3.096	2.941	3.176	2.834
od tega na terenu (%)	63	61	58	44	56	53	54	52	50	50	48	45	44
Zapisniki	2.424	2.392	1.831	1.866	1.995	1.749	2.159	2.024	2.071	1.834	1.732	1.899	1.652
Odločbe	285	114	133	165	166	186	162	142	151	149	136	92	42
Sklepi	-	-	-	-	-	-	-	-	99	89	106	26	49
Opozorila		218	401	416	319		359	365	342	316	357	57	46
Predlogi za prekrške	274	367	331	426	498	376	511	362	313	221	170	2	-
Kazenske ovadbe	25	27	1	10	21	14	20	10	10	7	4	-	-
Mandatne kazni	-	-	-	-	-	-	-	-	-	112	111	7	-

*samo na podlagi Zakona o inšpekcijskem nadzoru (ZIN)

Preglednica 80: Delo gozdarske inšpekcije kot prekrškovnega organa v letu 2006

	Število	Globa (EUR)		Stroški postopka (EUR)		ZSV*		Izterjave	
		izrečena	plačana	izrečeno	plačano	št.	delež	št.	delež
Opozorila	260								
Plačilni nalog	190	29.523	12.279			19	10%	32	17%
Odločba - opomin	126			5.387	4.462	3	2%	17	13%
Odločba - globa	84	24.203	11.225	4.482	2.318	13	15%	30	36%
SKUPAJ	660	53.726	23.504	9.869	6.780	35	9%	79	20%

*zahteva za sodno varstvo

Najpogostejše kršitve v letu 2006, za katere so bile izdane inšpekcijske odločbe oziroma opozorila so bile: sečnja brez ali v nasprotju z odločbo o dovolitvi poseka izbranih dreves, ogrožanje ravnosti, rodovitnosti oziroma funkcij gozdov, nepravčasno izvajanje odločb o določitvi sanitarne sečnje.

Po drugem letu opravljanja novih nalog po zakonu o prekrških inšpektorji ugotavljajo, da je ta institut učinkovit. Hkrati pa inšpektorji tudi opozarjajo, da bo pri tem ostalo le, če bodo tudi sodišča sproti reševala posredovane zahteve za sodno varstvo in odločala o podanih predlogih za določitev uklonilnega zapora.

Gozdarska inšpekcija ima, ob enakem številu zaposlenih, vsako leto več nalog, saj se povečuje število predpisov, ki jih mora nadzorovati. Povečuje se tudi obseg

administrativnega dela, tako zaradi pomanjkanja administrativnega kadra, kot tudi zaradi vse obsežnejšega dela z računalniškimi vnosi ter vodenjem različnih evidenc, kar zmanjšuje učinkovitost terenskega dela. Prav tako ima hkratno opravljanje nalog gozdarske in lovske inšpekcije dobre in slabe strani. Inšpektor ima sicer celovit pregled dogajanja v gozdovih, po drugi strani pa pomeni tak način organiziranosti na nekaterih območjih preveliko obremenitev gozdarskih inšpektorjev, ki jo bo v prihodnje potrebno rešiti z dodatnim zaposlovanjem.

7.1.9 Mednarodno sodelovanje

Sodelovanje na mednarodnem področju je bilo osredotočeno na priprave na zasedanje Foruma Združenih narodov o gozdovih v New Yorku (UNFF) v okviru skupne zunanje gozdarske politike EU, delovanje v okviru vseevropskega procesa o varstvu gozdov v Evropi (MCPFE), sodelovanje z mednarodnimi organizacijami na mednarodnem strokovnem področju, kot sta FAO in UNECE, pomembno pa je bilo tudi bilateralno sodelovanje z Bavarsko.

V pripravah na zasedanja UNFF je bilo najpomembnejše sodelovanje pri oblikovanju skupnih stališč za konvencijo oziroma njej podobnemu dokumentu v zvezi s trajnostnim gospodarjenjem z gozdovi na svetovni ravni. Pri tem je prevladalo stališče, da je možno oblikovati in na ravni ZN sprejeti pravno nezavezujoč inštrument o vseh tipih gozdov, ki bi pripomogel k doseganju najpomembnejših ciljev v zvezi z gozdovi na globalni ravni, ki jih je sprejel ECOSOC.

V okviru MCPFE so se predstavniki ministrstva udeleževali usklajevalnih sestankov za oblikovanje besedil resolucij, ki naj bi jih podpisali ministri na ministrski konferenci v Varšavi v letu 2007. Vsebina resolucij se je nanašala na pomen gozdov v zvezi z vodo, energetske izrabo in na skupne usmeritve evropskih držav glede pogozdovanja in obnavljanja gozdov. Pripravi je bilo potrebno tudi poročilo Slovenije za omenjeno konferenco.

Sodelovanje s FAO in UNECE je bilo osredotočeno na pripravo in posredovanje podatkov za periodično Oceno stanja gozdov v svetu.

Pri bilateralnem sodelovanju z Bavarsko so bile načrtane dolgoročneje teme, sicer pa je bil vrnjen obisk predstavnikov njihovega ministrstva z javno predstavitvijo pristopov glede gospodarjenja z gozdovi v Natura 2000 območjih.

7.2 Lovstvo

7.2.1 Organiziranost lovstva

Organiziranost slovenskega lovstva ter upravljanje z divjadjo in njenim življenjskim okoljem temelji v pretežni meri na Zakonu o divjadi in lovstvu (Ur.l. RS, št. 16/04), ki je začel veljati 20. maja 2004. Zakon je prinesel novo, posodobljeno ureditev na področju upravljanja, načrtovanja, ohranjanja in trajnostnega gospodarjenja z divjadjo. V nekaterih delih pa ohranja že uveljavljeni pravni red na tem področju. Tako je divjad še naprej državna lastnina in tudi lovska pravica pripada državi, ki pa jo lahko prenese na usposobljeno pravno osebo. Bistvena novost zakona je koncesija, ki jo bodo državi plačevali upravljavci lovišč - lovske družine ter stroga ločitev prosto živečih živali na divjad (lovne vrste) in zavarovane vrste. Tako Uredba o določitvi divjadi in lovnih dob (Ur.l. RS, št. 101/04) med divjad ne uvršča več velikih zveri (rjavi medved, volk in ris), ki so zavarovane z Uredbo o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (Ur.l. RS, št. 46/04). Pristojno ministrstvo za upravljanje z zavarovanimi vrstami, vključno z izplačevanjem odškodnin zaradi škode, ki jo povzročijo zavarovane vrste, je Ministrstvo za okolje in prostor.

Na podlagi Zakona o divjadi in lovstvu je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano v letu 2006 nadaljevalo s sprejemanjem podzakonskih predpisov, veliko pa jih je sprejelo že v letu 2005. Pripravljeni in sprejeti so bili:

- Pravilnik o dopolnitvah Pravilnika o organizaciji lovsko-čuvajske službe, o vsebini in pogojih za opravljanje izpita za lovskega čuvaja, ter obliki izkaznice in službenega znaka;
- Pravilnik o pogojih za opravljanje lovskega izpita in obliki dokazila o opravljenem lovskem izpitu;
- Pravilnik o območnih združenjih upravljavcev lovišč in lovišč s posebnim namenom;
- Pravilnik o sprejemu letnih načrtov lovsko upravljavskih območij v Republiki Sloveniji za leto 2006.

Na podlagi sklepa Vlade RS (pod točko 4A na 38. redni seji dne 01.09.2005) je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano začelo tudi s pripravo osnutka novega Zakona o divjadi in lovstvu (ZDLov-2). Dne 9. novembra 2006 je namreč Ustavno sodišče RS z odločbo št.: U-I-98/04 zavzelo stališče:

1. Člen 26 Zakona o divjadi in lovstvu (Ur.l. RS, št. 16/04) je v neskladju z Ustavo, ker ne omejuje trajanja prednostne pravice dosedanjih upravljavcev lovišč pri pridobitvi koncesije za trajnostno gospodarjenje z divjadjo na postopek prve podelitve koncesije po uveljavitvi Zakona.
2. Šesti odstavek 29. člena Zakona o divjadi in lovstvu je v neskladju z Ustavo, ker ne določa, da pripada del koncesijske dajatve tudi občini, na območju katere se izvaja koncesija.
3. Osmi odstavek 29. člena Zakona o divjadi in lovstvu je v neskladju z Ustavo.
4. Zakonodajalec mora neustavnost, ugotovljeno v 1., 2. in 3. točki izreka te odločbe, odpraviti v roku enega leta od dneva objave te odločbe v Uradnem listu Republike Slovenije.
5. Del besedila v prvem odstavku 65. člena Zakona o divjadi in lovstvu, ki se glasi: »najmanj 15«, in prva alineja sedmega odstavka 65. člena Zakona o divjadi in lovstvu se razveljavita.

V Sloveniji je ustanovljeno 408 lovišč in 12 lovišč s posebnim namenom. Po Zakonu o divjadi in lovstvu je Zavod za gozdove Slovenije upravljavec v desetih loviščih s posebnim namenom, v enem lovišču pa Triglavski narodni park, medtem ko z divjadjo v loviščih trajnostno gospodarijo lovske družine. Vlada RS je z uredbo ustanovila tudi lovišče s posebnim namenom Brdo pri Kranju in za upravljavca določila javni gospodarski zavod

protokolarne storitve Republike Slovenije. Zaradi zakonskega pogoja, da mora biti lovišče veliko vsaj 2.000 ha, je bilo potrebno nekatera manjša lovišča združiti oziroma na novo določiti meje med lovišči. V novo ustanovljenih loviščih trajnostno gospodarijo z divjadjo v loviščih stari upravljavci, in sicer vse do podelitve koncesij novim upravljavcem.

Trenutno deluje na območju Republike Slovenije 416 lovskih družin, ki so v veliki večini združene v 18. območnih zvez lovskih družin oz. lovskih zvez, te pa naprej v Lovsko zvezo Slovenije. Zakon o divjadi in lovstvu med lovske organizacije ne prišteva območnih zvez lovskih družin, ampak določa, da je Lovska zveza Slovenije zveza vseh lovskih družin. Območne zveze lovskih družin oz. lovske zveze so seveda lahko oblika organiziranosti lovskih družin v skladu z društveno zakonodajo, torej s prostovoljno odločitvijo njenih članic o združevanju. Zakon o divjadi in lovstvu med lovske organizacije uvršča tudi območna združenja upravljavcev lovišč in lovišč s posebnim namenom, kamor se morajo združevati vsi upravljavci lovišč in lovišč s posebnim namenom v določenem lovsko upravljavskem območju. Glavna naloga območnih združenj upravljavcev lovišč je urejanje in usklajevanje skupnih nalog pri upravljanju z divjadjo in njenim življenjskim okoljem, v sodelovanju z ZGS pa opravljajo v javnem interesu letne preglede odstrela in izgub za presojo pravilnosti izvedenega načrta odvzema divjadi.

Lovska zveza Slovenije združuje okrog 22.000 lovcev in opravlja naslednje naloge v javnem interesu:

- organiziranje izpitov za lovce in lovske čuvaje na podlagi skupno pripravljenih programov z Zavodom in pedagoškimi ustanovami;
- usposabljanje in naravovarstveno osveščanje lovcev ter komuniciranje z lastniki zemljišč in javnostjo;
- izdajanje strokovne literature s področja divjadi in lovstva;
- skrb za razvoj lovske kinologije;
- sodelovanje pri znanstveno raziskovalnem delu v zvezi z divjadjo in lovstvom;
- izdaja lovskih izkaznic;
- opravljanje drugih nalog javnega interesa s področja varstva narave, divjadi in lovstva, ki jih določi zakon.

Lovska zveza Slovenije je od leta 1983 aktivna članica FACE (Združenja evropskih lovskih zvez) in od leta 1991 tudi članica CIC (Mednarodnega sveta za lov in ohranitev divjadi).

7.2.2 Usmerjanje razvoja populacij prosto živečih živali

Zavod za gozdove Slovenije je tudi v letu 2006 pripravil in izdelal predloge letnih lovsko upravljavskih načrtov območij v sodelovanju z lovskimi organizacijami, območnimi enotami Zavoda RS za varstvo narave, območnimi enotami Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, lokalnimi skupnostmi in drugimi, katerih dejavnost je povezana z divjadjo in njenim okoljem. Osnovna usmeritev vseh predloženih letnih lovsko upravljavskih načrtov območij, ki jih je kasneje s pravilnikom sprejelo ministrstvo, pristojno za lovstvo, je ohranjanje vrstne pestrosti avtohtonih vrst divjadi, ob sprejemljivem vplivu na njihovo življenjsko okolje (škode). Usmeritve, ki jih določajo načrti, so napisane na podlagi smernic dolgoročnih lovsko upravljavskih načrtov lovsko upravljavskih območij, za obdobje 2007-2016, ki sta jih izdelala Zavod za gozdove Slovenije in Lovska zveza Slovenije ter jih uskladila z Uprava RS za varstvo narave.

Cilj trajnostnega gospodarjenja z rastlinojedimi parkljarji (jelenjad, srnjad, muflon, gams in damjak) in divjim prašičem so zdrave populacije divjadi s stabilno spolno in starostno strukturo, ki so usklajene tudi s populacijami drugih vrst in njihovim okoljem. Stanje male poljske divjadi se je po več kot desetletju začelo rahlo izboljševati. V letu 2006 so posamezne lovske organizacije in celo skupine lovišč na podlagi ocene stanja poročale o povečanju številčnosti poljskega zajca, poljske jerebice in fazana. Vzrokov za postopno

izboljševanje stanja male poljske divjadi je zagotovo več, delno pa jih lahko pripišemo tudi strožji zakonodaji in upoštevanju predpisov ter navodil pri uporabi kemičnih zaščitnih sredstev, ki jih bolj ozavešчени pridelovalci poljščin in sadja doslednejše uporabljajo. Stanje se je izboljšalo tudi na tistih področjih, kjer se je zaradi garij in povečanega lova (lisice, kune belice in zlatice) znižala številčnost plenilcev male divjadi. Uresničevanje določil letnih lovsko upravljavskih načrtov območij pri oblikovanju primerne okolja za te vrste divjadi iz preteklih let ter zadržanost pri poseganju v populacije se bodo v nadaljnjih letih gotovo še obrestovali.

7.2.3 Pregled odstrela in ugotovljenih izgub

Podatki o odstrelu in izgubah v letu 2006 niso bistveno drugačni kot leto pred tem. Največja je sprememba pri divjem prašiču, kjer se je odvzem glede na leto 2005 zmanjšal za 24%. Manjši odvzem lahko dejansko pripišemo manjši številčnosti, saj se je prejšnja leta odstrel zelo povečeval, določen delež zmanjšanja pa lahko pripišemo mili zimi in tako posledično težjim pogojem za lov.

Odvzem se je najbolj povečal pri damjaku, za 16%, ki je večinoma gojena divjad in zato iz tega podatka ne moremo sklepati o pomembnih dogajanjih v življenjskem okolju divjadi. Odvzem poljske divjadi je bil okrog 90%, le pri poljskem zajcu nekoliko čez 100%. Odstrel in izgube parkljaste vrste rastlinojede divjadi, ki najbolj pomembno vplivajo na svoje življenjsko okolje, je bil približno enak kot predlani. Glede na leto 2005 znaša ta delež pri srnjadi 95%, pri jelenjadi 99% in pri gamsu 106%.

Preglednica 81: Pregled odstrela in ugotovljenih izgub divjadi; 1995-2006

DIVJAD	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01	2001*	2002	2003	2004	2005	2006
Srnjad	37.734	39.355	35.543	37.492	38.993	38.685	38.660	41.874	43.249	43.404	44.733	42.675
Jelenjad	3.919	4.024	3.742	4.331	4.355	4.158	4.468	5.203	5.034	4.784	5.125	5.066
Damjak	78	95	289	112	114	87	135	180	143	135	106	123
Muflon	573	557	632	608	689	633	580	773	734	715	788	670
Gams	2.203	2.280	1.949	2.084	2106	2.180	2.323	2.453	2.634	2.604	2.517	2.679
Divji prašič	2.864	3.032	2.755	4.289	4.470	5.088	5.865	7.223	6.280	6.440	7.038	5.359
Poljski zajec	6.339	4.617	3.923	3.738	3.444	2.971	3.006	2.863	3.353	3.463	3.654	3.724
Fazan	32.621	33.864	36.284	39.416	41.476	40.841	36.202	33.327	35.541	36.909	30.474	27.183
Poljska jerebica	1.606	1.873	1.820	2.092	2.032	2.532	2.375	2.174	2.446	2.266	2.176	1.914
Raca mlakarica	9.076	6.562	7.866	6.420	6.504	5.884	6.452	6.134	5.888	6.073	4.609	4.059

* Od leta 2001 naprej je lovsko leto enako koledarskemu letu.

Vir: Podatki lovskih organizacij, ZGS

Podrobnejši podatki o odstrelu v štirih najbolj reprezentativnih lovsko upravljavskih območjih v Sloveniji kažejo, da je bil načrt odstrela srnjadi v nižinskem slovensko-goriškem lovsko upravljavskem območju realiziran v višini 94%, delež odstrela na 100 ha pa se je povečal za 3%. V kočevsko-belokranjskem lovsko upravljavskem območju je bil načrt odstrela jelenjadi realiziran 89%, delež na 100 ha pa se je povečal za 17%. V triglavskem lovsko upravljavskem območju je izločeno število gamsov na 100 ha za 40% večje kot leta 2005, iz že navedenih razlogov pa se je odstrel divjega prašiča zmanjšal tudi v primorskem lovsko upravljavskem območju.

Preglednica 82: Odstrel in ugotovljene izgube na 100 ha površin v letu 2006

VRSTA DIVJADI	Odstrel in ugotovljene izgube	Načrt odstrela	Realizacija načrta (%)	Izločeno število na 100 ha skupne površine LUO		
				Povp. LUO	Max. LUO	LOVSKO UPRAVLJAVSKO OBMOČJE (LUO)
Srnjad	2.530	2.703	94	2,27	3,90	Slovensko - goriško
Jelenjad	2.016	2.264	89	0,27	0,99	Kočevsko - belokranjsko
Gams	825	844	98	0,14	0,72	Triglavsko
Divji prašič	836	880	95	0,29	0,63	Primorsko

Vir: ZGS

7.2.4 Odškodnine za povzročeno škodo od divjadi

Škode, ki jih povzroča divjad, so eden od najpomembnejših bioindikatorjev, na osnovi katerega lahko posredno sklepamo o številčnosti teh vrst in njihovem vplivu na okolje.

Škode, ki jih povzročata rastlinojeda divjad in divji prašič so od leta 1998 naprej naraščale, do leta 2004, ko so dosegle maksimum. Zadnji dve leti škode padajo, leta 2006 za 10% glede na leto prej. Takšen trend je zadovoljiv in želeno je, da bi se nadaljeval.

Povprečni delež škod, ki jih povzroča divji prašič znaša v obravnavanem obdobju 64%, delež parkljaste divjadi pa 36%. Tudi v letu 2006 je bil delež podoben. Škode od ostalih vrst divjadi so zanemarljive.

Preglednica 83: Škode v okolju, ki jih povzročata rastlinojeda divjad in divji prašič; 1998-2006

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Škode (EUR)	178.737	231.640	354.862	345.290	430.782	434.834	562.042	401.966	364.633

Vir: Podatki lovskih organizacij, ZGS

Odškodnino za škode, ki jih povzročajo zavarovane živali je tudi v letu 2006 izplačevalo Ministrstvo za okolje in prostor iz sredstev proračuna RS, medtem ko je odškodnino, ki jo povzročajo vrste divjadi na nelovnih površinah, izplačevalo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Preglednica 84: Ocena deležev škod na kmetijskih kulturah, pridelkih in domačih živalih, ki jih je povzročila divjad; 1995-2006 (%)

VRSTA DIVJADI	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Divji prašič	37	43	45	30	42	42	44	40	50	40	44	35
Ostala parkljasta divjad	28	36	26	25	18	32	23	18	22	28	17	23
Zveri	31	21	24	37	37	25	30	40	26	30	36	40
Ostala divjad	3	-	5	8	3	1	3	2	2	2	3	2
SKUPAJ	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Vir: ZGS

Izplačila so bila v vseh primerih opravljena na podlagi poravnave. Odškodninski zahtevki so tudi v letu 2006 dosegli raven, ki zahteva poleg rednega in pravičnega izplačevanja odškodnin za povzročeno škodo, tudi istočasno in usklajeno izvajanje ukrepov preventivne zaščite in posegov v populacije divjadi.

7.2.5 Biotehniška dela

Biotehniški ukrepi so pomemben del zmanjševanja negativnega vpliva divjadi na njeno življenjsko okolje, predvsem na obseg škod. Zimsko in preprečevalno krmljenje je v večini povezano s divjim prašičem in jelenjadjo. Manjši delež zavzemata gams, muflon in damjak. Čeprav ima zimsko krmljenje tudi negativne učinke, še posebej takrat kadar krma ni primerna, pa je zimsko krmljenje v večini primerov koristno. Gre za to, da se divjad odvrča od kmetijskih in gozdnih površin, kjer bi lahko nastale večje škode.

Preglednica 85: Prikaz opravljenih biotehniških del v letih od 1998 do 2006

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Zimsko in preprečevalno krmljenje (t)	4.446	5.815	4.970	4.440	4.601	4.594	4.207	3.889	2.850
Krmne njive (ha)	628	668	477	507	513	524	472	450	459
Pridelovalne njive (ha)	228	177	136	146	164	152	141	92	115

Vir: Podatki lovskih organizacij, ZGS

Podoben učinek kot krmljenje imajo tudi krmne njive, razlika je v tem, da so lahko krmne njive za poljsko divjad tudi remize, kjer najdejo mesto za kritje, parjenje, valjenje in vzrejo mladičev.

Obseg zimskega in preprečevalnega krmljenja se zmanjšuje, podobno pa je tudi z deležem krmnih in pridelovalnih njiv.

Prikaz posegov v populacije divjadi, izvedenih biotehniških del ter škod v okolju, ki jih povzroča divjad kažejo na umirjanje problemov in da se ukrepi med seboj usklajujejo. V usmerjanju in izvajanju upravljanja populacij divjadi je potrebno te odnose oziroma ukrepe usklajevati in odpravljati nevarnosti za ustvarjanje prevelikih konfliktov, ki praviloma onemogočajo racionalno strokovno ravnanje.

7.2.6 Vzdrževanje življenjskega okolja prosto živečih živali

Republika Slovenija namenja vsako leto iz državnega proračuna tudi določena sredstva za vzdrževanje življenjskega okolja prosto živečih živali, ki je v veliki meri odvisno od motivacije lastnikov gozdnih parcel. Sredstva so namenjena izključno lastnikom gozdnih zemljišč. Obseg izvedenih ukrepov za izboljšanje življenjskega okolja prosto živečih živali v letu 2006 je bil nekoliko večji kot leto pred tem. V letu 2005 je bilo za ta namen izplačanih slabih 87 tisoč EUR, leta 2006 pa okrog 90 tisoč EUR, kar pomeni 3,5% povečan obseg. Od tega so lastniki gozdov izkoristili pretežni del, ostalo pa so prejeli izvajalci del, zlasti lovske organizacije. V kolikor lastniki gozdov nimajo interesa, da bi delo opravili sami, lahko s pooblastilom in odstopno izjavo odstopijo delo in pravico do prejema subvencije izvajalcu del (upravljavcu lovišča oziroma lovski družini). Večji del dela za izboljšanje življenjskega okolja prosto živečih živali izvedejo lovske organizacije, ki od lastnika pridobijo objekt za delo (zemljišče), medtem ko lastniki zadržijo subvencijo kot obliko medsebojne poravnave za najem zemljišča. Pomemben delež pri zagotavljanju primernih pogojev za prosto živeče živali so prispevali tudi delavci ZGS s strokovnim delom ter lastniki gozdov z delom v gozdovih skladno z nasveti in gozdno gojitvenimi načrti. S strokovno pravičnimi in ob pravem času izvedenimi deli v gozdovih se lahko namreč znatno prispeva k izboljšanju življenjskega okolja prosto živečih živali. Upoštevanje usmeritev za prilagojeno gospodarjenje z gozdom je še posebej pomembno za ohranitev redkih in ogroženih vrst.

8 RIBIŠTVO

8.1 Morsko ribištvo in ribogojstvo

Vzreja in ulov v morskem ribištvu

V letu 2006 so slovenski morski gospodarski ribiči ujeli skupaj 933,4 ton morskih organizmov, kar je 8,6% manj kot v letu 2005. Zmanjšal se je tako ulov rib, kot tudi ulov glavonožcev, rakov, školjk in polžev. Ulov školjk in polžev je v letu 2006 s 196 kilogrami predstavljal le 4,3% ulova školjk in polžev v letu 2005.

Preglednica 86: Ulov in vzreja morskih rib, glavonožcev, rakov in školjk; 2000-2006

	V tonah	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Indeks 2006/05
Morski ulov skupaj		1.629,9	1.620,6	1.459,8	1.087,5	815,9	1.021,6	933,4	91,4
Ribe		1.596,8	1.482,2	1.405,0	1.016,2	749,1	930,6	870,5	93,5
Glavonožci		32,3	132,3	49,7	62,4	57,4	80,9	60,0	74,2
Raki		0,4	3,4	3,9	6,0	6,7	5,5	2,7	49,0
Školjke in polži		0,5	2,7	1,1	2,9	2,7	4,7	0,2	4,3
Marikultura skupaj		116,2	153,8	119,9	206,2	277,2	227,0	192,9	85,0
Vzreja morskih rib		72,1	65,9	36,9	70,9	113,0	26,3	30,0	114,1
Vzreja mehkužcev		44,2	87,9	83,0	135,3	164,1	200,7	162,9	81,2
Marikultura in ulov morskih živali skupaj		1.746,2	1.774,3	1.579,7	1.293,6	1.093,1	1.248,6	1.126,3	90,2

Vir: SURS

Vzreja morskih rib in mehkužcev (marikultura) skupaj se je v letu 2006 glede na leto 2005 zmanjšala za 15%. Ob tem se je vzreja morskih rib povečala za 14,1%, medtem ko se je vzreja mehkužcev zmanjšala za 18,8%.

V letu 2006 je začel veljati nov Zakon o morskem ribištvu (Ur.l. RS, št. 115/06). V letu 2006 so se poleg tega nadaljevale dejavnosti za vzpostavitev satelitskega sistema spremljanja plovil (*Vessel Monitoring System – VMS*) ter Centra za nadzor ribištva (*Fisheries Monitoring Centre – FMC*) na slovenski obali za spremljanje dejavnosti ribiških plovil, daljših od 15 metrov, v skladu z zakonodajo Evropske skupnosti. Na morsko ribištvo je pomembno vplivala tudi problematika neurejene morske meje z Republiko Hrvaško in s tem povezana možnost uveljavitve hrvaške zaščitne ekološko-ribolovne cone.

Delovno aktivne osebe v morskem ribištvu in ribogojstvu

V letu 2006 je bilo v dejavnostih morskega ribištva udeleženih 149 delovno aktivnih oseb, kar je 10 oseb manj kot v letu 2005. Od 149 delovno aktivnih oseb v letu 2006 se jih je 127 ukvarjalo z gospodarskim ribolovom (leta 2005 142 oseb in leta 2004 144 oseb), 22 pa z marikulturo (leta 2005 17 oseb in leta 2004 12 oseb). Število delovno aktivnih oseb v obeh dejavnostih skupaj se je v primerjavi z letom 2005 zmanjšalo za 6,3%. Število delovno aktivnih oseb v gospodarskem ribolovu se je v primerjavi z letom 2005 zmanjšalo za 10,6%, število delovno aktivnih oseb v marikulturi pa povečalo za 29,4%.

Preglednica 87: Delovno aktivno prebivalstvo v morskem ribištvu in ribogojstvu; 2004-2006

	Število delovno aktivnih			Število zaposlenih za polni delovni čas			Število PDM		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Skupaj	156	159	149	72	72	77	110	111	111
Gospodarski ribolov	144	142	127	67	64	68	101	99	96
Marikultura	12	17	22	5	8	9	9	12	16

Vir: SURS

Število delovno aktivnih oseb v morskem gospodarskem ribolovu je bilo leta 2006 za 15 oseb manjše (skupaj 127 oseb) kot v letu 2005 (skupaj 142 oseb). Od tega je bilo leta 2006 za polni delovni čas zaposlenih 68 oseb, leta 2005 pa 64 oseb. Število polnovrednih

delovnih moči (PDM), s katerimi izražamo letni vložek dela v dejavnosti, je bilo v morskem gospodarskem ribolovu 96 za leto 2006 in 86 za leto 2005.

V obeh dejavnostih morskega ribištva je v letu 2006 s polnim delovnim časom delalo le 77 oseb. Obe gospodarski dejavnosti sta torej glavna dejavnost le za približno polovico udeleženih. Letni vložek dela vseh delovno aktivnih oseb v obeh dejavnostih je 111 polnovrednih delovnih moči, enako kot v letu 2005.

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije se vedno več oseb ukvarja z gojenjem školjk. To se kaže v podatkih o povečanem številu delovno aktivnih oseb in povečanem številu polnovrednih delovnih moči v marikulturi (9 PDM v marikulturi za leto 2004, 12 PDM za leto 2005 in 16 PDM za leto 2006) ter v podatkih o večjih površinah školjišč. Agencija Republike Slovenije za okolje je v letu 2006 določila nove lokacije za vzrejo školjk in zanje dala koncesije novim rejcem školjk.

Ribiška plovila in oprema v morskem ribištvu in ribogojstvu

Podatki o ribiških plovilih in opremi v morskem ribištvu in ribogojstvu se z letom 2006 zbirajo v informacijskem sistemu InfoRib na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Sistem InfoRib zajema registrirana plovila, aktivna plovila ter plovila v marikulturi. Registrirana plovila pomenijo vsa plovila v registru ribiških plovil Republike Slovenije. Kriterij za aktivna plovila je bil vsaj en izpolnjen ladijski dnevnik v letu 2006. Glede plovil v marikulturi velja opozorilo, da podatki o aktivnosti za plovila v marikulturi ne obstajajo. Poleg tega v informacijskem sistemu InfoRib obstaja 10 kategorij ribolovnih orodij, vendar so vsa registrirana in aktivna plovila kot prvo ribolovno orodje v letu 2006 uporabljala le eno od treh ribolovnih orodij, ki so navedena v preglednici (zabodne in zapletne mreže, vlečne mreže ali obkroževalne mreže).

Preglednica 88: Število ribiških plovil po dolžini in opremi; 2006

	Registrirana plovila	Aktivna plovila	Plovila v marikulturi
Plovila po dolžini			
- dolžina nad 18 m	4	2	0
- dolžina 12–17,9 m	21	14	1
- dolžina 6–11,9 m	70	37	5
- dolžina do 5,9 m	78	27	6
Skupaj	173	80	12
Plovila glede na prvo ribolovno orodje			
Zabodne in zapletne mreže	145	56	-
Vlečne mreže	21	17	-
Obkroževalne mreže	7	7	-

Vir: MKGP, InfoRib, ladijski dnevniki brez pomožnih plovil

Glede na registrirana plovila so v letu 2006 slovensko ribiško floto v glavnem sestavljala plovila, manjša od 12 metrov (86%), 12% plovil je imelo dolžino med 12 in 18 metri, le 4 plovila (2% ribiške flote) so bila večja od 24 metrov. Glede na prvo ribolovno orodje so prevladovala plovila, ki uporabljajo zabodne in zapletne mreže (84%), sledila jim je uporaba vlečnih mrež (12%) in uporaba obkroževalnih mrež (4%).

Tudi med aktivnimi plovili je bilo v letu 2006 v slovenski ribiški floti največ plovil z dolžino pod 12 metri (80%), 17,5% aktivnih plovil je imelo dolžino med 12 in 18 metri, le 2 aktivni plovili (2,5% aktivnih plovil) pa sta bili daljši od 18 metrov. Med aktivnimi plovili so glede na prvo ribolovno orodje prevladovala plovila z zabodnimi in zapletnimi mrežami (70%), 21% aktivnih plovil je uporabljalo vlečne mreže, 9 % aktivnih plovil pa obkroževalne mreže.

Glede na moč motorja (v % kW) so med registriranimi plovili v slovenski ribiški floti v letu 2006 prevladovala plovila dolžine do 12 metrov. Po nosilnosti (v % brutotonaže) so prevladovala plovila dolžine nad 18 metri. Brutotonaža vseh registriranih ribiških plovil je glede na leto 2005 ostala skoraj nespremenjena, enako velja za moč motorjev.

Pri izvajanju ribolovne dejavnosti so plovila v slovenski ribiški floti največji delež ulova ulovila s pelagično vlečno mrežo, in sicer 42,6% celotnega slovenskega ulova v letu 2006, kar predstavlja 359 ton rib.

8.2 Sladkovodno ribištvo

Vzreja in ulov v sladkovodnem ribištvu

Sladkovodna vzreja združuje vzrejo v ribogojnicah in vzrejo v ribnikih za trženje športnega ribolova. Ribogojci so v letu 2006 skupaj vzredili 1.174 ton sladkovodnih rib, od tega so 1.084 ton ribjih proizvodov prispevale ribogojnice, ribniki za trženje športnega ribolova pa 90 ton. Skupna vzreja sladkovodnih rib je bila v letu 2006 za 4,8% večja od tiste v letu 2005. Pri tem se je v letu 2006 najbolj povečala vzreja hladnovodnih rib, in sicer za 5,8% glede na leto 2005, medtem ko se je vzreja toplovodnih rib povečala za 1,9%.

Preglednica 89: Ulov in vzreja sladkovodnih rib; 2000–2006

	V tonah	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Indeks 2006/05
Sladkovodna vzreja		1.084,1	1.107,6	1.168,2	1.148,2	1.297,1	1.120,2	1.174,3	104,8
- hladnovodne ribe		878,7	868,2	919,9	895,0	1.027,3	852,0	901,0	105,8
- toplovodne ribe		205,4	238,4	248,3	253,2	269,8	268,3	273,3	101,9
Športni sladkovodni ribolov		228,9	206,7	226,1	218,2	208,9	201,7	199,6	99,0
- hladnovodne ribe		36,7	33,6	39,1	34,8	30,5	35,0	33,8	96,4
- toplovodne ribe		192,2	173,1	186,9	183,4	178,4	166,6	165,8	99,5
Skupaj sladkovodno ribištvo		1.313,0	1.314,3	1.394,3	1.366,4	1.506,0	1.321,9	1.373,9	103,9

Vir: SURS

Ulov v športnem ribolovu je tehtal skoraj 200 ton in je bil v letu 2006 za 1,0% manjši kot v letu 2005. Ulov hladnovodnih rib se je v letu 2006 glede na leto 2005 zmanjšal za 3,6%, ulov toplovodnih rib pa se je zmanjšal za 0,5%. Ulov in vzreja v sladkovodnem ribištvu skupaj sta se v letu 2006 povečala za 3,9% glede na leto 2005.

Delovno aktivno prebivalstvo v sladkovodnem ribištvu

V Sloveniji je bilo v letu 2006 v sladkovodnem ribištvu udeleženih skupaj 292 oseb, od tega 162 v gospodarskih dejavnostih sladkovodnega ribištva (ribogojstvo in trženje športnega ribolova). Število delovno aktivnih v sladkovodnem ribištvu se je v letu 2006 v primerjavi z letom 2005 zmanjšalo za 5,2%.

Preglednica 90: Delovno aktivni v sladkovodnem ribištvu in športnem ribolovu; 2004-2006

	2004	2005	2006
Število delovno aktivnih	326	308	292
Pogostost dela			
- polni delovni čas	102	107	91
- skrajšani delovni čas, sezonsko in priložnostno delo	224	201	201
Delo			
- ribogojec	158	135	135
- čuvaj	42	26	21
- delavec v ribniku za trženje športnega ribolova	26	30	27
- drugo	100	117	109
Spol			
- moški	261	248	239
- ženske	65	60	53
Vložek dela v gospodarski dejavnosti sladkovodnega ribištva (brez športnega ribolova)			
- število oseb		223	201
- število polnovrednih delovnih moči		141	146

Vir: SURS

S polnim delovnim časom je bilo v letu 2006 v sladkovodnem ribištvu zaposlenih 91 oseb, kar je 15% manj kot v letu 2005. Sicer so v strukturi delovno aktivnih v sladkovodnem ribištvu prevladovali zaposleni s skrajšanim delovnim časom in tisti, ki so se s to dejavnostjo ukvarjali sezonsko ali priložnostno (v letu 2006 68,8% vseh delovno aktivnih na tem področju). Večino delovno aktivnih so v letu 2006 predstavljali moški (239 oziroma 81,8% vseh delovno aktivnih na tem področju).

8.3 Finančni ukrepi v ribištvu

Na podlagi Uredbe o financiranju in sofinanciranju razvoja morskega in sladkovodnega ribištva za leta 2004-2006 (Ur.l. RS, št. 25/04) je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano finančno podprlo ribištvo tudi v letu 2006.

Preglednica 91: Proračunska sredstva za ribištvo; 2005 in 2006

	Izplačano (000 EUR)		Indeks
	2005	2006	2006/05
Javni zavod za ribištvo Slovenije (PP 4265)	398,1	523,3	131,4
Varstvo naravnih virov v ribištvu (PP 2553)	61,8	41,7	62,8
Ukrepi v morskem ribištvu in ribogojstvu (PP 1859)	124,1	87,6	70,6
Naložbe iz finančnega instrumenta za usmerjanje ribištva (PP 2086 in 2090)	288,1	270,2	93,8
Vzpostavitev sistema za zbiranje in upravljanje s podatki ter nadzornega sistema ribištva (PP 9069 in 9068)	-	150,4	-
Skupaj ribištvo	872,1	1.073,3	123,1

Vir: MKGP

Javnemu zavodu za ribištvo Slovenije je bilo v letu 2006 izplačanih 523,3 tisoč EUR z namenom financiranja tekočih nalog zavoda (vodenje ribiškega katastra, priprava strokovnih mnenj za poseg na vodah, vodenje evidence ribiških plovil, vodenje nacionalnega programa poročanja in upravljanje z izločenimi vodami). Za ukrepe v morskem ribištvu in ribogojstvu je bilo v letu 2006 samo za vzpostavitev mesta prve prodaje rib izplačanih 87,6 tisoč EUR.

Za varstvo naravnih virov v ribištvu je bilo v letu 2006 izplačanih 41,7 tisoč EUR, in sicer za financiranje strokovnih nalog za potrebe upravnega odločanja na področju ribištva ter za pripravo gradiv za izvajanje skupne ribiške politike EU.

Naložbe iz finančnega instrumenta za usmerjanje ribištva (delež EU in lastna udeležba RS skupaj 270,2 tisoč EUR) so obsegale dva ukrepa, in sicer obnovo obstoječe ribiške flote ter ribogojstvo, predelava in trženje. Na področju obnove flote so se sredstva namenila za nakup opreme in povečanje varnosti plovil, na področju ribogojstva, predelave in trženja pa za izgradnjo oziroma posodobitev ribogojških in predelovalnih objektov ter nabavo opreme.

Sredstva za vzpostavitev sistema za zbiranje in upravljanje s podatki ter nadzornega sistema ribištva so v letu 2006 znašala skupaj 150,4 tisoč EUR. Porabljena so bila za financiranje programske in strojne računalniške opreme za nadzor ribiških plovil, daljših od 15 metrov, med plovbo ter za ureditev prostora za spremljanje ribiških plovil.